

BPL Pensioen

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
Halfjaarverslag juli - december 2021

Inhoudsopgave

1. Managementsamenvatting	03
2. Inleiding	05
3. Uitsluitingsbeleid	15
4. Engagement	28
5. Collectief engagement	42
6. Corporate Governance en stemmen	44
7. Bijlage	49

1. Managementsamenvatting

1.1. Commitment van de financiële sector aan het klimaatakkoord

Tot nu toe heeft BPL Pensioen in het MVB beleid niet expliciet gestuurd op doelstellingen die afgestemd zijn op afspraken uit het akkoord van Parijs. BPL Pensioen heeft echter via het uitsluitingsbeleid, ESG-integratie en actieve broeikasgasreductie wel gestuurd op klimaatrisico's en zo een portefeuille verkregen die zeer goed presteren op diverse klimaat gerelateerde analyses en maatstaven die wel afgestemd zijn op doelstellingen van het Parijs-akkoord.

Zo blijkt:

1. Uit een PACTA analyse dat de portefeuille sterk in lijn is met een modelportefeuille die afgestemd is op het Parijs-akkoord;
2. Dat de CO₂-intensiteit van de portefeuille niet alleen lager is ten opzichte van de 2016 portefeuille maar ook fors lager is ten opzichte van het onderliggende belegbare universum
3. Dat sinds 2016 de gerealiseerde broeikasgasreductie fors vooruitloopt op de 7% jaarlijkse reductie die wordt voorgeschreven in de vereisten voor de EU Climate Transition Benchmark;
4. Dat de blootstelling van de portefeuille aan bedrijven waarvoor de doelstelling om de CO₂-uitstoot te verminderen is goedgekeurd door het Science Based Targets-initiatief (SBTi) hoger is dan bij de MSCI EU Paris-Aligned Benchmark.

BPL Pensioen heeft al eerder in 2021 in het eigen overkoepelend beleid de ambitie opgenomen om reductiedoelstellingen voor de eigen portefeuilles nader af te stemmen op de minimum standaarden voor de EU klimaatbenchmarks. Om deze ambitie kracht bij te zetten hebben wij ons eind 2021 aangemeld als ondertekenaar van het commitment van de financiële sector aan het klimaatakkoord.

1.2 Visiedocument biodiversiteit

BPL Pensioen heeft de afgelopen jaren al invulling gegeven aan het beperken van ongunstige effecten van de beleggingen op biodiversiteit. Dit via ons normatieve engagement- en uitsluitingsprogramma. BPL Pensioen erkent het bijzondere belang van het thema biodiversiteit en heeft daarom besloten om explicieter aandacht te besteden aan dit thema. Om te beginnen is hiervoor een eerste biodiversiteit visiedocument opgesteld. In dit document wordt niet alleen verteld wat de relevantie van biodiversiteit voor BPL Pensioen is en wat we momenteel al doen maar ook hoe we verder willen (samen)werken aan het verbeteren van data en analysemogelijkheden. Dit met als doel om op termijn biodiversiteit als formeel speerpuntthema toe te voegen aan ons overkoepelend MVB beleid en om concrete sturing te gaan geven aan langetermijn doelstellingen. Voor dit visiedocument is er met diverse externe deskundigen gesproken, waaronder vertegenwoordigers van IUCN.

1.3. Statistieken uitsluiten, engagement en stemmen

BPL Pensioen heeft het afgelopen halfjaar haar invloed als belegger en aandeelhouder ingezet om invulling te geven aan het MVB-beleid. Hieronder is een samenvatting gemaakt van de activiteiten op het gebied van uitsluiten, engagement en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Uitsluiten

In bepaalde landen, bedrijven of bedrijfstakken investeert BPL Pensioen niet. Ook het overschrijden van internationaal geaccepteerde normen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen kan reden tot uitsluiten zijn. In het afgelopen halfjaar zijn er geen significante wijzigingen doorgevoerd in het uitsluitingsbeleid.

Normatief engagement

BPL Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden en hen te bewegen tot verantwoord gedrag. Wij noemen dit 'Normatief engagement' of 'Normatieve dialogen' waarbij het doel is om schendingen van normen door bedrijven te stoppen, te voorkomen en waar mogelijk te herstellen. In totaal zijn er 97

lopende dialogen met 74 ondernemingen. In het afgelopen halfjaar is met 18 ondernemingen een nieuwe of hernieuwde dialoog geïnitieerd.

Thematisch engagement

Het thematische engagementprogramma van BPL Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu en governance standaarden in sectoren, ketens of bij individuele ondernemingen die zich in het beleggingsuniversum bevinden. In tegenstelling tot het normatieve engagementprogramma worden de dialogen niet geïnitieerd als direct gevolg van het schenden van internationale normen maar wordt gezocht naar het implementeren van best practices. In het tweede halfjaar van 2021 is er 200 keer inhoudelijk contact geweest met 39 ondernemingen. Bij veel dialogen zien we dat het ons lukt om in gesprek te komen met de betrokken bedrijven, de onderwerpen die wij van belang vinden te agenderen, en in sommige gevallen ook al resultaten te bereiken in de vorm van het overnemen van aanbevelingen.

Stemmen

Het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen is een belangrijk onderdeel van het verantwoord beleggingsbeleid. We voeren een eigen stembeleid dat onder meer nadrukkelijk aandacht besteedt aan een beheerst beloningsbeleid en duurzaamheid gerelateerde aandeelhoudersresoluties. Het stemmen zelf doet Achmea Investment Management voor de aandelenportefeuilles ontwikkelde markten. Vermogensbeheerder Robeco stemt in opkomende markten en AXA stemt op aandeelhoudersvergadering van bedrijven met een kleine marktkapitalisatie.

BPL Pensioen stemde in de tweede helft van 2021 voor **185 vergaderingen** op **1.851 agendapunten**. De aandeelhoudersvergaderingen vonden wereldwijd in zowel ontwikkelde als opkomende markten plaats.

Op aandeelhoudersresoluties over ecologische, sociale en governance kwesties is in meer dan de helft van de gevallen tegen het management gestemd. Uiteraard is tegen het management stemmen geen doel op zich. Het gaat ons om zo goed mogelijk verantwoord te beleggen.

2. Inleiding

BPL Pensioen past sinds 2008 instrumenten van verantwoord beleggen toe bij het beheer van zijn vermogen. In deze halfjaarlijkse rapportage leest u over de laatste stand van zaken met betrekking tot deze instrumenten en vindt u terug welke activiteiten BPL Pensioen recent heeft ondernomen. Op de website www.bplpensioen.nl vindt u de beleidsdocumenten en rapportages waarnaar in dit rapport wordt verwezen. Deze inleiding geeft een overzicht van de achtergrond van het BPL Pensioen verantwoord beleggen beleid.

2.1. Wat houdt verantwoord beleggen in?

BPL Pensioen heeft de overtuiging dat verantwoord beleggen bijdraagt aan het realiseren van een goed en betaalbaar pensioen voor huidige en toekomstige generaties. Daarom besteedt BPL Pensioen in het beleggingsbeleid waar nodig en mogelijk aandacht aan duurzaamheid en houden we rekening met ecologische, sociale en governance (ESG)-informatie. Maatschappelijk verantwoord ondernemen door ondernemingen waarin belegd wordt speelt hierbij een belangrijke rol.

2.2. Wat zijn de uitgangspunten?

Bij het in praktijk brengen van het verantwoord beleggen beleid hanteert BPL Pensioen de volgende internationale standaarden voor verantwoord beleggen als richtsnoeren:

OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

De OESO-richtlijnen zijn aanbevelingen aan ondernemingen waarin verwachtingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) uiteengezet zijn. Ze bieden daarmee een handvat voor ondernemingen om met maatschappelijke kwesties als kinderarbeid, milieu en corruptie om te gaan. Maar ook met kwesties als consumentenbelangen, concurrentiebeperkende afspraken en het afdragen van belastingen aan een gastland. Uitgangspunt is dat ondernemingen bijdragen bij aan de economische, sociale en ecologische vooruitgang van een gastland, door:

- zich aan de lokale wet- en regelgeving te houden;
- in kaart te brengen welke MVO-risico's er spelen in de keten;
- lokale economische en sociale ontwikkeling te bevorderen;
- gedragsregels na te leven op het gebied van MVO zich niet op ongepaste wijze te mengen in politieke aangelegenheden.

De uitgangspunten van de OESO-richtlijnen komen met name tot uiting in het engagementbeleid van BPL Pensioen.

VN Global Compact principes

BPL Pensioen besteedt in zijn engagement en uitsluitingsbeleid bijzondere aandacht aan kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie. BPL Pensioen hanteert hierbij als minimum richtlijn de uitgangspunten van het Global Compact van de Verenigde Naties. BPL Pensioen ziet in de Global Compact minimum normen en waarden waaraan beleggingen moeten voldoen. Het VN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes. Deze zijn gebaseerd op internationale verdragen, zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO) (zie bijlage 1).

Het VN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer de kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Hierbij is ten aanzien van mensenrechtenschendingen het Ruggie-beleidskader een belangrijk referentiekader voor het bepalen van de betrokkenheid van ondernemingen. Het Ruggie-beleidskader omschrijft onder meer:

- De maatschappelijke verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven om mensenrechten te respecteren (responsibility to respect).
- Het recht van slachtoffers op toegang tot rechtsmiddelen bij schending (access to remedy).

Aanvullend introduceert het beleidskader het concept 'due dilligence' ofwel dat ondernemingen ook de mensenrechtenrisico's in hun keten in kaart dienen te brengen en te verminderen.

2.3. Speerpunten

Naast de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de uitgangsprincipes van het VN Global Compact hanteert BPL Pensioen specifieke speerpunten voor de verdere verankering van duurzaamheid in zijn beleggingsactiviteiten. Dit vanuit de overtuiging dat een heldere focus bijdraagt aan het vergroten van de impact die BPL Pensioen via deze activiteiten kan bereiken en dat de speerpunten bijdragen aan de herkenbaarheid van het BPL Pensioen - beleid bij de eigen deelnemers. De speerpunten van BPL Pensioen zijn nader vormgegeven rond de thema's klimaatverandering en water.

2.4. Wat doet BPL Pensioen?

Voor het verantwoord beleggen beleid hanteert BPL Pensioen een generieke aanpak waarbij gebruik wordt gemaakt van drie instrumenten:

1. Uitsluiting, van producenten van controversiële wapens en structurele schenders van het VN Global Compact;
2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen;
3. Corporate governance en stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

Om deze instrumenten in de praktijk doeltreffend toe te passen kiest BPL Pensioen ervoor zijn beleggingen zo veel als mogelijk onder te brengen in discretionaire mandaten.

2.5. Aanvullende beleidsinstrumenten

ESG integratie

Multifactor aandelenportefeuilles

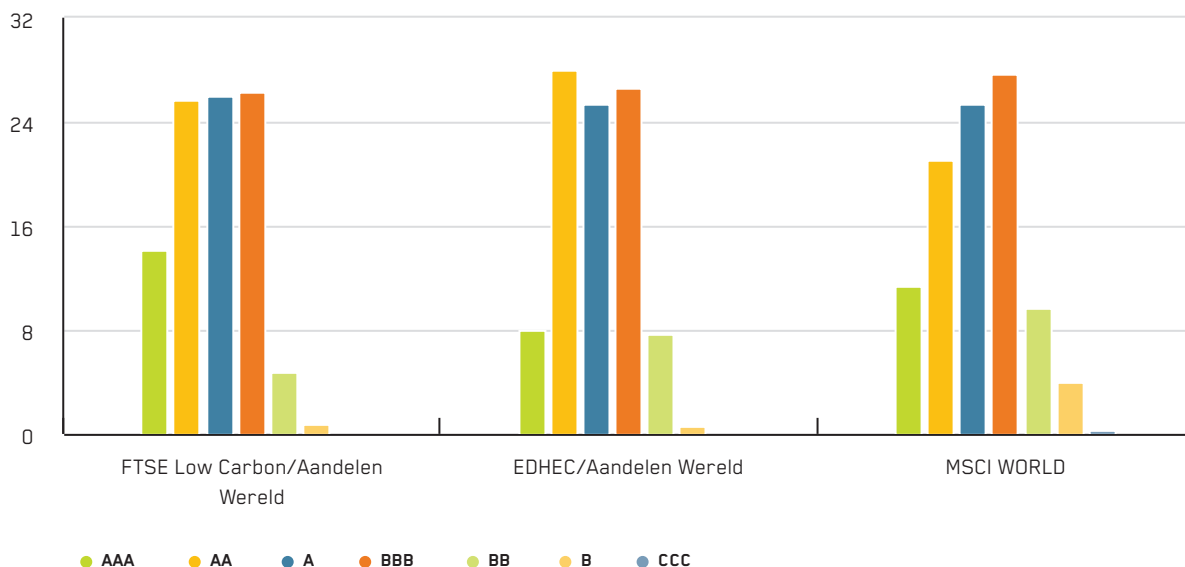
BPL Pensioen belegt in een multifactorportefeuille waarbij onze overtuigingen ten aanzien van ESG en factorpremies samenkomen.

Best-in-class

BPL Pensioen ziet in een best-in-class benadering een strategie die passend is om zijn MVB overtuigingen op structurele en prudente wijze in de praktijk te brengen. Daarbij beoordeelt BPL Pensioen voor de best-in-class benadering ondernemingsspecifieke ESG-informatie vanuit een financieel perspectief. Oftewel welk effect hebben factoren op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur op de concurrentiepositie of het bedrijfsmodel van een onderneming? De best-in-class aanpak leidt er toe dat per sector achterblijvers niet in de benchmark worden opgenomen.

Onze aanpak via de rule-based benadering leidt tot een maatwerkindex. Waarbij wij kiezen voor een passief beheerde portefeuille op basis van deze maatwerk index. Op deze wijze kan objectief de invloed van onze ESG keuzes op de rendementen gemonitord en verantwoord worden.

GRAFIEK 2.5.1 OVERZICHT VERDELING ESG RATINGS AANDELENPORTEFEUILLES ONTWIKKELDE MARKTEN

TABEL 2.5.1 BIJDRAGE ESG BELEID AAN RENDEMENT AANDELEN ONTWIKKELDE MARKTEN (31-12-2021)

Index	YtD	Sinds 30/4/2017 ¹
MSCI World	31,3%	13,2%
MSCI World met BPL Pensioen ESG beleid	31,8%	14,1%

¹ Dit zijn geannualiseerde rendementen

CO₂-emissiereductie

TABEL 2.5.2 OVERZICHT VAN AFSPRAKEN PER BELEGGINGSMANDAAT VOOR CO₂-REDUCTIE

Strategie	Maatstaf voor sturing	Doelstelling	Referentie
AXA Small cap	CO ₂ -intensiteit	Streven 70%	Benchmark
FTSE Multifactor ESG	CO ₂ -emissies	Streven 50%	Portefeuille 2016
EDHEC Multifactor ESG	CO ₂ -emissies	Streven 50%	Portefeuille 2016
Robeco EM	CO ₂ -intensiteit	Streven 20%	Benchmark
Achmea IM niet-staat	CO ₂ -intensiteit	Streven 30%	Benchmark

Wereldwijde portefeuille aandelen ontwikkelde markten

Met de multifactor aandelenportefeuilles is BPL Pensioen er aanvullend in geslaagd om gestelde financiële doelstellingen te verenigen met een sterke CO₂-emissiereductie. Dit door het toepassen van een CO₂-filter en een optimalisatie. Deze optimalisatie zorgt dat er op individueel aandeelniveau maxima worden toegepast. Waarbij vervolgens met in achtname van het streven naar CO₂-emissiereductie over de factoren wordt belegd. Met de multifactor aandelenportefeuille heeft BPL Pensioen de CO₂-emissies (tCO₂/mio EUR belegd vermogen) met ruim 70% gereduceerd ten opzichte van de aandelenportefeuille op 1-1-2016. Dit met behoud van de gewenste blootstelling aan bewezen factorpremies en een passend niveau van diversificatie. BPL Pensioen blijft de komende jaren monitoren of een verdere reductie opportuun is.

Aanvullend hebben de emissiereductiemaatregelen ook geleid tot een forse reductie van de CO₂-intensiteit (de ratio tussen de CO₂-emissies en de omzet van een onderneming.) De CO₂-intensiteit wordt bepaald op basis van de gewogen gemiddelde CO₂-intensiteit van de portefeuille ('weighted average carbon intensity'). Deze maatstaf kan eenvoudiger toegepast worden in verschillende beleggingscategorieën omdat deze niet afhankelijk is van eigenaarschap.

Focus op scope 1 en scope 2 CO₂-emissies

Op basis van het Greenhouse Gas (GHG) Protocol zijn de bronnen voor CO₂-emissie per onderneming onderverdeeld in drie 'scopes' (reikwijdtes). Scope 1 en 2 emissies hebben betrekking op emissies waar een onderneming direct voor verantwoordelijk is en indirecte broeikasgasemissies door verbruik van gekochte elektriciteit, warmte of stoom. Scope 3 emissies dekken alle indirecte emissies als gevolg van de activiteiten van een onderneming.

BPL Pensioen baseert de berekeningen voor de CO₂-voetafdruk op scope 1 en scope 2 emissies. BPL Pensioen signaleert dat scope 3 emissies nog onvoldoende en op verschillende manieren door bedrijven worden gerapporteerd. De kwaliteit van deze gegevens is daardoor van een lager niveau. Ook leiden deze scope 3 CO₂-emissies tot dubbeltellingen in de voetafdruk. BPL Pensioen laat de scope 3 CO₂-emissies daarom voorlopig buiten beschouwing.

Bron en reikwijdte van CO₂-data

Voor de berekening van de voetafdruk is gebruik gemaakt van CO₂-data van MSCI ESG Research. Voor de aandelenportefeuilles zijn deze CO₂-data voor ruim 99% beschikbaar. Voor de creditportefeuille is dit ruim boven de 90%.

TABEL 2.5.3 OVERZICHT CO₂-INTENSITEIT PORTEFEUILLES PER 31-12-2021

Portefeuille	Intensiteit portefeuille	Reductie t.o.v. benchmark
FTSE Low Carbon/Aandelen Wereld	59,19	-54%
EDHEC/Aandelen Wereld	46,24	-66%
AXA/Small cap Wereld	55,64	-57%
Robeco/Aandelen opkomende markten	169,84	-49%
Achmea IM/Credits	67,17	-44%

Afstemming op doelstellingen uit klimaatakkoord van Parijs

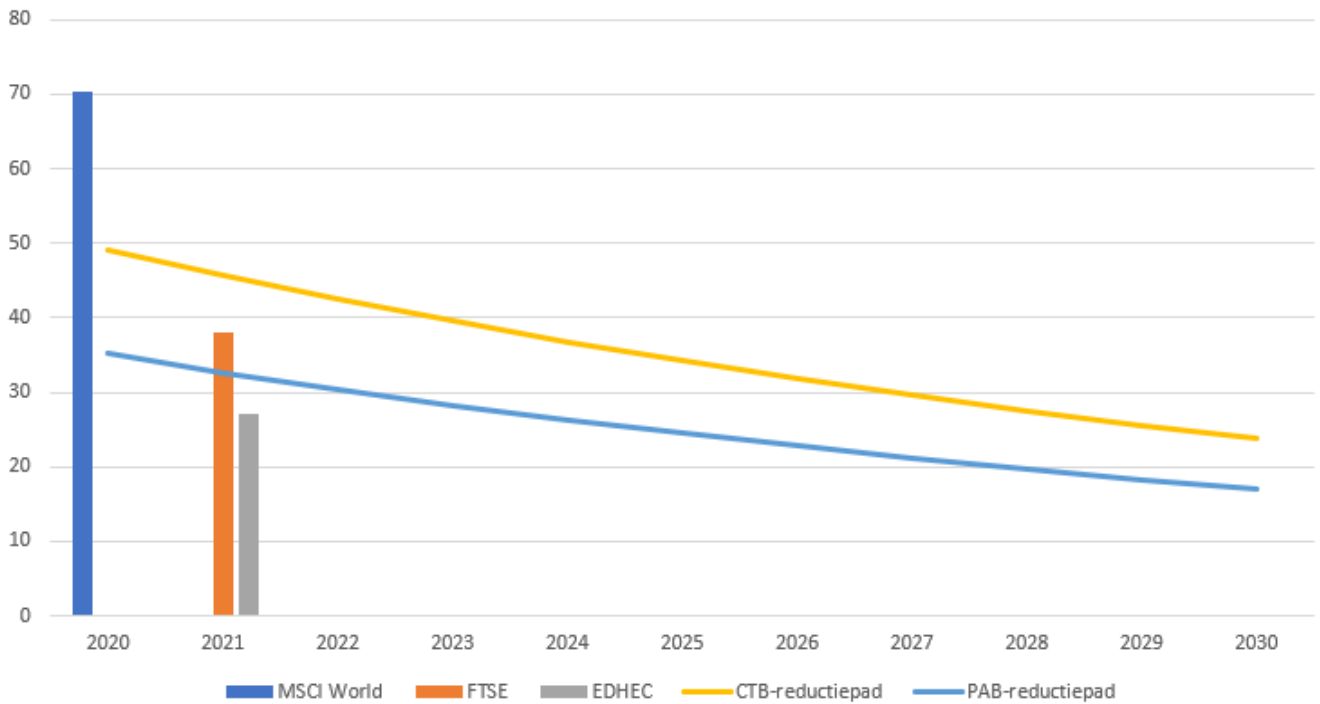
BPL Pensioen heeft zich eind 2021 aangemeld bij het commitment van de financiële sector aan het klimaatakkoord en al eerder in 2021 in het eigen overkoepelend beleid de ambitie opgenomen om reductiedoelstellingen voor de eigen portefeuilles nader af te stemmen op de minimum standaarden voor de EU klimaatbenchmarks.

De EU hanteert als belangrijkste CO₂-maatstaf de broeikasgasintensiteit, die wordt gedefinieerd als 'ton CO₂ - equivalent gedeeld door ondernemingswaarde inclusief kasmiddelen in miljoenen euro'. De veel gehanteerde Engelse term daarvoor is "Enterprise Value Including Cash (EVIC)". De gewenste situatie is dat alle operationeel vermogensbeheerders op deze maatstaf gaan sturen. Dit betekent dat er met de operationeel vermogensbeheerders nieuwe afspraken gemaakt gaan worden ten aanzien van de maatstaf en wijze waarop zij sturing geven aan CO₂-reductie.

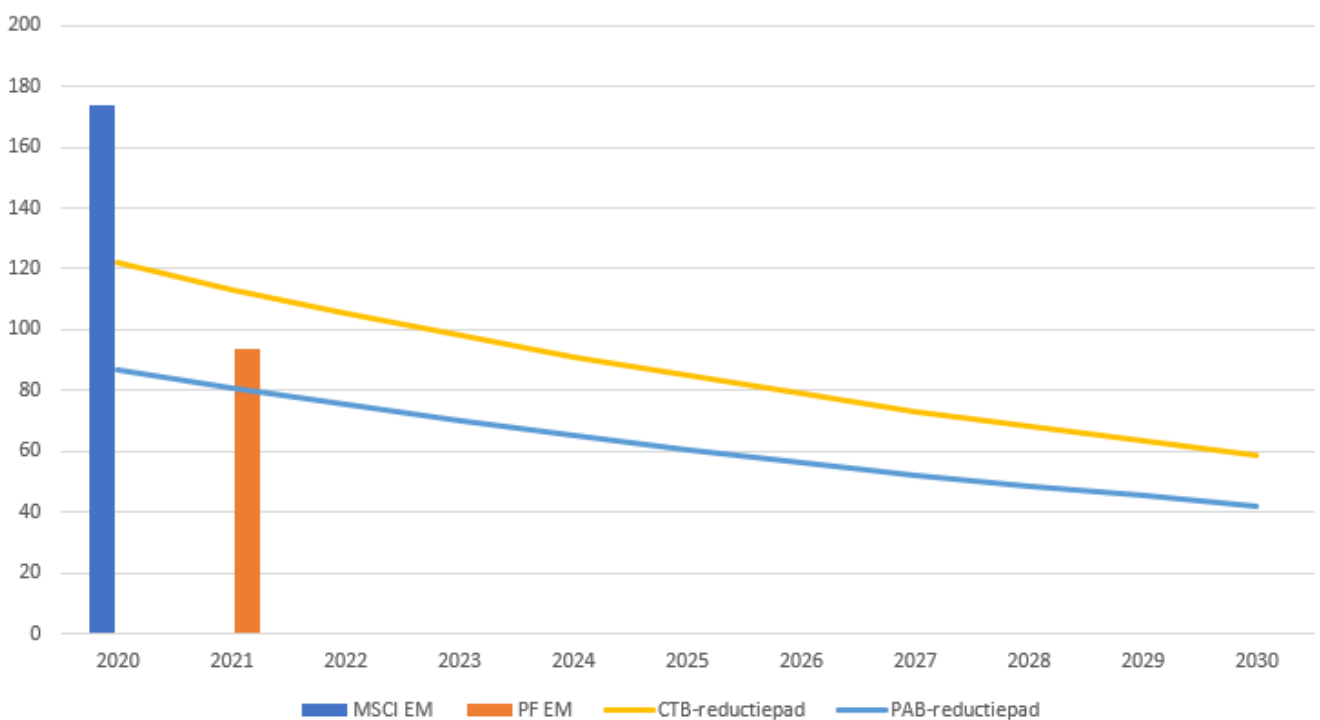
Ook indien de huidige BPL Pensioen portefeuilles aan de hand van deze maatstaf worden doorgerekend en afgezet worden tegen de vereiste reductiepaden van de EU Climate Transition Benchmark klimaatbenchmark, zijn de prestaties goed. Figuren 2.5.1 tot 2.5.4 tonen aan dat alle portefeuilles ruim voldoen aan de vereisten passend bij een CTB-reductiepad en de prestatie dicht bij het PAB-reductiepad liggen.

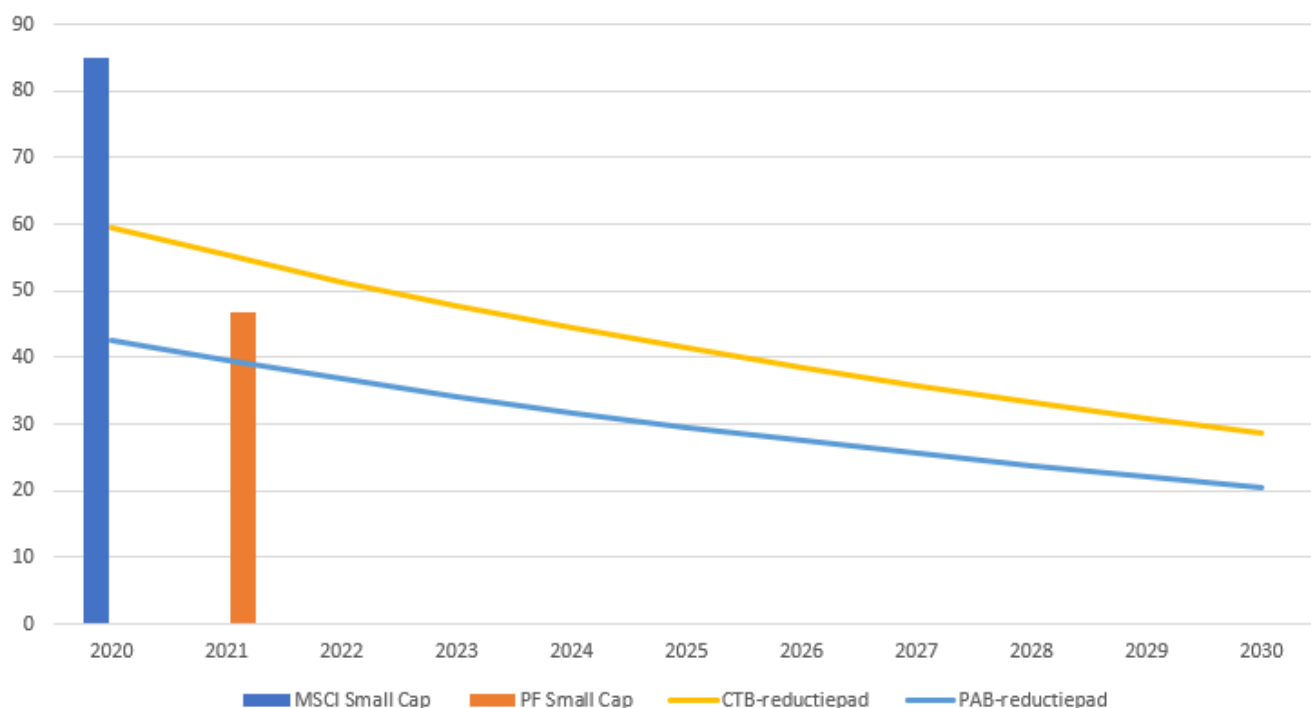
FIGUUR 2.5.1 CO₂-VOETAFDRIJK OP BASIS VAN EVIC VAN DE ESG MULTIFACTOR PORTEFEUILLES OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

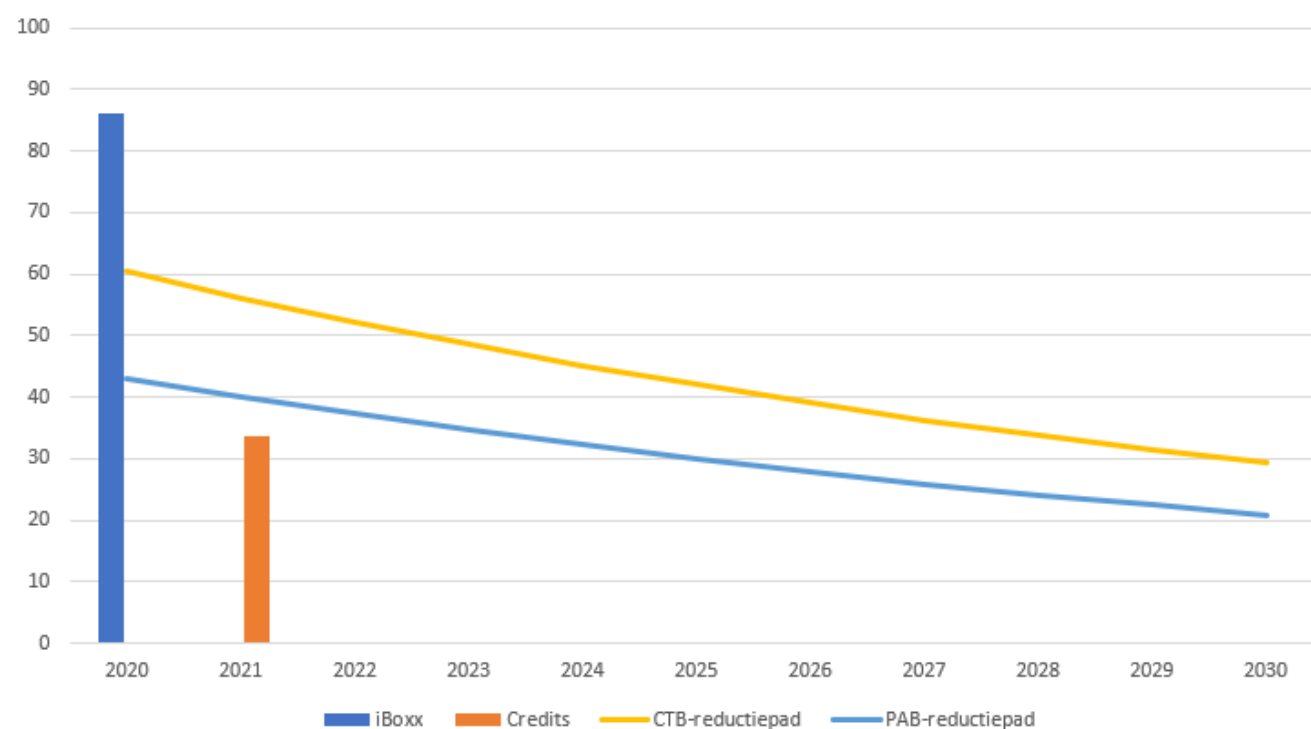
FIGUUR 2.5.2 CO₂-VOETAFDRIJK OP BASIS VAN EVIC VAN DE EM AANDELENPORTEFEUILLE OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

FIGUUR 2.5.3 CO₂-VOETAFDRUK OP BASIS VAN EVIC VAN DE SMALL CAP PORTEFEUILLE OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

FIGUUR 2.5.4 CO₂-VOETAFDRUK OP BASIS VAN EVIC VAN DE CREDITSPORTEFEUILLE OP 31-12-2021 AFGEZET TEGEN DE CTB- EN DE PAB-REDUCTIEPADEN

Wereldwijde portefeuille small caps aandelen

BPL Pensioen belegt in een small cap aandelenportefeuille. Op deze portefeuille is het BPL Pensioen uitsluitingsbeleid van toepassing en wordt stemrecht actief uitgevoerd. Met de beheerder van deze portefeuille zijn aanvullend afspraken gemaakt over het actief meewegen van ESG-factoren in de aandelenkeuzemodellen. Ook spant de beheerder zich in om de CO₂-voetafdruk van de portefeuille aanzienlijk te verminderen ten opzichte van zijn benchmark zonder dat de risico-rendementskarakteristieken van de portefeuille wezenlijk worden beïnvloed.

Ontwikkelde markten bedrijfsobligaties

Een ESG-factor is integraal onderdeel van de beheerstrategie voor de bedrijfsobligatieportefeuille. De portefeuille wordt gestuurd op kwantitatieve en kwalitatieve factoren. De ESG-factor is onderdeel van de kwalitatieve factoren (naast informatie over bijvoorbeeld kostenefficiëntie, geografische spreiding en managementstrategie) en draagt bij aan een kwalitatief betere beoordeling van de risicovergoeding op een obligatie. Dit doordat er een vollediger beeld van de risico's van een obligatie uitgevende instelling ontstaat. Het gewicht van de ESG factor verschilt per sector en uitgevende instelling, de sectorspecialist bepaalt deze via een beoordelingsmatrix.

Ontwikkelde markten staatsobligaties

Aan de hand van macro-economische- en ESG-factoren, de rentetermijnstructuur en de marktomstandigheden ontstaat in binnen het beleggingsproces voor de ontwikkelde markten staatsobligatieportefeuille een visie op toekomstige renteontwikkelingen. Vanuit de overtuiging dat een afgewogen combinatie van macro-economische cijfers en ESG-factoren het meest betrouwbare beeld van de risico's en kredietwaardigheid van landen wordt ESG-informatie ook volledig geïntegreerd bij het beheer van de staatsobligatieportefeuille.

Opkomende markten staatsobligaties

BPL Pensioen belegt een deel van zijn vermogen in staatsobligaties van opkomende landen. BPL Pensioen hanteert voor deze beleggingen een maatwerk benchmark waarbij ESG-factoren een belangrijk gewicht hebben bij het bepalen van het benchmarkgewicht voor de individuele landen. De ESG-factoren die worden gebruikt hebben een sterk maatschappelijk karakter en zijn gebaseerd op onder meer: energieafhankelijkheid, vervuiling, uitputting van grondstoffen, onderwijs, economische ongelijkheid, mate van sociale bescherming, het democratisch bestel, politieke effectiviteit en zakelijke rechten. Deze factoren zijn van meerwaarde omdat zij inzicht geven in de mate waarin landen een duurzame economische ontwikkeling nastreven. Dit wordt van belang geacht vanuit de overtuiging dat productieve landen en landen die tekortkomingen in het politieke en sociale kader beheersen beter in staat zijn om aan hun soevereine verplichtingen op de lange termijn te voldoen. Waaronder ook het maken van periodieke rentebetalingen en de aflossing op staatsobligaties. Hoewel de ESG-factoren een sterk maatschappelijk karakter hebben zijn deze factoren in eerste instantie bedoeld om risico te beheersen en niet om een normatieve ondergrens te bepalen.

Klimaat scenario-analyse

Met behulp van het 2 °C scenarioanalyse model van het 2 ° Investing Initiative is de aandelen wereld portefeuille van BPL Pensioen getoetst op. Het model levert de volgende inzichten op :

BPL Pensioen heeft een relatieve lage exposure naar de transitiegevoelige sectoren olie en gas, steenkool en de autosector.

- BPL Pensioen heeft een relatief hoge blootstelling aan de transitiegevoelige energiesector. Deze blootstelling is echter wel grotendeels toe te kennen aan energiebronnen die meer in lijn zijn met een 2 °C scenario zoals herwinbare- en kernenergie en energie uit waterkracht.
- Op basis van de huidige portefeuillesamenstelling is de prognose dat de portefeuille over 5 jaar: (a) volledig in lijn is met het <-2 °C scenario voor energiewinning uit steenkool en olie en (b) sterk in lijn is met het <-1,5 °C scenario voor energiewinning uit gas.
- Het model geeft aan dat op basis van de huidige blootstelling de portefeuille in 2023 ten aanzien van fossiele brandstoffen en het totaal vermogen aan energiec capaciteit volledig in lijn is met een 2 °C 'aligned' modelportefeuille.
- Het model geeft wel aan dat op basis van de huidige blootstelling de portefeuille in 2023 een licht hogere blootstelling heeft aan traditionele verbrandingsmotoren waardoor de portefeuille hier licht afwijkt van de 2 °C modelportefeuille.

Het rapport geeft aanvullend inzicht in welke ondernemingen het meest van invloed zijn op het succesvol behalen van een 2 °C scenario en welke ondernemingen het meest het beschikbare CO₂ budget overschrijden. Deze inzichten worden waar mogelijk verwerkt in het engagementprogramma.

Landenbeleid

BPL Pensioen past op de gehele staatsobligatieportefeuille een landenbeleid in de vorm van een uitsluitings- en selectiebeleid toe. Landen die op voorhand zijn uitgesloten evenals landen die niet voldoen aan de selectiecriteria vormen tezamen de landenlijst.

Uitsluitingsbeleid

Landen worden op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

1. Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
2. Machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden op grove wijze schenden;
3. Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
4. Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. BPL Pensioen hanteert de Sanctiewet 1977 als signaalfunctie om te bepalen of landen voldoen aan bovenstaande uitgangspunten en in aanmerking komen voor uitsluiting op voorhand.

Selectiebeleid

BPL Pensioen stelt minimumeisen aan landen wat betreft bescherming mensenrechten, bescherming arbeidsrechten, naleven milieuafspraken en corruptiebestrijding. Opname van een staatsobligatie in portefeuille wordt alleen overwogen indien de prestaties van het uitgevende land op deze terreinen voldoen aan een vooraf gestelde ondergrens. Deze ondergrens staat symbool voor de verantwoord beleggen uitgangsprincipes van het pensioenfonds.

De onderzoeksresultaten van de volgende instituten worden gebruikt om de landenprestaties inzichtelijk te maken:

- Freedom House met de Freedom in the World index,
- ITUC met de ITUC Global Rights index;
- EPI (Yale) met de Environmental Performance Index
- Transparency International met de Corruption Perception Index.

2.6. Doelinvesterings

Green bonds

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor (her)financiering van milieuvriendelijke (ook wel 'groene') projecten. Veelal leveren zij hiermee een directe bijdrage aan een verminderde belasting van het klimaat, bijvoorbeeld door verbeteren van energie-efficiëntie van producten, het op hernieuwbare wijze genereren van energie, of het doorvoeren van veranderingen in de bestaande energie infrastructuur zodat deze beter aansluit op de energietransitie. Opbrengsten van deze obligaties moeten specifiek aan dergelijke projecten worden besteed.

De typering green bond is echter niet beschermd en iedere emittent mag zijn obligatie het predicaat green bond geven. BPL Pensioen toetst green bonds op naleving van de Green Bond Principles (GBP). De richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative (CBI) worden hierbij gehanteerd om een inhoudelijk 'duurzaamheid'-afweging te maken ten aanzien van de gefinancierde projecten. Door het uitvoeren van additionele controles waarborgt BPL Pensioen dat de opbrengsten van green bonds waarin wordt belegd daadwerkelijk ten goede komen aan groene projecten.

TABEL 2.6.1 BELEGGINGEN IN GREEN BONDS

Portefeuille	Portefeuillegewicht					
	31-12-2021	30-06-2021	31-12-2020	30-06-2020	31-12-2019	31-12-2018
Staatsobligaties	10,54%	14,32%	9,09%	8,96%	7,56%	4,70%
Bedrijfsobligaties	7,14%	7,74%	4,67%	2,38%	3,02%	3,77%

Impact investment

BPL Pensioen investeert in innovatieve en/of duurzame projecten of ondernemingen. Dit noemen we impact investing. Deze vorm van investeren houdt in dat we beleggen in winstgevende activiteiten met een sociale of milieudoelstelling. De nadruk ligt hierbij op projecten of ondernemingen die aansluiten op de aan BPL Pensioen verwante sectoren. Voor deze investeringen wil BPL Pensioen een acceptabel rendement ontvangen.

Sociale doelstellingen

Bij impact investing wordt gestreefd naar een evenwichtige combinatie van financiële én sociale resultaten. De sociale doelstellingen van de projecten en ondernemingen waarin wordt belegd wordt voortdurend voor ogen gehouden. Er wordt alleen geïnvesteerd in projecten of ondernemingen waarvan aannemelijk is dat deze een positieve maatschappelijke impact hebben. De sociale doelstelling van de organisaties waarin wordt belegd is een belangrijke randvoorwaarde.

Beheersen van risico's

Om risico's te voorkomen en te beheersen wordt er een strikt risicobeleid gehanteerd. Bijvoorbeeld op het gebied van governance (goed ondernemingsbestuur). Daarnaast wordt ervoor gewaakt dat er niet een te groot deel van het totale pensioenfondsvermogen in de eigen sector wordt geïnvesteerd.

2.7. Reikwijdte van het MVB Beleid

Aandelen

BPL Pensioen belegt direct in aandelen, waarbij de aandelenportefeuille is gespreid over stijl, regio, grootte en manager. Het BPL Pensioen MVB-beleid is van toepassing op 100% van de totale aandelenportefeuille.

Vastrentende waarden

BPL Pensioen heeft eigen beleggingsmandaten voor het beheer van de *investment grade* staats- en bedrijfsobligatieportefeuilles evenals het beheer van de opkomende markten obligatieportefeuilles. Op deze mandaten is het BPL Pensioen MVB beleid zoals in de voorgaande paragrafen is beschreven volledig van toepassing. Aanvullend participeert BPL Pensioen in een high yield fonds, op dit fonds is het MVB beleid van de beheerder van toepassing. BPL Pensioen is actief in gesprek met deze beheerder om het gehanteerde MVB beleid beter aan te laten sluiten bij de visie van BPL Pensioen.

Alternatieve beleggingen

Private equity

BPL Pensioen belegt in het Interpolis Pensioenen Private Equity II fonds. Voor dit fonds worden duurzaamheidscriteria gehanteerd zoals het respecteren van de uitgangspunten van het VN Global Compact en worden beleggingen in ondernemingen die wapens produceren uitgesloten.

Infrastructuur

BPL Pensioen geeft zijn beleggingen in infrastructuur volgens de volgende normen vorm. Deze normen gebruiken we naast het generieke uitsluitingsbeleid.

- BPL Pensioen streeft naar een gebalanceerde infrastructuurportefeuille met een verdeling over meer sectoren. Dat zijn onder meer de sectoren transport (havens en vliegvelden), waterdistributie en -hergebruik en de energiesector. Binnen de infrastructuurportefeuille streeft BPL naar een passende allocatie in herwinbare energieprojecten.
- BPL Pensioen doet beleggingen in gereguleerde infrastructuurprojecten die al bestaan. Het uitvoeren van: economische-, milieu- en sociale impactanalyses is onderdeel van de projectanalyses.

BPL Pensioen geeft de voorkeur aan investeringen in OESO-landen.

Kenmerken van de projecten zijn hierdoor:

- een hoge mate van bescherming door stringente wet- en regelgeving;
- onafhankelijke rechtspraak voor mensen die worden gedupeerd door activiteiten gerelateerd aan de projecten.

2.8. Hoe legt BPL Pensioen verantwoording af?

Transparantie is onafscheidelijk verbonden aan een goed verantwoord beleggen beleid. BPL Pensioen rapporteert daarom tweemaal per jaar hoe zij de afgelopen periode invulling gaf aan het beleid. Ook wordt er gerapporteerd over de wijze waarop instrumenten zijn ingezet op sociale, governance en milieuthema's. BPL Pensioen rapporteert via een verantwoord beleggen rapportage en het jaarverslag. Met behulp van een zogenoemd 'VDS' wordt inzicht in het stemgedrag gegeven. De rapportages, het systeem en bijbehorende beleidsdocumenten zijn toegankelijk via deze rapportage. De gekozen instrumenten, gemaakte keuzes en recente ontwikkelingen worden in het vervolg van dit verslag in afzonderlijke hoofdstukken besproken. Dit is een geïntegreerde rapportage, de informatie met betrekking tot verantwoord beleggen in dit rapport heeft derhalve betrekking op de beleggingen van BPL Pensioen.

3. Uitsluitingsbeleid

De keuze om niet te beleggen in ondernemingen of landen is afhankelijk van diverse factoren. Een factor waar BPL Pensioen rekening mee houdt is dat investeringen geen negatieve gevolgen voor de samenleving mogen hebben. Concreet betekent dit dat BPL Pensioen niet belegt in ondernemingen als deze controversiële producten produceren of structureel ongewenst gedrag vertonen. Voor beleggingen in staatsobligaties wordt een landenbeleid gehanteerd.

Wanneer een onderneming betrokken is bij een controversieel product, veelal een kernactiviteit van de onderneming, hanteert BPL Pensioen op voorhand een uitsluitingsbeleid. Een engagementbeleid is dan niet reëel, het is immers lastig de onderneming over te halen een ander product te produceren. Het uitsluitingsbeleid van BPL Pensioen richt zich hier op de producten controversiële wapens en tabak. Ten aanzien van steenkool hanteert BPL Pensioen een restrictief beleid. Daarnaast is ervoor gekozen niet te beleggen in ondernemingen die de uitgangspunten van het VN Global Compact structureel schenden. Voordat ondernemingen op dit criterium daadwerkelijk worden uitgesloten wordt eerst getracht een constructieve dialoog te starten met ondernemingen die het VN Global Compact (dreigen te) schenden. Dit met de intentie een positieve gedragsverandering te bereiken.

3.1. Controversiële wapens

Wat zijn de criteria?

Voor BPL Pensioen zijn wapens controversieel wanneer deze wapens onevenredig veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie. In de praktijk gaat het om de volgende typen wapens:

- Nucleaire wapens
- Biologische wapens
- Chemische wapens
- Antipersoonsmijnen
- Clustermunitie
- Munitie met verarmd uranium
- Witte fosfor bommen

Bij het bepalen van de definitie van controversiële wapens zoekt het pensioenfonds aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid. Het volledige uitsluitingsbeleid kunt u terugvinden op de website.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau ISS ESG stelt ieder halfjaar vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens (tabel 3.6.1). Daartoe bekijkt het onderzoeksbureau het gehele BPL Pensioen beleggingsuniversum. Wanneer het onderzoeksbureau betrokkenheid bij productie van controversiële wapens vaststelt leidt dat tot uitsluiting.

3.2. Tabak

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van tabak. Het BPL Pensioen tabaksbeleid is gericht op de directe vervaardiging van tabaksproducten (waaronder sigaretten, sigaren, pijp en/of losse tabak, pruimtabak en/of snuiftabak, rookloze tabak en rauwe, bewerkte, gereconstitueerde en/of geëxpandeerde tabak).

Het BPL Pensioen tabaksbeleid is primair van toepassing op ondernemingen waar tabaksgerelateerde activiteiten de belangrijkste bedrijfsactiviteit zijn. In specifieke omstandigheden komt een bedrijf dat indirect betrokken is bij de 'vervaardiging, distributie en verkoop' van tabaksproducten ook in aanmerking voor uitsluiting. BPL Pensioen toetst deze bedrijven aan de hand van de principes van essentiële en significante betrokkenheid.

1. Essentiële betrokkenheid
Het betrokken bedrijf heeft een essentieel vermogen of specifieke vaardigheden of kennis, voor het vervaardigen van tabaksproducten.
2. Significante betrokkenheid
Een onderneming speelt een substantiële rol bij de vervaardiging en/of levering van tabaksproducten.

Onder deze omstandigheden sluiten we uit: een distributiebedrijf dat is gespecialiseerd in de distributie van tabaksproducten; of een groothandel of detailhandelaar die gespecialiseerd is in de verkoop van tabak. Waar het aanbieden van niet-tabaksproducten de voornaamste activiteiten zijn, bijvoorbeeld bij supermarkten, wordt uitsluiting niet overwogen.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Voor het identificeren van de tabaksbedrijven zijn de classificaties van GICS (Global Industry Classification Standaard), BICS (Bloomberg Industry Classification System) en de Market Sub-Sector van de iBoxx in aanvang leidend voor het samenstellen van de uitsluitingslijst. De lijst wordt jaarlijks herzien.

3.3. Thermisch steenkool

3.3.1. Thermisch steenkool

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van steenkool. Het BPL Pensioen steenkoolbeleid is gericht op het delven en het gebruik van thermisch steenkool (inclusief bruinkool, bitumen, antraciet en stoomkolen). Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien:

1. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit steenkool gerelateerde activiteiten. De winning van thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen) en de verkoop ervan aan externe partijen zijn relevant bij het bepalen van de aan steenkool gerelateerde omzet. Inkomsten uit kolenhandel worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in deze berekening.
2. De omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is van elektriciteitsopwekking uit thermische steenkool (inclusief bruinkool, bitumineuze, antraciet en stoomkolen).

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool beleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. MSCI ESG baseert de gegevens ten aanzien van steenkool uitsluitend op data gerapporteerd door de ondernemingen. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de BPL Pensioen beleidscriteria. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging en posities in ondernemingen worden verkocht indien er een aantoonbare betrokkenheid bij thermische steenkool is.

3.3.2. Teerzanden

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen hanteert een uitsluitingsbeleid ten aanzien van teerzanden. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging indien de omzet van een onderneming voor meer dan 5% afkomstig is uit teerzanden gerelateerde activiteiten.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

De gegevens voor het in praktijk brengen van het steenkool beleid zijn afkomstig van de onafhankelijke dienstverlener MSCI ESG. MSCI ESG baseert de gegevens ten aanzien van teerzanden uitsluitend op data gerapporteerd door de ondernemingen. Het beleggingsuniversum wordt jaarlijks getoetst aan de hand van de BPL Pensioen beleidscriteria. Ondernemingen worden uitgesloten van belegging en posities in ondernemingen worden verkocht indien er een aantoonbare betrokkenheid bij teerzanden is.

3.4. Structurele VN Global Compact schenders

Wat zijn de criteria?

Indien een onderneming gedurende twee jaar het VN Global Compact schendt kan BPL Pensioen beslissen een onderneming uit te sluiten van het beleggingsuniversum. Bij dit besluit worden eventuele inzichten verkregen uit onder meer het engagementprogramma meegewogen. Als BPL Pensioen tot uitsluiting overgaat worden alle beleggingen in desbetreffende entiteit verkocht. De vaststelling van de lijst van schenders van het VN Global Compact vindt eenmaal per jaar plaats.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

Het onafhankelijke Zweedse onderzoeksbureau ISS ESG toetst tevens het hele beleggingsuniversum op structurele schendingen van het VN Global Compact en stelt vast of een onderneming een of meerdere principes van het VN Global Compact schendt. De beleggingsadviescommissie van BPL Pensioen brengt aan de hand van de ISS ESG analyses en inzichten uit het engagementprogramma een advies uit of op basis van het MVB beleid een onderneming uitgesloten dient te worden. Dit advies wordt bekrachtigd door het BPL Pensioen bestuur. Een lijst van uitgesloten ondernemingen wordt halfjaarlijks in dit rapport gepubliceerd (tabel 3.6.5).

3.5. Landenbeleid

Wat zijn de criteria?

BPL Pensioen past op de gehele staatsobligatieportefeuille, ontwikkelde en opkomende landen, een landenbeleid in de vorm van een uitsluitings- en selectiebeleid toe. Landen die op voorhand zijn uitgesloten evenals landen die niet voldoen aan de selectiecriteria vormen tezamen de lijst van uitgesloten landen.

Uitsluitingsbeleid

Landen worden op voorhand uitgesloten wanneer aannemelijk is dat:

- Er een schending is van het non-proliferatieverdrag;
- Machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten van (hun) burgers schenden op grove wijze schenden;
- Vanwege een hoge mate van corruptie toevertrouwde middelen in dergelijke landen niet ten goede komen aan duurzame ontwikkeling van de economische situatie en welvaart van de bevolking.
- Door de ernst van opgelegde economische sancties de stabiliteit van de waarde van beleggingen in dat land serieus worden bedreigd.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. BPL Pensioen hanteert de Sanctiewet 1977 als signaalfunctie om te bepalen of landen voldoen aan bovenstaande uitgangspunten en in aanmerking komen voor uitsluiting op voorhand.

Selectiebeleid

BPL Pensioen stelt eisen aan landen wat betreft duurzaamheidsprestaties. Prestaties van landen inzake bescherming mensenrechten, bescherming arbeidsrechten, naleven milieuafspraken en corruptiebestrijding worden hiervoor getoetst. Opname van een staatsobligatie in portefeuille wordt alleen overwogen indien duurzaamheidsprestaties van het uitgevende land voldoen aan een vooraf gestelde ondergrens. Deze ondergrens staat symbool voor de verantwoord beleggen uitgangsprincipes van BPL Pensioen.

De onderzoeksresultaten van de volgende instituten worden gebruikt om de landenprestaties inzichtelijk te maken:

- Freedom House met de Freedom in the World index,
- ITUC met de ITUC Global Rights index;
- EPI (Yale) met de Environmental Performance Index en
- Transparency International met de Corruption Perception Index.

Hoe wordt de uitsluitingslijst samengesteld?

BPL Pensioen toetst of landen uit zijn beleggingsuniversum voldoen aan:

1. De gestelde normatieve ondergrens (uitsluitingsbeleid),
2. Voldoen aan ESG-selectiecriteria (selectiebeleid)

De uitkomsten van de analyses worden jaarlijks besproken in de beleggingsadviescommissie van BPL Pensioen en met een advies voorgelegd aan het bestuur. Het bestuur van het pensioenfonds bekrachtigt jaarlijks de wijzigingen in de landenlijst en bepaalt daardoor de samenstelling van de landenlijst (tabel 3.6.6).

3.6. Staatsbedrijven

In het verlengde van het landenbeleid sluit BPL Pensioen ook staatsbedrijven gelieerd aan de uitgesloten landen uit van belegging. Een onderneming wordt als staatsbedrijf aangemerkt indien de staat meer dan 50% van de aandelen bezit.

TABEL 3.6.1 UITSLUITINGSLIJST CONTROVERSIËLE WAPENS PER 1 JANUARI 2022

AECOM	Leidos Holdings Inc
Aerojet Rocketdyne Holdings Inc	Leonardo SpA
Aeroteh	LIG Nex1 Co., Ltd.
Airbus Group NV	Lockheed Martin Corp.
Anhui GreatWall Military Industry Co., Ltd.	Lumibird
Aryt Industries Ltd	Moog Inc.
Babcock International Group PLC	Morgan Sindall Group plc
BAE Systems PLC	Motovilikhinskiye Zavody PAO
Bharat Dynamics Limited	MTAR Technologies Ltd.
Boeing Co.	Northrop Grumman Corp.
Booz Allen Hamilton Holding Corp	Poongsan Corp
Brookfield Asset Management Inc. Class A	Poongsan Holdings
Brookfield Business Partners L.P.	Premier Explosives Ltd
BWX Technologies Inc	Raytheon Co.
CACI International Inc	Raytheon Technologies
China Shipbuilding Industry Co., Ltd.	Rolls-Royce Group PLC
Cohort PLC	S&T Dynamics Co Ltd
Constructions Industrielles de la Mediterranee SA	S&T Holdings Co Ltd
Elbit Systems Ltd	SAFRAN S.A.
Fluor Corp.	Sandhar Technologies Ltd.
Fortive Corp.	Science Applications International corp
General Dynamics Corp.	Serco Group
GP Strategies Corp	SGL Carbon SE
Hanwha Corp.	Solar Industries India Ltd.
Hitachi Zosen Corp	Spirit AeroSystems Holdings, Inc.
Honeywell International Inc.	Steel Partners Holdings LP
Huntington Ingalls Industries	Textron Inc.
Jacobs Engineering Group Inc.	Thales S.A.
KBR, Inc.	Ultra Electronics Holdings PLC

Kratos Defense & Security Solutions, Inc.	United Technologies
L3Harris Technologies Inc	Walchandnagar Industries Ltd
Larsen & Toubro Ltd.	Wartsila Oyj Abp

TABEL 3.6.2 UITSLUITINGSLIJST TABAK PER 1 JANUARI 2022

22nd Century Group Inc	KT&G Corp
Adris Grupa DD	Mount TAM Biotechnologies Inc
Al Eqbal Co for Investment PLC	Ngan Son JSC
Alliance One International Inc	NTC Industries Ltd
Altria Group Inc	Pazardzhik BTM AD Pazardzhik
Asenovgrad Tabac AD-Asenovgrad	Philip Morris International Inc
British American Tobacco Malaysia Bhd	PTFC Redevelopment Corp
British American Tobacco PLC	Reinet Investments SCA
Bulgartabac Holding AD	RLX Technology, Inc.
Coka Duvanska Industrija AD Coka	Scandinavian Tobacco Group A/S
Compania de Distribucion Integral Logista Holdings SAU	Shanghai Industrial Holdings Ltd
Duvanski Kombinats AD Podgorica	Shumen-Tabac AD-Shumen
Eastern Tobacco	Sinnar Bidi Udyog Ltd
Electronic Cigarettes International Group Ltd	Slantse Stara Zagora- BT AD
Fabrika Duhana Sarajevo DD Sarajevo	Smokefree Innotec Inc
Fabrika Duvana AD Banja Luka	Smooore International Holdings Ltd.
Godfrey Phillips India Ltd	Societe Ivoirienne des Tabacs SA
Golden Tobacco Ltd	Strumica Tabak AD Strumica
Gotse Delchev Tabac AD-Gotse Delchev	Swedish Match AB
Gudang Garam Tbk PT	Tabak ad Nis
Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	Tong Jie Ltd
Hrvatski Duhani DD	TSL Ltd/Zimbabwe
Huabao International Holdings Ltd	Turning Point Brands, Inc.
Imperial Brands PLC	Union Tobacco & Cigarette Industries
ITC Ltd	Universal Corp/VA
Japan Tobacco Inc	Vector Group Ltd
Karelia Tobacco Co Inc SA	VST Industries Ltd
Khyber Tobacco Co Ltd	Wismilak Inti Makmur Tbk PT
Kothari Products Ltd	

TABEL 3.6.3 UITSLUITINGSLIJST THERMISCH STEENKOOL EN TEERZANDEN PER 1 JANUARI 2022

Aboitiz Equity Ventures Inc.	Inner Mongolia MengDian HuaNen
Aboitiz Power Corp.	Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.
Adani Enterprises Limited	Inter Rao Yeas Pao
Aes Gener S.A.	Itochu Enex Co., Ltd.
African Rainbow Minerals Limited	Japan Petroleum Exploration Co

AgI Energy Limited	Jardine Cycle & Carriage Limited
Aksa Akrilik Kimya Sanayii As	Jardine Matheson Holdings Limited
Aksa Enerji Uretim Anonim Sirketi	Jardine Strategic Holdings Limited
Albioma SA	Jastrzebska Spolka Weglowa Spolka Akcyjna
Allete, Inc.	Jindal Steel And Power Limited
Alliance Resource Operating Partners, L.P.	Korea Electric Power Corporation
Alliant Energy Corporation	Kyushu Electric Power Company, Incorporated
Ameren Corporation	Lg International Corp
American Electric Power Company, Inc.	Lubelski Wegiel Bogdanka Sa
Anglo American Plc	MEG Energy Corp
ARCH RESOURCES, INC.	Mge Energy, Inc.
Atco Ltd.	New Hope Corp Ltd
Athabasca Oil Corp	Nisource Inc.
Banpu Public Company Limited	Northwestern Corporation
BHP Group plc	Nrg Energy, Inc.
BHP Group, Ltd.	Ntpc Limited
Black Hills Corporation	Oci Company Ltd.
Bukit Asam (Persero) Tbk Pt	Oge Energy Corp.
Canadian Natural Resources Ltd	Ogk-2 Pao
Capital Power Corporation	Origin Energy Limited
Cenovus Energy Inc	Otter Tail Corporation
Cesc Ltd	Peabody Energy Corporation
Cez, A.S.	Perusahaan Perseroan (Persero) PT Perusahaan Listrik Negara
Cgn New Energy Holdings Co., Ltd.	Pge Polska Grupa Energetyczna Spolka Akcyjna
China Coal Energy Company Limited	Pinnacle West Capital Corporation
China Coal Energy H	Pnm Resources, Inc.
China Longyuan Power Group Corporation Limited	Portland General Electric Company
China Power International Development Limited	Power Assets Holdings Limited
China Resources Power Holdings Company Limited	Ppl Corporation
China Shenhua Energy Company Limited	Pt Adaro Energy Tbk
China Shenhua Energy H	Pt Astra International Tbk
Chubu Electric Power Company, Incorporated	Pt Bumi Resources Tbk
Cimic Group Limited	Pt Delta Dunia Makmur Tbk
Ck Infrastructure Holdings Limited	Pt Harum Energy Tbk
Cloud Peak Energy Resources Llc	Pt Indika Energy Tbk
Clp Holdings Limited	Pt United Tractors Tbk
Cms Energy Corporation	Public Power Corporation S.A.
Coal India Ltd	Ratch Group PCL
Colbun S.A.	Reliance Infrastructure Limited
Consol Energy Inc.	Reliance Power Limited

ContourGlobal PLC	RWE AG
Dmci Holdings Inc.	sampoer
Dominion Energy, Inc	Scana Corporation
Dte Energy Company	SDIC Power Holdings Co Ltd
Duke Energy Corporation	Sembcorp Industries Ltd
Edp - Energias De Portugal, S.A.	Shaanxi Coal Industry Company Limited
Edp - Energias Do Brasil S.A.	Shanghai Datun Energy Resources Co., Ltd.
Electric Power Development Co., Ltd.	Shanghai Electric Power Co Ltd
Emera Incorporated	Shanxi Lu'An Environmental Energy Dev. Co., Ltd
Enea Spolka Akcyjna	Shanxi Xishan Coal And Electricity Power Co., Ltd.
Enel Chile S.A.	Shenergy Company Limited
Energa Spolka Akcyjna	Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
Engie Brasil Energia S.A.	Shikoku Electric Power Company, Incorporated
Engie Energia Chile S.A.	Shree Cement Limited
Entergy Corporation	Sichuan Chuantou Energy Co., Ltd.
Eskom Holdings SOC Ltd	South32 Limited
Evergy, Inc.	Suncor Energy Inc
Evn Ag	Tatneft PJSC
EWE AG	Tauron Polska Energia Spolka Akcyjna
Exxaro Resources Limited	TBEA Co Ltd
Federal Hydro-Generating Company Rushydro Pao	Teck Resources Ltd
Firstenergy Corp.	Tenaga Nasional Berhad
Fortis Inc.	The Aes Corporation
GD Power Development Co Ltd	The Chugoku Electric Power Company, Incorporated
Genesis Energy LTD	The Electricity Generating Public Company Limited
GEO Energy Resources Ltd	The Kansai Electric Power Company, Incorporated
Global Power Synergy PCL	The Okinawa Electric Power Company, Incorporated
Glow Energy Public Company Limited	The Southern Company
Gmr Infrastructure Limited	The Tata Power Company Limited
Guangdong Investment Limited	Tian Di Science & Technology C
Guanghui Energy Co Ltd	Tohoku Electric Power Company, Incorporated
Gujarat Mineral Development Corporation Limited	Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated
HK Electric Investments	Torrent Power Limited
Hokkaido Electric Power Company, Incorporated	Transalta Corporation
Hokuriku Electric Power Company	Vectren Corporation
Hopewell Holdings Limited	Vedanta Limited
Hosken Consolidated Investments Limited	Vedanta Resources Plc
Huadian Power International Corporation Limited	Vistra Energy Corp.
Huadian Power Intl H	Washington H. Soul Pattinson And Company Limited
Huaneng Power International In	Wec Energy Group, Inc.

Huaneng Power International, Inc.	Whitehaven Coal Limited
Hubei Energy Group Co Ltd	Xcel Energy Inc.
Idacorp, Inc.	Yang Quan Coal Industry (Group) Co., Ltd.
Imperial Oil Ltd	Yanzhou Coal Mining Company Limited
Indo Tambangraya Megah Tbk Pt	Yanzhou Coal Mining H
Indonesia Asahan Aluminium (Persero) PT	Zhejiang Zheneng Electric Power Co., Ltd.
Inner Mongolia Junzheng Energy	

TABEL 3.6.4 UITSLUITINGSLIJST FOSSIEL BELEID PER 1 JANUARI 2022

Onderneming	
Aboitiz Equity Ventures Inc.	Aboitiz Power Corp.
Adani Enterprises Limited	Adani Power Limited
Aes Gener S.A.	African Rainbow Minerals Limited
Agf Energy Limited	Aksa Akrilik Kimya Sanayii As
Aksa Enerji Uretim Anonim Sirketi	Allete, Inc.
Alliant Energy Corporation	Ameren Corporation
American Electric Power Company, Inc.	Anglo American Plc
Arch Coal, Inc.	Atco Ltd.
Banpu Public Company Limited	Black Hills Corporation
Bukit Asam (Persero) Tbk Pt	Capital Power Corporation
Cesc Ltd	Cez, A.S.
Cgn New Energy Holdings Co., Ltd.	China Coal Energy Company Limited
China Coal Energy H	China Longyuan Power Group Corporation Limited
China Power International Development Limited	China Resources Power Holdings Company Limited
China Shenhua Energy Company Limited	China Shenhua Energy H
Chubu Electric Power Company, Incorporated	Cimic Group Limited
Ck Infrastructure Holdings Limited	Clp Holdings Limited
Cms Energy Corporation	Coal India Ltd
Colbun S.A.	Consol Energy Inc.
Dmci Holdings Inc.	Dominion Energy, Inc
Drax Group Plc	Dte Energy Company
Duke Energy Corporation	Edp - Energias De Portugal, S.A.
Edp - Energias Do Brasil S.A.	Electric Power Development Co., Ltd.
Emera Incorporated	Endesa, Sociedad Anonima
Enea Spolka Akcyjna	Enel - Spa
Enel Chile S.A.	Energia Spolka Akcyjna
Entergy Corporation	Evergy, Inc.
Evn Ag	Exxaro Resources Limited
Federal Hydro-Generating Company Rushydro Pao	Firstenergy Corp.
Fortis Inc.	Glow Energy Public Company Limited
Gmr Infrastructure Limited	Guangdong Investment Limited

Gujarat Mineral Development Corporation Limited	Hokkaido Electric Power Company, Incorporated
Hokuriku Electric Power Company	Hopewell Holdings Limited
Hosken Consolidated Investments Limited	Huadian Power International Corporation Limited
Huadian Power Intl H	Huaneng Power International, Inc.
Idacorp, Inc.	Indo Tambangraya Megah Tbk Pt
Inner Mongolia Yitai Coal Co., Ltd.	Inter Rao Yees Pao
Itochu Enex Co., Ltd.	Jardine Cycle & Carriage Limited
Jardine Matheson Holdings Limited	Jardine Strategic Holdings Limited
Jastrzebska Spolka Weglowa Spolka Akcyjna	Jindal Steel And Power Limited
Korea Electric Power Corporation	Kyushu Electric Power Company, Incorporated
Lg International Corp	Lubelski Wegiel Bogdanka Sa
Mge Energy, Inc.	Nisource Inc.
Northwestern Corporation	Nrg Energy, Inc.
Ntpc Limited	Oci Company Ltd.
Oge Energy Corp.	Ogk-2 Pao
Origin Energy Limited	Otter Tail Corporation
Peabody Energy Corporation	Pge Polska Grupa Energetyczna Spolka Akcyjna
Pinnacle West Capital Corporation	Pnm Resources, Inc.
Portland General Electric Company	Power Assets Holdings Limited
Ppl Corporation	Pt Adaro Energy Tbk
Pt Astra International Tbk	Pt Bumi Resources Tbk
Pt Delta Dunia Makmur Tbk	Pt Harum Energy Tbk
Pt Indika Energy Tbk	Pt United Tractors Tbk
Public Power Corporation S.A.	Reliance Infrastructure Limited
Reliance Power Limited	Scana Corporation
Sembcorp Industries Ltd	Shaanxi Coal Industry Company Limited
Shanxi Lu'An Environmental Energy Dev. Co., Ltd	Shanxi Xishan Coal And Electricity Power Co., Ltd.
Shenergy Company Limited	Shenzhen Energy Group Co., Ltd.
Shikoku Electric Power Company, Incorporated	Shree Cement Limited
Sichuan Chuantou Energy Co., Ltd.	South32 Limited
Tauron Polska Energia Spolka Akcyjna	Tenaga Nasional Berhad
The Aes Corporation	The Chugoku Electric Power Company, Incorporated
The Electricity Generating Public Company Limited	The Kansai Electric Power Company, Incorporated
The Okinawa Electric Power Company, Incorporated	The Southern Company
Tohoku Electric Power Company, Incorporated	Tokyo Electric Power Company Holdings, Incorporated
Torrent Power Limited	Transalta Corporation
Vectren Corporation	Vistra Energy Corp.
Washington H. Soul Pattinson And Company Limited	Wec Energy Group, Inc.
Whitehaven Coal Limited	Xcel Energy Inc.
Yanzhou Coal Mining Company Limited	Yanzhou Coal Mining H

TABEL 3.6.5 UITSLUITINGSLIJST STRUCTURELE NORMSCHENDERS PER 1 JANUARI 2022

Altice Europe A	JBS SA
Altice Financing SA	Marathon Petroleum Corp.
Altice Finco SA	Mizrahi Tefahot Bank Ltd.
Altice Luxembourg SA	NK Lukoil
AviChina Industry & Technology Co Ltd	PARTNER COMMU ADR
B Communications LTD	Partner Communications Co. Ltd
Bank Hapoalim B.M.	Phillips 66
Bank Leumi Le-Israel B.M.	Phillips 66 Partners LP
Barclays Africa Group Limited	POSCO
Bezeq The Israeli Telecom Co	POSCO ADR
BHP Group plc	Power Construction Corp of China Ltd
BHP Group, Ltd.	Raytheon Technologies
CELLCOM ISRAEL	Repsol SA
Centrais Eletricas Brasileiras S.A. - Eletrobras	Royal Dutch Shell PLC A
Centrais Eletricas Brasileiras SA-Eletrobras Pfd B	Royal Dutch Shell PLC B
Companhia Energetica de Minas Gerais	SK Innovation
Companhia Energetica de Minas Gerais- CEMIG	Station Casinos LLC
Elbit Systems Ltd	Sunoco Logistics Partners Operations LP
Enbridge, Inc.	The Aes Corporation
Energy Transfer LP	The First International Bank of Israel Ltd.
Energy Transfer Operating LP	Vale S.A.
Export-Import Bank of India	Vale SA Pfd A
Harel Insurance Investments & Financial Services Ltd.	XPO Logistics

TABEL 3.6.6 UITSLUITINGSLIJST STAATSBEDRIJVEN PER 1 JANUARI 2022

Abu Dhabi Commercial Bank PJSC	Guangzhou Automobile Group Co
Agricultural Bank of China Ltd	Guangzhou Automobile Group Co
Agricultural Bank of China Ltd	Guangzhou Baiyun International
Air China Ltd	Guosen Securities Co Ltd
Air China Ltd	Guoyuan Securities Co Ltd
Airports of Thailand PCL	Heilongjiang Agriculture Co Lt
Alrosa PJSC	Hesteel Co Ltd
Aluminum Corp A (Hk-C)	Huaan Securities Co Ltd
Aluminum Corp of China Ltd	Huaneng Power International In
Angang Steel Co Ltd	Huaxia Bank Co Ltd
Anhui Gujing Distillery Co Ltd	Huayu Automotive Systems Co Lt
Aselsan Elektronik Sanayi Ve T	Hubei Energy Group Co Ltd
AVIC Electromechanical Systems	Industries Qatar QSC

AVIC Jonhon Optronics Technolog	Inner Mongolia BaoTou Steel Un
AVIC Shenyang Aircraft Co Ltd	Inner Mongolia MengDian HuaNen
AVICOPTER PLC	Jiangsu Expressway Co Ltd
Bank of China Ltd	Jiangsu Yangnong Chemical Co L
Bank of China Ltd	Jinduicheng Molybdenum Co Ltd
Baoshan Iron & Steel Co Ltd	KazAgro National Holding JSC
BBMG Corp	Kazakhstan Temir Zholy JSC
BBMG Corp	KazMunaiGas Exploration Production JSC
Beijing Capital Development Co	KazMunayGas National Co JSC
Beijing Capital International	Krung Thai Bank PCL
Beijing Tongrentang Co Ltd	Kunlun Energy Co Ltd
Beijing Yanjing Brewery Co Ltd	Kweichow Moutai Co Ltd
CGN Power Co Ltd	Luzhou Laojiao Co Ltd
China Avionics Systems Co Ltd	Mango Excellent Media Co Ltd
China Chengtong Holdings Group	Metallurgical Corp of China Lt
China CITIC Bank Corp Ltd	Metallurgical Corp of China Lt
China CITIC Bank Corp Ltd	New China Life Insurance Co Lt
China Communications Construct	New China Life Insurance Co Lt
China Communications Construct	Ningbo Zhoushan Port Co Ltd
China Construction Bank Corp	NK ROSNEFT' PAO
China Construction Bank Corp	Ooredoo QPSC
China Development Bank Financial Leasing Co Ltd	Oschadbank
China Everbright Ltd	PDVSA
China Galaxy Securities Co Ltd	People's Insurance Co Group of
China Great Wall International Holdings III Ltd	People's Insurance Co Group of
China Huaneng Group	PetroChina Co A (HK-C)
China International Marine Con	PetroChina Co Ltd
China Jianyin Investment Ltd	Postal Savings Bank of China C
China Jinmao Holdings Group Lt	Power Construction Corp of China
China Meheco Co Ltd	Power Construction Corp of China Ltd
China Merchants Port Holdings	Power Construction Corp of China Ltd
China Merchants Shekou Industr	PTT Oil and Retail Business PCL
China Minmetals Corp	PTT PCL
China Mobile Ltd	Qatar Electricity & Water Co Q
China National Accord Medicine	Rosselkhozbank JSC
China National Chemical Engine	Russian Railways JSC
China National Nuclear Power C	SAIC Motor Corp Ltd
China National Travel Service HK Group Corp	Samruk-Energy JSC
China Orient Asset Management International Holding Ltd	Saudi Aramco
China Petrochemical Corp	Saudi Basic Industries Corp

China Petroleum & Chemical Corp	Saudi Electricity Co
China Railway Construction Cor	Saudi Telecom Company SJSC
China Railway Construction Cor	SCF Capital Ltd
China Railway Group Ltd	SDIC Power Holdings Co Ltd
China Railway Group Ltd	Shanghai Electric Group Company Limited
China Railway Hi-tech Industry	Shanghai Waigaoqiao Free Trade
China Reinsurance Group Corp	Shanghai Zhangjiang High-Tech
China Resources Beer Holdings	Shanxi Taigang Stainless Steel
China Resources Double Crane P	Shanxi Xinghuacun Fen Wine Fac
China Resources Gas Group Ltd	Shenwan Hongyuan Group Co Ltd
CHINA RESOURCES LAND LIMITED	Shenzhen Airport Co Ltd
China Resources Sanjiu Medical	Shenzhen Expressway Co Ltd
China South Publishing & Media	SHENZHEN INVESTMENT LIMITED
China Southern Airlines Co Ltd	Sinochem Corp
China Southern Airlines Co Ltd	Sinochem International Corp
China Spacesat Co Ltd	Sinopec Engineering Group Co L
China State Construction Engin	Sinopec Shanghai Petrochemical
China Three Gorges Corp	Sinopec Shanghai Petrochemical
China Travel Intl	Sinopharm Group Co Ltd
China Unicom Hong Kong Ltd	Socar
China Yangtze Power Co Ltd	Southern Gas Corridor CJSC
CITIC Ltd	State Grid Corp of China
CNOOC LTD	TangShan Port Group Co Ltd
CNPC HK Overseas Capital Ltd	Thai Oil PCL
COFCO Corp	The Saudi National Bank
CRRC Corp Ltd	Transneft PJSC
CRRC Corp Ltd	Ukreximbank
Daqin Railway Co Ltd	Unisplendour Corp Ltd
DATANG INTL POWER A	Vnesheconombank
DATANG INTL POWER H	VTB Bank PJSC
Development Bank of Kazakhstan JSC	Wuchan Zhongda Group Co Ltd
Dongfeng Motor Group Co Ltd	Wuliangye Yibin Co Ltd
Dongxing Securities Co Ltd	Xinyu Iron & Steel Co Ltd
DP World PLC	Yanbu National Petrochemicals Company SJSC
Elecar	Yunnan Tin Co Ltd
Emirates Telecommunications Gr	Zhejiang Expressway Co Ltd
Gazprom PJSC	

TABEL 3.6.7 UITGESLOTEN LANDEN PER 1 JANUARI 2022

Land	
Angola	Oman
Azerbeidzjan	Qatar
Bahrain	Rusland
China	Saudi-Arabië
Egypte	Tajikistan
Ethiopië	Thailand
Gabon	Turkije
Irak	Venezuela
Kameroen	Verenigde Arabische Emiraten
Kazachstan	Vietnam
Oezbekistan	Wit-Rusland

Deze tabel bevat alleen landen waarin BPL Pensioen kan beleggen op basis van de samenstelling van de voor het pensioenfonds relevante benchmarks (iBoxx Sovereigns, JPM EMBI en JPM GBI-EM).

BPL Pensioen belegt sowieso niet in gesanctioneerde landen als Noord-Korea, Somalië, Soedan, Zuid-Soedan, Syrië, Centraal-Afrikaanse Republiek en Zimbabwe. Deze landen zijn echter ook geen onderdeel van de door BPL Pensioen gehanteerde benchmarks.

4. Engagement

Een onderneming is gericht op het maken van winst. Het streven naar maximale winst kan op gespannen voet staan met internationale richtlijnen voor verantwoord ondernemen, zoals het VN Global Compact. In een context waar ondernemingen deze internationale richtlijnen systematisch schenden wordt gedrag onverantwoord. Onverantwoord gedrag vormt niet alleen een risico voor belanghebbenden het vormt ook een bedreiging voor de continuïteit van winst op de lange termijn.

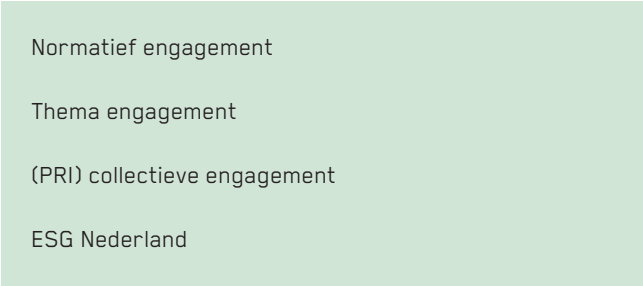
Het is dus in het belang van de onderneming en al haar belanghebbenden dat richtlijnen voor verantwoord ondernemen worden gerespecteerd. BPL Pensioen gaat de dialoog aan met ondernemingen. Het doel is het stellen van duidelijke kaders, het ontwikkelen van kennis en het definiëren van 'good practices' bij ondernemingen. Zo wordt bijgedragen aan het bevorderen van het juiste evenwicht en worden de belangen van het pensioenfonds beschermd.

4.1. BPL Pensioen en de dialoog

Engagement is het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Het is het centrale middel in het verantwoord beleggen beleid. Met het aangaan van de dialoog wil BPL Pensioen het duurzame gedrag van ondernemingen verbeteren en tegelijkertijd aandeelhouderswaarde vergroten.

Anders dan bij het uitsluitingsbeleid waarbij BPL Pensioen op voorhand niet belegt in ondernemingen, geldt voor engagement dat er wel belegt wordt in ondernemingen die ter discussie staan. BPL Pensioen heeft dan als aandeelhouder de mogelijkheid om het management aan te sporen het beleid of activiteiten te wijzigen.

Het BPL Pensioen engagementprogramma is op te splitsen in drie onderdelen:

- Normatief engagement
- Thema engagement
- (PRI) collectieve engagement
- ESG Nederland

Normatief engagement

De beginselen van het VN Global Compact (zie bijlage 1) vormen een minimaal uitgangspunt voor verantwoord ondernemen. Structurele schendingen van het VN Global Compact vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden.

Aan de hand van de vier hoofdthema's: mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie worden ondernemingen getoetst en op basis van portefeuilleposities geselecteerd voor engagement.

Belangrijke aandachtspunten bij het voeren van een dialoog zijn dat ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van de beginselen van het VN Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het noodzakelijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Thema engagement

Daarnaast gaat BPL Pensioen ook de dialoog aan over onderwerpen die gerelateerd zijn aan maatschappelijk verantwoord ondernemen, de rapportage daarvan en aan corporate governance gerelateerde onderwerpen. Dit met het doel de kansen en risico's van een onderneming beter in kaart te krijgen en met als doel het duurzame gedrag van ondernemingen te verbeteren en aandeelhouderswaarde op de langere termijn te creëren. Naast dat er aandacht wordt besteed aan sociale en goed bestuur thema's wordt er ook de nadruk gelegd op engagementtrajecten die goed passen binnen de speerpunthema's Klimaat en Water.

PRI collectieve engagement

BPL Pensioen is ondertekenaar van de PRI. Binnen dit initiatief worden onder meer de collectieve engagement initiatieven aangeboden. BPL Pensioen kan op 3 manieren bijdragen aan collectieve engagement initiatieven, te weten:

1. Een rol als supporting investor binnen een collectief engagement,
2. Een rol als lead investor binnen een collectief engagement,
3. Als ondertekenaar van verklaringen, oproepen, et cetera.

In het hoofdstuk Collectief Engagement wordt er meer inzicht gegeven in collectieve dialogen gesteund door BPL Pensioen.

Voortgang en achtergrondinformatie voor ieder thema wordt gegeven in de bijlages van dit MVB verslag. Een korte toelichting op de thema's in het engagementprogramma wordt in onderstaande hoofdstukken gegeven.

4.2. Normatief engagement

De uitvoering van het Global Compact engagement is uitbesteed aan ISS ESG. Hiermee wordt een optimale aansluiting gerealiseerd op het screenings en uitsluitingsproces van BPL Pensioen.

Momenteel zijn er 74 ondernemingen opgenomen in het normatief engagementprogramma. Met deze ondernemingen wordt er over één of meerdere normschendingen gesproken. Het aantal normschendingen kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen. In totaal zijn er 97 lopende dialogen. In het afgelopen halfjaar is met 18 ondernemingen een nieuwe of hernieuwde dialoog geïnitieerd.

Normatief schendingen Mensenrechten

Het doel van deze dialogen is het opheffen van geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen van die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen. De onderneming moet aantonen dat de schending van de Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij dit vaststelt.

Schendingen van de beginselen van mensenrechten kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen genereren de ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking. Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurd veiligheidsdiensten van ondernemingen.

Momenteel zijn er 34 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen.

Normatief schendingen arbeidsomstandigheden

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormschendingen.

Structurele schendingen van het Global Compact, in het bijzonder de principes die gaan over arbeidsnormen, vormen financiële en reputatierisico's voor de onderneming en voor belanghebbenden zoals aandeelhouders.

Ondernemingen dienen te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen van het Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat schendingen in de toekomst opnieuw zullen optreden.

Structurele schendingen van de beginselen over arbeidsomstandigheden kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel van een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen bedrijven zelf als binnen de ketens.

De onderneming moet aantonen dat de schending van de Global Compact principes is opgeheven. Het is wenselijk dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven.

Momenteel zijn er 25 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschendingen.

Normatief milieuschendingen

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de gevonden schendingen van het Global Compact en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Structurele schendingen van het Global Compact, in het bijzonder de principes die gaan over milieu, vormen financiële, operationele en reputatierisico's voor de onderneming en voor haar belanghebbenden zoals aandeelhouders. Ondernemingen dienen daarom te voorkomen dat zij zich schuldig maken aan structurele schendingen van deze beginselen van het VN Global Compact. Mochten zij zich daaraan wel schuldig maken, dan is het wenselijk dat zij deze schendingen opheffen en voorkomen dat de schendingen in de toekomst opnieuw optreden.

De dialoog wordt gevoerd aan de hand van SMART-doelstellingen. De onderneming moet aantonen dat schending van de Global Compact principes structureel is opgeheven waarbij het wenselijk is dat een externe onafhankelijke partij vaststelt dat de schending is opgeheven. Bij het opheffen van de schending moet ook gedacht worden aan het nemen van corrigerende maatregelen, schadeloosstelling van betrokkenen en het opzetten en uitvoeren van herstelplannen.

Momenteel zijn er 22 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende milieunormenschendingen.

Normatief schendingen anti-corruptie

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten. Overtredingen van internationale principes op het gebied van anticorruptie kunnen schadelijk zijn voor de reputatie van een bedrijf en de waarde van merken.

Eén van de universele principes van het Global Compact is gericht op corruptie. Dit principe roept bedrijven op om preventieve en handhavingsmaatregelen in te stellen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anti-corruptiebeleid en de maatregelen tegen corruptie bij bedrijven te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, agenten en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

Momenteel zijn er 17 dialogen met ondernemingen over geconstateerde of vermeende corruptie.

De BPL Pensioen specifieke rapportage over de ISS ESG engagementactiviteiten is opgenomen als bijlage 3 in deze MVB rapportage.

4.3. Thematische engagement

Achmea Investment Management voert thematische engagements voor BPL Pensioen uit. Deze samenwerking biedt gelegenheid voor nauwere afstemming en invulling van de engagement zoals het BPL Pensioen inhoudelijk het beste past. Voortgang op de individuele thema's van de Achmea IM engagementactiviteiten is uiteengezet in de BPL Pensioen specifieke rapportage opgenomen als bijlage 4 in deze MVB rapportage. In de onderstaande hoofdstukken wordt een korte introductie per thema gegeven.

Leefbaar loon in de supermarkt- en textielsector

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dichterbij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen. Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. Dit blijkt onder andere uit onderzoeken van Berenschot en Chapman & Thompson op dit onderwerp.

Er is gekozen om twee sectoren te selecteren voor het engagementprogramma, namelijk de kleding- en supermarktsector. Het onderwerp is voor deze sectoren materieel en ze kunnen ook relatief eenvoudig verbeteringen op dit thema realiseren. Er wordt bij de uitvoering van dit thema nauw samengewerkt met het Platform Living Wage for Financials (PLWF). Dit is een samenwerkingsverband van financiële instellingen, waaronder MN, ASN, a.s.r., Triodos IM, NN IP, Robeco en Kempen. Binnen dit platform wordt informatie uitgewisseld, is een methodologie ontwikkeld om bedrijven te analyseren op hun prestaties op het gebied van leefbaar loon en wordt er samengewerkt om de resultaten van het platform onder de aandacht te brengen. Engagements worden indien mogelijk samen gevoerd of gecoördineerd. Dit maakt het voor dit engagementtraject mogelijk zowel de efficiency als effectiviteit te vergroten.

Doel van het thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een bedrijf stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen.

- **Beleidsvorming:** De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon.
- **Implementatie & toetsing.** De onderneming past haar beleid toe in haar eigen bedrijfsvoering en bij haar toeleveranciers. De onderneming monitort actief de voortgang hiervan.
- **Randvoorwaarden.** De onderneming zorgt tevens dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn.
- **Samenwerking:** De onderneming werkt op dit thema samen met andere partijen.
- **Transparantie:** De onderneming is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en andere stakeholders wat betreft haar beleid, de implementatie en de voortgang.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- **SDG 1: Geen Armoede**

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 1.1. en bijbehorende indicator 1.1.1. die zich richten op het verminderen van armoede.

- **SDG 8: Eerlijk Werk en Economische Groei**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 8.5 dat zich richt op waardig werk en werkgelegenheid en de onderliggende indicator 8.5.1. die zich richt op het verhogen van de uurlonen.

- **SDG 10: Ongelijkheid Verminderen**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 10.1 en onderliggende indicator 10.1.1 die zich richten op inkomensgroei van lage inkomens wereldwijd.

Voortgang thema

In de tweede helft van het jaar zijn de resultaten van het onderzoek besproken met Hugo Boss en Ralph Lauren. Dit waren de laatste, afrondende gesprekken met deze ondernemingen in het kader van het leefbaar loon engagement. In de gesprekken met Hugo Boss en Ralph Lauren konden we terugkijken op de voortgang sinds de start van het engagement project. Beide ondernemingen hebben in deze periode een duidelijke intentie vastgelegd in beleid, en zijn constructief aan het werk om verbetering van lonen in de keten te bewerkstelligen. Duidelijk is dat dit complex is, en dat men afhankelijk is van medewerking van ketenpartners en lokale omstandigheden. Vooral samenwerkingen met sectorgenoten en expertorganisaties kunnen helpen om ontwikkelde goede praktijken en standaarden te gebruiken. Beide ondernemingen laten zien hoe dergelijke samenwerking loont.

Home Depot is duidelijk nog in andere fase van het werk aan arbeidsomstandigheden in de keten. Daarbij werd ook duidelijk dat deze ondernemingen, vanwege een ander business model dan de meeste kledingproducenten en retailers, minder druk voelde om met leefbaar loon in de keten aan de slag te gaan. Bij Home Depot speelde een rol dat kleding slechts een beperkt deel betrof van het totale assortiment, waardoor er andere prioriteiten waren op gebied van verantwoord ondernemen.

Zowel **Hugo Boss** als **Ralph Lauren** waren positief over de constructieve gesprekken die we de afgelopen jaren hebben gevoerd, en onze goed geïnformeerde voorstellen. En hoewel Achmea IM nu de dialoog met deze ondernemingen heeft afgerond, zullen partners uit het leefbaar loon platform, de gesprekken nog voortzetten. Met Home Depot is in de tweede helft van dit jaar geen gesprek meer gevoerd omdat de lead investor tot de conclusie kwam dat er weinig perspectief was op concrete stappen vooruit. Deze dialoog is daarom helaas zonder concreet resultaat afgesloten. Een gepland gesprek met V.F. Corp werd op verzoek van de onderneming uitgesteld tot begin 2022. Achmea IM zal daarom aan dit gesprek niet meer deelnemen. Wel heeft deze dialoog duidelijk resultaat opgeleverd. En ook deze dialoog wordt nog door partners uit het leefbaar loon platform voortgezet. In de individuele casussen (7.4) gaan we nog wat verder in op de bereikte resultaten. En de evaluatietabel vat de bevindingen van de dialogen nogmaals samen.

Supermarkten

In de tweede helft van 2021 hebben we bij alle ondernemingen de voortgang geanalyseerd op basis van de methodologie die door het PLWF is ontwikkeld en de uitkomsten met hen besproken.

Bij **Carrefour** zien we dit jaar een flinke vooruitgang, wat ook bevestigd werd in het gesprek dat we met hen hadden. Carrefour heeft bijvoorbeeld het beleid ingevoerd dat al haar medewerkers wereldwijd een leefbaar loon ontvangen. Dit past in een trend waarin we de afgelopen jaren een gestage vooruitgang zagen. Zo richtten de eerste gesprekken zich met name op het overtuigen van de onderneming dat leefbaar loon van belang was, terwijl in de laatste gesprekken dat een gepasseerd station was en we met hen konden bespreken welke extra stappen de onderneming kon zetten. Carrefour heeft ook een aantal concrete stappen gezet, waaronder de doelstelling om al hun personeel een leefbaar loon te betalen. We sluiten deze engagement dan ook succesvol af.

Ook bij **Casino** zien we vooruitgang. Zo maakt de onderneming een analyse of haar medewerkers in o.a. Brazilië een leefbaar loon betaald krijgen. Tevens zien we dat, net als bij Carrefour, ook de nieuwe Franse regelgeving op het gebied van verantwoord ondernemen helpt om arbeidsrechten en leefbaar loon hoger op de agenda te plaatsen binnen de onderneming en in de rapportages. Ook hier sluiten we de engagement positief af.

Bij **Ahold Delhaize** zien we in onze analyse minder vooruitgang. Net als tijdens de start van onze engagement zet de onderneming goede stappen via Albert Heijn, maar worden de goede voorbeelden niet vertaald naar andere ketens binnen het concern. Hoewel Ahold Delhaize wel sinds kort een rapportage op het gebied van mensenrechten publiceert en een due diligence op dit thema heeft uitgevoerd, zien we concern breed op dit moment nog te weinig inzicht en voortgang op leefbaar loon. We zien wel dat de onderneming toezeggingen en stappen zet om deze na afsluiting van de engagement voor een deel te adresseren.

Metro AG heeft tijdens ons engagement traject diverse stappen gezet. In de eerste gesprekken hebben we hun kunnen overtuigen van het belang van dit onderwerp, wat ertoe leidde dat leefbaar loon een plek kreeg in hun beleid. In ons laatste gesprek zagen we dat de onderneming ook in de praktijk stappen zet en de samenwerking met andere supermarktketens opzoekt, bijvoorbeeld rondom leefbaar loon bij de teelt van bananen. Aangezien de onderneming van ver komt zijn er echter ook in de toekomst nog stappen nodig. We zien echter dat Metro AG het onderwerp serieus neemt en op de goede weg is. We sluiten deze engagement dan ook met succes af.

Ook in 2021 zien we dat **Tesco** voorop loopt op het gebied van leefbaar loon. De onderneming had ook bij de start van het engagement traject het onderwerp al op de radar staan. Dat betekende dat we al in onze eerste gesprekken in konden zoomen op de implementatie van leefbaar loon en hierover diepgaand gesproken hebben. We zien dat Tesco gedegen naar onze inbreng heeft geluisterd, een beleid voor leefbaar loon in productieketens heeft opgesteld en daar ook in de praktijk stappen zet.

Als kritische noot, hoorden we in ons laatste gesprek wel dat leefbaar loon voor eigen personeel in het Verenigd Koninkrijk weer een zorgpunt is geworden, waar de onderneming eerst als koploper bekend stond. Echter, we zien ook in onze analyse uit 2021 goede voortuitgang en sluiten deze engagement dan ook met succes af.

Transport & Klimaat

De transportsector draagt ruim 25 procent bij aan de totale Europese CO₂-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland), reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken, alternatieve vervoerswijzen, maar ook efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

Doel van het thema

De doelen die wij hebben opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO₂-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO₂ (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO₂-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en materialiteit van het reduceren van de CO₂-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;
- Transportbedrijven integreren brandstoffefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast willen wij transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goal (SDG):

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

Onze focus is doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

Voortgang thema

Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is tegenover de engagementdoelstellingen.

Deutsche Post presenteerde in 2021 haar nieuwe klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan, met goed doordachte verduurzamingsmaatregelen, geeft de onderneming aan emissievrij te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen geïmplementeerd worden door het Science Based Targets initiative (SBTi). De maatregelen bestaan ruwweg uit het elektrificeren van het wagenpark, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en, hoewel onzeker, gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht. Deutsche Post heeft een belangrijk deel van het klimaatbeleid goed op orde. Wij houden echter wel vragen over de verduurzaming van met name de luchtvracht. Ook moet er in onze ogen meer aandacht zijn voor (deelname aan) lobbyactiviteiten met overheden en de consistentie met het eigen klimaatbeleid. Het is reden om de onderneming, ook nu de dialoog afloopt, te blijven volgen.

UPS heeft doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050, met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering per geleverd pakket. Hoewel de duurzaamheidsplannen van UPS nog om een verdere uitwerking vragen, zien wij dat duurzaamheid duidelijk tot de hoofdprioriteiten van UPS behoort. De onderneming staat voor een flinke uitdaging, maar geen onhaalbare. Bij UPS heeft Achmea IM in 2021 een aandeelhoudersresolutie mede ingediend over lobbying. De concrete vraag aan UPS was om het beleid, acties en rapportages op dit gebied kritisch te evalueren, omdat UPS ondanks het vooruitstrevende klimaatbeleid tegelijkertijd lid is van brancheverenigingen die bekend staan om hun uitgesproken conservatieve opvattingen en lobby. Helaas is UPS, ondanks onze aandeelhoudersresolutie, nog niet ingegaan op ons verzoek. In 2022 zal de aandeelhoudersresolutie over lobbying naar verwachting opnieuw tijdens de aandeelhoudersvergadering in stemming worden gebracht.

Het engagementtraject met **Royal Mail** mag succesvol worden genoemd. De onderneming heeft inmiddels ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen vastgesteld. Royal Mail heeft zich een CO₂ neutrale doelstelling gesteld die in lijn is met een 1.6 graden scenario en die daarmee binnen de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs valt. De onderneming werkt aan een routekaart met tussentijdse doelstellingen richting haar doel om in 2050 CO₂ neutraal te opereren. Royal Mail heeft daarmee tijdens de engagementperiode belangrijke voortgang geboekt.

De dialoog met **CH Robinson** verliep constructief, maar de onderneming maakte er geen geheim van klimaat niet bovenaan te hebben staan op de agenda. De onderneming publiceerde aan het begin van het engagementtraject nog vrijwel geen concrete voortgang of plannen omtrent klimaat en daar is tijdens onze dialoog een beetje verandering in gekomen met de rapportage aan CDP. In eerdere gesprekken heeft CH Robinson aangekondigd om nieuwe duurzaamheidsdoelstellingen te publiceren in 2021. Tot op heden zijn de plannen echter niet voldoende concreet gemaakt, wat wij betreuren. Wij zijn wel tevreden met de keuze van de onderneming om de broeikasgasuitstoot te rapporteren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat CH Robinson, dat vooral actief is als tussenpersoon in de logistieke keten, zonder omvangrijke eigen voertuigvloot een profiel heeft dat duidelijk afwijkt van ondernemingen zoals UPS en Deutsche Post.

Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC), wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45 procent zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren (DNB, 2018). Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

Tijdens de dialoog klimaattransitie wordt gesproken met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90 procent van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van onze observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De onderneming geeft toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en telt ons in staat om potentiële risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van of de aanpassing aan deze kwesties beter te beoordelen;
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

• SDG 13: Klimaatactie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang thema

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is ten aanzien van de genoemde engagementdoelstellingen.

Renault maakte in de afgelopen periode belangrijke voortgang. Het stelde zichzelf ten doel om in 2040 in Europa en in 2050 wereldwijd volledig CO₂ neutraal te zijn. Het blijft niet bij woorden, want Renault heeft een zeer ambitieus actieplan opgesteld met tussentijdse doelen. Ook is het doel van de Europese Unie voor reductie van de uitstoot per verkochte auto gehaald. De onderneming zou echter nog wel meer kunnen doen. Bijvoorbeeld de leveranciers aanspreken op hun milieubeleid en – prestaties. Dit zou tot een nog verdere verbetering leiden. Wij blijven de prestaties van Renault volgen en bespreken de voortgang tijdens de komende gesprekken.

Met **BMW** spraken wij over doelstellingen met betrekking tot de klimaattransitie. Er zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart de bevestiging van het onafhankelijke Science Based Targets Initiative (SBTi) dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn met het Akkoord van Parijs zijn, voor zover deze betrekking hebben op scope 1 en 2. Dat wil zeggen de eigen uitstoot en die gepaard gaat met ingekochte energie. Hoewel wij BMW ook vragen om verantwoordelijkheid te accepteren voor de scope 3 uitstoot (door de geproduceerde auto's) vinden wij de bevestiging van de doelen door het SBTi een belangrijke stap. Wij vragen ook aan andere producenten om dit voorbeeld te volgen.

Wij spraken met **Subaru** over de klimaattransitie. De onderneming loopt achter op de concurrentie in het elektrificeren van het modelaanbod. De onderneming verschuilt zich hierbij enigszins achter het uitblijven van de vraag. Subaru verkoopt voornamelijk auto's in Japan en Noord-Amerika, waar nog volop vraag is naar traditionele auto's. Hierdoor ligt bij de automaker de nadruk niet primair op elektrificatie van het modelaanbod. Wel startte de onderneming eerder een samenwerking met Toyota en in mei kondigde de partijen een eerste volledig elektrische model aan. Wij vragen Subaru toch om meer actie te ondernemen en tenminste emissiedoelen te formuleren.

Onze dialoog met **Exxon** verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang, terwijl er bij de onderneming intussen toch wel wat ontwikkelingen zijn. In het tweede halfjaar van 2021 maakte Exxon zelfs bekend dat ze in 2030 leidend wil zijn op gebied van broeikasgasuitstoot. Inmiddels is bekend dat de onderneming kleine stappen vooruit zet, zo stemde het in met een reductiedoelstelling op de uitstoot van het sterke klimaatgas methaan. We willen met Exxon praten over haar nieuwe broeikasgasreductie doelstellingen en haar om meer inzicht vragen over hoe ze deze doelstellingen wil bereiken. Gegeven de beperkte respons die wij ontvingen op pogingen om in contact te treden, beraden wij ons op volgende stappen. Wij escaleren de dialoog met Exxon, mogelijk via het uitoefenen van ons stemrecht in de komende periode.

Access to Nutrition

Zowel goede voeding als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun presentaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen en het promoten van borstvoeding.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een *investor statement* als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren, stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van het thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende 'Sustainable Development Goals'(SDG's):

- **SDG 2: Geen Honger**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

- **SDG 3:Goede Gezondheid en Welzijn**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Voortgang thema

Begin juli 2021 is de nieuwe benchmark van de Access to Nutrition Index uitgekomen waarvan we de resultaten in onze engagement hebben ingezet. De uitkomsten van dit nieuwe onderzoek laten een gemengd beeld zien. Zo is het percentage producten dat voedingsbedrijven aanbieden en dat als gezond kan worden gezien nog steeds laag, namelijk 31%. Toch zien we bij een aantal ondernemingen ook vooruitgang. Negen ondernemingen hebben bijvoorbeeld wel degelijk hun voedingsproducten gezonder gemaakt en bij dertien ondernemingen zien we duidelijk meer aandacht voor en beleid op dit thema. Kortom, de uitkomsten van de Index laten zien dat er nog stappen nodig zijn, maar laten ook goede voorbeelden zien van ondernemingen die aantonen dat deze stappen daadwerkelijk mogelijk zijn.

We hebben nu drie jaar engagement gevoerd op dit thema. We zien echter, bevestigd door de uitgekomen Access to Nutrition Index, dat dit thema nog steeds hoog op de agenda moet staan. In overleg met Access to Nutrition en de investeerders coalitie hebben we daarom een aantal wisselingen en toevoegingen doorgevoerd in de groep ondernemingen waarmee we engagement voeren op dit onderwerp. We zullen met Conagra, Suntory en Unilever onze engagement voortzetten. Voor Nestlé zullen we als lead-investor het stokje overdragen en voor Coca-Cola juist overnemen. Meiji toevoegen aan ons engagement programma en hier als (co-)lead optreden namens de coalitie van investeerders. Al deze ondernemingen hebben we deze zomer een brief gestuurd waarin de belangrijkste uitkomsten van de Access to Nutrition Benchmark per onderneming werden benoemd, aangevuld met onze verwachtingen voor de te zetten stappen.

Met **Unilever** heeft er daarna snel een gesprek plaatsgevonden. Unilever scoort relatief goed in de benchmark, maar heeft ook een productenportefeuille waar ongezonde producten een belangrijk onderdeel van uitmaken. Daarnaast hebben we de onderneming aangesproken op het zetten van doelen voor het wereldwijd meer toegankelijk maken van gezonde voeding en transparanter te zijn over haar lobbyactiviteiten.

Van **Conagra** hebben we snel een schriftelijke reactie op onze brief ontvangen. De onderneming stond open voor een gesprek, maar door persoonlijke omstandigheden aan de kant van Conagra is dit gesprek uitgesteld tot begin januari 2022.

Suntory is al vanaf de start van dit engagement thema een onderneming waarmee engagement uitdagend is. Positief was dat we snel een reactie kregen op onze brief. De onderneming liet weten graag met ons in gesprek te gaan, maar de voorkeur te hebben dit in 2022 te doen wanneer er stappen op het thema goede voeding zijn gezet binnen Suntory. Daarnaast was het positief

dat Suntory voor het eerst proactief met Access to Nutrition contact heeft gezocht over de uitkomsten en het delen van informatie.

Ook voor **Meiji** liet het eerste gesprek een positieve indruk achter. Na het verzenden van de brief werd er snel een gesprek ingepland. Door de inzet van vertalers en deelname van Japanse investeerders werd de taalbarrière geslecht en bleek dat de onderneming serieus naar de verzoeken uit de brief had gekeken. De onderneming liet tevens weten open te staan om ook de komende jaren deze dialoog voort te zetten.

Ook **Coca-Cola** hebben we namens de coalitie in juli 2021 een brief gestuurd met onze verzoeken en bevindingen uit de Access to Nutrition Index. Het gesprek heeft snel plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek hebben we Coca-Cola gevraagd of en hoe de uitkomsten van de Access to Nutrition Index intern zijn besproken en wat de vervolgstappen zijn. De onderneming liet weten dat ze de uitkomsten serieus nemen en dat deze ook in het bestuur ter tafel zijn gekomen. Coca-Cola heeft al een aantal stappen gezet wat betreft suikerreductie. We hebben echter benadrukt dat het van belang is deze stappen op te schalen en ook andere aspecten van gezonde voeding een plek te geven in de strategie. Ook rondom marketing en lobby zijn we van mening dat de onderneming stappen kan zetten. In het kader van de Healthy Markets Initiative van ShareAction hebben we ook deelgenomen aan een tweede gesprek met Coca-Cola waar we deze punten hebben herhaald. De onderneming is niet afwijzend ten opzichte van deze punten, maar het is nog onduidelijk welke stappen Coca-Cola concreet gaat zetten.

Naast de engagement met de ondernemingen heeft de investeerderscoalitie rondom Access to Nutrition Index ook een verklaring gepubliceerd tijdens de Nutrition for Growth Conference. Dit is een internationale conferentie over duurzame voeding die dit jaar (virtueel) in Japan werd georganiseerd. Een artikel over de lancering is [hier te vinden](#).

Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van de plastics.

Er zijn ook grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 2050. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO2 uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt, en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuilingbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

Doel van het thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat bedrijven hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject.

- **Beleidsvorming:** ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming; Scenario analyse brengt risico's van marktontwikkelingen en regelgeving in beeld;
- **Implementatie & toetsing:** De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren (kpi's) om negatieve impact van plastic te reduceren; De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging;
- **Samenwerking in de sector:** De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen;
- **Transparantie:** De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over: - hoe regelgeving en marktontwikkelingen m.n. gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten; - de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics; - resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie-efficiëntie;

Het engagement thema sluit aan bij verschillende SDGs, waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Voor ons staat SDG 12 centraal in de dialoog met de ondernemingen, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

- **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**

- 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.

- 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.

- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.

- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

- 12.6 Ondernemingen aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale ondernemingen, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Voortgang thema

In de tweede helft van 2021 spraken we met alle ondernemingen behalve Huhtamaki. In de gesprekken in het najaar van 2021 stond de voortgang ten aanzien van de al eerder besproken verwachtingen centraal. Bij alle ondernemingen staan de uitdagingen rond het voorkomen van plastic afval en de relatie tussen gebruik van fossiele grondstoffen en het beperken van klimaatverandering duidelijk op de agenda. Ook onze verwachtingen aangaande het opnemen van indicatoren over duurzaamheidsprestaties in de beloning van de directie, waren opnieuw onderwerp van gesprek. Bij enkele van de ondernemingen is hiertoe al een aanzet gemaakt. Bij andere moet daar nog aan gewerkt worden. Ter onderbouwing van het belang van dit aspect en de mogelijkheden voor implementatie, sturen we de ondernemingen bijvoorbeeld relevante documentatie en goede voorbeelden.

We hebben de ondernemingen ook geïnformeerd over de door institutionele beleggers uitgesproken steun voor de 'business call for a UN Treaty on plastic pollution'¹. Mede op initiatief van Achmea IM werd in september 2021 de steun van een eerste groep van ca. 30 beleggers bekendgemaakt. In de aanloop naar verdere onderhandelingen over dit voorstel voor een VN-verdrag, blijven we in contact met initiatiefnemers.

De dialoog met **Amcor** is nog steeds constructief. In december 2021 spraken we vooral over de groei in gebruik van gerecycled plastic. Amcor verwacht het doel van 10% voor 2025 te overtreffen. We hebben de onderneming daarom gevraagd om een nieuw, ambitieuzer doel te stellen en om ook in meer detail te rapporteren over de aanpak om het doel te bereiken. Amcor gaf ook aan dat het meer kansen ziet voor gebruik van biomassa, en dat zijn daartoe samenwerkt met o.a. het Wereld Natuurfonds. Ook introduceerde Amcor recent composteerbare verpakkingen in Australië en Nieuw-Zeeland. Verder spraken we opnieuw over onze wens om indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen ook onderdeel te maken van de beloning van de bestuurders van de onderneming. De relatie tussen materiaalgebruik en klimaat heeft ook de aandacht van Amcor. Bijna 80% van de totale klimaatvoetafdruk van Amcor komt van de gebruikte grondstoffen voor het maken van plastic. De onderneming werkt aan nieuwe doelen op basis van de 'science based targets' aanpak.

De dialoog met **Greif** verloopt nog steeds goed. We spraken over de voortgang van de onderneming wat betreft duurzaam materiaalgebruik, over klimaatbeleid en over het beloningsbeleid. Greif werkt aan doelen voor gebruik van gerecycled materiaal en voor het herstellen van gebruikte producten. Greif produceert veel verpakkingen voor bulkmaterialen en deze verpakkingen zijn geschikt voor herstel en hergebruik. Greif wil in 2022 de doelen voor 2030 bekend maken.

Ook werkt Greif aan een 'science-based' doel voor emissie uitstoot in de keten (scope-3). Greif wil dit doel uiterlijk eind 2023 bekend maken. Verder spraken we over duurzaamheidsindicatoren als onderdeel van het beloningsbeleid voor het bestuur. Greif gaf aan begin 2022 een nieuwe CEO te krijgen en verwacht bij deze bestuurder meer ruimte om dit onderwerp te agenderen. Greif gaf aan dat dit thema ook door accountants aan de orde wordt gesteld. De toezegging om in 2022 doelen te stellen voor gebruik van meer duurzame materialen was aanleiding om mijlpaal 4 'toezegging' op groen te zetten.

¹ Deze oproep is mede ondertekend door een aantal ondernemingen waarmee wij in dialoog zijn: <https://www.plasticpollutiontreaty.org/unea>

Huhtamaki gaf in het najaar van 2021 aan nog geen concrete vooruitgang te kunnen melden. We lieten het contact daarom bij een korte schriftelijke uitwisseling van de stand van zaken en de afspraak om in het voorjaar van 2022 een volgend gesprek te plannen.

Het gesprek met **LyondellBasell** voerden we in het najaar van 2021 samen met leden van het Climate Action 100+ initiatief. Zowel wat betreft de onderwerpen als de betrokken beleggers is er veel overlap. Op het gebied van klimaat was Lyondell jaren een achterblijver. Eind september 2021 presenteerde de onderneming een nieuw en ambitieuzer doel voor 2030 en de intentie om in 2025 de status van 'net-zero emissions' te bereiken. Voor LyondellBasell zijn ook de scope-3 emissies, waaronder de CO₂-uitstoot veroorzaakt bij de productie van fossiele grondstoffen, van grote invloed. We bespraken hoe een toename van het gebruik van circulaire materialen kan bijdragen aan reductie van de scope-3 emissies. Het nieuwe merk 'Circulen' waaronder gerecyclede en bio-based plastics worden ontwikkeld, kan daar sterk aan bijdragen. Lyondell heeft al een doel gesteld voor de groei van productie onder het merk Circulen. Wij zouden graag zien dat de onderneming nog meer ambitie toont, en de groei van de circulaire materialen concreet plaatst in de context van een eveneens ambitieus doel voor reductie van scope-3 CO₂ emissies. We spraken ook opnieuw over het opnemen van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid. Lyondell kon op dit punt nog geen concrete toezegging doen.

In het gesprek met **Mondi** gingen we nader in op eerder besproken verwachtingen en recente ontwikkelingen. Mondi produceert vooral veel flexibele plastic verpakkingen. Ook omdat het veelal gaat om verpakking in contact met voedingsmiddelen, is het mede door huidige wetgeving, nog lastig om snel verduurzaming van materiaalgebruik te realiseren. Mondi weet dan ook niet zeker of het eerder gestelde doel van 25% gerecycled plastic gebruik in 2025 haalbaar is. De onderneming blijft zich daar wel toe inzetten, maar is afhankelijk van wetgeving, van de keuze van klanten en van de beschikbaarheid van het opschalen van de productie van plastic door chemische recycling. Gebruik van bio-based plastics ligt voor de producten van Mondi niet erg voor de hand. De meest directe invloed op verduurzaming van gebruikte materialen heeft Mondi waar het gaat om het recyclebaar maken van de eigen producten. In reactie op de geuite twijfel over het behalen van het doel voor 2025, hebben we Mondi gevraagd om in het volgende duurzaamheidsverslag meer in detail aan te geven met welke concrete acties en oplossingen gepoogd wordt dit doel toch te behalen.

Met **Sealed Air** spraken we over de voortgang ten aanzien van het doel om in 2025 tenminste 50% gerecycled of hernieuwbaar materiaal te gebruiken. Voor 2020 stond dat op 19%. Een belangrijk deel van de verdere groei moet komen van chemische recycling. Daar is een grote groei in productiecapaciteit en beschikbare input van te recyclen plastic voor nodig. Daartoe wordt nauw samengewerkt met strategische partners in de keten. De onderneming werkt aan meer concrete 'routekaarten' om dit doel te bereiken. De transitie in materiaalgebruik heeft ook grote invloed op de CO₂ emissies in de keten van de onderneming. Sealed Air heeft al een doel gesteld voor reductie van deze scope-3 emissies, en werkt aan meer gedetailleerde plannen om dit doel - en het doel om in 2040 de 'net-zero status' voor emissies van eigen activiteiten - te bereiken. Het gepubliceerde scope-3 emissie reductiedoel, de aangekondigde routekaarten en het voornemen om meer duurzaamheidsindicatoren in de verslaglegging op te nemen, zien we als voldoende voortgang om voor Sealed Air de mijlpaal 4 'toezegging' op groen te zetten.

Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het *Internationaal Energie Agentschap* (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn, sec bekeken, per definitie kostenbesparend; een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezeekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

Wij zijn kritisch naar alle sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. We onderzochten in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en

beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook onderzochten we de materialiteit van energie efficiëntie voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van het thema

We hebben verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen zoals een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie-efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Wij roepen ondernemingen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets'.
- Binnen de operatie is er focus op energie efficiëntie en worden er relevante energie-efficiëntie maatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.
- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende SDGs:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

- **SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Voortgang thema

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. We hebben daarbij hoe de voortgang is van de ondernemingen tegenover gestelde engagementdoelstellingen.

Onze dialoog met **Covestro** verloopt positief. De chemiereus bevindt zich in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie die moet leiden tot volledige circulariteit. Covestro maakte eerder al gebruik van reductiedoelstellingen op het gebied van de absolute uitstoot van broeikasgassen en uitstootintensiteit. Zij zal in de komende periode specifiekere doelstellingen rond circulariteit formuleren waarbij ook gezocht wordt naar een accurate meetmethode voor het vaststellen van scope 3 emissies. De doelstellingen zullen worden opgenomen in de beloningscriteria van het management. Naast de toezeggingen rond nieuwe KPI's en het meten van scope 3 emissies heeft Covestro ook toegezegd haar rapportages te zullen verbeteren. Zo worden de TCFD richtlijnen geïmplementeerd en wordt er een begin gemaakt met rapporteren aan CDP. Dit zijn stappen die de onderneming transparanter zullen maken.

Met **PPG** spraken wij over de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze zijn inmiddels bepaald voor alle locaties en via scorecards wordt lokaal de voortgang gemeten en gedeeld. Wij vroegen de onderneming om ook voor de langere termijn doelen te formuleren op klimaatgebied. PPG zette de eerste stappen op het gebied van rapportages over klimaatrisico. Na een geslaagde pilot verwachten wij dat de onderneming de TCFD aanbevelingen ter harte neemt bij het opstellen van toekomstige rapportages.

Van **Fortescue** weten wij uit onze gesprekken dat de onderneming belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie efficiëntie en klimaat. Men streeft ernaar om binnen 20 jaar CO₂-neutraal te opereren. Dit zal een grote opgave zijn, mede door de afhankelijkheid van zware machinerie, die nu nog overwegend werkt op basis van de klimaatonvriendelijke diesel. Fortescue investeert op dit moment echter veel in hernieuwbare energie. Wij vragen de onderneming om ook via concrete doelen op de kortere termijn aan te tonen dat het op de goede weg is. Bijvoorbeeld door concrete doelen te stellen op het gebied van energie efficiëntie.

Umicore erkent dat er ruimte is om meer en explicieter te rapporteren over de wijze waarop de onderneming, haar doelstelling om CO₂-neutraal te zijn, in 2035 gaat bereiken. We verwachten daarom in de komende maanden ook belangrijke stappen van Umicore. Zo heeft de onderneming zich verbonden aan het stellen van op wetenschap gebaseerde emissiedoelen. Wij verwachten deze in de tweede helft van 2022 concreter te kunnen bespreken met een vertegenwoordiging van de onderneming.

4.4. ESG Nederland

Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook remuneratievoorstellen of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsten wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best-practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). Zij onderstreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waardecreatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de tweede helft van 2021 is Achmea IM, namens BPL Pensioen, in dialoog gegaan met een Nederlandse beursgenoteerde onderneming. Deze dialoog vond plaats binnen het Eumedion verband, zie tabel 4.1.1.

TABEL 4.4.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN IN H2 2021

Ondernemingen	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Langetermijnwaardecreatie model, diversiteit, strategie, duurzaamheid, beloningsbeleid.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize is gesproken over de voorgenomen aanpassingen in het beloningsbeleid. Grotere focus op ESG factoren, evenals transparantie, zijn onderdelen waar Ahold-Delhaize op gaat focussen in het beloningsverslag. Wij vragen al enkele jaren naar concrete stappen op het gebied van transparantie in het beloningsbeleid. We zijn dan ook blij met de stappen die de onderneming op dit gebied gaat zetten. Wel zijn er nog openstaande vragen over de ESG gerelateerde targets. Ahold-Delhaize verwacht begin volgend jaar hier meer over te kunnen zeggen. Ahold-Delhaize vindt het van belang dat de targets meetbaar zijn zodat de externe account dit ook kan auditen. Een punt waar vanuit Eumedion ook aandacht voor wordt gevraagd.

5. Collectief engagement

BPL Pensioen is in samenwerking met zijn fiduciaire manager betrokken bij andere vormen van engagement. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectief engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, bepaalde onderwerpen (bijvoorbeeld CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

5.1. Op deze wijze participeert BPL Pensioen (in)direct in de volgende collectieve initiatieven:

Carbon Disclosure Project

Gegevens over klimaatverandering vormen in toenemende mate een belangrijk element bij besluitvorming over investeringen. Betrouwbare, bruikbare en vergelijkbare klimaatgegevens spelen hierbij een essentiële rol. Daarom hecht BPL Pensioen belang aan het Carbon Disclosure Project (CDP). Dit project stuurt jaarlijks een vragenlijst uit naar ondernemingen waarin wordt gevraagd naar relevante informatie over de uitstoot van broeikasgassen, de voorbereiding op klimaatverandering, en corporate governance en de strategie om te reageren op klimaatproblematiek.

Gecoördineerd vanuit de *Principles for Responsible Investment* (PRI) ondersteunen investeerders jaarlijks via een collectief engagement de vragenlijst van het CDP. Hierbij wordt de vragenlijst extra onder de aandacht gebracht bij alle aangeschreven ondernemingen en benadrukken de investeerders het belang van betrouwbare gegevens voor het beleggingsproces. Op basis van de beschikbare gegevens stelt het CDP de Carbon Disclosure Leadership Index (CDLI) samen.

In afwachting van de nieuwe CDP onderzoeksgegevens worden voor dit collectief engagement momenteel geen werkzaamheden verricht.

5.2. BPL Pensioen is als supporting investor aangesloten bij onderstaande initiatieven:

1. PRI engagement: methaan uitstoot en risico's
2. RE100: gebruik van hernieuwbare energie
3. Climate Action 100+
4. Engagement met Europese technologiebedrijven omtrent hun uitstoot van broeikasgassen
5. Decarbonisatie initiatief van investeerders - update

PRI engagement: methaan uitstoot en risico's

Wereldwijd initiatief over de risico's verbonden aan de uitstoot van broeikasgas methaan door olie- en gasbedrijven en elektriciteitsbedrijven. Omdat het weglekken van methaan in alle fases van de aardgas waardeketen plaats kan vinden wordt het engagement gericht op zowel producenten van aardolie en -gas als distributeurs en elektriciteitsbedrijven. Het belangrijkste doel zal zijn om te leren wat ondernemingen doen om hun methaanemissies te meten en welke middelen kunnen worden ingezet om deze ongewenste uitstoot tot een minimum te beperken. Beleggers nemen zo kennis van de best practices omtrent het beperken van de methaanuitstoot en kunnen deze kennis delen met andere bedrijven. Bedrijven worden aangespoord om werk te maken van hun uitstoot van broeikasgassen. Deze engagement geeft invulling aan de ambitie van BPL Pensioen om als

betrokken aandeelhouder bedrijven te stimuleren om de uitstoot van broeikasgassen uit de eigen bedrijfsvoering terug te dringen.

RE100: gebruik van hernieuwbare energie

Bedrijven worden aangeschreven en opgeroepen om zich te committeren aan de verduurzaming van ingekochte energie. Het initiatief vraagt om te streven naar 100% gebruik van hernieuwbare energie per een af te spreken datum. Namens beleggers worden de grootste ondernemingen ter wereld aangesproken om zich aan het doel van RE100 te verbinden en daarmee een reductie van uitstoot te realiseren.

Het vervangen van energie uit fossiele bronnen door hernieuwbare energie leidt direct tot een lagere absolute uitstoot van broeikasgassen. Dit initiatief past daarmee bij de keuze van BPL Pensioen om de uitstoot van ondernemingen uit de eigen bedrijfsvoering te verminderen.

Climate Action 100+

Climate Action 100+ is een nieuw initiatief dat is opgericht door een diverse groep van investeerders om bedrijven met de grootste CO₂-uitstoot aan te sporen 1) de CO₂-uitstoot te verminderen, 2) transparanter te zijn over klimaatbeleid en -doelstellingen en 3) de governance op klimaatveranderingsvlak te verbeteren. Achmea IM heeft namens BPL Pensioen actief bijgedragen aan de ontwikkeling van het initiatief en zal in 2018 deelnemen aan dialogen met geselecteerde bedrijven.

Engagement met Europese technologiebedrijven omtrent hun uitstoot van broeikasgassen

Een van de belangrijkste oorzaken van temperatuurstijgingen is de uitstoot van broeikasgassen. De technologiesector is verantwoordelijk voor 2 tot 3% van de wereldwijde uitstoot. Echter, wordt deze sector vaak over het hoofd gezien bij engagement. Om deze reden koos de initiatiefnemer Arabesque Asset Management om engagementbrieven te sturen naar zes ondernemingen in de technologiesector, waaronder SAP SE, SimCorp SE en AMS. Deze brieven moedigen de ondernemingen aan om hun rapportage op gebied van uitstoot van broeikasgassen te verhogen en geven advies over de verbeteringen die nodig zijn. Uitgebreide rapportages over de uitstoot van broeikasgassen van een onderneming zijn van cruciaal belang om klimaatrisico's in te schatten. Gebrek aan bedrijfsinformatie leidt tot gaten in ESG-gegevens en -modellen, die vaak de ruggengraat vormen voor duurzame beleggingen. Dit is dan ook de reden geweest voor BPL Pensioen om deze engagementbrieven te steunen.

Decarbonisatie initiatief van investeerders – update

Dit initiatief brengt financiële instellingen samen om collectief druk uit te oefenen op ondernemingen om ambitieuze klimaatgerelateerde doelstellingen op te nemen in hun beleid en proactief aan de slag te gaan met het reduceren van hun broeikasgasemissies. In november 2021 stuurde ShareAction namens de financiële instellingen een brief naar 13 ondernemingen, waaronder Bayer, Carrefour en Danone. Deze brieven vroegen de ondernemingen om zich aan te sluiten bij EV100 en zich te verbinden aan het doel om over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen in 2030. EV100 is een samenwerkingsverband van ondernemingen die zich hebben gecommitteerd aan het overgaan naar een elektrische vloot en het installeren van laadinfrastructuur voor haar werknemers en klanten.

Tot op heden hebben deze ondernemingen nog niet toegezegd tot een (virtuele) bijeenkomst om bovenstaande te bespreken. Wel heeft Bayer op het verzoek gereageerd. In haar reactie gaf de onderneming aan zich te committeren aan het verhogen van het aandeel elektrische voertuigen in haar vloot, maar dat de transitie naar een 100% elektrische vloot op dit moment niet mogelijk is, omdat de markt nog niet genoeg gevorderd is. Ook van andere ondernemingen is een reactie ontvangen. De onderneming SAP gaf in haar reactie aan zich niet te committeren aan EV100, maar dat het zich wel heeft verbonden aan het doel om in 2035 over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen. Ook Engie heeft gereageerd op het verzoek. De onderneming heeft naar aanleiding van de brief het EV100 initiatief besproken met medewerkers van the Climate Group verantwoordelijk voor EV100. In 2022 zal een volgend gesprek tussen de partijen plaatsvinden.

6. Corporate Governance en stemmen

Corporate governance, of goed ondernemingsbestuur, heeft betrekking op de verhoudingen tussen de verschillende actoren van een onderneming zoals de Raad van Bestuur (RvB), de Raad van Commissarissen (RvC), aandeelhouders en andere belanghebbenden. Rekenschap, transparantie en toezicht spelen hierbij een centrale rol. BPL Pensioen belegt in aandelen van beursgenoteerde ondernemingen en heeft hierdoor aandeelhoudersrechten. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan BPL Pensioen invloed uitoefenen op de onderneming. Bijvoorbeeld bij het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en het goedkeuren van het beloningsbeleid. Door deel te nemen aan de besluitvorming op een aandeelhoudersvergadering (stemmen) vervult BPL Pensioen actief de aandeelhoudersrechten.

6.1. BPL als betrokken aandeelhouder

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals pensioenfondsen een beleid moeten hebben ten aanzien van stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin wordt belegd. Daarbij wordt van de institutionele belegger verwacht dat er minstens eenmaal per jaar wordt aangegeven hoe invulling is gegeven aan het stembeleid.

Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen. In bijlage 2 vindt u de volledige tekst van de relevante bepalingen voor institutionele beleggers van de Nederlandse Corporate Governance code.

BPL Pensioen voldoet aan de bepalingen van de Corporate Governance Code. Op de website www.bplpensioen.nl zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid
2. Stemverslag van de voorgaande kwartalen en het afgelopen jaar
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering

De BPL Pensioen aandelenportefeuilles zijn sterk internationaal georiënteerd. Het is daarom niet mogelijk om alle aandeelhoudersvergaderingen in persoon te bezoeken. Om het stemrecht toch volledig te benutten stemt BPL Pensioen op afstand via volmachten (proxy voting). BPL Pensioen maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van stemanalyses en stemadviezen van Institutional Shareholder Services (ISS). De uiteindelijke steminstructie is gebaseerd op criteria die BPL Pensioen heeft vastgelegd in zijn eigen stembeleid. De striktere criteria in het eigen

stembeleid leiden met name bij controversiële agendapunten en ten aanzien van beloningsbeleid tot een afwijking van de gangbare steminstructies van ISS.

6.2. Stemgedrag BPL Pensioen

De tweede helft van het jaar is relatief rustig omdat de meeste Europese en Amerikaanse aandeelhoudersvergaderingen in de eerste helft van het jaar plaatsvinden. De piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen in Australië en Nieuw-Zeeland ligt wel in de tweede helft van het jaar. In het derde en vierde kwartaal vinden daarnaast meestal bijzondere aandeelhoudersvergaderingen plaats voor tussentijdse benoemingen van bestuurders, voor de goedkeuring van beloningsbeleid en over aandelenuitgifte. Er blijft een stijging zichtbaar in het agenderen van aandeelhoudersvoorstellen op vergaderingen. Ook het aantal aandeelhoudersvoorstellen per vergadering neemt bij enkele grote ondernemingen toe. De meeste steun ontvingen aandeelhoudersvoorstellen op het gebied van klimaat. De steun voor sociale aandeelhoudersvoorstellen blijft hierbij achter.

Gezien de voortdurende COVID-19 pandemie vonden de vergaderingen ook in dit halfjaar voor het overgrote deel virtueel plaats.

BPL Pensioen stemde in de tweede helft van 2021 voor **185 vergaderingen** op **1.851 agendapunten**. Zie de tabel hieronder voor de regionale verdeling van de vergaderingen over H2 2021.

TABEL 6.2.1 REGIONALE VERDELING H2 2021

Land	Aantal
Australië	37

Oostenrijk	3
België	3
Bermuda	1
Canada	3
Kaaimaneilanden	2
Denemarken	1
Frankrijk	5
Duitsland	2
Hong Kong	4
Ierland	4
Israël	4
Italië	2
Japan	9
Jersey	1
Luxemburg	2
Nederland	5
Nieuw-Zeeland	7
Papoea-Nieuw-Guinea	1
Polen	1
Singapore	10
Spanje	1
Zweden	6
Zwitserland	3
Verenigd Koninkrijk	29
VS	39

Het BPL stembeleid is op de website te vinden en wordt doorlopend geactualiseerd op basis van wereldwijde trends op het gebied van corporate governance, ons stemgedrag bij controversiële agendapunten en overige actualiteiten. Voordat een definitieve stem wordt uitgebracht, besteden we extra aandacht aan controversiële agendapunten. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Het betekent ook dat niet altijd met het management van de onderneming wordt meegestemd. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van het aantal tegenstemmen. Het grootste aantal tegenstellen betrof tegenstemmen tegen managementvoorstellen. Het betrof met name beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. Ook betrof het onder andere de benoeming van bestuurders van ondernemingen die niet onafhankelijk zijn waar dit wel geëist

of gewenst is. Ook de stemmen voor een aandeelhoudersresolutie houden impliciet een stem tegen het management in en zijn door ons meegenomen in onderstaand percentage van tegenstemmen.

TABEL 6.2.2 OVERZICHT STEMACTIVITEITEN H2 2021

Totaal aantal stemmen	% Tegenstemmen
1.851	18%

De managementresoluties kunnen worden onderverdeeld in een zestal hoofdthema's: benoeming bestuurders, beloningsbeleid, uitgifte aandelen, routinezaken, fusies & overnames en overig. Onder routinezaken wordt bedrijfsvoering verstaan. Denk hierbij aan het aanstellen van de accountant, wijzigen van statuten en beslissingen omtrent de uitgifte van dividend. Onder het thema overig vallen onder andere klimaatstrategieën van de onderneming en sociale rapportages. In de tweede helft van 2021 zijn de meeste stemmen uitgebracht voor benoeming bestuurders, routinezaken en beloning.

TABEL 6.2.3 HET STEMGEDRAG PER THEMA

	Voor	Tegen
Beloning	34%	66%
Benoemingen	89%	11%
Fusies en overnames	94%	6%
Uitgifte aandelen	88%	12%
Overig	100%	0%
Routinezaken	97%	3%

6.3. Agenderingsrecht aandeelhouders

Aandeelhouders hebben de mogelijkheid om op aandeelhoudersvergaderingen een voorstel te agenderen, mits wordt voldaan aan de voorwaarden van het lokaal geldende agenderingsrecht. In het afgelopen halfjaar heeft BPL Pensioen op **43 aandeelhoudersresoluties** gestemd.

TABEL 6.3.1 AANDEELHOUDERSRESOLUTIES NAAR THEMA

Thema	Aantal	% Voor	% Tegen
Overig (o.m. Politieke donaties)	14	93%	7%
Benoeming Bestuurder	10	100%	0%
Klimaat, Milieu en Gezondheid	5	100%	0%
Routinezaken	8	63%	37%
Beloning	0	0%	0%
Goed Bestuur	3	100%	0%
Mensenrechten	2	100%	0%
Sociaal	1	100%	0%
Totaal	43		

Aandeelhoudersresolutie inzake arbeidsnormen

Tesla, Inc.

Op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van Tesla, Inc. stond een aandeelhoudersvoorstel op de agenda waarin de onderneming werd verzocht de verantwoordelijkheid voor het strategisch toezicht op het beheer van menselijk kapitaal te beleggen bij een, ten opzichte van de Raad van Bestuur, onafhankelijk comité. Menselijk kapitaal is het geheel van competenties, kennis, sociale en persoonlijke vaardigheden die economisch waardevol zijn.

In de ondersteunende verklaring stelt de indiener dat MSCI ESG Ratings in september 2020 beleggers waarschuwde dat "de zwakke praktijken van Tesla op het gebied van arbeidsbeheer risico's kunnen vormen voor de groeistrategie van de onderneming". Hierbij werd bezorgdheid geuit over schendingen van arbeidsrechten. Tesla zou geen duidelijke verantwoordelijkheden hebben op het gebied van toezicht door de Raad van Bestuur en zou onvoldoende informatie hebben verschaft over zijn benadering van het beheer van menselijk kapitaal.

Tesla meent dat zij al beschikt over een geschikte governance structuur om toezicht te houden op het beheer van menselijk kapitaal. Het beloningsbeleid comité speelt volgens Tesla een sleutelrol bij het toezicht. Daarnaast ontvang het audit comité regelmatig updates van (en geeft feedback aan het management) met betrekking tot diverse personeelskwesties. Tesla verklaart dat de inspanningen op het gebied van diversiteit, gelijkheid en inclusie worden beschreven in het jaarlijkse Impact Report.

BPL Pensioen heeft VOOR het voorstel gestemd, omdat het instellen van een dergelijk comité de bestaande mechanismen voor het toezicht op het beheer van menselijk kapitaal zou moeten verduidelijken en versterken. Een comité zou niet onnodig belastend zijn en het vermogen van de onderneming om de risico's van het beheer van menselijk kapitaal op lange termijn zou moeten verbeteren. Van de aandeelhouders

stemde 32% voor de resolutie, de resolutie is daarmee verworpen.

Nike, Inc

Op de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van Nike, Inc. op 6 oktober 2021 stond een aandeelhoudersresolutie op de agenda waarin Nike werd verzocht om verslag uit te brengen over de beloningsverschillen tussen werknemers gebaseerd op ras en geslacht. Het verslag zou ook informatie moeten bevatten over de daaraan verbonden beleids-, reputatie-, concurrentie- en operationele risico's. Het verslag dient tegen redelijke kosten te worden opgesteld, met weglating van informatie over eigendomsrechten, processtrategie en informatie over juridische naleving.

Nike gaf aan dat zij zich inzet voor het principe van gelijke beloning voor gelijk werk en voor een betere vertegenwoordiging van diverse personen op alle niveaus binnen het bedrijf. De onderneming gaf ook aan dat de gevraagde meting van de mediaan van de beloningsverschillen geen zinvolle of nauwkeurige maatstaf is en dat de bestaande initiatieven en openbaarmakingen al tegemoetkomen aan de onderliggende zorgen die het voorstel opwerpt.

BPL Pensioen heeft VOOR het aandeelhoudersvoorstel gestemd, aangezien aandeelhouders baat hebben bij het meten van diversiteit en inclusie. Bovendien zou dit voorstel de bestaande diversiteitsinitiatieven van de onderneming verder versterken. Van de aandeelhouders stemde 17% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie verworpen. Dit aandeelhoudersvoorstel stond dit jaar voor het eerst op de agenda.

Microsoft Corporation

Op 30 november 2021 vond de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering van Microsoft Corporation plaats. Op de agenda stonden meerdere aandeelhoudersvoorstellen, waaronder het publiceren van een transparant verslag over de doeltreffendheid van het beleid rondom de beoordeling van seksuele intimidatie op de werkplek. Het rapport dient tevens resultaten te bevatten van onafhankelijke audits, analyses van beleid en toezeggingen om een veilige, inclusieve werkomgeving te creëren. Het voorstel komt voort uit beschuldigingen van seksuele intimidatie bij Microsoft en het gebrek van de onderneming om dit adequaat en transparant aan te pakken.

Microsoft vond het voorstel onnodig, omdat de onderneming voornemens is dit boekjaar te rapporteren over het beleid inzake seksuele intimidatie en discriminatie op grond van geslacht. Het bestuur stelt dat de onderneming seksuele intimidatie of discriminatie niet tolereert en dat het sterke nalevingsprogramma's heeft om ervoor te zorgen dat werknemers het beleid begrijpen. Microsoft voegt eraan toe dat er sterke mechanismen bestaan voor werknemers "om problemen aan te kaarten zonder angst voor vergelding".

BPL Pensioen heeft VOOR het aandeelhoudersvoorstel gestemd, omdat Microsoft meerdere malen is beschuldigd van

seksuele intimidatie en discriminatie op grond van geslacht. En, hoewel de onderneming aangeeft plannen te hebben om te rapporteren over seksuele intimidatie en discriminatie, is deze rapportage op dit moment nog niet beschikbaar. Aanvullende informatie over het beleid van de onderneming inzake seksuele intimidatie en de implementatie van dit beleid zou aandeelhouders helpen beter te beoordelen hoe de onderneming dergelijke risico's aanpakt. Van de aandeelhouders stemde 77% voor de resolutie. Daarmee is de resolutie aangenomen en zal Microsoft het verzoek moeten oppakken.

6.4. Corporate Governance ontwikkelingen

Eumedion Speerpuntenbrief 2022

Op 11 oktober 2021 heeft Eumedion, het platform voor corporate governance en duurzaamheid voor institutionele beleggers, haar jaarlijkse Speerpuntenbrief naar Nederlandse beursvennootschappen gestuurd. Deze speerpunten zijn onderwerp van gesprek tijdens dialogen met de ondernemingen in aanloop naar en op de aandeelhoudersvergaderingen in 2022. De speerpunten voor 2022 zijn klimaat, diversiteit en mensenrechten. Van alle beursgenoteerde ondernemingen wordt verwacht dat zij in 2022 een transitieplan hebben opgesteld om uiterlijk in 2050 geheel klimaatneutraal te opereren. Het transitieplan moet korte-, middellange- en langetermijn CO₂-reductiedoelstellingen bevatten. Ook moet de onderneming uiteenzetten hoe zij deze doelstellingen wil behalen. Daarnaast dient het plan te worden besproken met de aandeelhouders. Ook heeft Eumedion de grote accountantskantoren via een brief gevraagd om de transitieplannen te beoordelen. Ondernemingen die een relatief grote impact hebben op klimaatverandering of die anderszins grote klimaatrisico's lopen, wordt geadviseerd om jaarlijks een voortgangsrapport aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ter adviserende stemming voor te leggen. Met betrekking tot het speerpunt diversiteit wordt beursgenoteerde ondernemingen verzocht om in 2022 te rapporteren over hun diversiteits- en inclusiebeleid (inclusief doelstellingen) ten aanzien van het gehele werknemersbestand. Wat betreft het speerpunt mensenrechten wordt ondernemingen gevraagd om te rapporteren over de effectiviteit van hun maatregelen (en procedures) die ervoor moeten zorgen dat de mensenrechten in hun gehele waardeketen worden gewaarborgd.

Onderzoeksrapport 'Sustainability embedding practices in Dutch listed companies'

De Universiteit Maastricht heeft in opdracht van Eumedion een onderzoek uitgevoerd naar de verankering van duurzaamheid binnen de Nederlandse beursondernemingen. Het onderzoek omvat een analyse van de jaarverslagen over 2020 van 35 Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Daarnaast hebben er interviews plaatsgevonden met 98 bestuurders, commissarissen en topmanagers van deze ondernemingen. Het onderzoek is een momentopname van de huidige stand van zaken. Uit het onderzoek komt naar voren dat veel ondernemingen al concrete duurzaamheidsdoelstellingen in

hun strategie hebben opgenomen waar zij op afgerekend willen en kunnen worden. Ook zien zij kansen om met duurzaamheid geld te verdienen. Tegelijkertijd komt naar voren dat ondernemingen over het algemeen nog te weinig aandacht hebben voor het aanpakken van de ecologische en sociale neveneffecten van hun bedrijfsactiviteiten. Ondernemingen maken met name nog weinig werk van de transitie naar een circulaire economie en van de bescherming en het herstel van de biodiversiteit. Daarnaast is het onderwerp duurzaamheid nog te weinig expliciet verankerd in de diversiteits- en competentiematrices voor bestuurders en commissarissen. De Universiteit Maastricht geeft in het rapport praktische aanbevelingen. Op hoofdlijnen zijn de aanbevelingen:

- **Align:** Stem bedrijfsstrategie af op "planetary boundaries" en vergroot het bewustzijn over risico's die verband houden met duurzaamheid.
- **Evaluate:** Evalueer purpose statements en zorg voor een verbinding met de (duurzaamheids)strategie en concrete doelstellingen.
- **Lead:** Creëer een omgeving (governance en leiderschap) die strategische beslissingen over duurzaamheid ondersteunt.
- **Communicate:** Verbeter de kwaliteit van interactie en communicatie met belanghebbenden.

Eumedion heeft een deel van deze aanbevelingen opgenomen in de Speerpuntenbrief 2022.

ShareAction rapport: Voting matters 2021

Op 15 december 2021 heeft ShareAction (een niet-gouvernementele organisatie) haar jaarlijkse onderzoek gepubliceerd over hoe de 65 grootste vermogensbeheerders wereldwijd in het afgelopen jaar hebben gestemd op sociaal- en klimaat gerelateerde aandeelhoudersvoorstellen. Het betrof 146 aandeelhoudersvoorstellen rond ESG gerelateerde onderwerpen zoals milieu, klimaat, biodiversiteit en mensenrechten. ShareAction ziet stemmen als een kernonderdeel van de fiduciaire plicht van vermogensbeheerders en als belangrijk middel om ondernemingen te beïnvloeden op sociaal en klimaat gebied. Het rapport maakt onderdeel uit van een breder werkprogramma dat gericht is op het verhogen van de normen in de vermogensbeheersector op het gebied van stewardship. Opvallende onderdelen in het rapport zijn onder andere:

- 15% van de sociale aandeelhoudersresoluties ontving een meerderheid vergeleken met 32% bij klimaat gerelateerde aandeelhoudersresoluties. Hierin is weinig veranderd ten opzichte van het rapport over 2020.
- 18 aandeelhoudersresoluties zouden zijn aangenomen als 3 van de grootste vermogensbeheerders 'voor' hadden gestemd.
- Slechts zes vermogensbeheerders, waaronder Achmea Investment Management, dienden een aandeelhoudersresolutie in bij één van de door ShareAction beoordeelde ondernemingen.
- Meerdere vermogensbeheerders maken geen gebruik van hun stemrecht. Zeven van de onderzochte vermogensbeheerders stemden op minder dan 60% van de

resoluties, vijf van deze beheerders zijn lid van de Climate Action 100+.

De stemresultaten van de sector als geheel zijn ongeveer gelijk gebleven maar enkele vermogensbeheerders hebben laten zien dat het mogelijk is om in een jaar tijd grote verbetering te laten zien. Achmea Investment Management was één van de onderzochte vermogensbeheerders en staat op de 3e plaats van de 65 onderzochte vermogensbeheerders. Het stembeleid van BPL Pensioen komt in grote mate overeen met het stembeleid van Achmea Investment Management. Daarmee zijn de resultaten uit het rapport van Shareaction voor Achmea IM vergelijkbaar voor het pensioenfonds.

7. Bijlage

7.1. Bijlage 1: Uitgangspunten van de Global Compact van de Verenigde Naties

Het VN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Bedrijven die het VN Global Compact initiatief onderschrijven, verbinden zich ertoe de onderstaande doelstellingen en waarden te steunen bij het uitvoeren van hun activiteiten:

Mensenrechten

1e principe: Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren; en

2e principe: er voor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.

Arbeidsnormen

3e principe: Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;

4e principe: alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren;

5e principe: zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid; en

6e principe: discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.

Milieu

7e principe: Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties;

8e principe: initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen; en

9e principe: de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie

10e principe: Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.

De principes van het Global Compact zijn gebaseerd op internationale verdragen, onder andere afgeleid van de Universele verklaring van de rechten van de mens, de verklaring van de Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) inzake de fundamentele arbeidsrechten, en van de verklaring van Rio met betrekking tot milieu en ontwikkeling.

7.2. Bijlage 2: Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

Bepalingen Nederlandse Corporate Governance Code

IV.4 Verantwoordelijkheid institutionele beleggers

Principe Institutionele beleggers handelen primair in het belang van hun achterliggende begunstigden of beleggers en hebben een verantwoordelijkheid jegens hun achterliggende begunstigden of beleggers en de vennootschappen waarin zij beleggen om

op zorgvuldige en transparante wijze te beoordelen of zij gebruik willen maken van hun rechten als aandeelhouder van beursvennootschappen.

Best practice bepalingen

IV.4.1 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) publiceren jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.

IV.4.2 Institutionele beleggers doen jaarlijks op hun website en/of in hun jaarverslag verslag van de uitvoering van hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht in het betreffende boekjaar.

IV.4.3 Institutionele beleggers brengen ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op de algemene vergaderingen van aandeelhouders.

Verantwoordelijkheid van aandeelhouders

Principe Aandeelhouders gedragen zich ten opzichte van de vennootschap, haar organen en hun medeaandeelhouders naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Hieronder valt de bereidheid om een dialoog met de vennootschap en medeaandeelhouders aan te gaan.

Best practice bepaling

IV.4.4. Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer een of meer aandeelhouders het voornemen heeft de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). Dit geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De betreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd in de zin van best practice bepaling II.1.9.

IV.4.5. Een aandeelhouder stemt naar zijn eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruikt maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid van deze stemadviseur en de door deze verstrekte stemadviezen.

IV.5.5. Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsten, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij indien nodig vragen hierover.

7.3. Lijst van ondernemingen; Normatieve Dialogen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-7-2021	Arbeidsnormen
2	Ackermans & van Haaren NV	15-10-2021	Corruptie
3	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
4	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Mensenrechten
5	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
6	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
7	AMP Limited	15-10-2018	Mensenrechten
8	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
9	Apple Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
10	BASF SE	15-10-2021	Milieu
11	boohoo group Plc	15-10-2020	Arbeidsnormen
12	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
13	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
14	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
15	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
16	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
17	CoreCivic, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
18	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
19	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
20	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
21	Deutsche Bank AG /New York Branch/	15-7-2021	Corruptie
22	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
23	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu
24	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
25	Eskom Holdings SOC Ltd.	15-4-2018	Milieu
26	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
27	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
28	Facebook, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
29	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
30	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
31	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
32	Iberdrola SA	15-4-2021	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
33	Jardine Matheson Holdings Limited	15-4-2021	Mensenrechten
34	Jardine Strategic Holdings	15-4-2021	Mensenrechten
35	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
36	Kobe Steel, Ltd.	15-1-2020	Milieu
37	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	16-10-2021	Corruptie
38	Loomis AB	15-7-2019	Arbeidsnormen
39	Marubeni Corporation	15-4-2018	Mensenrechten
40	MAXIMUS, Inc.	15-4-2020	Arbeidsnormen
41	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
42	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
43	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
44	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
45	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
46	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
47	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
48	Petroperu SA	15-7-2018	Milieu
49	PG&E Corporation	15-10-2019	Mensenrechten
50	PT Pertamina (Persero)	15-1-2020	Milieu
51	Renault SA	15-7-2019	Milieu
52	Rheinmetall AG	15-4-2020	Mensenrechten
53	Rio Tinto plc	15-10-2020	Milieu
	Rio Tinto plc	15-10-2021	Mensenrechten
54	Sanofi	15-10-2017	Corruptie
55	SAP SE	15-10-2021	Corruptie
56	Securitas AB	15-10-2021	Mensenrechten

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
57	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
58	Sumitomo Chemical Co., Ltd.	15-10-2018	Milieu
59	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
60	Swedbank AB	15-10-2021	Corruptie
61	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	17-10-2021	Corruptie
62	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.	15-1-2020	Mensenrechten
63	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
64	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
65	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
66	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Mensenrechten
67	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
68	UBS Group AG	15-10-2021	Mensenrechten
69	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
70	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-7-2021	Mensenrechten
71	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
72	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
73	Whirlpool Corporation	15-7-2018	Mensenrechten
74	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

7.4. Lijst van ondernemingen; Thematische Dialogen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Amcor Ltd	Basismaterialen	Australië	Plastics
2	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
3	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
4	Carrefour SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
5	Casino, Guichard-Perrachon SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
6	Conagra Brands, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
7	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
8	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
9	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
10	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
11	Greif Inc	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
12	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
13	HUGO BOSS AG	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
14	Huhtamaki Oyj	Basismaterialen	Finland	Plastics
15	Kirkland Lake Gold Ltd	Basismaterialen	Canada	Klimaatadaptatie en water
16	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
17	Marathon Oil Corporation	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
18	Meiji Holdings Co., Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
19	METRO AG	Niet-duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
20	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
21	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition
22	Newcrest Mining Limited	Basismaterialen	Australië	Klimaatadaptatie en water
23	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
24	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
25	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
26	Qorvo, Inc.	Informatietechnologie	Verenigde Staten	Klimaatadaptatie en water
27	Ralph Lauren Corporation Class A	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
28	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
29	Rio Tinto plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Klimaatadaptatie en water
30	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
31	Royal Mail plc	Industrie	Verenigd Koninkrijk	Klimaat en transport
32	Sealed Air Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
33	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
34	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
35	Suntory Beverage & Food Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
36	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
37	The Coca-Cola Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
38	Umicore	Basismaterialen	België	Industriële Energie-efficiëntie
39	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
40	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
41	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon

Voortgang Normatieve Dialogen juli - december 2021

BPL Pensioen (vertrouwelijk)

Opgesteld voor:
BPL Pensioen

Inhoudsopgave

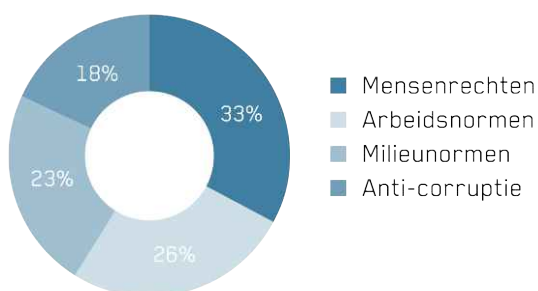
	Managementsamenvatting	04
1.	De basis voor onze normatieve dialoog	08
2.	Het engagementproces	16
3.	Voortgang mensenrechten	20
4.	Voortgang arbeidsnormen	22
5.	Voortgang milieu	23
6.	Voortgang anti-corruptie	24
7.	Individuele casussen mensenrechten	26
8.	Individuele casussen arbeidsnormen	49
9.	Individuele casussen milieu	55
10.	Individuele casussen anti-corruptie	60
11.	Lijst van ondernemingen	68
12.	Escalatieoverzicht	71

Managementsamenvatting

Statistieken

BPL Pensioen vindt het belangrijk om in gesprek te gaan met ondernemingen die internationaal breed gedragen normen schenden. Wij noemen dit normatieve engagement. Per 31 december 2021 maken 74 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken wij over één of meerdere normschendingen. Het aantal normschendingen waarover wij spreken kan daarom afwijken van het aantal ondernemingen in het normatieve engagementprogramma. In totaal lopen er 97 dialogen. Onderstaand is weergegeven hoe het programma naar normschending is opgebouwd.

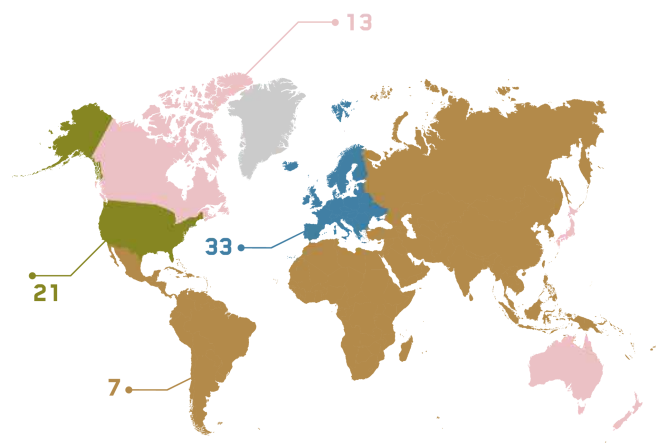
FIGUUR 1
NORMSCHENDING

De ondernemingen zijn gevestigd over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten met 67 dialogen. Wij verdelen deze onder in Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig (Japan, Australië, Canada, Nieuw-Zeeland). Daarnaast voeren wij de dialoog met 7 ondernemingen uit opkomende markten. Zie in figuur 2 de regionale verdeling van ondernemingen in het normatieve engagementprogramma.

In het afgelopen halfjaar is met 18 ondernemingen een nieuwe dialoog geïnitieerd.

FIGUUR 2
ONDERNEMINGEN NAAR REGIO

Voortgang van de lopende dialogen

Iedere dialoog heeft vier onderneming specifieke doelstellingen. Deze doelstellingen worden samengevat in vier mijlpalen, zoals weergegeven in tabel 1. De mijlpalen worden in iedere dialoog getoetst aan de hand van vier indicatoren, namelijk: (1) een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd, (2) er zijn maatregelen geïnitieerd, (3) er is een toezegging gedaan en (4) er zijn geen maatregelen genomen.

Niet iedere mijlpaal is relevant in een dialoog. Per dialoog is bekeken welke mijlpaal wel of niet relevant is voor de onderneming. Herstel en verhaal is bijvoorbeeld niet in alle gevallen relevant omdat er niet één specifieke groep van benadeelden is of herstel & verhaal al plaats heeft gevonden via het nationale rechtssysteem.

TABEL 1 MIJLPALEN

Mijlpalen
1 Delen van relevante informatie
2 Implementatie van beleid
3 Herstel en Verhaal
4 Opheffen en/of voorkomen

De statistieken over de voortgang van engagementprogramma gaat over het totale engagementprogramma. Alle (positief) afgesloten dialogen zijn uit de statistieken gehaald, waardoor onderstaande statistieken een beeld geeft van de lopende dialogen.

Ten aanzien van de eerste mijlpaal, het delen van relevante informatie, zien we dat in 29% van de dialogen hierop nog geen stappen zijn gezet door de onderneming. Dat kan komen door onwil van de desbetreffende onderneming of omdat de dialoog pas recent van start is gegaan. In totaal is in 52% van de dialogen wel informatie gedeeld, in 7% van de gevallen ook geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 12% van de dialogen heeft de onderneming wel een toezegging gedaan dit te doen.

TABEL 2 DELEN VAN RELEVANTE INFORMATIE

Indicatoren	Mijlpaal 1: Delen van relevante informatie
 Er zijn geen maatregelen genomen	29%
 Er is een toezegging gedaan	12%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	52%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	7%
 n.v.t.	0%

Voor de tweede mijlpaal, de implementatie van het beleid, zien we dat in 33% van de dialogen de ondernemingen hierop stappen hebben gezet en 2% zijn geverifieerd door een onafhankelijke partij. In 27% van de dialogen is de toezegging gedaan hierop stappen te zetten en in 29% van de dialogen hebben de ondernemingen zowel geen stappen gezet als toezeggingen gedaan.

TABEL 3 IMPLEMENTATIE VAN BELEID

Indicatoren	Mijlpaal 2: Implementatie van beleid
 Er zijn geen maatregelen genomen	29%
 Er is een toezegging gedaan	27%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	33%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	9%

Het mogelijk maken van Herstel & Verhaal, zoals ook benoemd in het IMVB-convenant, is de derde mijlpaal. Hierbij zien we dat in 31% van de dialogen de onderliggende

doelstellingen zijn behaald, waarvan 1% geverifieerd is door een onafhankelijke partij. Voor 28% van de dialogen is deze mijlpaal niet relevant vanwege de aard van de schending.

TABEL 4 HERSTEL EN VERHAAL

Indicatoren	Mijlpaal 3: Herstel en Verhaal
 Er zijn geen maatregelen genomen	25%
 Er is een toezegging gedaan	15%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	31%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	1%
n.v.t.	28%

Bij de vierde mijlpaal, het opheffen en/of voorkomen van de schending, zien we dat in 15% van de dialogen de ondernemingen hierop de onderliggende doelstellingen hebben behaald, waarvan 2% geverifieerd is door een onafhankelijke partij. Additioneel is in 21% van de dialogen de toezegging gedaan om maatregelen te zullen nemen. In 38% van de dialogen dienen de ondernemingen hier nog stappen op te zetten.

TABEL 5 OPHEFFEN EN/OF VOORKOMEN

Indicatoren	Mijlpaal 4: Opheffen en/of voorkomen
 Er zijn geen maatregelen genomen	38%
 Er is een toezegging gedaan	21%
 Er zijn maatregelen geïnitieerd	15%
 Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	2%
n.v.t.	24%

Afgesloten dialogen

In het totale engagementprogramma zijn 47 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de (vermeende) schending. Met 7 ondernemingen is de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking van de onderneming.

Voorafgaand aan het voortijdig afsluiten van een dialoog hanteren wij een escalatiestrategie. In hoofdstuk 12 zijn de ondernemingen te vinden die op de normatieve escalatielijst staan. Bij deze bedrijven gaan wij de aandeelhoudersvergaderingen monitoren en beoordelen of er anders gestemd kan worden op de vergadering.

UITGELICHT: Vermeende schending van de mensenrechten op de Filipijnen

Opgeheven schending: mensenrechten

In november 2019 startte het Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) een civiele procedure tegen **Westpac Banking Corp.** Het gaat om meer dan 23 miljoen gevallen waarbij de anti-witwas- en terrorismefinancieringswet zou zijn overtreden. Daarnaast zouden due diligence procedures op het gebied van seksuele uitbuiting van kinderen in Zuidoost-Azië bij klanten onvoldoende uitgevoerd zijn, dit speelde tussen 2013 en juli 2019.

Nadat Westpac haar fout had toegegeven ging het in september 2020 akkoord met een boete van AUD 1,3 miljard en het treffen van corrigerende maatregelen. In 2021 heeft de onderneming de boete betaald aan AUSTRAC, implementeert het preventieve maatregelen door middel van een responsplan en het heeft een *Statement of Agreed Facts and Admissions* ingediend bij het Federale Hof van Australië. Daarin staan de overeengekomen herstelmaatregelen. Westpac heeft in de dialoog bevestigd dat er geen openstaande zaken zijn die verband houden met de overeenkomst met AUSTRAC. De beoordeling is dan ook gewijzigd naar Groen, score 4 (Herstelmaatregelen in uitvoering).

UITGELICHT: Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië

Opgeheven schending: mensenrechten

Het project Trans Adriatic Pipeline (TAP) is gezamenlijk in eigendom van onder meer **BP Plc, SNAM SpA en Enagas SA.** TAP heeft te maken gehad met terugkerende beschuldigingen van het niet adequaat voeren van overleg met belanghebbenden over mogelijk nadelige gevolgen van het project voor het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en voor het milieu. De bewoners zijn bang dat de bouw van de pijplijn leidt tot onherstelbare milieuschade en negatieve consequenties voor hun inkomen en manier van leven zal hebben.

In september 2021 deelde SNAM SpA aanvullende details over haar inspanningen om belanghebbenden te raadplegen en verschillende projecten uit te voeren om getroffen gemeenschappen op de hoogte te houden van het TAP project. Zo heeft het onder meer openbare vergaderingen georganiseerd, een informatiecentrum geopend en een gratis telefoonnummer opgezet. SNAM deelde verder mee dat de joint venture sinds 2013 meer dan 1.000 bijeenkomsten in het gebied heeft gehouden. Aangezien het TAP-project van start is gegaan en inmiddels verscheidene vormen van raadpleging zijn toegepast is het oordeel van oranje gewijzigd naar groen, zowel voor SNAM, BP Plc als Enagas.

1. De basis voor onze normatieve dialoog

Wij hanteren de uitgangspunten van diverse internationale breed gedragen richtlijnen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen als minimale norm waar ondernemingen zich aan moeten houden. Voorbeelden zijn de 10 principes van het VN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business & Human Rights, de conventies van de ILO (Internationale Arbeidsorganisatie) en de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Er zijn vier hoofdthema's te onderscheiden waar het gedrag van ondernemingen op kan worden beoordeeld, namelijk Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Institutionele beleggers kunnen als kapitaalverschaffers van ondernemingen een belangrijke rol spelen bij het aanspreken van ondernemingen als principes binnen deze hoofdthema's geschonden worden. Dit geldt niet alleen voor schendingen die binnen de onderneming worden vastgesteld, maar ook voor schendingen in de toeleveranciersketen.

Institutionele beleggers kunnen er bij ondernemingen op aandringen dat:

- ✓ de schending wordt opgeheven;
- ✓ het ondernemingsbeleid wordt aangepast;
- ✓ soortgelijke schendingen zich niet meer voordoen;
- ✓ waar relevant herstel en verhaal mogelijk wordt gemaakt.

Het aangaan van de dialoog over de schending is dan ook een belangrijk middel voor de institutionele belegger om financiële-, reputatie-, sociale- of milieu schade te beheersen.

Door het screenen van bedrijven die de internationale normen schenden identificeren we ondernemingen die daadwerkelijk of potentiële negatieve impact hebben op de samenleving en milieu. Dit is een belangrijk onderdeel in het OESO due diligence traject.

Hierbij wordt naast de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu ook naar de **ernst, schaal** en **onomkeerbaarheid** van de schending:

- Ernst verwijst naar de heftigheid van de negatieve impact.
- Met schaal wordt het bereik van het gevolg bedoeld, bijvoorbeeld het aantal mensen dat wordt getroffen of kan worden getroffen of de omvang van de milieuschade.
- Onomkeerbaarheid verwijst naar de grenzen aan de mogelijkheden om de situatie van de getroffen personen of het milieu te herstellen zodat deze overeenkomt met de situatie die voorafging aan de negatieve impact.

Door middel van het Normatieve engagementprogramma spreken we ondernemingen aan op hun gedrag om zo de (potentiële) negatieve impact te voorkomen of te verminderen. Over het monitoren van voortgang en de resultaten van dialoog rapporteren we in deze halfjaarlijkse voortgangsrapportage. Wanneer een onderneming schade heeft veroorzaakt aan samenleving of milieu zal Achmea IM de onderneming nadrukkelijk oproepen tot herstel- en verhaalmogelijkheden voor degene die schade hebben geleden.

In de volgende pagina's gaan wij dieper in op de vier hoofdthema's waarop wij onze normatieve dialoog voeren en de relevante internationale richtlijnen.

FIGUUR 1.1

1.1. Mensenrechtenkwesities en internationale verdragen

De ‘rechten van de mens’ vormen één van de vier hoofdthema’s van het Global Compact en worden geadresseerd door de eerste twee principes. Deze principes staan echter niet op zichzelf en zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.1.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van mensenrechten.

In de *UN Guiding Principles on Business & Human Rights* (UNGPs), staat specifiek beschreven hoe bedrijven met deze richtlijnen en verdragen dienen om te gaan en wat hun verantwoordelijkheden zijn. Of zoals de opsteller van de UNGPs, Professor John Ruggie stelt:

“The Guiding Principles’ normative contribution lies not in the creation of new international law obligations but in elaborating the implications of existing standards and practices for states and businesses; integrating them within a single, logically coherent and comprehensive template; and identifying where the current regime falls short and how it could be improved”.

TABEL 1.1.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MENSENRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Mensenrechten	Principe 1	Bedrijven dienen binnen de eigen invloedssfeer de internationaal vastgelegde mensenrechten te ondersteunen en te respecteren.	IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
			V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	De VN-verklaring over de rechten van inheemse volkeren.
	Principe 2	Bedrijven dienen ervoor te zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan schendingen van de mensenrechten.	VIII. Consumentenbelangen	ILO conventie 169 betreffende inheemse en in stamverband levende volken in onafhankelijke landen. Tripartite ILO-verklaring inzake multinationale ondernemingen en sociaal beleid. Geneefse conventie. Haagse conventie.
			IV. Mensenrechten	Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

In de praktijk hebben mensenrechtenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van het recht op zelfbeschikking
- ✓ Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht
- ✓ Het niet respecteren van rechten van inheemse volken
- ✓ Beperking van vrijheid van meningsuiting

Beperking van het recht op zelfbeschikking

Het recht op zelfbeschikking van volken is opgenomen in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en is weer uitgewerkt in twee bindende VN verdragen; ‘*Burgerrechten en Politieke Rechten*’ (BuPo) en ‘*Economische, Sociale en Culturele Rechten*’ (EcSoCu). Deze verdragen werden in 1966 aanvaard en gingen in 1976 van kracht. Het individuele recht op zelfbeschikking kan gezien worden als een element van de persoonlijke vrijheid, en daarmee als een grondslag van de mensenrechten. Hierdoor vormen kwesities waarin ondernemingen bijdragen aan een beperking van het recht op zelfbeschikking een mensenrechtenschending.

Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht

Ten aanzien van de kwestie 'Activiteiten in controversiële landen strijdig met het humanitair recht' is het van belang dat ondernemingen ten aanzien van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden internationaal erkende mensenrechten respecteren. De 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights', die zijn geïntegreerd in de OESO-richtlijnen, bieden voor bedrijven een hanteerbaar beleidskader over de toepassing van mensenrechten en de Global Compact principes. Specifiek voor de activiteiten van bedrijven die te maken hebben met oorlogen of bezettingen biedt ook de Geneefse conventie een geschikt raamwerk.

Het niet respecteren van rechten van inheemse volken

De VN aanvaardde in 2007 een 'Verklaring over de rechten van inheemse volken'. De rechten van inheemse volken zijn daarmee pas in recente jaren formeel erkend. In de 'VN-richtlijnen voor mensenrechten ten behoeve van bedrijven' wordt gewezen op de landrechten en andere rechten van inheemse volken. Enkele landen met belangrijke inheemse minderheden stemden tegen de verklaring, waaronder de VS, Canada, Nieuw Zeeland en Australië. Het belangrijkste verdrag is de ILOconventie (no. 169) over inheemse en tribale volken in onafhankelijke landen. Voor deze toetsing is de bepaling dat ondernemingen 'de mensenrechten van personen die tot specifieke (bevolkings-)groepen horen die bijzondere aandacht vereisen' dienen te respecteren, indien zij een ongunstig effect op de mensenrechten van die personen kunnen hebben.

Beperking van vrijheid van meningsuiting

Vrijheid van meningsuiting is de vrijheid van burgers om hun overtuigingen kenbaar te maken, zonder voor vervolging door de staat te hoeven vrezen. Vrijheid van meningsuiting wordt vaak beschouwd als een integraal concept in democratieën maar is soms minder evident bij andere staatsvormen. De vrijheid om zonder angst voor vervolging je mening te kunnen uiten staat expliciet vermeld in de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens'.

1.2. Arbeidsnormenkwesities en internationale verdragen

Het respecteren van arbeidsnormen is één van de vier hoofdthema's van het Global Compact en worden geadresseerd door de principes 3,4,5 en 6. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.2.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van arbeidsnormen.

TABEL 1.2.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA ARBEIDSRECHTEN

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Arbeidsrechten	Principe 3	Bedrijven dienen de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en de bescherming van het vakverenigingsrecht. ILO conventie 98 betreffende Toepassing van het recht van organisatie en collectieve onderhandeling.
	Principe 4	Bedrijven dienen alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid te elimineren.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 29 over dwangarbeid. ILO conventie 105 betreffende de afschaffing van dwangarbeid.
	Principe 5	Bedrijven dienen zich in te spannen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 138 betreffende de minimumleeftijd voor arbeid. ILO conventie 182 betreffende het effectief afschaffen van kinderarbeid. UN Verdrag over de rechten van het kind.
	Principe 6	Bedrijven dienen discriminatie met betrekking tot werk en beroep te bestrijden.	V. Werkgelegenheid en arbeidsverhoudingen	ILO conventie 100 betreffende gelijke beloning. ILO conventie 111 betreffende discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep.

Naast de Global Compact principes over arbeidsnormen zijn de internationale afspraken over minimale arbeidsnormen die zijn vastgelegd in Conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie van de Verenigde Naties van belang: de ILO-Conventies. Deze bieden een internationaal breed geaccepteerd raamwerk om bedrijven te beoordelen. Ook de 'UN Guiding Principles on Business & Human Rights' bieden een praktisch raamwerk om te beoordelen waar de verantwoordelijkheden van bedrijven bij arbeidsrechten beginnen en eindigen.

In de praktijk hebben arbeidsnormenschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen
- ✓ Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Kinderarbeid in de toeleveringsketen
- ✓ Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep
- ✓ Veiligheid van werknemers

Beperking van vrijheid van vereniging en recht op collectief onderhandelen

Vakbondsvrijheid in het bijzonder wordt genoemd in de derde richtlijn van het Global Compact. Deze luidt: “Businesses should uphold the freedom of association and the effective recognition of the right to collective bargaining.” De ILO-conventies 87 en 98 stellen dat vakbonden ongestoord moeten kunnen onderhandelen met werkgevers over arbeidsvoorwaarden en dat vrijheid van organisatie en daarmee het recht om lid te worden van een vakbond tot de fundamentele mensenrechten behoort. Nederland heeft beide verdragen geratificeerd.

Gebruik van dwangarbeid in de toeleveringsketen

Het vierde principe van het Global Compact behandelt verplichte en gedwongen arbeid. Deze worden geadresseerd in de ILO conventies 29 en 105 en hierin wordt onder andere gesteld dat bedrijven niet mogen profiteren van dwangarbeid of slavernij.

Kinderarbeid in de toeleveringsketen

Het vijfde principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven zich dienen in te spannen om kinderarbeid uit te bannen. Ook is kinderarbeid in strijd met richtlijn van de OESO-richtlijnen voor internationale ondernemingen en met de International Labour Organisation (ILO) conventies ten aanzien van ‘de fundamentele principes en rechten op het werk’ en het ‘effectief afschaffen van kinderarbeid’ (ILO-verdragen 138 en 182).

Discriminatie met betrekking tot arbeid en beroep

Het zesde principe van het Global Compact gaat over het voorkomen van discriminatie in relatie tot werk en beroep. De ILO conventies 100 en 111 en de OESO-richtlijnen bieden een kader voor bedrijven.

Veiligheid van werknemers

Niet expliciet genoemd in de principes van het Global Compact rond arbeidsrechten, maar vanzelfsprekend wel gelieerd aan de principes 1 en 2 op het gebied van mensenrechten, is de veiligheid van werknemers op de werkvloer. De OESO-richtlijnen bieden bedrijven handvaten om hier invulling aan te geven.

1.3. Milieunormenkwesities en internationale verdragen

Het milieu is het derde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door de principes 7, 8 en 9. Deze principes zijn gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.3.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op eventuele schendingen van milieunormen.

TABEL 1.3.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Milieunormen	Principe 7	Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren met betrekking tot milieukwesties.	VI. Milieu	Verdrag van Bazel inzake de beheersing van de grensoverschrijdende overbrenging van gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan. Verdrag van Rio de Janeiro inzake biodiversiteit. Rio verklaring over milieu en ontwikkeling.
	Principe 8	Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen.	VI. Milieu	Kyoto Protocol. VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering. Akkoord van Parijs.
	Principe 9	Bedrijven dienen de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.	VI. Milieu	Rio verklaring over milieu en ontwikkeling. Agenda 21.

De richtlijnen van het Global Compact betreffende het milieu zijn afgeleid van de ‘Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling’ en luiden: *“Business should support a precautionary approach to environmental challenges”, “Business should undertake initiatives to promote greater environmental responsibility”* en *“Business should encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies.”* In de praktijk hebben schendingen van milieunormen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling
- ✓ Milieuvervuiling – bedreigen biodiversiteit

Milieuvervuiling – grond, of watervervuiling en bedreigen biodiversiteit

Het preventie-, en voorzichtigheidsbeginsel samen met het beginsel dat de vervuiler betaalt zijn terug te vinden in de Rio Verklaring en vormen de basis van het referentiekader. Een strikter referentiekader wordt geboden door het *Kyoto Protocol*, het *Verdrag van Bazel* (gericht op gevaarlijke afvalstoffen en de verwijdering ervan) en het *Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro*. Deze specifieke en internationaal breed gedragen verdragen en conventies verwoorden welke verantwoordelijkheden ondernemingen hebben voor de effecten van hun activiteiten op lucht, water, bodem, klimaat, ecosystemen, biodiversiteit en gezondheid.

Klimaatverandering

De richtlijnen die we hanteren m.b.t. het klimaat betreffen het VN Raamwerk verdrag over klimaatverandering en het Akkoord van Parijs. Schendingen hiervan betreffen:

1. het falen om de impact van klimaatverandering te mitigeren door activiteiten of producten van bedrijven, en ook bedrijven die boetes en rechtszaken tegen zich hebben lopen voor bv het schenden van greenhouse gas standaarden.
2. tegenstand tegen mitigatie van klimaatverandering, bijvoorbeeld door lobby of rechtszaken.

Daarnaast nemen wij additionele maatregelen om klimaatverandering te beperken.

1.4. Anticorruptiekwesties en internationale verdragen

Anti-corruptiebeleid is het vierde hoofdthema van het Global Compact en wordt geadresseerd door principe 10. Dit principe is gekoppeld aan, en uitgewerkt in diverse richtlijnen en verdragen (zie tabel 1.4.1). Deze richtlijnen en verdragen worden door ISS ESG dan ook meegenomen bij het screenen van bedrijven op het naleven van anti-corruptienormen.

TABEL 1.4.1 PRINCIPES VN GLOBAL COMPACT EN GELIEERDE VERDRAGEN OP HET THEMA MILIEU

Thema	VN Global Compact Principe	Inhoud principe	Relevante hoofdstukken OESO-richtlijnen	Relevante verdragen per principe
Anti-corruptie	Principe 10	Bedrijven dienen alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping, tegen te gaan.	III. Informatieverstrekking	VN conventie tegen corruptie
			VII. Bestrijding van corruptie, omkopingsverzoeken, en afpersing	VN conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit
			X. Mededinging	
			XI. Belastingen	

Principe 10 van het Global Compact betreft anti-corruptie en is afgeleid van de 'VN Conventie tegen corruptie' en de 'VN Conventie tegen internationale georganiseerde criminaliteit' en luidt: *"Businesses should work against corruption in all its forms, including extortion and bribery."*

Het tiende principe uit het Global Compact stelt dat bedrijven alle vormen van corruptie, inclusief afpersing en omkoping dienen te voorkomen en te bestrijden. In de praktijk hebben anti-corruptieschendingen in het beleggingsuniversum veelal het volgende karakter:

- ✓ Omkopingspraktijken
- ✓ Afpersingspraktijken

2. Het engagementproces

Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op ondernemingen die betrokken zijn bij schendingen van internationale normen. Dit gebeurt door onderzoeksbureau ISS ESG. Bij vermoedens van een dreigende schending start ISS een dialoog met de onderneming om zo verdere escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending starten we een dialoog met deze ondernemingen met als doel de schending zo snel mogelijk op te heffen en nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen.

ISS ESG screent potentiële betrokkenheid van ondernemingen bij het niet naleven van internationale normen en standaarden. Het volgt meer dan 23.000 uitgevende instellingen in de grote wereldwijde indices (large, mid en small cap).

Het filteren en beoordelen van vermeende schendingen wordt gedaan met behulp van digitaal onderzoek, waarbij wereldwijd in 12 talen meer dan 4.400 mediabronnen en nog eens 200 deskundige bronnen van belanghebbenden worden gesorteerd, verwerkt en geanalyseerd. Onder mediabronnen vallen zowel commerciële kranten, nieuwsbrieven, blogs en andere bronnen op internet. Onder bronnen van belanghebbenden valt informatie van overheidsinstanties en gezaghebbende internationale instellingen, Non Governmental Organisations (NGOs)'s en vakbonden. Omdat de bronnen van belanghebbenden vaak veel relevante informatie bevatten, beoordelen de analisten van ISS ESG deze zonder tussenkomst van een filter.

De onderzoeksmethodologie die ISS ESG gebruikt bij het onderzoeken van potentiële schendingen is kwalitatief. De methodologie doorloopt vijf stappen, in wisselende volgorde:

1. Bepalen of de vermeende schending betrekking heeft op het niet naleven van internationale normen en standaarden;
2. Bepalen van de relatie van de onderneming met de vermeende schending;
3. Beoordeling van de ernst, geloofwaardigheid en omvang van de vermeende schending. Hierbij wordt ook meegewogen of de vermeende schending incidenteel of structureel van aard is;
4. Beoordeling van herstelmaatregelen;
5. Bepalen of de beschuldigingen zijn geverifieerd door een gezaghebbende bron.

De scores ROOD, ORANJE en GROEN

Op basis van de onderzoeksmethode onderscheiden analisten de gevonden schendingen naar beoordelingscategorieën, waar scores bij horen. Op basis van deze scores krijgt de schending de status ROOD, ORANJE of GROEN. De score 10 leidt tot de status ROOD, scores 6 tot en met 9 leiden tot de status ORANJE en scores 1 tot 5 leiden tot de status GROEN. Voor een gedetailleerde omschrijving van de verschillende scores en bijbehorende beoordelingscategorieën verwijzen wij naar tabel 2.1.

TABEL 2.1 GEDETAILLEERDE OMSCHRIJVING VAN DE VERSCHILLENDE SCORES EN BIJBEHORENDE BEOORDELINGSCATEGORIEËN

Beoordelingssignaal	Score	Beoordelingscategorie	Uitleg beoordelingscategorie
Rood	10	Geverifieerde schending van internationale normen	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending niet geadresseerd.
Oranje	9	Dreigende schending van internationale normen	De onderneming is een contractuele verbintenis aangegaan waarvan de realisatie zal leiden tot een schending van internationale normen.
Oranje	8	Vermeende schending van internationale normen	Er zijn geloofwaardige, maar niet geverifieerde beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen.
Oranje	7	Geverifieerde schending van internationale normen gevolgd door adequate maatregelen van de onderneming.	De schending is geverifieerd door een gezaghebbende instantie. De onderneming heeft de schending echter adequaat geadresseerd en is bezig de maatregelen te adresseren.
Oranje	6	Gefragmenteerde informatievoorziening	De beschuldigingen en risico's zijn geloofwaardig, maar de betrokkenheid van de onderneming bij de vermeende schending is onduidelijk.
Groen	5	In onderzoek	Er zijn beschuldigingen dat een onderneming betrokken is bij een schending van internationale normen. Er is echter onvoldoende informatie beschikbaar om de ernst van de situatie of de betrokkenheid van de onderneming te kunnen beoordelen.
Groen	4	De schending wordt geadresseerd	De schending is nog niet hersteld, maar niet heel ernstig. De onderneming is responsief en neemt adequate maatregelen of heeft toegezegd dat te zullen doen.
Groen	3	Onvoldoende betrokkenheid	De onderneming is onvoldoende betrokken bevonden bij de vermeende of geverifieerde schendingen.
Groen	2	Historische betrokkenheid	De betrokkenheid van de onderneming is niet langer relevant doordat maatregelen doeltreffend genomen zijn of de schending lang geleden plaats vond.
Groen	1	Geen beschuldiging	

Bij een **RODE** of **ORANJE** beoordelingen wordt engagement opgestart met de onderneming. De dialoog heeft dan drie mogelijke doelen:

1. Het opheffen van de schending.
2. Het voorkomen van toekomstige schendingen.
3. Het beheersen van reputatie- en financiële schade voor onderneming en belegger.

De houding en aanpak van de onderneming beoordelen

Analisten beoordelen of de onderzochte onderneming verantwoordelijkheid neemt voor betrokkenheid, de maatregelen die het neemt om herhaling te voorkomen en stappen om eventuele negatieve effecten te herstellen of te compenseren. Een onderzoek volgt naar (aangekondigde) maatregelen en de doeltreffendheid ervan. Om de mate van doeltreffendheid te kunnen vaststellen maakt men gebruik van informatie van belanghebbenden, waaronder deskundigen en vertegenwoordigers van overheidsinstellingen, rechtspraak intergouvernementele organisaties, niet-gouvernementele organisaties en vakbonden.

De aanpak van de onderneming wordt op basis van deze analyse geplaatst in 1 van de 4 categorieën die in de onderstaande tabel worden toegelicht.

TABEL 2.2 MIJLPAAL CATEGORIEËN

Waarden	Definities
1. Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd	De door de onderneming genomen maatregelen zijn door externe belanghebbenden beoordeeld en de doeltreffendheid van de maatregelen wordt bevestigd. De onderneming kan dit aantonen door middel van documentatie en onafhankelijk onderzoek.
2. Maatregelen geïmplementeerd	De onderneming is begonnen met de implementatie van maatregelen die het resultaat zijn van een duidelijke, tijdsgebonden strategie als reactie op de betreffende schending. De onderneming kan dit aantonen door middel van gedetailleerde informatie of ondersteunende documentatie.
3. Er is een toezegging uitgesproken. Bedrijf heeft verbetering beloofd, maar er zijn nog geen maatregelen genomen	De onderneming heeft publiekelijk, of in dialoog met ISS ESG, toegezegd met adequate maatregelen en middelen te zullen komen om de betreffende schending te adresseren.
4. Er zijn (nog) geen maatregelen genomen	De onderneming heeft geen toezegging gedaan om met adequate maatregelen en middelen te komen om de betreffende schending te adresseren.

Engagement

Het versturen van een initiatiebrief markeert de start van de dialoog. Afhankelijk van de urgentie en aard van de schending zal de dialoog zich daarna per conference call, bezoek op kantoor, e-mail of brief verder ontwikkelen. De doorlooptijd van deze normatieve dialogen kan erg verschillen, afhankelijk van de complexiteit van de schending en de bereidheid van een bedrijf om mee te werken. Tijdens de dialoog krijgt de onderneming de schending voorgelegd en de gelegenheid om zijn standpunt uiteen te zetten. Deze dialoog wordt voortgezet zolang ISS ESG de onderneming in onderzoek houdt. Voorafgaand aan de publicatie van de onderzoeksresultaten krijgt de onderneming de mogelijkheid om het conceptrapport te beoordelen en feedback te geven.

Om toch doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden bij alle dialogen mijlpalen gebruikt voor het meten van en het rapporteren over de voortgang (zie tabel 2.1 voor een gedetailleerd overzicht). Deze mijlpalen geven de voortgang aan per thema en per casus en deze spelen tevens een belangrijke rol in de volgende hoofdstukken van dit rapport.

Als bij een beoordeling/schending ook externe partijen geen ontwikkelingen plaatsvinden, geen nieuwe informatie beschikbaar komt en er tevens geen berichten zijn van mogelijke schade dan wordt de volgende uitfasering gevolgd.

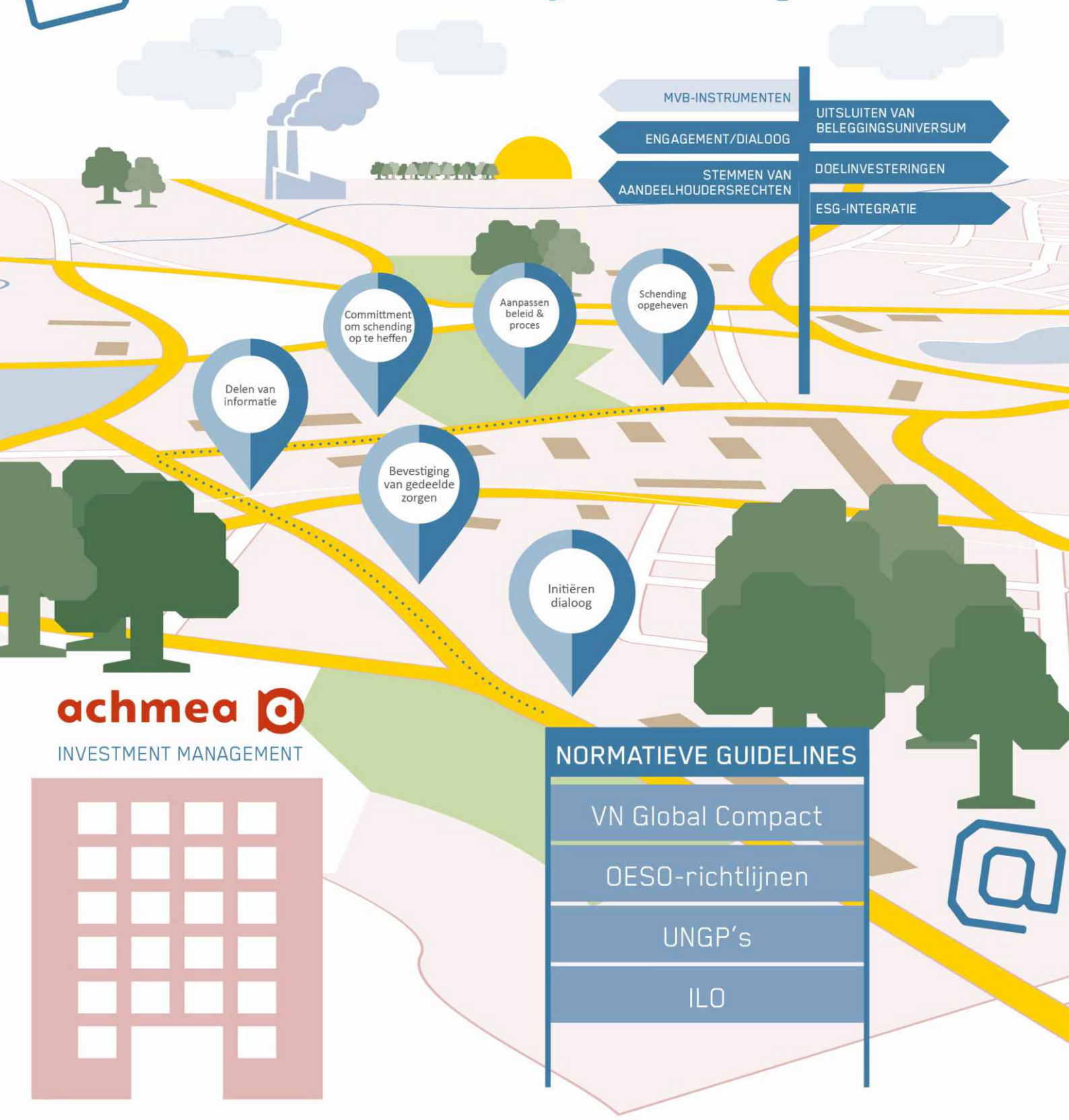
- 3 jaar ROOD > 2 jaar ORANJE > GROEN

- 2 jaar ORANJE > GROEN

NORMATIEVE DIALOOG

Hoe voeren wij de dialoog?

EINDDOELEN

OPHEFFING SCHENDING

VOORKOMEN TOEKOMSTIGE SCHENDING

BEHEERSEN REPUTATIE-SCHADE & FINANCIËLE SCHADE BELEGGER

HERSTEL EN VERHAAL

3. Voortgang mensenrechten

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle mensenrechtencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming	Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal				
				1.	2.	3.	4.	
Actividades de Construccion y Servicios SA	8	15-1-2021	Spanje	Canada				
Alphabet Inc. Class C	7	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
AMP Limited	4	15-10-2018	Australië	Australië			n.v.t.	
BP Plc	5	21-3-2019	Verenigd Koninkrijk	Italië			n.v.t.	
Enagas SA	5	15-1-2019	Spanje	Italië			n.v.t.	
Experian PLC	8	15-1-2021	Verenigd Koninkrijk	Zuid Afrika				n.v.t.
Experian PLC	7	15-1-2021	Verenigd Koninkrijk	Verenigd Koninkrijk				
Hochtief AG	8	15-1-2021	Duitsland	Canada				
Hochtief AG	8	15-1-2021	Duitsland	Canada				
Iberdrola SA	10	15-4-2021	Spanje	Spanje				
Jardine Matheson Holdings Limited	8	15-4-2021	Hong Kong	Bermuda				n.v.t.
Rio Tinto plc	7	15-10-2021	Verenigd Koninkrijk	Australië				
Rio Tinto plc	7	15-10-2021	Verenigd Koninkrijk	Australië				
Securitas AB	8	15-10-2021	Zweden	Zwitserland				
Snam S.p.A.	5	15-1-2019	Italië	Italië			n.v.t.	
Uber Technologies, Inc.	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
UBS AG	7	15-10-2021	Zwitserland	Frankrijk				
UBS Group AG	7	15-10-2021	Zwitserland	Frankrijk				
Vestas Wind Systems A/S	8	15-7-2021	Denemarken	Kenia				
Westpac Banking Corporation	4	15-1-2020	Australië	Filipijnen				

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

4. Voortgang arbeidsnormen

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle arbeidsnormencasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming	Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal				
				1.	2.	3.	4.	
Accenture Plc	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Alphabet Inc. Class C	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Amazon.com, Inc.	8	15-1-2021	Verenigde Staten	Italië				
Facebook, Inc.	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Facebook, Inc.	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Facebook, Inc.	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Ierland				
McDonald's Corp.	8	15-10-2020	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Uber Technologies, Inc.	8	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten				
Uber Technologies, Inc.	7	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigd Koninkrijk				

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

5. Voortgang milieu

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle milieucasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming	Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal				
				1.	2.	3.	4.	
Actividades de Construccion y Servicios SA	8	15-1-2021	Spanje	Canada				
BASF SE	4	15-10-2021	Duitsland	N/A				n.v.t.
Exxon Mobil Corp.	8	15-7-2017	Verenigde Staten	Verenigde Staten			n.v.t.	
Iberdrola SA	8	15-4-2021	Spanje	Spanje				
Petroleos Mexicanos SA	8	15-10-2021	Mexico	Mexico				
Petróleos Mexicanos SA	8	15-10-2021	Mexico	Mexico				

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

6. Voortgang anti-corruptie

In dit hoofdstuk is een voortgangsoverzicht gegeven van alle anti-corruptiecasussen die gedurende de rapportageperiode een mijlpaalwijziging hebben gerealiseerd. Dit betreft alle nieuw geïnitieerde dialogen aangevuld met de reeds lopende dialogen waar een statuswijziging heeft plaatsgevonden.

Onderneming	Start	Land	Plaats schending	Mijlpaal				
				1.	2.	3.	4.	
Ackermans & van Haaren NV	8	15-10-2021	België	Rusland		n.v.t.	n.v.t.	
Alphabet Inc. Class C	7	15-7-2021	Verenigde Staten	Verenigde Staten			n.v.t.	n.v.t.
Deutsche Bank AG	8	15-7-2021	Duitsland	Rusland			n.v.t.	n.v.t.
Deutsche Bank AG	7	15-7-2021	Duitsland	Verenigde Staten		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
LM Ericsson Telefon AB	7	16-10-2021	Zweden	Indonesië		n.v.t.		n.v.t.
LM Ericsson Telefon AB	7	15-10-2021	Zweden	China		n.v.t.		n.v.t.
LM Ericsson Telefon AB	7	15-10-2021	Zweden	Vietnam		n.v.t.		n.v.t.
SAP SE	8	15-10-2021	Duitsland	Zuid-Afrika		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Swedbank AB	8	15-10-2021	Zweden	N/A				n.v.t.
Telefonaktiebolaget LM Ericsson	7	17-10-2021	Zweden	Saudi Arabia		n.v.t.		n.v.t.

Mijlpaal	1. Delen van relevante informatie	2. Implementatie van beleid	3. Herstelmaatregelen	4. Beëindiging van schending
Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd				
Er zijn maatregelen geïnitieerd				
Er is een toezegging gedaan				
Er zijn geen maatregelen genomen				

7. Individuele casussen mensenrechten

ACTIVIDADES DE CONSTRUCCION Y SERVICIOS SA | INDUSTRIE | EU

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Vermeende medeplichtigheid aan het niet respecteren van de inheemse rechten bij de dam van Site C in British Columbia, Canada. Score: 8 2. Vermeende medeplichtigheid aan het niet beoordelen van de milieu-impact bij Site C-dam in British Columbia, Canada. Score: 8
Norm(en)	1. Mensenrechten 2. Milieu
SDG	1. Duurzame steden en gemeenschappen ; Vrede, justitie en sterke publieke diensten 2. Duurzame steden en gemeenschappen ; Leven op het land
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 2 2. VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9
Engagement activiteit	15-01-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>1. Vermeende medeplichtigheid aan het schenden van de inheemse rechten bij de dam van Site C in British Columbia, Canada</p> <p>Acciona SA bezit via haar volledige dochteronderneming Acciona Infrastructure Canada Inc. (AIC) 50% van Peace River Hydro Partners, het consortium dat in november 2015 is opgericht voor de bouw van de Site C-dam in de Peace River in British Columbia (BC), Canada. Deze dam wordt volgens diverse ngo's en een VN commissie gebouwd zonder toestemming (oftewel zonder Free, Prior and Informed Consent) van de lokale bevolking, de First Nations.</p> <p>De Site C-dam kreeg in 2014 federale goedkeuring, ondanks de publicatie van een milieueffectrapportage waarin significante nadelige milieu- en sociale effecten van het project worden vastgesteld. In december 2018 uitte ook een commissie van de VN zijn bezorgdheid en verzocht deze om opschorting van het project totdat Free, Prior and Informed Consent (FPIC) is verkregen. Ook in december 2019 herhaalde de VN commissie zijn bezorgdheid en riep op tot schorsing. Er lopen tevens nog juridische procedures tegen BC Hydro, de exploitant, over dit onderwerp. Dit toont aan dat nog toestemming van de lokale bevolking verkregen moet worden.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG heeft Acciona volgehouden dat de onderneming als aannemer niet direct verantwoordelijk is en niet betrokken was bij het consultatieproces van belanghebbenden. De onderneming geeft aan dat problemen door BC Hydro moeten worden opgelost.</p> <p>2. Vermeende verzuim om de milieu-impact bij Site C-dam in British Columbia, Canada, te beoordelen</p> <p>Acciona SA bezit via haar volledige dochteronderneming Acciona Infrastructure Canada Inc. (AIC) 50% van Peace River Hydro Partners, het consortium dat in november 2015 is opgericht voor de bouw van de Site C-dam in de Peace River in British Columbia (BC), Canada.</p> <p>In mei 2014 verklaarde de provinciale overheid in een milieueffectrapportage (MER) dat het geplande reservoir van 83 km het risico zou lopen "aanzienlijke nadelige effecten" te hebben op de habitat van planten en dieren en gevoelige ecosystemen en dat het project het kwikgehalte in de rivier zou verhogen. BC Hydro, de eigenaar en exploitant van Site C, stelt dat de effecten van het Site C-project worden gerechtvaardigd door de voordelen die het op de lange termijn zal opleveren.</p> <p>In een gezamenlijk rapport dat in maart 2017 werd uitgebracht, uitte het UNESCO-werelderfgoedcomité (WHC) en de Internationale Unie voor het behoud van de natuur (IUCN) hun bezorgdheid over de impact van het project op het Werelderfgoed Wood Buffalo National Park en adviseerde het Canada een milieu- en sociale effectbeoordeling van het Site C-project uit te voeren. Ook in 2019 uitte het WHC haar bezorgdheid over de dam</p>
-------------	--

Engagement doel en status	<p>en riep het op tot adequate effectbeoordelingen en mitigerende maatregelen. Tot op heden heeft dit niet plaatsgevonden.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG heeft Acciona volgehouden dat de onderneming als aannemer niet direct verantwoordelijk is voor het beheer van milieueffecten op de lange termijn. De onderneming heeft tot op heden niet gereageerd op de nieuwe engagementbrief van ISS ESG aan het begin van het jaar. Er zijn meerdere herinneringen verzonden.</p> <p>1. Voor herziening van status ORANJE, moet de onderneming door middel van ondersteunende documentatie aantonen, dat de getroffen gemeenschap First Nations adequaat zijn geraadpleegd en dat geloofwaardige stappen worden genomen om ervoor te zorgen dat de sociale effecten op de lokale gemeenschappen worden gemitigeerd. 2. Voor herziening van status ORANJE moet de onderneming aantonen dat geloofwaardige stappen worden genomen om ervoor te zorgen dat de effecten op natuur en milieu van de dam voldoende worden beperkt.</p>
----------------------------------	---

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	<p>1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.</p>
2. Implementatie van beleid	<p>1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.</p>
3. Herstelmaatregelen	<p>1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.</p>
4. Beëindiging van schending	<p>1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.</p>

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Vermeende schending van het niet naleven van het recht op privacy van de consument in Frankrijk. Score: 7 2. Vermeende schending van het waarborgen van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in de Verenigde Staten. Score: 8 3. Geverifieerde schending van het voorkomen van concurrentievervalsing in verschillende landen. Score: 7
Norm(en)	1. Mensenrechten 2. Arbeidsnormen 3. Corruptie
SDG	1. n.v.t. 2. Goede gezondheid en welzijn ; Eerlijk werk en economische groei 3. n.v.t.
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 1 2. VN Global Compact, Principe 1 3. VN Global Compact, Principe 10
Engagement activiteit	15-07-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Zwak

Achtergrond	<p>1. Vermeende schending van het recht op privacy van de consument in Frankrijk</p> <p>In december 2020 heeft de Franse Commissie voor Informatietechnologie en Vrijheden (CNIL) een boete van 100 miljoen euro opgelegd aan Google, een volledige dochteronderneming van Alphabet, Inc., wegens overtreding van de Franse wet op de gegevensbescherming. Volgens het onderzoek van de CNIL van maart 2020 plaatste Google automatisch tracking cookies op de computers van gebruikers zonder voorafgaande toestemming en nam het geen duidelijke informatie over de cookies op in zijn privacy gerelateerde herinneringen, zelfs niet wanneer gebruikers probeerden toegang te krijgen tot de cookies. De CNIL stelde ook vast dat de aangeboden informatie de gebruikers niet in staat stelde te begrijpen welk soort inhoud en advertenties op basis van hun gedrag konden worden gepersonaliseerd of hoe gebruikers de cookies konden uitschakelen of weigeren. Volgens CNIL is Google in september 2020 gestopt met het automatisch plaatsen van tracking cookies. De CNIL stelde echter dat een nieuwe informatiebanner niet voldoende informatie geeft over het doel en het gebruik van de cookies of hoe gebruikers deze konden weigeren. De CNIL heeft Google tot maart 2021 de tijd gegeven om haar cookiemelding aan te passen. Als Google dit niet doet loopt het bedrijf het risico om een boete van 100 duizend euro per dag te krijgen totdat de overtreding is gecorrigeerd.</p> <p>Google verklaarde in de media dat het vooraf informatie en duidelijke controles verstrekt over de privacy van gebruikersgegevens. Het blijft tevens met de CNIL samenwerken om de aan de orde gestelde problemen op te lossen.</p> <p>ISS ESG wacht verdere ontwikkelingen in de controverse af. Deze ontwikkelingen zijn onder meer de inwerkingtreding van de wet op de bescherming van persoonsgegevens op 1 juli 2021, waarna kan worden bepaald of de onderneming aan dit mandaat voldoet. Bovendien zal in 2021 een nieuwe evaluatie door een onafhankelijke derde partij van de onlangs ingevoerde cyberbeveiligingsmaatregelen worden uitgevoerd.</p> <p>2. Vermeende schending van veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in de Verenigde Staten</p> <p>Volgens berichtgeving in verschillende media stelt Alphabet, via haar dochteronderneming Google, moderators in Texas bloot aan traumatisch werk zonder daar adequate beloning en emotionele ondersteuning voor te bieden. Het reviewen van inhoud vereist van moderators dat zij gevoelige informatie filteren zoals extreem geweld, oproepen tot haat, moord en kindermisbruik, wanneer deze op de sociale media platforms worden geplaatst. Ondanks het feit dat het werk psychologisch uitdagend is, is de beschikbare mentale ondersteuning en de tijd die wordt genomen voor het welbevinden van werknemers beperkt. Bij de grootste faciliteit waar inhoud wordt beoordeeld voor Google, die wordt gerund door een onderaannemer, zijn gevallen gerapporteerd van post-traumatische stress stoornis (PTSS), chronische angst en andere chronische mentale aandoeningen. Op dezelfde faciliteit worden werknemers, naar verluidt, gevraagd om een document te ondertekenen waarin ze erkennen dat het werk kan leiden tot PTSS. In september 2020 werd een class-action rechtszaak aangespannen tegen Youtube, een platform van Google, vanwege de gebrekkige ondersteuning van moderators.</p> <p>Google heeft verklaard dat het van zijn contractanten eist dat zij uitgebreide middelen bieden om het welzijn en de geestelijke gezondheid van werknemers te ondersteunen. De onderneming heeft nog niet gereageerd op de vragen van ISS ESG om informatie over de genomen maatregelen te verstrekken. De aanhoudende beschuldigingen blijven dan ook een bron van zorg.</p> <p>3. Geverifieerde concurrentievervalsing in verschillende landen</p> <p>In februari 2020 berichtten media dat drie verschillende rechtszaken zijn geopend waarin Google, dochteronderneming van Alphabet, in beroep gaat tegen boetes van in totaal 8,2 miljard dollar, die door de</p>
-------------	---

Engagement doel en status	<p>Europese Commissie zijn opgelegd voor concurrentievervalsing in de Europese Unie tussen 2006 en 2017. De drie afzonderlijke zaken hebben betrekking op de vergelijkingsdiensten bij het online winkelen, het mobiele besturingssysteem Android en online zoekreclamediensten. Volgens de Europese Commissie zorgen deze diensten ervoor dat de marktpositie van Google in beton wordt gegoten en is het gedrag van Google als illegaal te bestempelen.</p>
	<p>De verantwoordelijke EU Commissaris erkende in maart 2019 dat Google stappen had gezet om eerder gedrag van concurrentievervalsing te adresseren. Het gaf ook aan dat Google initiatieven had ondernomen om zijn online winkel open te stellen voor andere aanbieders, waar dit eerder enkel beschikbaar was voor haar eigen diensten. Gezien het feit dat het wangedrag van Google zich telkens herhaalt en de afkeuring van de Europese Commissie, blijft ISS ESG de situatie waakzaam volgen.</p> <p>1. Voor herziening van de status ORANJE moet Alphabet aantonen dat het zich inzet voor de bescherming van het recht op privacy van consumenten. Daarnaast dient het privacy maatregelen te implementeren om naleving van de Franse wet op de gegevensbescherming te waarborgen.</p> <p>2. De status ORANJE voor Alphabet wordt veranderd in GROEN wanneer het bedrijf bewijs aanlevert dat het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden worden gerespecteerd en nageleefd door haar onderaannemers.</p> <p>3. De status ORANJE voor Alphabet wordt veranderd in GROEN wanneer het bedrijf laat zien dat het samen met zijn dochterondernemingen niet langer schuldig maakt aan concurrentievervalsing. Ook wanneer een relevante autoriteit, zoals het Gerecht van de Europese Unie geen bewijs kan leveren voor concurrentievervalsing zal de status ORANJE worden overwogen. Bovendien dienen Alphabet en Google voor enige jaren niet beschuldigd toe worden van nieuwe situaties van concurrentievervalsing.</p>

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een toezegging uitgesproken. 2. Er zijn geen maatregelen genomen. 3. Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een toezegging uitgesproken. 2. Er zijn geen maatregelen genomen. 3. Er zijn geen maatregelen genomen.
3. Herstelmaatregelen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een toezegging uitgesproken. 2. Er zijn geen maatregelen genomen. 3. n.v.t.
4. Beëindiging van schending	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een toezegging uitgesproken. 2. Er zijn geen maatregelen genomen. 3. n.v.t.

Type schending	Dialog afgesloten
Beschuldigd van	Het niet respecteren van de consumentenrechten in Australië. Score: 4
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	n.v.t.
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	23-07-2021: dialoog afgesloten op basis van informatie in het jaarverslag 29-07-2019: geëscaleerd naar het raad van bestuur 29-03-2019: geëscaleerd naar het raad van bestuur 28-01-2019: herinnering verzonden 15-10-2018: engagementbrief verzonden
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>Schending van consumentenrechten in Australië</p> <p>De OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen stellen in het kader van consumentenbelangen dat ondernemingen ervoor dienen te zorgen dat de goederen en diensten die zij leveren voldoen aan alle overeengekomen of wettelijk verplichte normen voor de gezondheid en veiligheid van de consument, inclusief die met betrekking tot gezondheidswaarschuwingen en veiligheidsinformatie.</p> <p>Sinds AMP in april 2018 voor de Royal Commission to Misconduct in the Banking, Superannuation and Financial Services Industry (Royal Commission) betrokkenheid bij wanpraktijken erkende, heeft de onderneming de getroffen klanten geïdentificeerd en gecompenseerd. De Australian Securities and Investments Commission (ASIC) meldde dat de onderneming in december 2020 bijna 100 miljoen euro heeft betaald aan 207.044 klanten aan wie advieskosten in rekening zijn gebracht voor diensten die ze nooit hebben ontvangen. De ASIC meldde dat AMP wijzigingen in zijn systemen heeft aangebracht om herhaling van de mistanden te voorkomen, waaronder maandelijkse monitoring en rapportage van verzoeken van klanten om advieskosten stop te zetten. De onderneming verklaarde dat het op schema ligt om de geschatte herstelkosten van 500 miljoen euro, bestaande uit onder andere klantcompensatie en programmakosten, te bereiken.</p> <p>AMP heeft belangrijke stappen ondernomen om problemen omtrent onjuist advies en aangerekende kosten voor niet verleende diensten van 2008 tot 2015 in Australië te herstellen en te voorkomen. In het jaarverslag voor 2020 verklaarde AMP dat het op schema ligt om herstelmaatregelen tegen medio 2021 te voltooien. ISS ESG is dan ook van oordeel dat deze controversie niet langer actueel is. De beoordeling is omgezet naar groen, score 4.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het herstelplan voor de gedupeerde klanten in zijn adviesbedrijf voltooid is, dienen resultaten van het interne onderzoek op de werkplek openbaar gemaakt te worden en dient een degelijk beleid voor consumentenbescherming geïmplementeerd te zijn in alle bedrijfssegmenten. Dit om herhaling van soortgelijke gevallen van niet-naleving van de rechten van de consumentbelangen te voorkomen.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	Er zijn geen maatregelen genomen.
3. Herstelmaatregelen	n.v.t.
4. Beëindiging van schending	Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Dialogo afgesloten
Beschuldigd van	Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië. Score: 5
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Klimaatactie
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9
Engagement activiteit	20-10-2021: dialoog afgesloten. 24-04-2019: engagement is opgeschort. 21-03-2019: antwoord ontvangen. 21-02-2019: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië</p> <p>Trans Adriatic Pipeline (TAP) is gezamenlijk eigendom van BP Plc (20%), SNAM SpA (20%), de Staatsoliemaatschappij van de Republiek Azerbeidzjan (20%), Enagas SA (16%), en Axpo Holding AG (5%). TAP heeft te maken gehad met terugkerende beschuldigingen van het niet adequaat voeren van overleg met belanghebbenden over mogelijk nadelige gevolgen van het project voor het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en voor het milieu. De bewoners zijn bang dat de bouw van de pijplijn onherstelbare milieuschade en negatieve consequenties voor hun inkomen en manier van leven zal hebben.</p> <p>In september 2021 deelde SNAM SpA aanvullende details over haar inspanningen om belanghebbenden te raadplegen en verschillende projecten uit te voeren om getroffen gemeenschappen op de hoogte te houden van het TAP project. Zo heeft het openbare vergaderingen geregeld, projectbrochures verzonden, openbare debatten georganiseerd, een informatiecentrum geopend en een gratis nummer opgezet. SNAM deelde verder mee dat de joint venture sinds 2013 meer dan duizend bijeenkomsten in het gebied heeft gehouden. Aangezien het TAP-project van start is gegaan en verschillende vormen van raadpleging zijn toegepast is het oordeel van oranje gewijzigd naar groen, zowel voor SNAM, BP Plc als Enagas.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE is het noodzakelijk dat de onderneming haar reputatie bij en relatie met de lokale bevolking verbetert door haar mensenrechten beleid en stakeholderconsultatieprocessen te verbeteren. Ook moet de onderneming inzicht geven in aanwezige risicomangementssystemen ter voorkoming en beperking van milieuschade, haar mensenrechtenbeleid en klachtenmechanismen.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	n.v.t.
4. Beëindiging van schending	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.

Type schending	Dialogo afgesloten
Beschuldigd van	Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië. Score: 5
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Klimaatactie
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	20-10-2021: dialoog afgesloten. 24-04-2019: engagement is opgeschort. 21-03-2019: antwoord ontvangen. 21-02-2019: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië</p> <p>Trans Adriatic Pipeline (TAP) is gezamenlijk eigendom van BP Plc (20%), SNAM SpA (20%), de Staatsoliemaatschappij van de Republiek Azerbeidzjan (20%), Enagas SA (16%), en Axpo Holding AG (5%). TAP heeft te maken gehad met terugkerende beschuldigingen van het niet adequaat voeren van overleg met belanghebbenden over mogelijk nadelige gevolgen van het project voor het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en voor het milieu. De bewoners zijn bang dat de bouw van de pijplijn onherstelbare milieuschade en negatieve consequenties voor hun inkomen en manier van leven zal hebben.</p> <p>In september 2021 deelde SNAM SpA aanvullende details over haar inspanningen om belanghebbenden te raadplegen en verschillende projecten uit te voeren om getroffen gemeenschappen op de hoogte te houden van het TAP project. Zo heeft het openbare vergaderingen geregeld, projectbrochures verzonden, openbare debatten georganiseerd, een informatiecentrum geopend en een gratis nummer opgezet. SNAM deelde verder mee dat de joint venture sinds 2013 meer dan duizend bijeenkomsten in het gebied heeft gehouden. Aangezien het TAP-project van start is gegaan en verschillende vormen van raadpleging zijn toegepast is het oordeel van oranje gewijzigd naar groen, zowel voor SNAM, BP Plc als Enagas.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE is het noodzakelijk dat de onderneming haar reputatie bij en relatie met de lokale bevolking verbetert door haar mensenrechten beleid en stakeholderconsultatieprocessen te verbeteren. Ook moet de onderneming inzicht geven in aanwezige risicomangementsystemen ter voorkoming en beperking van milieuschade, haar mensenrechtenbeleid en klachtenmechanismen.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	n.v.t.
4. Beëindiging van schending	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Vermeende schending van het consumentenrecht op privacy en tekortkomingen met betrekking op cyberbeveiliging in Zuid-Afrika. Score: 8 2. Geverifieerde schending van het consumentenrecht op privacy in het Verenigd Koninkrijk. Score: 7
Norm(en)	1. Mensenrechten 2. Mensenrechten
SDG	n.v.t.
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 1 2. VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	25-03-2021: antwoord ontvangen. 15-01-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>1. Vermeende schending van het consumentenrecht op privacy en tekortkomingen met betrekking op cyberbeveiliging in Zuid-Afrika</p> <p>In september 2020 bevestigde Experian Plc dat er in mei 2020 een datalek heeft plaatsgevonden met gevolgen voor de persoonsgegevens van ongeveer 25 miljoen klanten in Zuid-Afrika. Experian verklaarde in augustus 2020 dat het de relevante instantie, de Information Regulator en de National Credit Regulator, op de hoogte heeft gesteld van het 'eenmalige incident' en dat de gestolen gegevens inmiddels zijn beveiligd en verwijderd. In september 2020 verklaarde de instantie echter dat een klokkenluider aanvullende informatie had verstrekt. Persoonsgegevens zoals mobiele, thuis- en werktelefoonnummers, arbeidsgegevens en identiteitsnummers zouden op het Dark Web zijn aangetroffen, alsook informatie van bedrijven zoals contactgegevens, btw-nummers en bankgegevens. In reactie verklaarde Experian dat deze informatie werd verschaft door een Zwitserse website waarop gegevens werden gepubliceerd. Volgens Experian zijn de gegevens inmiddels van de website verwijderd. De instantie erkent de medewerking van Experian, maar oordeelde tegelijkertijd dat de persoonlijke informatie van de klanten kwetsbaar blijft en besloot daarom een onafhankelijke onderzoek naar het incident uit te voeren.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in oktober 2020 verwees Experian naar haar website voor uitgebreide informatie over de datalek. De website zal regelmatig worden bijgewerkt gedurende het onderzoek. Experian verklaarde dat haar systemen, infrastructuur en database niet zijn aangetast en dat de onderneming gratis diensten biedt aan getroffen klanten. ISS ESG blijft de lopende onderzoeken en herstelmaatregelen nauwlettend in de gaten houden.</p> <p>2. Geverifieerde schending van het consumentenrecht op privacy in het Verenigd Koninkrijk</p> <p>In oktober 2020 eiste het Information Commissioner's Office (ICO) in het Verenigd Koninkrijk van Experian Ltd. dat het haar beleid omtrent dataverzameling en privacy bij haar marketingdiensten wijzigt om het in overeenstemming te brengen met wet- en regelgeving (General Data Protection Regulation, GDPR). Deze eis kwam voort uit uitgebreid onderzoek door de ICO naar datahandel en de wijze waarop Experian data verwerkt voor marketingdoeleinden. Volgens ICO zou de onderneming persoonsgegevens verzamelen van derde partijen en daar vervolgens statistische datasets uit opbouwen. Dit zou vervolgens gebruikt worden voor marketingdoeleinden. De ICO verklaarde dat het waarschijnlijk miljoenen personen in het VK raakt.</p> <p>Experian verklaarde in december 2020 aan ISS ESG dat het tegen de eis in beroep zal gaan. Experian benadrukte dat het desbetreffende dataverzamelingsbeleid inzichtelijk is voor haar klanten en dat klanten de optie hebben dit te weigeren. Het ICO erkent dat Experian voortgang boekt met het in lijn brengen van haar beleid met de wetgeving. ISS ESG blijft ontwikkelingen met betrekking tot de herstelmaatregelen van Experian volgen.</p>
Engagement doel en status	<p>1. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het zich inzet voor de bescherming van het recht op privacy van haar gebruikers door beleid te implementeren dat toekomstige schendingen van het recht op privacy voorkomt. Hierbij dient de doeltreffendheid van de maatregelen te worden ondersteund door een onafhankelijke beoordeling van de processen van de onderneming door een externe partij of een instantie van de overheid.</p> <p>2. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming haar inzet voor het beschermen van het consumentenrecht op privacy aantonen, door beleid in te voeren ter voorkoming van privacy-misstanden, waarvan de effectiviteit door een onafhankelijke derde partij of overheidsinstantie is geverifieerd.</p>

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	1. Er is een toezegging uitgesproken. 2. Er is een toezegging uitgesproken.
-----------------------------------	--

---

2. Implementatie van beleid	1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er is een toezegging uitgesproken.
3. Herstelmaatregelen	1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er is een toezegging uitgesproken.
4. Beëindiging van schending	1. n.v.t. 2. Er is een toezegging uitgesproken.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Vermeende betrokkenheid bij het nalaten van milieueffecten analyse bij aanleg van de ‘Site C Dam’ in British Columbia, Canada. Score: 8 2. Vermeende betrokkenheid bij schending van rechten van de inheemse bevolking rond de aanleg van de ‘Site C Dam in British Columbia, Canada. Score: 8
Norm(en)	1. Mensenrechten 2. Mensenrechten
SDG	1. Duurzame steden en gemeenschappen ; Leven op het land 2. Duurzame steden en gemeenschappen ; Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9 2. VN Global Compact, Principe 2
Engagement activiteit	15-10-2021: antwoord ontvangen. 15-01-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>1. Vermeend verzuim van het uitvoeren van een milieueffecten analyse bij aanleg van de ‘Site C Dam’ in British Columbia, Canada.</p> <p>Hochtief AG heeft via een dochteronderneming een belang van 27% in Aecon-Flatiron-Dragados-EBC Partnership (AFDE), dat betrokken is bij de bouw van de Site C-dam in Canada. AFDE kreeg in maart 2018 een contract toegewezen voor het leveren van diensten en onderdelen voor de dam. De exploitant van de dam wordt door First Nations en ngo's beschuldigd van het nalaten van een adequate analyse van toekomstige milieueffecten van het project.</p> <p>In mei 2014 verklaarde de provinciale overheid in een milieueffectrapportage (MER) dat het geplande reservoir van 83 km het risico zou lopen "aanzienlijke nadelige effecten" te hebben op de habitat van planten en dieren en gevoelige ecosystemen en dat het project het kwikgehalte in de rivier zou verhogen. BC Hydro, de eigenaar en exploitant van Site C, stelt dat de effecten van het Site C-project worden gerechtvaardigd door de voordelen die het op de lange termijn zal opleveren. In een gezamenlijk rapport dat in maart 2017 werd uitgebracht, uitte het UNESCO-werelderfgoedcomité (WHC) en de Internationale Unie voor het behoud van de natuur (IUCN) hun bezorgdheid over de impact van het project op het Werelderfgoed Wood Buffalo National Park en adviseerde het Canada een milieu- en sociale effectbeoordeling van het Site C-project uit te voeren. Ook in 2019 uitte het WHC haar bezorgdheid over de dam en riep het op tot adequate effectbeoordelingen en mitigerende maatregelen.</p> <p>In juli 2019 en september 2020 liet het moederbedrijf van Hochtief, ACS, aan ISS ESG weten dat het AFDE ethisch werkt en dat haar bedrijfsprocessen in lijn is met de wet- en regelgeving van Canada. Tot op heden heeft de onderneming niet gereageerd op de nieuwe engagementbrief van ISS ESG.</p> <p>2. Vermeende betrokkenheid bij schending van rechten van de inheemse bevolking rond de aanleg van de ‘Site C Dam in British Columbia, Canada</p> <p>Hochtief AG heeft via een dochteronderneming een belang van 27% in Aecon-Flatiron-Dragados-EBC Partnership (AFDE), dat betrokken is bij de bouw van de Site C-dam in Canada. Deze dam wordt volgens diverse ngo's en een VN commissie gebouwd zonder toestemming (oftewel zonder Free, Prior and Informed Consent) van de lokale bevolking, de First Nations.</p> <p>De Site C-dam kreeg in 2014 federale goedkeuring, ondanks de publicatie van een milieueffectrapportage waarin significante nadelige milieu- en sociale effecten van het project worden vastgesteld. In december 2018 uitte ook een commissie van de VN zijn bezorgdheid en verzocht deze om opschorting van het project totdat Free, Prior and Informed Consent (FPIC) is verkregen. Ook in december 2019 herhaalde de VN commissie zijn bezorgdheid en riep op tot schorsing. Er lopen nog juridische procedures tegen BC Hydro, de exploitant, over dit onderwerp. Dit toont aan dat nog toestemming van de lokale bevolking verkregen moet worden.</p> <p>In juli 2019 en september 2020 liet het moederbedrijf van Hochtief, ACS, aan ISS ESG weten dat het AFDE ethisch werkt en dat haar bedrijfsprocessen in lijn is met de wet- en regelgeving van Canada. Tot op heden heeft de onderneming niet gereageerd op de nieuwe engagementbrief van ISS ESG.</p>
Engagement doel en status	1. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat geloofwaardige stappen worden genomen om ervoor te zorgen dat de negatieve milieueffecten van het Site C-project voldoende worden beperkt. 2. Voor herziening van status ORANJE, moet de onderneming door middel van ondersteunende documentatie aantonen, dat de getroffen gemeenschap First Nations adequaat zijn geraadpleegd en dat geloofwaardige stappen worden genomen om ervoor te zorgen dat de sociale effecten op de lokale gemeenschappen worden gemitigeerd.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	1. Er is een toezegging uitgesproken. 2. Er is een toezegging uitgesproken.
3. Herstelmaatregelen	1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er is een toezegging uitgesproken.
4. Beëindiging van schending	1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er is een toezegging uitgesproken.

Type schending	Geverifieerde schending
Beschuldigd van	1. Geverifieerde schending van inheemse rechten bij de Belo Monte-dam in Brazilië. Score: 10 2. Aantasting van de biodiversiteit door de Belo Monte-dam in Brazilië. Score: 8
Norm(en)	1. Mensenrechten 2. Milieu
SDG	1. Duurzame steden en gemeenschappen ; Vrede, justitie en sterke publieke diensten 2. Leven op het land
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 1 2. VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9
Engagement activiteit	15-04-2021: nieuwe engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>1. Geverifieerde schending van inheemse rechten bij de Belo Monte-dam in Brazilië</p> <p>Neoenergia SA, een dochteronderneming waarin Iberdrola SA een belang van 51,04% heeft, heeft een belang van 10% in Norte Energia SA, het consortium dat de 11.233 MW waterkrachtcentrale van Belo Monte aan de Xingu-rivier in Brazilië exploiteert. Deze dam wordt sinds 2009 herhaaldelijk bekritiseerd door gezaghebbende internationale instanties zoals de Verenigde Naties, aangezien inheemse gemeenschappen niet adequaat geraadpleegd zijn en er onvoldoende stappen zijn gezet om de impact van deze dam op de lokale gemeenschappen te verminderen.</p> <p>De vermindering van het debiet van de rivier met 80% heeft aanleiding gegeven tot bijzondere bezorgdheid over de vermeende risico's van "sociale en ecologische ineenstorting" in de regio. Dit zette de Braziliaanse federale procureur-generaal (MPF) ertoe aan om de milieuvergunning van de dam op te schorten en te herzien in september 2019. In november 2020 heeft een federale rechtbank de ernstige gevolgen voor de levensstandaard en de cultuur van de inheemse bevolking vastgesteld en bevolen wijzigingen in de sociale en milieuprogramma's van het project door te voeren en herstel & verhaal mogelijk te maken.</p> <p>In september 2019 verstrekke Norte Energia details over de geïmplementeerde mitigatiemaatregelen en benadrukte dat er al 5,3 miljard real was geïnvesteerd in sociale-milieumaatregelen, en naar verwachting nog 1 miljard real zou volgen.</p> <p>Gezien de aanhoudende problemen die in de uitspraak van de rechtbank van november 2020 worden genoemd, zal ISS ESG toezicht houden op de implementatie door Norte Energia van maatregelen om mensenrechtenschendingen bij de Belo Monte-dam te voorkomen, te verminderen en te herstellen in overeenstemming met internationale normen.</p> <p>Gerelateerde mensenrechtencontroversie:</p> <p>Neoenergia heeft een belang van 51% in Companhia Hidrelétrica Teles Pires (CHTP), het consortium dat is opgericht om de 1.820 MW Teles Pires-dam in de gelijknamige rivier in Brazilië te exploiteren. Deze is naar verluidt gebouwd zonder de Free, Prior and Informed Consent (FPIC) van de inheemse Mundurucu-gemeenschappen. Van 2010 tot 2016 hebben rechterlijke uitspraken opgeroepen tot opschorting van het project, daarbij verwijzend naar de vermeende ontoereikende beoordeling door het consortium van verwachte ernstige gevolgen voor het levensonderhoud en het culturele erfgoed van inheemse gemeenschappen.</p> <p>2. Aantasting van de biodiversiteit door de Belo Monte-dam in Brazilië</p> <p>Neoenergia SA, een dochteronderneming waarin Iberdrola SA een belang van 51,04% heeft, bezit een belang van 10% in Norte Energia SA, het consortium dat de Belo Monte-dam in de Xingu-rivier in Brazilië exploiteert. Het consortium wordt bekritiseerd door lokale belanghebbenden en het Braziliaanse Federale Openbaar Ministerie (MPF), vanwege de impact van deze dam op de biodiversiteit van de Xingu-rivier. De gerapporteerde vermindering van de waterafvoer om de turbines van de dam aan te drijven kan onomkeerbare effecten hebben op het ecosysteem van de rivier. Daarom heeft de MPF in augustus 2019 aanbevolen dat het Braziliaanse Instituut voor Milieu en Hernieuwbare Natuurlijke Hulpbronnen (IBAMA) de milieuvergunning van het project opschort en herziet. Het project is in november 2019 volledig operationeel geworden. In november 2020 beschuldigden inheemse gemeenschappen Norte Energia ervan het waterpeil niet voldoende te hebben gehandhaafd om de vispopulatie in stand te houden en eisten zij dat IBAMA de exploitatievergunning van de dam opschort totdat er voldoende water is vrijgekomen.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in januari 2021 verklaarde Iberdrola dat alle effecten waren voorspeld in milieueffectstudies. De autoriteit had opdracht gegeven om alle effecten van de dam gedurende een periode van zes jaar te monitoren. In januari 2021 heeft IBAMA naar verluidt bevolen dat Norte Energia de waterafvoer zou verhogen in afwachting van een verdere beoordeling van de situatie.</p> <p>Gerelateerde milieucontroversie:</p>
-------------	--

Engagement doel en status	<p>Neoenergia SA heeft een belang van 70% in Consorcio Empreendedor Baixo Iguacu (CEBI), het consortium dat de 350 MW waterkrachtcentrale van Baixo Iguacu exploiteert welke in mei 2019 in Paraná, Brazilië, in werking is gesteld. Deze dam werd al in juli 2018 door het UNESCO Werelderfgoedcomité (WHC) bekritiseerd omdat voorafgaand aan de bouw geen specifieke analyse is uitgevoerd voor de effecten van deze dam op het Iguacu National Park, dat op de werelderfgoedlijst staat.</p> <p>1. Voor herziening van de status ROOD moet de onderneming aantonen dat de negatieve impact van de dammen op de inheemse gemeenschappen adequaat heeft gemitigeerd en dat het herstel & verhaal heeft toegepast. 2. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat er adequate maatregelen zijn genomen om de effecten van de dammen op de ecosystemen te verminderen.</p>
----------------------------------	---

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	<p>1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.</p>
2. Implementatie van beleid	<p>1. Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.</p>
3. Herstelmaatregelen	<p>1. Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.</p>
4. Beëindiging van schending	<p>1. Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.</p>

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeend verzuim om inheemse rechten te respecteren op oliepalmlantages in Indonesië. Score: 8
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Duurzame steden en gemeenschappen ; Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	15-04-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>Vermeende schending van inheemse rechten in Indonesië</p> <p>PT Astra Agro Lestari Tbk (AAL) wordt sinds 2015 herhaaldelijk door ngo's beschuldigd van het schenden van inheemse rechten in Indonesië. AAL is voor 79,7% in handen van PT Astra International, dat voor 50,1% in handen is van Jardine Cycle & Carriage, dat op zijn beurt voor 75% in handen is van Jardine Strategic. Jardine Matheson Holdings bezit 85% van Jardine Strategic.</p> <p>Volgens een rapport uit 2015 van ngo Aidenvironment is de plantage van AAL gelegen op land van inheemse Orang Rimba-gemeenschappen op Sumatra. In juni 2015 kondigde AAL een onmiddellijk moratorium op alle landconversie aan en verbond zij zich ertoe een gedetailleerd duurzaamheidsbeleid te ontwikkelen dat strookt met Free, Prior and Informed Consent. Belanghebbende hebben echter hun zorgen geuit omtrent de trage en niet transparante implementatieproces van dit beleid. In september 2019 herhaalde ngo Human Rights Watch de beschuldigingen en het beweerde dat AAL niet in staat is geweest om het land aan de Orang Rimba terug te geven.</p> <p>In januari 2020 heeft AAL een actieplan voor de periode 2018-2020 bekendgemaakt. Aangezien niet kan worden bevestigd dat de Orang Rimba een adequate genoegdoening krijgen, blijft ISS ESG de ontwikkelingen volgen.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het actief in overleg is met de lokale gemeenschap die wordt geraakt door haar activiteiten. Verder moet de onderneming maatregelen nemen om misstanden in het verleden te corrigeren.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	Er zijn geen maatregelen genomen.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	n.v.t.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Het niet respecteren van de inheemse rechten bij de Brockman 4-mijn in Australië. Score: 7
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Duurzame steden en gemeenschappen ; Vrede ; justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	15-10-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>Het schenden van de inheemse rechten bij de Brockman 4-mijn in Australië</p> <p>In december 2020 publiceerde een parlementaire commissie in Australië haar conclusies naar aanleiding van onderzoek naar de rol van Rio Tinto bij de afbraak van het leefgebied van de inheemse bevolking Puutu Kuntj Kurrama en Pinikura (PKKP). Het rapport sprak over meerdere fouten aan de zijde van Rio Tinto bij de uitbreiding van de Brockman 4-mijn, die leidden tot de verwoesting van het gebied. De PKKP gemeenschap werd door Rio Tinto nauwelijks geconsulteerd. De commissie concludeerde verder dat Rio Tinto maatregelen voor schadeherstel had ingesteld. Uit het onderzoek bleek ook dat er gedurende vele jaren substantieel bewijs geleverd werd van het belang van de locatie. Desondanks koos Rio Tinto ervoor om het inheemse gebied af te graven en niet een van drie alternatieve locaties te gebruiken. De andere opties werden niet voorgelegd aan vertegenwoordiging van de PKKP gemeenschap. Rio Tinto vertelde hen dat de afgraving onvermijdelijk was.</p> <p>In communicatie met ISS ESG in 2020 deelde Rio Tinto details over plannen om de processen met betrekking tot het respecteren van de rechten van de inheemse bevolking te herzien. In reactie op het parlementaire rapport beloofde de onderneming om aanvullende acties in te voeren om de traditionele eigenaren te ondersteunen. In Rio Tinto's jaarverslag van 2020 werd bekendgemaakt dat ze maatregelen nemen om hun relatie met de PKKP-bevolking te versterken. In een gezamenlijk statement van Rio Tinto en de PKKP-bevolking wordt erkend dat de communicatie slecht verliep wegens overplaatsing van een betrokkene. Er vindt echter nog wel overleg plaats tussen beide partijen.</p> <p>Het vervolg van de dialoog met Rio Tinto is uitgesteld tot in het eerste kwartaal van 2022 op basis van informatie van de genoemde parlementaire commissie, die naar verwachting in het vierde kwartaal van 2021 beschikbaar komt.</p>
Engagement doel en status	<p>Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat de inheemse rechten worden gerespecteerd door alle medewerking te verlenen aan het lopende onderzoek. Er moet ook een succesvolle evaluatie van de inheemse erfgoedpraktijken worden uitgevoerd. Ook moet het overleg met de PKKP worden verbeterd. Als Rio Tinto toestemming wil krijgen voor activiteiten binnen de Pilbara-regio moeten ze eerst toestemming vragen aan de PKKP. Ze moeten de PKKP van te voren goed inlichten over alle beschikbare informatie en ze moeten schadeherstel of compensatie verstrekken aan de inheemse gemeenschap.</p>

Mijlpalen	
1. Delen van relevante informatie	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
4. Beëindiging van schending	Er zijn maatregelen geïnitieerd.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeende schending mensenrechten in federale asielcentra in Zwitserland. Score: 8
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	08-11-2021: follow-up 22-10-2021: antwoord ontvangen. 15-10-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Zwak

Achtergrond	<p>Vermeende schending mensenrechten in federale asielcentra in Zwitserland</p> <p>Volgens media en ngo's zouden werknemers van de volledige dochteronderneming van Securitas AB, Protectas SA, tussen januari 2020 en april 2021 betrokken zijn geweest bij meerdere gevallen van mishandeling van kinderen en volwassenen die asiel zochten in Zwitserse federale asielcentra. Volgens een rapport van Amnesty zouden twee kinderen en twaalf volwassenen die asiel zochten zijn blootgesteld aan misbruik door medewerkers van Protectas en een ander beveiligingsbedrijf. De gemelde mishandelingen omvatten fysiek geweld, waaronder het gebruik van pepperspray en het opsluiten van personen in een metalen container. Zes van de personen die zijn mishandeld moesten voor hun verwondingen in het ziekenhuis worden behandeld en twee kregen geen toegang tot medische zorg. In april 2021 hadden verschillende speciale rapporteurs en werkgroepen van de Verenigde Naties (VN) Protectas om informatie verzocht over enkele soortgelijke incidenten.</p> <p>In reactie op de aantijgingen in juni 2021 en in communicatie met ISS ESG in juli 2021, verklaarde Protectas dat het een zero-tolerance beleid heeft voor dit type incidenten. Het herhaalde ook geïmmitteerd te zijn aan het beschermen van mensenrechten en verzekerde dat het, indien zou worden bevestigd dat zijn werknemers schuldig waren, passende maatregelen zou nemen. Tot slot voegde Protectas toe dat het samenwerkt met het Zwitserse Staatssecretariaat voor Migratie (SEM) en alle relevante belanghebbenden om onderzoek te doen, waarvan de resultaten en aanbevelingen tegen eind augustus 2021 worden verwacht. Strafrechtelijke rechtszaken en een extern onderzoek in opdracht van de SEM zijn momenteel aan de gang.</p> <p>In het licht van de aanhoudende beschuldigingen blijft ISS ESG waakzaam voor eventueel herstel & verhaal maatregelen, preventieve maatregelen die door het bedrijf zijn genomen, evenals voor de resultaten van het onderzoek en de uitkomsten van de juridische procedures.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het adequate processen heeft geïmplementeerd om de misstanden aan te pakken en dat het due diligence-systemen heeft ingevoerd om toekomstige schendingen van de mensenrechten door haar medewerkers in federale asielcentra in Zwitserland te voorkomen.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	Er zijn geen maatregelen genomen.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Dialogo afgesloten
Beschuldigd van	Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië. Score: 5
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Verantwoorde consumptie en productie
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9
Engagement activiteit	20-10-2021: dialoog afgesloten. 24-04-2019: engagement is opgeschort. 21-03-2019: antwoord ontvangen. 21-02-2019: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeend ontbreken van stakeholderconsultatie bij de Trans Adriatic Pijplijn in Italië</p> <p>Trans Adriatic Pipeline (TAP) is gezamenlijk eigendom van BP Plc (20%), SNAM SpA (20%), de Staatsoliemaatschappij van de Republiek Azerbeidzjan (20%), Enagas SA (16%), en Axpo Holding AG (5%). TAP heeft te maken gehad met terugkerende beschuldigingen van het niet adequaat voeren van overleg met belanghebbenden over mogelijk nadelige gevolgen van het project voor het levensonderhoud van lokale gemeenschappen en voor het milieu. De bewoners zijn bang dat de bouw van de pijplijn onherstelbare milieuschade en negatieve consequenties voor hun inkomen en manier van leven zal hebben.</p> <p>In september 2021 deelde SNAM SpA aanvullende details over haar inspanningen om belanghebbenden te raadplegen en verschillende projecten uit te voeren om getroffen gemeenschappen op de hoogte te houden van het TAP project. Zo heeft het openbare vergaderingen geregeld, projectbrochures verzonden, openbare debatten georganiseerd, een informatiecentrum geopend en een gratis nummer opgezet. SNAM deelde verder mee dat de joint venture sinds 2013 meer dan duizend bijeenkomsten in het gebied heeft gehouden. Aangezien het TAP-project van start is gegaan en verschillende vormen van raadpleging zijn toegepast is het oordeel van oranje gewijzigd naar groen, zowel voor SNAM, BP Plc als Enagas.</p>
Engagement doel en status	<p>Voor herziening van de status ORANJE is het noodzakelijk dat de onderneming haar reputatie bij en relatie met de lokale bevolking verbetert door haar mensenrechten beleid en stakeholderconsultatieprocessen te verbeteren. Ook moet de onderneming inzicht geven in aanwezige risicomangementsystemen ter voorkoming en beperking van milieuschade, haar mensenrechtenbeleid en klachtenmechanismen.</p>

Mijlpalen	
1. Delen van relevante informatie	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	n.v.t.
4. Beëindiging van schending	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vermeend schending wat betreft de veiligheid van klanten in de Verenigde Staten. Score: 8 2. Vermeende schending van arbeidsrechten in de Verenigde Staten. Score: 8 3. Vermeende schending van arbeidsrechten in het Verenigd Koninkrijk. Score: 7
Norm(en)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mensenrechten 2. Arbeidsnormen 3. Arbeidsnormen
SDG	<ol style="list-style-type: none"> 1. Goede gezondheid en welzijn 2. Eerlijk werk en economische groei 3. Eerlijk werk en economische groei
VN Global Compact	<ol style="list-style-type: none"> 1. VN Global Compact, Principe 1 2. VN Global Compact, Principe 1 3. VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	15-07-2021: nieuwe engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>1. Vermeend schending wat betreft de veiligheid van klanten in de Verenigde Staten</p> <p>Uber Technologies, Inc. (Uber) implementeert maatregelen om meldingen van aanranding en veiligheidsschendingen zoals nalatig rijgedrag, onvoldoende achtergrondonderzoek van bestuurders en onveilige voertuigen in kaart te brengen en aan te pakken. In het eerste veiligheidsrapport, dat in december 2019 werd gepubliceerd, identificeerde Uber van 2017 tot 2018 5.981 gevallen van seksueel geweld, waarvan 429 meldingen van verkrachting van passagiers, 97 auto-ongelukken met in totaal 107 dodelijke slachtoffers, waaronder 23 passagiers en 19 gerapporteerde dodelijke slachtoffers van fysieke aanvallen onder wie acht passagiers. De Public Utilities Commissions (PUC's) in verschillende staten hebben Uber en haar dochterondernemingen eerder boetes opgelegd voor inbreuken op de consumentenbescherming.</p> <p>In de veiligheidsrapport van Uber en herhaalde communicatie met ISS ESG, meest recentelijk in april 2021, somde Uber verschillende veiligheidsinitiatieven op om de veiligheid van de gebruiker te verbeteren, waaronder een recent programma voor het uitwisselen van basisinformatie met branchegenoten over chauffeurs die op non-actief waren gesteld. Wat betreft de beslissing en boete van de Californische PUC in december 2020 met betrekking tot het verzoek om gegevens over seksueel geweld te delen, stelde de onderneming dat het hiermee de privacy van de slachtoffers wil beschermen.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in april 2021 verklaarde de onderneming dat een rechter de geanonimiseerde indiening van de gegevens had toegestaan, maar dat hier nog definitieve goedkeuring voor moest komen. ISS ESG erkent de inspanningen die Uber sinds 2017 heeft geleverd, maar blijft waakzaam voor de effectiviteit van de herstelmaatregelen, aangezien herhaalde beschuldigingen een bron van zorg blijven.</p> <p>2. Vermeende schending van arbeidsrechten in de Verenigde Staten</p> <p>Uber Technologies, Inc. wordt geconfronteerd met herhaalde beschuldigingen van het verkeerd classificeren van chauffeurs als zelfstandigen en het ontzeggen van rechten die ze zouden hebben gekregen als directe werknemers in de Verenigde Staten. De onderneming is betrokken geweest bij tal van juridische procedures en onderzoeken door diverse autoriteiten, waarbij wordt beweerd dat chauffeurs als werknemers moeten worden aangemerkt. Volgens publicaties van de onderneming in 2020 is Uber individuele schikkingsovereenkomsten aangegaan voor ongeveer 155 miljoen dollar in een meerderheid van meer dan 100 duizend individuele claims in de VS. De onderneming stelt dat het beschouwen van haar chauffeurs als werknemers betekent dat het haar bedrijfsmodel fundamenteel zou moeten veranderen en de onderneming negatief zou beïnvloeden.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in april 2021 verklaarde de onderneming dat de meeste van zijn chauffeurs liever zelfstandigen zouden blijven en deelde details van beleidsvoorstellen die gericht zijn op het vergroten van de bescherming en voordelen van werknemers met behoud van de huidige werkregeling. Hoewel Uber openheid voor dialoog heeft getoond, blijven de aanhoudende beschuldigingen van belanghebbenden een punt van zorg.</p> <p>3. Vermeende schending van arbeidsrechten in het Verenigd Koninkrijk</p> <p>Uber Technologies, Inc. heeft, via haar indirecte meerderheidsdochteronderneming Uber BV en haar indirect gecontroleerde dochteronderneming Uber London Limited (gezamenlijk Uber), stappen ondernomen om de bevindingen van het Hooggerechtshof in het Verenigd Koninkrijk in februari 2021, aan te vechten. Deze uitspraak stelt dat Uber chauffeurs verkeerd classificeerde als zelfstandigen, waardoor ze de rechten werden ontzegd waar werknemers in het Verenigd Koninkrijk recht op hebben.</p> <p>Het Hooggerechtshof bevestigde eerdere uitspraken van het Hof van Beroep in december 2018 en het London Central Employment Tribunal (ET) in oktober 2016, waarin werd geoordeeld dat Uber chauffeurs als werknemers</p>
-------------	--

Engagement doel en status	<p>moeten worden beschouwd – in plaats van zelfstandigen - en als zodanig recht hebben op bescherming onder Britse arbeidswetgeving, inclusief minimumloon en betaald verlof. Op 16 maart 2021 kondigde Uber aan dat het zou gaan voldoen aan de uitspraak en voerde het de lonen van ten minste het Britse National Living Wage, vakantiegeld en, indien in aanmerking komend, pensioen in voor haar werknemers in het Verenigd Koninkrijk. Vakbonden stelden echter dat chauffeurs alleen werden betaald voor 'bezette tijd', in tegenstelling tot de uitspraak van de Hoge Raad die stelde dat de werktijd moet gelden wanneer chauffeurs zijn ingelogd op de app van Uber.</p> <p>In de communicatie met ISS ESG in maart 2021 wees Uber erop dat de classificatie van werknemers uniek is voor het Verenigd Koninkrijk en het gaf aan dat uit overleg met chauffeurs bleek dat ze deze extra voordelen wilden zonder hun flexibiliteit in gevaar te brengen. ISS ESG blijft waakzaam voor ontwikkelingen en de doeltreffendheid van maatregelen die zijn genomen om de openstaande beschuldigingen aan te pakken.</p> <p>1. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het de rechten en veiligheid van klanten respecteert. Onder andere door het voeren van een gedegen consumentenbeschermingsbeleid, inclusief efficiënt antecedenonderzoeken, dat ook door de autoriteiten als zodanig wordt erkend.</p> <p>2. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het recht van haar chauffeurs op rechtvaardige en gunstige arbeidsvoorwaarden in de Verenigde Staten respecteert.</p> <p>3. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het recht van haar werknemers op rechtvaardige arbeidsvoorwaarden wordt gerespecteerd in het Verenigd Koninkrijk, in lijn met gerechtelijke uitspraken.</p>
----------------------------------	---

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 3. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn geen maatregelen genomen. 3. Er zijn geen maatregelen genomen.
3. Herstelmaatregelen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn geen maatregelen genomen. 3. Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn geen maatregelen genomen. 3. Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Belastingontduiking in Frankrijk. Score: 7
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Partnerschap om doelstellingen te bereiken
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 2
Engagement activiteit	04-01-2021: antwoord ontvangen. 21-10-2020: herinnering verzonden. 20-07-2020: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Belastingontduiking in Frankrijk</p> <p>In februari 2019 oordeelde een rechtbank in Parijs dat UBS AG zich schuldig had gemaakt aan het uitlokken van onwettig gedrag door klanten in Frankrijk tussen 2004 en 2011. Bovendien zou de onderneming zich schuldig hebben gemaakt aan witwassen van opbrengsten uit belastingfraude door klanten in Frankrijk in dezelfde periode. De rechtbank veroordeelde UBS en haar Franse dochter tot het betalen van een boete van 3,7 miljard euro, de hoogste boete die ooit werd opgelegd in Frankrijk. Vijf van de zes betrokken oud-leidinggevenden van UBS kregen voorwaardelijke celstraffen opgelegd. Volgens berichten in de media organiseerden Zwitserse medewerkers exclusieve kunst- en sportevenementen voor klanten in Frankrijk, waarbij zij tegen de regels in mensen opriepen om het vermogen in Zwitserland onder te brengen en zo afdracht aan de belastingdienst te voorkomen.</p> <p>UBS AG neemt maatregelen naar aanleiding van het vonnis van februari 2019. UBS heeft een UBS Group Tax Code of Practice opgesteld, waarbij per land fiscale informatie openbaar wordt gemaakt, regelmatig externe belastingcontroles worden gehouden en winsten niet worden verschoven naar rechtsgebieden met lage inkomstenbelasting.</p> <p>UBS heeft ontkend strafbare feiten te hebben gepleegd en is in februari 2019 tegen het vonnis in beroep gegaan bij het Franse Hof van Beroep. Vervolgens heeft UBS AG in januari 2020 en januari 2021 op vragen van ISS ESG gereageerd met aanvullende informatie waarin de bank haar standpunt herhaalde dat het de regels heeft gevolgd en steeds heeft voldaan aan alle geldende verplichtingen. In afwachting van de rechtszaak voor het Hof van Beroep, blijft ISS ESG waakzaam voor verdere ontwikkelingen. Na de uitspraak zal engagement worden vervolgd.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet UBS aantonen dat het aan de uitspraak van de rechter heeft voldaan en moet er bovendien een aanpak zijn waarmee de bank in het vervolg voorkomt dat klanten worden geholpen bij het ontduiken van belastingen.

Mijlpalen	
1. Delen van relevante informatie	Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
4. Beëindiging van schending	Er is een toezegging uitgesproken.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeend verzuim om de inheemse rechten te respecteren bij het Lake Turkana Wind Power-project in Kenia. Score: 8
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Vrede, justitie en sterke publieke diensten ; Geen armoede
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	15-10-2021: antwoord ontvangen 15-07-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Zwak

Achtergrond	<p>Vermeende schending van inheemse rechten bij het Lake Turkana Wind Power-project in Kenia</p> <p>Vestas Wind Systems heeft een belang van 12,5% in het consortium Lake Turkana Wind Power Ltd. (LTWP), dat sinds 2012 door ngo's ervan wordt beschuldigd de Turkana-, Samburu- en Rendille-stammen niet adequaat te hebben geraadpleegd rond de aanleg van het LTWP-project in Kenia. De stammen zijn door de African Commission of Human and Peoples' Rights (ACHPR) aangemerkt als inheemse volkeren, maar werden door het consortium niet als zodanig erkend. Het consortium heeft de stammen niet voorafgaand aan het werk geconsulteerd volgens de daartoe bestaande internationale regels van voorafgaande en geïnformeerde toestemming (FPIC).</p> <p>In 2014 dienden nomadische herders een zaak in bij het Meru High Court, waarin ze bevestigden dat nomadische herders het land bezaten en bezetten en dat er geen openbare raadpleging of compensatie was voor land dat verloren was gegaan door het project. In 2016 verwierp het Hof deze claims en droeg het de lokale autoriteiten op om een panel te vormen om de zaak te beslechten. In 2018 verklaarde het Meru High Court dat de arbitrageprocedure mislukte en verwees het dossier naar het Hooggerechtshof van Kenia. In 2019 werden de zorgen van de gemeenschap herhaald in de lokale media toen de autoriteiten LTWP formeel openden zonder definitief oordeel over de zaak. In oktober 2020 zetten de nomadische herders hun proces tegen het windproject voort.</p> <p>Vestas Wind Systems reageerde per brief op de vragen van ISS ESG. De onderneming geeft aan dat de rechtszaken nog lopen, waardoor het geen verdere informatie verstrekt. Vestas stelde voor om de dialoog voort te zetten wanneer de uitkomst bekend is. ISS ESG blijft de ontwikkelingen volgen.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat de rechten van de inheemse volkeren op hun vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming (FPIC) en adequate compensatie worden gerespecteerd bij het meer Turkana Wind Power (LTWP)-project.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.
3. Herstelmaatregelen	Wijziging in dialoog. Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Dialog afgesloten
Beschuldigd van	Vermeend schenden van mensenrechten in de Filipijnen. Score: 4
Norm(en)	Mensenrechten
SDG	Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 2
Engagement activiteit	15-09-2021: dialoog afgesloten. 09-12-2020: antwoord ontvangen. 15-01-2020: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeend schenden van mensenrechten in de Filipijnen</p> <p>In november 2019 startte het Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) een civiele procedure tegen Westpac Banking Corp. Het gaat om meer dan 23 miljoen vermeende schendingen van de anti-witwas- en terrorismefinancieringswet evenals het onvoldoende uitvoeren van due diligence bij klanten in verband met seksuele uitbuiting van kinderen in Zuidoost-Azië tussen 2013 en juli 2019.</p> <p>Westpac heeft meer dan 19,5 miljoen internationale overboekingsinstructies niet gerapporteerd over een periode van vijf jaar. Daarnaast heeft het onvoldoende due diligence uitgevoerd met betrekking tot transacties naar de Filipijnen en Zuid-Oost Azië ondanks indicaties van kinderuitleiding. AUSTRAC geeft aan dat de meeste van deze activiteiten eerder gedetecteerd hadden kunnen worden als de juiste due diligence mechanismes in plaats waren geweest. Het centrum stelt echter dat Westpac hun controle mechanisme heeft verbeterd. Op 22 november verontschuldigde het bestuur van de bank zich 'onvoorwaardelijk' en kondigde aan dat onafhankelijke deskundigen worden benoemd om de verbeteringen van de naleving te beoordelen. In de dialoog met ISS ESG stelde Westpac dat de bank een nultolerantiebeleid heeft voor uitbuiting van kinderen en dat zij een reeks aanvullende stappen in haar processen heeft geïmplementeerd.</p> <p>AUSTRAC kondigde op 24 september 2020 aan dat Westpac heeft toegegeven dat het meer dan 23 miljoen keer in strijd heeft gehandeld met de anti-witwas- en terrorismefinancieringswet en dat het geen adequate due diligence had uitgevoerd. Westpac en AUSTRAC zijn akkoord gegaan met een boete van 1,3 miljard Australische dollar en herstelmaatregelen.</p> <p>ISS ESG heeft in september 2021 het engagementtraject beëindigd. De beoordeling is herzien naar groen, score 4. Deze herziening komt voort uit de dialoog met Westpac in augustus 2021, waarin het verklaarde dat het herstel- en preventieve maatregelen implementeert door middel van een responsplan. De onderneming heeft in 2020 de boete betaald aan AUSTRAC en het heeft een Statement of Agreed Facts and Admissions ingediend bij het Federale Hof van Australië waarin de overeengekomen herstelmaatregelen zijn uiteengezet. Westpac heeft bevestigd dat er geen openstaande zaken zijn die verband houden met het AUSTRAC. Westpac publiceerde tevens een voortgangsrapportage over haar programma 'Safer Children, Safer Communities', dat is opgesteld als onderdeel van het responsplan. Dit programma heeft tot doel een verscheidenheid aan initiatieven te ondersteunen met betrekking tot de veiligheid en bescherming van kinderen. Het omvat tevens de oprichting van een commissie van deskundigen die gespecialiseerd zijn in deze kwesties.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moest de onderneming aantonen dat mensen rechten due diligence juist is uitgevoerd om risico's op medeplichtigheid aan kinderuitleiding en terrorismefinanciering te voorkomen en te beperken.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	Er is een toezegging uitgesproken.
4. Beëindiging van schending	Er zijn maatregelen geïnitieerd.

8. Individuele casussen arbeidsnormen

ACCENTURE PLC | INFORMATIETECHNOLOGIE | VS

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeend verzuim om het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in de Verenigde Staten te respecteren. Score: 8
Norm(en)	Arbeidsnormen
SDG	Goede gezondheid en welzijn ; Eerlijk werk en economische groei
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	02-11-2021: antwoord ontvangen. 30-09-2021: antwoord ontvangen. 15-07-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Zwak

Achtergrond	<p>Vermeend verzuim om het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in de Verenigde Staten te respecteren</p> <p>Accenture Plc wordt volgens berichten in de media sinds 2019 beschuldigd van het blootstellen van zijn content-moderators in de Verenigde Staten aan traumatisch werk wegens ontoereikende beloning en emotionele steun. De onderneming levert diensten waarvoor moderators gevoelige inhoud op de sociale mediaplatforms moeten filteren, zoals zelfmoord, terrorisme, haatzaaiende uitlatingen, moord en kinderpornografie.</p> <p>Sinds februari 2019 hebben moderators die zijn ingehuurd via Accenture door Facebook, Inc., hun grieven geuit via het interne communicatiesysteem van Facebook, waarbij ze beweerden dat ze werden beschouwd als tweederangsburgers die onderworpen waren aan micromanagement en lage lonen. De beschikbare mentale begeleiding was onvoldoende, ondanks de psychologisch uitdagende werkomstandigheden. In december 2019 kwamen klachten naar voren over posttraumatische stressstoornis (PTSS), chronische angst en andere langdurige psychische problemen. In november 2020 stuurden meer dan honderd content-moderators een open brief naar Facebook en outsourcingpartners zoals Accenture. Hierin eisten zij veiligere werkomstandigheden tijdens covid-19 en herhaalden zij dat de ondernemingen te weinig psychologische ondersteuning aan hun werknemers bieden.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in februari en december 2020 verklaarde Accenture dat de aantijgingen misleidend waren en beweerde dat alle werknemers onbeperkte toegang hebben tot gezondheidsprogramma's en dat ze worden aangemoedigd om hun zorgen te uiten via deze programma's. Hoewel ISS ESG het beleid erkent dat door de onderneming is ingevoerd om de gezondheid en veiligheid van werknemers te waarborgen, blijven de aanhoudende beschuldigingen een reden tot zorg.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden wordt gerespecteerd bij haar werkzaamheden in de Verenigde Staten.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.
2. Implementatie van beleid	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeend verzuim om het recht op rechtvaardige en gunstige arbeidsvoorwaarden in Italië te respecteren. Score: 8
Norm(en)	Arbeidsnormen
SDG	Eerlijk werk en economische groei ; Ongelijkheid verminderen
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	15-10-2021: nieuwe engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>Vermeend schending van het recht op rechtvaardige en gunstige arbeidsvoorwaarden in Italië</p> <p>Amazon.com, Inc. wordt door media, evenals door lokale en internationale vakbonden en belanghebbenden, beschuldigd van het feit dat haar werknemers in verschillende landen, waaronder Italië, blootstelt aan te hoge werkdruk en te gevaarlijk werk. Volgens de wereldwijde vakbondsfederatie UNI Global Union en lokale vakbonden worden werknemers in de distributiecentra van Amazon onderworpen aan buitensporige werkdruk, constant toezicht en extreme druk om prestatiedoelen te halen, wat vaak resulteert in lichamelijk letsel en mentale uitputting. Amazon krijgt ook kritiek vanwege het buitensporige gebruik van uitbesteding, waarbij wordt gesteld dat de onderneming dit doet om haar verantwoordelijkheid wat betreft primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden te ontlopen.</p> <p>Amazon heeft herhaaldelijk de beschuldigingen ontkend in zowel mediaverklaringen als in de dialoog met ISS ESG, meest recentelijk in mei 2020, en stelt dat de media een onterecht beeld schetsen van de arbeidsomstandigheden, dat het bedrijf een moderne, innovatieve en veilige omgeving biedt en dat het verschillende stappen heeft ondernomen om de gezondheid en veiligheid van de werknemers bij haar leveranciers te waarborgen. Ondanks de garanties en maatregelen die Amazon heeft genomen, blijven de terugkerende beschuldigingen van belanghebbenden een punt van zorg.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming in Italië aantonen dat het arbeidsrechten respecteert en dat het zorgt voor een veilige werkomgeving voor zowel haar werknemers als onderaannemers.

Mijlpalen	
1. Delen van relevante informatie	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Er is een toezegging uitgesproken.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Vermeende schending van het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in de Verenigde Staten. Score: 8 2. Vermeende schending van het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in Ierland. Score: 8
Norm(en)	1. Arbeidsnormen 2. Arbeidsnormen
SDG	1. Goede gezondheid en welzijn ; Eerlijk werk en economische groei 2. Goede gezondheid en welzijn ; Eerlijk werk en economische groei
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 1 2. VN Global Compact, Principe 1
Engagement activiteit	15-07-2021: nieuwe engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>1. Vermeende schending van het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in de Verenigde Staten In mediaberichten uit april 2021 wordt aangegeven dat Facebook werknemers in de Verenigde Staten blootstelt aan traumatisch werk en ontoereikende lonen. Het gaat om zogenaamde content-moderators van Facebook, die volgens de berichten niet direct in dienst zijn van Facebook, maar bij externe dienstverleners. Hun taken omvatten het filteren van gevoelige inhoud die is gepost op de media platforms van de onderneming. Berichten gaan over zelfmoord, terrorisme, verkrachting, haat-zaaiende uitlatingen, moord en kinderpornografie. Als gevolg van het emotioneel intense werk zouden sommige werknemers een posttraumatische stressstoornis, angst en depressie hebben ontwikkeld. Geestelijke gezondheidsondersteuning is naar verluidt ontoereikend en wordt niet verstrekt aan de moderators.</p> <p>Een aantal werknemers hebben een class-action gestart tegen Facebook. Ze beweren geen veilige werkomgeving te hebben. In mei 2020 bereikte Facebook naar verluidt een schikking van 52 miljoen dollar met voormalige en huidige content-moderators die gediagnosticeerd zijn met PTSS.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in februari 2020 en mei 2020 herhaalde Facebook zijn toezegging om veilige werkomstandigheden te bieden aan de betreffende werknemers. Onderdeel daarvan is de verplichting aan onderaannemers om 24 uur per dag ondersteuning te bieden met getrainde hulpverleners en toegang tot particuliere gezondheidszorg vanaf de eerste dag van in dienst treden. Ondanks de toezeggingen van Facebook blijven de terugkerende beschuldigingen een bron van zorg.</p> <p>2. Vermeende schending van het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in Ierland Facebook wordt ervan beschuldigd dat het werknemers in Ierland zou blootstellen aan traumatisch werk en ontoereikende lonen. Diverse media berichtten over deze aantijgingen, meest recent in februari 2021. Het gaat om zogenaamde content-moderators van Facebook, die volgens de berichten niet direct in dienst zijn van Facebook, maar van externe dienstverleners. Hun taken omvatten het filteren van gevoelige inhoud die is gepost op de media platforms van de onderneming. Het betreft onder andere berichten over terrorisme, aanzetten tot haat, moord en kinderpornografie. Vanwege het emotioneel zware werk zouden sommige werknemers last hebben van paniekaanvallen, slaapstoornissen, prikkelbaarheid, suicidale gevoelens of posttraumatische stressstoornis. Naar verluidt beweren moderators dat psychologische ondersteuning en training ontoereikend zijn of zelfs ontbreken.</p> <p>In december 2019 en februari 2021 zijn er verschillende rechtszaken aangespannen tegen Facebook en zijn onderaannemer voor werk-gerelateerde psychische schade. In januari 2021 beweerden werknemers dat ze werden gedwongen om een geheimhoudingsovereenkomst (NDA) te ondertekenen. Deze zou hen verbieden om over arbeidsvoorwaarden, inclusief ongelijke behandeling, te praten.</p> <p>In dialoog met ISS ESG in februari 2020 verklaarde Facebook dat het haar onderaannemer verplicht om vanaf de eerste werkdag psychische ondersteuning te bieden met getraind personeel en het toegang geeft tot particuliere gezondheidszorg. In februari 2021 gaf Facebook via media aan dat het wettelijke verplichtingen heeft om gebruikersgegevens en persoonlijke informatie te beschermen, maar dat het geen NDA's heeft met werknemers. Ondanks de toezeggingen van Facebook blijven de terugkerende beschuldigingen een bron van zorg.</p>
Engagement doel en status	<p>1. Voor de herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het recht op veilige en gezonde werkomstandigheden wordt gerespecteerd, inclusief bij werknemers van onderaannemers. Concreet kan dit worden bereikt door het laten uitvoeren van een audit door een derde partij naar de doeltreffendheid van de maatregelen die zijn genomen om gezondheids- en veiligheidsrisico's aan te pakken, waarbij de resultaten van een dergelijk onderzoek openbaar worden gemaakt. Het moet duidelijk zijn dat er klachtenprocedures in werking zijn, zodat werknemers hun zorgen kunnen uiten en dat werknemers toegang hebben tot programma's voor geestelijke gezondheidszorg. Ook moeten werknemers toegang hebben tot adequate begeleiding of ondersteuning bij alle activiteiten.</p> <p>2. Voor de herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het recht op veilige en gezonde</p>

---

werkomstandigheden wordt gerespecteerd, inclusief bij werknemers van onderaannemers. Concreet kan dit worden bereikt door het laten uitvoeren van een audit door een derde partij naar de doeltreffendheid van de maatregelen die zijn genomen om gezondheids- en veiligheidsrisico's aan te pakken, waarbij de resultaten van een dergelijk onderzoek openbaar worden gemaakt. Het moet duidelijk zijn dat er klachtenprocedures in werking zijn, zodat werknemers hun zorgen kunnen uiten en dat werknemers toegang hebben tot programma's voor geestelijke gezondheidszorg. Ook moeten werknemers toegang hebben tot adequate begeleiding of ondersteuning bij alle activiteiten.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.
3. Herstelmaatregelen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er is een toezegging uitgesproken. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeend falen om discriminatie op grond van geslacht te voorkomen in de Verenigde Staten. Score: 8
Norm(en)	Arbeidsnormen
SDG	Ongelijkheid verminderen ; gendergelijkheid
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 6
Engagement activiteit	08-09-2021: antwoord ontvangen 09-03-2021: antwoord ontvangen. 20-10-2020: engagementbrief verzonden. 08-05-2020: herinnering verzonden. 15-04-2020: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeend falen om discriminatie op grond van geslacht te voorkomen in de Verenigde Staten</p> <p>Volgens diverse media zijn er tussen 2016 en 2021, door voormalige en huidige vrouwelijke werknemers, ten minste 50 individuele en collectieve rechtszaken aangespannen tegen McDonald's Corp. De onderneming wordt beschuldigd van het niet voorkomen van seksuele intimidatie bij eigen en franchise-activiteiten op meerdere locaties in de Verenigde Staten. De meest recente klacht werd onder de aandacht gebracht in een televisiesegment in februari 2021. De klachten vermelden dat honderden vrouwelijke werknemers systematisch zijn blootgesteld aan een vijandige werkomgeving, ongepast aanraken, fysieke en verbale aanvallen en vergelding door managers. De onderneming zou de gemelde incidenten hebben genegeerd door alleen de personen die intimideren over te plaatsen naar andere locaties. De beschuldigingen hebben meerdere malen geleid tot protesten.</p> <p>In mei 2020 diende de International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco, and Allied Workers' Associations (IUFA) een klacht in bij de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) en het Nationaal Contactpunt Nederland (NCP), over de vermeende systematische seksuele intimidatie bij McDonald's-restaurants wereldwijd.</p> <p>In reactie op het uitgezonden tv-segment heeft de CEO van McDonald's een verklaring uitgegeven waarin hij verzekerde dat de beschuldigingen serieus worden genomen en grondig zullen worden onderzocht. De onderneming heeft bovendien toegezegd verdere maatregelen te nemen om een veilige werkplek te creëren in zowel de eigen restaurants als de door franchisenemers gerunde restaurants. De onderneming moet nog aantonen dat het de herhaaldelijk geuite zorgen adequaat aanpakt.</p> <p>ISS ESG waardeert de openheid van McDonald's. De onderneming heeft verschillende beleidslijnen en programma's uitgerold om de veiligheid op de werkplek te verbeteren. ISS ESG zal dit engagementtraject opschorten in afwachting van verdere ontwikkelingen.</p>
Engagement doel en status	Om te voldoen aan de vereisten voor herziening van de ORANJE status moet de onderneming aantonen dat er sprake is van een veilige, inclusieve en intimidatievrije werkomgeving.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.
2. Implementatie van beleid	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.
3. Herstelmaatregelen	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
4. Beëindiging van schending	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.

9. Individuele casussen milieu

BASF SE | MATERIALEN | EU

Type schending	Dialogo afgesloten
Beschuldigd van	Vermeende betrokkenheid bij het veroorzaken van biodiversiteitsverlies in verschillende landen. Score: 4
Norm(en)	Milieu
SDG	Leven op het land
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9
Engagement activiteit	21-12-2021: dialoog afgesloten. 04-11-2021: antwoord ontvangen. 15-10-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeende betrokkenheid bij het veroorzaken van biodiversiteitsverlies in verschillende landen</p> <p>BASF SE heeft maatregelen genomen om opvolging te geven aan de bevindingen van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) uit 2013. Volgens de risicobeoordeling van de EFSA uit 2013 zijn er ernstige risico's voor de bijengezondheid verbonden aan sommige toepassingen van fipronil. In juni 2014 concludeerde een studie van de International Union for the Conservation of Nature (IUCN) bovendien dat fipronil, een zenuwtoxine, een risico vormt voor ongewervelde dieren en gewervelde dieren, waaronder vogels.</p> <p>In reactie op vragen ISS ESG in november 2021 maakte BASF de maatregelen bekend die het heeft genomen om het risico van zijn producten te minimaliseren. Deze maatregelen hebben betrekking op verantwoord productbeheer, verbeterde instructies op het etiket en het verspreiden van gebruiksrichtlijnen via agrarische educatie. BASF benadrukte bovendien dat het zich inzet om met betrokkenen samen te werken om de gezondheid van bijen te bevorderen.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming maatregelen nemen door de risico's verbonden aan het gebruik van fipronil te beperken

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
4. Beëindiging van schending	n.v.t.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Verzet tegen de vermindering van klimaatverandering in de Verenigde Staten. Score: 8
Norm(en)	Milieu
SDG	Klimaatactie
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9
Engagement activiteit	09-11-2021: engagementupdate. 23-07-2019: escalatie naar het raad van bestuur. 30-04-2019: herinnering verzonden. 22-02-2019: engagementbrief. 06-10-2017: antwoord ontvangen. 23-08-2017: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Zwak

Achtergrond	<p>Verzet tegen klimaatactie in de Verenigde Staten</p> <p>Exxon Mobil Corp. (Exxon). is door de Amerikaanse procureurs-generaals (AG) van Massachussets en Minnesota in oktober 2019 en juni 2020 aangeklaagd wegens het misleiden van het publiek en beleggers omtrent de risico's van klimaatverandering en het vermeend plegen van fraude. Exxon heeft de aantijgingen afgewezen met de mededeling dat het al jaren risico's van klimaatverandering erkent en dat de beschuldigingen van de AG's 'politiek gemotiveerd' zijn. Bovendien zijn er vanaf 2017 een reeks aan rechtszaken aangespannen door verschillende Amerikaanse staten, steden en anderen, waarin schadevergoeding wordt geëist in verband met de vermeende pogingen van Exxon en andere grote oliemaatschappijen om hun kennis van de bedreigingen van de klimaatverandering te verbergen, en de tekortkomingen om de gevolgen van de klimaatverandering als gevolg van hun activiteiten te voorkomen. De rechtszaken zijn aangespannen op basis van eerder onderzoek door belanghebbenden, die beweerden dat de onderneming zich sinds de jaren zeventig bewust was van de oorzaken en gevolgen van klimaatverandering maar desalniettemin tegen wetenschappelijke methoden en inspanningen om de klimaatverandering te verminderen pleitte. Exxon heeft deze beschuldigingen ontkend.</p> <p>In mei 2021, waren zowel de beschuldigingen als de juridische procedures nog actief. Hoewel de onderneming informatie heeft vrijgegeven omtrent haar lobby- en politiek activiteiten, weigert zij te rapporteren over hoe deze activiteiten in lijn worden gebracht met het Akkoord van Parijs.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming openbaar maken dat het de wetenschappelijk gebaseerde aanbevelingen van IPCC en het streven naar een maximale temperatuurstijging van 2 graden onvoorwaardelijk steunt. Verder dient de onderneming doelstellingen te implementeren die overeenkomen met die van de internationale gemeenschap voor de uitstoot van broeikasgassen.

Mijlpalen	
1. Delen van relevante informatie	Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.
3. Herstelmaatregelen	n.v.t.
4. Beëindiging van schending	Wijziging in dialoog. Er is een toezegging uitgesproken.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Vermeende schending van het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in Mexico. Score: 8 2. Vermeende bodem- en waterverontreiniging in Mexico. Score: 8
Norm(en)	1. Milieu 2. Milieu
SDG	1. Verantwoorde consumptie en productie 2. Verantwoorde consumptie en productie
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9 2. VN Global Compact, Principe 7 ; VN Global Compact, Principe 8 ; VN Global Compact, Principe 9
Engagement activiteit	15-10-2021: nieuwe engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>1. Vermeende schending van het recht op veilige en gezonde arbeidsomstandigheden in Mexico Petróleos Mexicanos SA (Pemex) wordt beschuldigd van problemen op het gebied van arbeidsveiligheid, zoals blijkt uit herhaalde arbeidsongevallen bij haar activiteiten in Mexico. Sinds 2012 hebben zich verschillende ernstige incidenten voorgedaan met betrekking tot de gezondheid en veiligheid bij de activiteiten van Pemex, het meest recentelijk in mei 2021, toen naar verluidt een onderaannemer stierf en een andere gewond raakte in een Pemex-raffinaderij in Cadereyta. In april 2021 werden ten minste zes gewonden gemeld bij afzonderlijke brandincidenten. Volgens rapportages van de onderneming aan de Securities and Exchange Commission (SEC) van de Verenigde Staten stierven elf werknemers in acht afzonderlijke incidenten in 2020. In augustus 2021 meldden de media dat het gebrek aan onderhoud van de Pemex-raffinaderijen en het gebrek aan opleidingen, de veiligheids- en milieurisico's deden toenemen.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in juli 2020 en augustus 2021 verklaarde Pemex dat het verschillende initiatieven heeft genomen om de veiligheidscultuur en het leiderschap binnen de onderneming te versterken, wat heeft geleid tot een verbetering van zijn veiligheidsindices in de periode 2012-2021. In het licht van de herhaalde ongevallen moet de onderneming nog aantonen dat de uitgevoerde maatregelen om de aanhoudende gezondheids- en veiligheidsproblemen in haar activiteiten in Mexico aan te pakken, doeltreffend zijn.</p> <p>2. Vermeende bodem- en waterverontreiniging in Mexico Petróleos Mexicanos SA (Pemex) wordt sinds 2015 door lokale media beschuldigd van olie lekkages bij haar activiteiten in Mexico. Volgens berichten is Pemex verantwoordelijk voor milieuvervuiling als gevolg van terugkerende lekkages. De onderneming zou ook een inadequate reactie hebben bij het verhelpen van de lekkages. De veiligheid van pijpleidingen en de betrouwbaarheid van activa blijven een probleem aangezien de lekkages ook in 2021 aanhouden, waaronder een gaslek in het Ku-Maloob-Zaap-oliecomplex in de Golf van Mexico en een brandstoflek in de Antonio Dovalí Jaime-raffinaderij die in juni de kust van de baai van La Ventosa verontreinigde. Diverse media en Pemex meldden dat koolwaterstof-lekkages sinds 2018 zijn toegenomen, maar Pemex wijt dit aan een wijziging in haar rapportagemethode waarbij meer soorten lekkages worden opgenomen.</p> <p>In de dialoog met ISS ESG in augustus 2021 hield Pemex vol dat het merendeel van de lekkages wordt veroorzaakt door derden. In april 2020 deelde Pemex aan ISS ESG mee dat de onderneming volgens de wet is vrijgesteld van aansprakelijkheid voor olie lekkages veroorzaakt door handelingen van derden, maar dat het op grond van eigen beleid verplicht kan zijn om een lekkage te stoppen en op te ruimen. Lekkages als gevolg van eigen activiteiten blijven echter ook een groot probleem. De aanhoudende beschuldigingen van tekortkomingen bij het voorkomen en herstellen van olie lekkages roepen vraagtekens op bij de inspanningen van de onderneming om de negatieve milieu-impact van haar activiteiten te verminderen.</p>
Engagement doel en status	<p>1. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat veilige en gezonde arbeidsomstandigheden worden gewaarborgd bij haar activiteiten in Mexico. Concreet kan dit worden bereikt door opdracht te geven tot een onafhankelijk onderzoek naar het vermeende gebrek aan onderhoud van raffinaderijen en de daaraan gerelateerde risico's op dodelijke bedrijfsongevallen en door een externe audit uit te voeren naar de doeltreffendheid van het gezondheids- en veiligheidsbeheer.</p> <p>2. Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat haar beleid voor het voorkomen en herstellen van olie lekkages in lijn is met best practices en dat onderneming in staat is toekomstige olie lekkages te voorkomen en te minimaliseren.</p>

Mijlpalen	
1. Delen van relevante informatie	1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.

---

2. Implementatie van beleid	1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
4. Beëindiging van schending	1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.

10. Individuele casussen anti-corruptie

ACKERMANS & VAN HAAREN NV | FINANCIËLE DIENSTEN (NL) | EU

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeend verzuim om omkoping in Rusland te voorkomen. Score: 8
Norm(en)	Corruptie
SDG	Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 10
Engagement activiteit	15-10-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Niet open

Achtergrond	<p>Vermeende omkoping in Rusland</p> <p>In oktober 2019 meldden internationale media dat het Belgisch federaal parket onderzoek doet naar steekpenningen voor een bedrag van 8,4 miljoen euro die naar verluidt zijn betaald door senior executives van Dredging Environmental & Marine Engineering NV (DEME), 62,1% eigendom van Ackermans & van Haaren NV (AvH). De omkoppingen, met betrekking tot een aanbesteding in Rusland, vonden plaats tussen 2014 en 2017. De steekpenningen zouden zijn betaald aan een adviseur en een lid van de evaluatiecommissie van USK Most, een Russische bouwgroep. Volgens de media beweert de Belgische autoriteit dat steekpenningen werden betaald via een agent en witgewassen via lege vennootschappen. Sinds april 2021 zijn er geen formele aanklachten ingediend tegen DEME of haar medewerkers.</p> <p>AvH bevestigt in haar jaarverslag 2020 dat het onderzoek nog loopt. DEME stelt een nultolerantie te hebben ten aanzien van corruptie en omkoping, evenals een due diligence-proces voor derden dat een anticorruptiescreening omvat. In de dialoog met ISS ESG, meest recentelijk in april 2021, verklaarde AvH dat DEME samenwerkt met de gerechtelijke autoriteiten en dat haar uitgebreide complianceprogramma's, die jaarlijks worden herzien, op het niveau van DEME zijn aangenomen. ISS ESG blijft verdere ontwikkelingen volgen.</p>
Engagement doel en status	Voor de herziening van de status ORANJE moet de onderneming overtuigende maatregelen nemen ter voorkoming van concurrentie beperkende praktijken, waaronder de invoering van anti-corruptiebeleid of moeten nieuwe beschuldigingen voor een aantal jaar uitblijven.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	n.v.t.
3. Herstelmaatregelen	n.v.t.
4. Beëindiging van schending	Er zijn geen maatregelen genomen.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Het niet voorkomen van witwassen in Rusland te voorkomen. Score: 8 2. Het niet voorkomen van witwassen in de Verenigde Staten. Score: 7
Norm(en)	1. Corruptie 2. Corruptie
SDG	1. Vrede, justitie en sterke publieke diensten 2. Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 10 2. VN Global Compact, Principe 10
Engagement activiteit	30-09-2021: antwoord ontvangen 15-07-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Zwak

Achtergrond	<p>1. Vermeend verzuim om witwassen in Rusland te voorkomen</p> <p>In september 2019 meldden media dat onderzoekers van het Congres van de Verenigde Staten mogelijke tekortkomingen hebben gevonden in de controles op het witwassen van geld door Deutsche Bank AG. Dit had betrekking op zakelijke transacties met Russische klanten gedurende een niet nader bekendgemaakte periode. Het Amerikaanse Federal Bureau for Investigation doet ook onderzoek naar Deutsche Bank over mogelijke overtredingen van witwassen. Onderwerp van dat onderzoek is onder meer de manier waarop de bank is omgegaan met meldingen van verdachte activiteiten die gedeeltelijk verband houden met Russische transacties.</p> <p>Interne beoordelingen van Deutsche Bank, die in augustus 2018 zijn uitgelekt, suggereerden dat de maatregelen van de bank om haar processen om witwassen tegen te gaan tekortschoten. Dit is ondanks de toezegging van Deutsche Bank om verbeteringen door te voeren na een schikking van 630 miljoen dollar in 2017 met de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten om beschuldigingen van witwassen tussen 2012 en 2015 op te lossen. Hier doet naar verluidt het Amerikaanse ministerie van Justitie nog steeds onderzoek naar. Als onderdeel van de schikking moest Deutsche Bank een onafhankelijke compliance monitor aanstellen. Het is nog onduidelijk wanneer de monitoring van de schikking is afgerond. Ondanks de inspanningen van de bank om tot verbetering te komen geven de aanhoudende beschuldigingen sinds 2017 aanleiding tot bezorgdheid over de doeltreffendheid van de maatregelen.</p> <p>ISS ESG blijft de doeltreffendheid van de door Deutsche Bank genomen maatregelen nauwlettend volgen, evenals verdere verbeteringen die de bank heeft doorgevoerd om witwassen tegen te gaan en aan de eisen van de toezichhouders te voldoen.</p> <p>2. Het niet voorkomen van witwassen in de Verenigde Staten</p> <p>Het New York State Department of Financial Services (DFS) kondigde in juli 2020 aan dat het Deutsche Bank AG en twee van haar dochterondernemingen een boete van 150 miljoen dollar had opgelegd, wegens overtredingen van de antiwitwasvoorschriften en laks toezicht op financiële transacties van de veroordeelde zedendelinquent Jeffrey Epstein, die tussen 2013 en 2018 klant was bij Deutsche Bank. In januari 2017 betaalde Deutsche Bank een boete van 630 miljoen dollar aan de autoriteiten van het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten om beschuldigingen van witwassen op te lossen en het feit dat de bank tussen 2012 en 2015 geen adequaat controlekader had gehandhaafd om witwassen tegen te gaan. Dit hield verband met een zogeheten "mirror-trading scheme" tussen kantoren in Moskou, Londen en New York waarbij 10 miljard dollar uit Rusland werd witgewassen. De Financial Conduct Authority (FCA) in het Verenigd Koninkrijk merkte op dat de bank meewerkte en zich inzette voor een grootschalig saneringsprogramma om de witwasrisico's te beperken. Toch werd in juni 2019 bekend dat het Federal Bureau for Investigation onderzoek doet naar Deutsche Bank over mogelijke overtredingen van naleving van afspraken om witwassen tegen te gaan. In april 2021 waren er geen verdere updates over het onderzoek beschikbaar. Als onderdeel van de schikking van 2017 heeft Deutsche Bank een onafhankelijke compliance monitor aangesteld, wiens reikwijdte in juli 2020 werd uitgebreid. Het is onduidelijk wanneer de monitoring zal worden afgerond. ISS ESG erkent de verbeteringsinspanningen van de bank, maar de voortdurende beschuldigingen sinds 2017 wekken bezorgdheid over de doeltreffendheid van de maatregelen die Deutsche Bank tot dusver heeft getroffen om witwassen tegen te gaan.</p> <p>ISS ESG blijft de doeltreffendheid van de door Deutsche Bank genomen maatregelen nauwlettend volgen, evenals verdere verbeteringen die de bank heeft doorgevoerd om witwassen tegen te gaan en aan de eisen van de toezichhouders te voldoen.</p>
Engagement doel en status	1. Voor herziening van de status ORANJE naar GROEN moet de onderneming geloofwaardige inspanningen laten zien om het witwassen van geld te voorkomen en op te sporen, waaronder een rigoureuus antiwitwasprogramma. Ook mogen er gedurende een aantal jaren geen sprake zijn van nieuwe beschuldigingen van witwassen of zorgen over de doeltreffendheid van het AML-programma.

---

2. Voor herziening van de status ORANJE naar GROEN moet de onderneming geloofwaardige inspanningen laten zien om het witwassen van geld te voorkomen en op te sporen, waaronder een rigoureuus antiwitwasprogramma. Ook mogen er gedurende een aantal jaren geen sprake zijn van nieuwe beschuldigingen van witwassen of zorgen over de doeltreffendheid van het AML-programma.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	1. Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	1. Er zijn geen maatregelen genomen. 2. n.v.t.
3. Herstelmaatregelen	1. n.v.t. 2. n.v.t.
4. Beëindiging van schending	1. n.v.t. 2. n.v.t.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	1. Omkoping in Indonesië. Score: 7 2. Omkoping in China. Score: 7 3. Omkoping in Vietnam. Score: 7
Norm(en)	1. Corruptie 2. Corruptie 3. Corruptie
SDG	1. Vrede, justitie en sterke publieke diensten 2. Vrede, justitie en sterke publieke diensten 3. Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	1. VN Global Compact, Principe 10 2. VN Global Compact, Principe 10 3. VN Global Compact, Principe 10
Engagement activiteit	15-10-2021: nieuwe engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>1. Vastgestelde schending, herstelmaatregelen in uitvoering: Omkoping in Indonesië In december 2019 kondigden de Securities and Exchange Commission (SEC) en Amerikaanse ministerie van Justitie (DoJ) een schikking aan met Ericsson voor een bedrag van 1 miljard dollar, waarmee de schendingen van de FCPA in verschillende landen, waaronder China, Indonesië, Saudi Arabië en Vietnam, worden beëindigd. Als onderdeel van de schikking moet Ericsson een onafhankelijke compliance-officer aanstellen voor een periode van drie jaar. Het DOJ bekritiseerde de tijdigheid en de sanering van Ericsson tijdens het onderzoek, maar erkende de verbeteringen en acties, waaronder het uitvoeren van een intern onderzoek. Verder verklaarde Ericsson dat het de training van werknemers in specifieke posities en de beoordeling van corruptierisico heeft verbeterd.</p> <p>De onderneming maakte in juni 2020 bekend dat het een onafhankelijke compliance orgaan heeft aangesteld, conform de in de overeenkomst voorgeschreven driejarige monitoringsverplichting. ISS ESG heeft kennis genomen van de verbeteringsmaatregelen en wacht het oordeel door de relevante autoriteiten over de doeltreffendheid van de anti-corruptiemaatregelen af.</p> <p>2. Vastgestelde schending, herstelmaatregelen in uitvoering: Omkoping in China In december 2019 kondigden de Securities and Exchange Commission (SEC) en Amerikaanse ministerie van Justitie (DoJ) een schikking aan met Ericsson voor een bedrag van 1 miljard dollar, waarmee de schendingen van de FCPA in verschillende landen, waaronder China, Indonesië, Saudi Arabië en Vietnam, worden beëindigd. Als onderdeel van de schikking moet Ericsson een onafhankelijke compliance-officer aanstellen voor een periode van drie jaar. Het DOJ bekritiseerde de tijdigheid en de sanering van Ericsson tijdens het onderzoek, maar erkende de verbeteringen en acties, waaronder het uitvoeren van een intern onderzoek. Verder verklaarde Ericsson dat het de training van werknemers in specifieke posities en de beoordeling van corruptierisico heeft verbeterd.</p> <p>De onderneming maakte in juni 2020 bekend dat het een onafhankelijke compliance orgaan heeft aangesteld, conform de in de overeenkomst voorgeschreven driejarige monitoringsverplichting. ISS ESG heeft kennis genomen van de verbeteringsmaatregelen en wacht het oordeel door de relevante autoriteiten over de doeltreffendheid van de anti-corruptiemaatregelen af.</p> <p>3. Vastgestelde schending, herstelmaatregelen in uitvoering: Omkoping in Vietnam In december 2019 kondigden de Securities and Exchange Commission (SEC) en Amerikaanse ministerie van Justitie (DoJ) een schikking aan met Ericsson voor een bedrag van 1 miljard dollar, waarmee de schendingen van de FCPA in verschillende landen, waaronder China, Indonesië en Vietnam, worden beëindigd. Als onderdeel van de schikking moet Ericsson een onafhankelijke compliance-officer aanstellen voor een periode van drie jaar. Het DOJ bekritiseerde de tijdigheid en de sanering van Ericsson tijdens het onderzoek, maar erkende de verbeteringen en acties, waaronder het uitvoeren van een intern onderzoek. Verder verklaarde Ericsson dat het de training van werknemers in specifieke posities en de beoordeling van corruptierisico heeft verbeterd.</p> <p>De onderneming maakte in juni 2020 bekend dat het een onafhankelijke compliance orgaan heeft aangesteld, conform de in de overeenkomst voorgeschreven driejarige monitoringsverplichting. ISS ESG heeft kennis genomen van de verbeteringsmaatregelen en wacht het oordeel door de relevante autoriteiten over de doeltreffendheid van de anti-corruptiemaatregelen af.</p>
Engagement doel en status	<p>1. Voor herziening van de status ORANJE moet het bedrijf aantoonbaar maken dat het een geloofwaardig anti-corruptieprogramma heeft geïmplementeerd, welke voldoet aan de voorwaarden van de overeenkomsten de betreffende overheden.</p> <p>2. Voor herziening van de status ORANJE moet het bedrijf aantoonbaar maken dat het een geloofwaardig anti-</p>

	<p>corruptieprogramma heeft geïmplementeerd, welke voldoet aan de voorwaarden van de overeenkomsten de betreffende overheden.</p> <p>3. Voor herziening van de status ORANJE moet het bedrijf aantoonbaar maken dat het een geloofwaardig anti-corruptieprogramma heeft geïmplementeerd, welke voldoet aan de voorwaarden van de overeenkomsten de betreffende overheden.</p>
--	---

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een onafhankelijke partij heeft de maatregelen goedgekeurd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 3. Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	<ol style="list-style-type: none"> 1. n.v.t. 2. n.v.t. 3. n.v.t.
3. Herstelmaatregelen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 2. Er zijn maatregelen geïnitieerd. 3. Wijziging in dialoog. Er zijn maatregelen geïnitieerd.
4. Beëindiging van schending	<ol style="list-style-type: none"> 1. n.v.t. 2. n.v.t. 3. n.v.t.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeend verzuim om omkoping in Zuid-Afrika te voorkomen. Score: 8
Norm(en)	Corruptie
SDG	Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 10
Engagement activiteit	25-11-2021: meeting 15-10-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeend verzuim om omkoping in Zuid-Afrika te voorkomen</p> <p>Er loopt een onderzoek naar SAP SE wegens vermeende betrokkenheid bij verschillende omkopingszaken in Zuid-Afrika. De Special Investigation Unit (SIU) van Zuid-Afrika heeft naar verluidt in juli 2020 een civiele zaak aangespannen tegen SAP met als doel om 400 miljoen rand terug te vorderen van twee staatscontracten. De onderneming zou deze staatscontracten onrechtmatig hebben verkregen.</p> <p>De civiele procedure volgde nadat de SIU in september 2018 een onderzoek had ingesteld naar de betrokkenheid van SAP bij een betaling van 35 miljoen rand om een staatscontract te ontvangen ter waarde van 950 miljoen rand, exclusief btw. Het Amerikaanse ministerie van Justitie (DoJ) en de Amerikaanse Securities and Exchange Commission (SEC) onderzoeken naar verluidt ook de betrokkenheid van SAP bij omkoping. In 2015 en 2016 zou de onderneming geld betaald hebben aan bedrijven die verbonden zijn met de Zuid-Afrikaanse Gupta-familie. De Gupta-familie had sterke banden heeft met voormalig president van Zuid-Afrika.</p> <p>In maart 2018 publiceerde SAP de bevindingen van haar interne onderzoek en bevestigde het dat hoewel het 128,6 miljoen rand had betaald aan Gupta-gerelateerde bedrijven, er geen bewijs was gevonden van rechtstreekse betalingen aan overheidsfunctionarissen. SAP maakte in haar jaarverslag over 2020 bekend dat het interne onderzoek lopende is en dat de onderneming contact heeft met de relevante autoriteiten.</p> <p>In april 2019 gaf de onderneming in de dialoog aan dat het de compliance afdeling bij haar Afrika-tak heeft uitgebreid en provisies op deals met de publieke sector in markten met een hoog risico heeft afgeschaft. Verder liet SAP ISS ESG in maart 2021 weten dat het bezig is met de overstap naar een externe klokkenluiderstool, die de mogelijkheden van de huidige tool zal uitbreiden met toegang voor klanten en partners. ISS ESG blijft alert op ontwikkelingen.</p>
Engagement doel en status	De status ORANJE zal worden herzien als de onderneming geloofwaardige maatregelen neemt om concurrentiebeperkende praktijken te voorkomen, waaronder het invoeren van een anti-corruptie beleid.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	n.v.t.
3. Herstelmaatregelen	n.v.t.
4. Beëindiging van schending	n.v.t.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Vermeende betrokkenheid bij witwassen in meerdere landen. Score: 8
Norm(en)	Corruptie
SDG	Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 10
Engagement activiteit	17-11-2021: antwoord ontvangen. 18-10-2021: engagementbrief verzonden. 24-03-2020: antwoord ontvangen. 18-11-2019: meeting. 23-10-2019: engagementbrief verzonden.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Vermeende betrokkenheid bij witwassen in meerdere landen</p> <p>De Estlandse openbaar aanklager doet onderzoek naar beschuldigingen van witwassen door Swedbank tussen 2011 en 2017. Internationale media maakten in maart 2019 bekend dat ook de New York State Department of Financial Services (DFS) een onderzoek had ingesteld naar Swedbank aangaande verschillende beschuldigingen van witwassen waarbij geld tussen 2007 en 2015 door de Baltische staten werd gesluisd. De Zweedse autoriteit voor financiële markten kondigde in oktober 2019 aan een zaak tegen de bank aan te willen spannen. Swedbank gaf in september 2019 toe onvoldoende te hebben gedaan om witwassen met gebruik van hun diensten in Estland en Zweden te voorkomen.</p> <p>In maart 2020 heeft de Zweedse financiële toezichthouder de bank een boete van 4 miljard kronen opgelegd wegens ernstige tekortkomingen bij de bestrijding van het witwassen, zowel in Zweden als in Estland. Dit is een sanctie die Swedbank heeft aanvaard.</p> <p>In maart 2020 heeft de bank in dialoog met ISS ESG gerapporteerd over de vooruitgang die is geboekt ter naleving van de regelgeving. Zo heeft het 244 initiatieven geïnitieerd om witwassen tegen te gaan. In de dialoog met ISS ESG in februari 2021 heeft Swedbank bevestigd dat 90 procent van dit actieplan is voltooid. Er was er geen verdere informatie beschikbaar over de status van het onderzoek van de Estse openbare aanklager.</p> <p>Swedbank is transparant over de maatregelen die de bank heeft implementeert. We blijven waakzaam ten aanzien van de uitkomst van de lopende onderzoeken en de bevestiging van de autoriteiten dat de corrigerende maatregelen van de bank doeltreffend zijn.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet de onderneming aantonen dat het toereikende anti-witwas maatregelen heeft getroffen. Deze maatregelen moeten worden goedgekeurd door de relevante autoriteiten. Bovendien moeten nieuwe beschuldigingen van corruptie komende jaren uitblijven.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
2. Implementatie van beleid	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn maatregelen geïnitieerd.
4. Beëindiging van schending	n.v.t.

Type schending	Vermeende schending
Beschuldigd van	Omkoping in Saudi Arabië. Score: 7
Norm(en)	Corruptie
SDG	Vrede, justitie en sterke publieke diensten
VN Global Compact	VN Global Compact, Principe 10
Engagement activiteit	17-10-2021: engagementbrief verstuurd.
Open voor dialoog	Open

Achtergrond	<p>Omkoping in Saudi Arabië</p> <p>In december 2019 kondigden de Securities and Exchange Commission (SEC) en Amerikaanse ministerie van Justitie (DoJ) een schikking aan met Ericsson voor een bedrag van 1 miljard dollar, waarmee de schendingen van de FCPA in verschillende landen, waaronder China, Indonesië, Saudi Arabië en Vietnam, worden beëindigd. Als onderdeel van de schikking moet Ericsson een onafhankelijke compliance-officer aanstellen voor een periode van drie jaar. Het DOJ bekritiseerde de tijdigheid en de sanering van Ericsson tijdens het onderzoek, maar erkende de verbeteringen en acties, waaronder het uitvoeren van een intern onderzoek. Verder verklaarde Ericsson dat het de training van werknemers in specifieke posities en de beoordeling van corruptierisico heeft verbeterd.</p> <p>De onderneming maakte in juni 2020 bekend dat het een onafhankelijke compliance orgaan heeft aangesteld, conform de in de overeenkomst voorgeschreven driejarige monitoringsverplichting. ISS ESG heeft kennis genomen van de verbeteringsmaatregelen en wacht het oordeel door de relevante autoriteiten over de doeltreffendheid van de anti-corruptiemaatregelen af.</p>
Engagement doel en status	Voor herziening van de status ORANJE moet het bedrijf aantoonbaar maken dat het een geloofwaardig anti-corruptieprogramma heeft geïmplementeerd, welke voldoet aan de voorwaarden van de overeenkomsten de betreffende overheden.

Mijlpalen

1. Delen van relevante informatie	Er zijn geen maatregelen genomen.
2. Implementatie van beleid	n.v.t.
3. Herstelmaatregelen	Er zijn geen maatregelen genomen.
4. Beëindiging van schending	n.v.t.

11. Lijst van ondernemingen

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
1	Accenture Plc	15-7-2021	Arbeidsnormen
2	Ackermans & van Haaren NV	15-10-2021	Corruptie
3	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Mensenrechten
	Actividades de Construccion y Servicios SA	15-1-2021	Milieu
4	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Corruptie
	Alphabet Inc. Class C	15-7-2021	Mensenrechten
5	Amazon.com, Inc.	15-10-2017	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2019	Arbeidsnormen
	Amazon.com, Inc.	15-1-2021	Arbeidsnormen
6	AmerisourceBergen Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
7	AMP Limited	15-10-2018	Mensenrechten
8	Anheuser-Busch InBev	14-3-2019	Arbeidsnormen
9	Apple Inc.	15-10-2017	Mensenrechten
10	BASF SE	15-10-2021	Milieu
11	boohoo group Plc	15-10-2020	Arbeidsnormen
12	BP Plc	21-3-2019	Mensenrechten
13	Bunge Limited	15-10-2019	Milieu
14	Cardinal Health, Inc.	15-1-2020	Mensenrechten
15	Coca-Cola Amatil Limited	15-10-2019	Arbeidsnormen
16	Commonwealth Bank of Australia	15-10-2018	Corruptie
17	CoreCivic, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
18	Daimler AG	15-4-2017	Milieu
19	Danske Bank A/S	15-10-2018	Corruptie
20	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
	Deutsche Bank AG	15-7-2021	Corruptie
21	Deutsche Bank AG /New York Branch/	15-7-2021	Corruptie
22	Enagas SA	15-1-2019	Mensenrechten
23	ENGIE SA	15-1-2017	Mensenrechten
	ENGIE SA	15-1-2017	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
24	Eni S.p.A.	15-3-2019	Arbeidsnormen
	Eni S.p.A.	15-3-2019	Milieu
25	Eskom Holdings SOC Ltd.	15-4-2018	Milieu
26	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
	Experian PLC	15-1-2021	Mensenrechten
27	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
	Exxon Mobil Corp.	15-7-2017	Milieu
28	Facebook, Inc.	28-3-2019	Mensenrechten
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Facebook, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
29	First Pacific Co. Ltd.	15-7-2018	Arbeidsnormen
30	Glencore plc	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Glencore plc	15-7-2020	Corruptie
	Glencore plc	15-7-2020	Mensenrechten
	Glencore plc	15-7-2020	Milieu
31	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
	Hochtief AG	15-1-2021	Mensenrechten
32	Iberdrola SA	15-4-2021	Mensenrechten
	Iberdrola SA	15-4-2021	Milieu
33	Jardine Matheson Holdings Limited	15-4-2021	Mensenrechten
34	Jardine Strategic Holdings	15-4-2021	Mensenrechten
35	Johnson & Johnson	15-1-2020	Corruptie
36	Kobe Steel, Ltd.	15-1-2020	Milieu
37	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	15-10-2021	Corruptie
	LM Ericsson Telefon AB	16-10-2021	Corruptie
38	Loomis AB	15-7-2019	Arbeidsnormen
39	Marubeni Corporation	15-4-2018	Mensenrechten
40	MAXIMUS, Inc.	15-4-2020	Arbeidsnormen
41	McDonald's Corp.	15-10-2020	Arbeidsnormen
42	Mitsubishi Corporation	15-10-2018	Mensenrechten
43	Mitsubishi Electric Corp.	15-4-2020	Arbeidsnormen
44	NIKE, Inc.	15-7-2018	Mensenrechten
45	Nordea Bank AB	15-7-2018	Corruptie
46	Petroleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
47	Petróleos Mexicanos SA	15-10-2021	Milieu
48	Petroperu SA	15-7-2018	Milieu
49	PG&E Corporation	15-10-2019	Mensenrechten
50	PT Pertamina (Persero)	15-1-2020	Milieu

	Onderneming	Dialogo geïnitieerd	Normschending
51	Renault SA	15-7-2019	Milieu
52	Rheinmetall AG	15-4-2020	Mensenrechten
53	Rio Tinto plc	15-10-2020	Milieu
	Rio Tinto plc	15-10-2021	Mensenrechten
54	Sanofi	15-10-2017	Corruptie
55	SAP SE	15-10-2021	Corruptie
56	Securitas AB	15-10-2021	Mensenrechten
57	Snam S.p.A.	15-1-2019	Mensenrechten
58	Sumitomo Chemical Co., Ltd.	15-10-2018	Milieu
59	Sumitomo Corporation	15-4-2017	Arbeidsnormen
60	Swedbank AB	15-10-2021	Corruptie
61	Telefonaktiebolaget LM Ericsson	17-10-2021	Corruptie
62	Teva Pharmaceutical Industries Ltd.	15-1-2020	Mensenrechten
63	The Coca-Cola Co.	15-4-2020	Arbeidsnormen
64	Total SA	15-7-2020	Arbeidsnormen
	Total SA	15-7-2020	Milieu
65	Tyson Foods, Inc.	15-10-2020	Arbeidsnormen
66	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Arbeidsnormen
	Uber Technologies, Inc.	15-7-2021	Mensenrechten
67	UBS AG	15-10-2021	Mensenrechten
68	UBS Group AG	15-10-2021	Mensenrechten
69	Verizon Communications, Inc.	15-7-2020	Arbeidsnormen
70	Vestas Wind Systems A/S	4-12-2019	Arbeidsnormen
	Vestas Wind Systems A/S	15-7-2021	Mensenrechten
71	Volkswagen AG	15-7-2019	Milieu
72	Westpac Banking Corporation	15-1-2020	Mensenrechten
73	Whirlpool Corporation	15-7-2018	Mensenrechten
74	Wilmar International Limited	15-1-2020	Milieu

12. Escalatieoverzicht

TABEL 12.1 OVERZICHT ESCALATIE NORMATIEF

Onderneming	Reden van escalatie	Vervolg
Bharat Heavy Electricals Limited	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
BHP	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Repsol SA	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Royal Dutch Shell Plc	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Samarco Mineracao SA	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
SK Innovation Co., Ltd.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Ashtrom Group Ltd.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
CNAC (HK) Synbridge Co., Ltd.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Dianjian Haixing Ltd.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Elsewedy Electric Co.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Korea Electric Power Corp.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Korea Western Power Co., Ltd.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Red Rock Resorts, Inc.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Station Casinos LLC	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Tesla, Inc.	Status rood. Watchlist	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Jardine Matheson Holdings Limited	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
China Railway Construction Corp. Ltd.	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Vedanta Resources Plc	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Eskom Holdings SOC Ltd.	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
DMCI Holdings Inc	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Motherson Sumi Systems Ltd.	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Marubeni Corporation	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering
Banglalink	Status oranje. Dialoog loopt lange tijd, maar nog geen maatregelen genomen.	Monitoren aandeelhoudersvergadering

Colofon

Deze Voortgangsrapportage Normatieve dialogen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.

Voortgang Thematische Dialogen juli - december 2021

BPL Pensioen (vertrouwelijk)

Opgesteld voor:
BPL Pensioen

Inhoudsopgave

	Managementsamenvatting	04
1.	Thematische dialoog	07
2.	Toelichting voortgang thema's	10
3.	Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie	12
4.	Transport en klimaat	21
5.	Klimaattransitie	31
6.	Klimaatadaptatie en Water	40
7.	Leefbaar Loon	45
8.	Access to Nutrition	63
9.	Plastics	75
10.	ESG dialoog Nederland	84
11.	Collectieve Initiatieven	86
12.	Lijst van ondernemingen	87
13.	Afkortingenlijst	89

Managementsamenvatting

Ook in de tweede helft van 2021 was klimaat een prominent thema. Zo vond de conferentie van Glasgow (COP 26) plaats waarin werd gesproken over het wereldwijde klimaatbeleid. Tijdens en rondom deze conferentie werd de ernst van de klimaatproblematiek onder de aandacht gebracht. Hoewel er diverse afspraken zijn gemaakt rondom het afbouwen van zowel fossiele brandstoffen, het stimuleren van handel in CO₂-credits als de herbevestiging van het 1,5 graden doelen blijven er ook na deze conferentie zorgen of dit doel met deze maatregelen ook daadwerkelijk gehaald kan worden. Engagement over welke stappen ondernemingen zetten om dit doel te behalen blijft dan ook onverminderd van belang.

Dat raakt ook aan een thema dat het afgelopen halfjaar op de engagement agenda stond. Hoe ga je om met ondernemingen die niet de benodigde stappen zetten na engagement? Daarom is gewerkt aan een escalatiestrategie zodat we in het engagement programma de druk kunnen verhogen indien ondernemingen onvoldoende stappen zetten op ESG-onderwerpen, van klimaat tot betaalbare medicijnen. De kern hierbij is dat we ons, eventueel in samenwerking met andere investeerders, uitspreken en dit door vertalen naar andere instrumenten binnen verantwoord beleggen, zoals stemmen.

Wat betreft engagement thema's hebben we dit halfjaar het engagement thema "Leefbaar Loon" succesvol afgesloten. We zien duidelijk vooruitgang bij de ondernemingen binnen dit engagement thema en kijken tevens positief terug op de samenwerking met andere investeerders binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). We zullen onze betrokkenheid bij PLWF ook na afsluiting van dit thema voortzetten. Ook voor het thema Transport en Klimaat geldt dat wij onze huidige dialogen afsluiten. We zullen echter met een nieuwe groep ondernemingen het gesprek op dit thema voortzetten in deze belangrijke sector.

Daarnaast is ook een heel nieuw engagement thema van start gegaan, namelijk "Klimaatadaptatie & Water". In dit engagement thema richten wij ons op ondernemingen in de metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie die zeer afhankelijk zijn van grote hoeveelheden water en actief zijn in regio's waar waterschaarste heerst. In het hoofdstuk over dit nieuwe thema vindt u meer informatie over de achtergronden, doelstellingen en de ondernemingen waarmee we binnen dit thema de engagement voeren.

Overzicht engagementprogramma

Het thematische engagementprogramma van BPL Pensioen is gericht op het verhogen van sociale, milieu en governance standaarden in sectoren, ketens of bij individuele ondernemingen die zich in het beleggingsuniversum bevinden. Het engagementprogramma sluit aan bij de speerpunten en MVB strategie van BPL Pensioen. We doen gedegen onderzoek om de bedrijven te selecteren waarmee de dialoog het meest kansrijk is en om de dialoog goed voor te bereiden.

In het tweede halfjaar van 2021 bestaat het thematische engagementprogramma uit zeven engagementthema's die zich in verschillende fases bevinden. Binnen deze elf thema's zijn 41 ondernemingen opgenomen. In tabel 1 is weergegeven hoe het programma naar thema is opgebouwd.

TABEL 1 AANTAL DIALOGEN NAAR THEMA

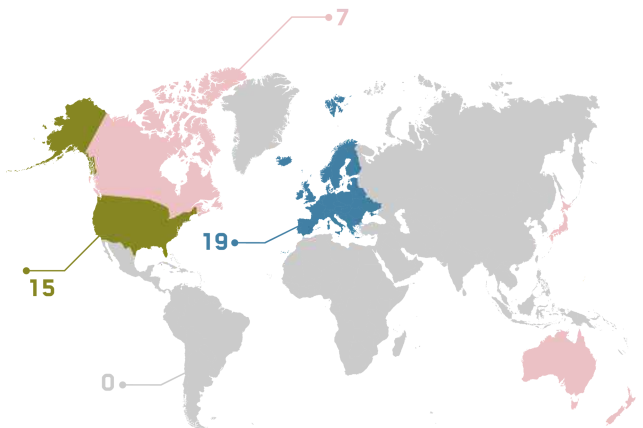
Thema	%
Leefbaar Loon	20%
Transport en klimaat	10%
Access to Nutrition	15%
Klimaattransitie	15%
Energie efficiëntie	15%
Plastics	15%
Klimaatadaptatie & Water	10%

TABEL 2 ENGAGEMENTTHEMA'S

Thema	Speerpunt	Gestart	Sectoren/ketens
Leefbaar Loon		Q2 2018	Kledingbedrijven en supermarkten
Transport en klimaat		Q2 2018	Logistieke sector
Access to Nutrition		Q2 2018	Agro & Food
Klimaattransitie		Q1 2019	Auto's, olie & gas
Energie efficiëntie		Q1 2019	Staal en chemie
Plastics		Q3 2019	Chemie
Klimaatadaptatie & Water		Q1 2022	Metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie

De ondernemingen zijn verspreid over verschillende regio's en markten. De focus van het programma ligt op de ontwikkelde markten. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen Europa, Verenigde Staten en Wereld Overig. Figuur 1 toont de regionale verdeling van ondernemingen in het thematische engagementprogramma.

FIGUUR 1 REGIOVERDELING

In het afgelopen halfjaar is 200 keer inhoudelijk contact geweest met 39 ondernemingen. Daarnaast is veel tijd gestoken in het doen van onderzoek en bedrijfs- en sectoranalyses.

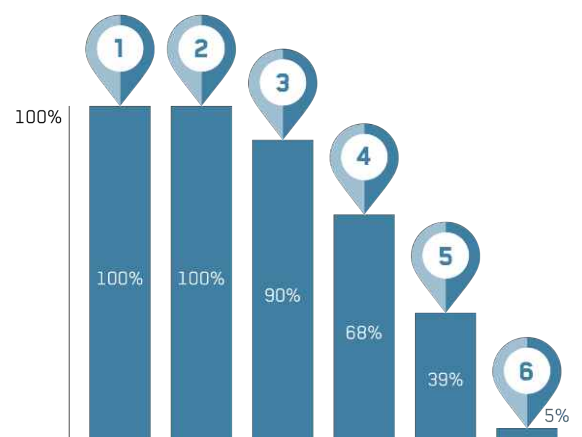
In tabel 2 vindt u een geaggregeerd overzicht over alle lopende thematische engagements. In de thematische hoofdstukken wordt voor elk thema afzonderlijk gedetailleerder ingegaan op de doelstellingen, de gesprekken en de uitkomsten per thema. Deze hoofdstukken bevatten ook specifieke profielen van ondernemingen met meer gedetailleerde achtergrondinformatie. Voortgang wordt gerapporteerd aan de hand van mijlpalen. Deze worden nader geïntroduceerd in hoofdstuk 2.

Ten aanzien van de bedrijven die zijn geselecteerd voor het thematische engagementprogramma is:

- voor 100% de eerste mijlpaal bereikt, namelijk het voorbereidend onderzoek afgerond.
- voor 100% de tweede mijlpaal bereikt, namelijk een initiërende brief of e-mail uitgestuurd om het contact tot stand te brengen.
- ten aanzien van de derde mijlpaal door 90% van de ondernemingen positief op onze vraag gereageerd. De dialoog is gaande.
- voor 68% de vierde mijlpaal bereikt, namelijk de toezegging van de onderneming.
- voor 39% de vijfde mijlpaal bereikt, wat betekent dat er een aanpassing is geweest in het beleid & proces.
- voor 5% de zesde mijlpaal bereikt, wat betekent dat de dialoog is afgesloten.

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen nog niet mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en implementatie daarvan verwachten wij doorgaans pas in de tweede helft van het engagement traject.

FIGUUR 2 MIJLPAALVERDELING

1. Analyse van het bedrijf
2. Initieren dialoog
3. Voeren van dialoog
4. Toezegging onderneming
5. Aanpassen beleid & proces
6. Afronden dialoog

1. Thematische dialoog

Het aangaan van de dialoog met ondernemingen in de beleggingsportefeuille is een belangrijk instrument om financiële-, sociale en milieu risico's te beheersen, kansen te benutten en daarnaast positieve maatschappelijke impact te behalen. Daarom heeft de thematische dialoog een centrale plek binnen het MVB-beleid. De thematische dialoog wordt gericht op het beheersen van risico's en het benutten van kansen op specifieke thematiek die binnen een sector of een keten speelt. Beter beleid, transparantie en optimalisatie van bedrijfsprocessen worden rondom specifieke thema's centraal gesteld.

Wat maakt engagement effectief?

Uit onderzoek blijkt dat meerdere factoren bepalend zijn voor het effectief uitvoeren van engagement. De resultaten uit deze onderzoeken zijn geïntegreerd in de engagementstrategie:

Een gedegen voorbereiding is cruciaal voor een effectieve dialoog

Een gedegen vooronderzoek en voorbereiding per onderneming is het vertrekpunt van ons proces. Daarnaast wordt er voor een beperkt aantal thema's gekozen, deze focus verhoogt de effectiviteit van de inzet.

Een goede relatie met het bedrijf maakt de dialoog effectiever

Relatiebeheer vraagt geduld. Daarom nemen we de tijd en duurt een dialoog ongeveer drie jaar, vanaf het eerste onderzoek, tot de laatste gesprekken en evaluatie van het resultaat. Daarnaast houden we bij de selectie van de ondernemingen ook rekening met de openheid van een onderneming en eventuele cultuurverschillen.

Maak de verbinding met financiële materialiteit en actuele thema's binnen de onderneming

Bij de voorbereiding van de dialoog onderzoeken we niet alleen hoe onderneming presteert op het thema van de dialoog maar onderzoeken we ook hoe de onderneming er financieel voorstaat en hoe 'materieel' het onderwerp van de dialoog is voor de onderneming. Met die 'materialiteit' onderstrepen we het belang van het betreffende thema voor ons als belegger en laten we de onderneming zien dat verbeteringen ook kunnen bijdragen aan het succes van de onderneming.

Doelstellingen sluiten zoveel mogelijk aan

De hoofddoelstelling van thematische dialogen is om binnen het MVB-beleid concrete invulling te geven aan de strategie van onze klanten en het speerpuntenbeleid. Dit is weergegeven in tabel 1.1. Deze speerpunten zijn een logisch startpunt voor de samenstelling en ordening van het totale thematische engagementprogramma. Ook sluiten we waar mogelijk ook aan bij de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties (VN).

TABEL 1.1 SPEERPUNTENBELEID¹

Thema	Symbool
Klimaatverandering	
Mensenrechten	
Gezondheid	
Arbeidsnormen	
Natuur & Milieu	

¹ Bron: Achmea Investment Management

SDG's

Binnen het engagementprogramma -op het niveau van individuele thema's- stellen wij doelen op. Wij hechten er belang aan om onze doelstellingen daar waar mogelijk en relevant te koppelen aan de Sustainable Development Goals. Deze duurzame ontwikkelingsdoelstellingen zijn in 2015 door de VN vastgesteld en hebben als doel om in 2030 belangrijke mondiale kwesties op 17 uiteenlopende aandachtsgebieden te hebben opgelost. De kwesties variëren van armoedebestrijding tot klimaatverandering en van duurzame consumptie tot gendergelijkheid. Voortgang op de verschillende SDG's wordt gemeten aan de hand van 169 onderliggende doelstellingen. Deze doelstellingen worden elk weer gemeten op basis van 232 vooraf vastgestelde indicatoren. Het idee achter de SDG's is dat verschillende actoren in de samenleving binnen de eigen invloedssfeer bijdragen aan behalen van de doelen. Nationale staten hebben in veel gevallen een belangrijke bijdrage te leveren, maar ook het bedrijfsleven en institutionele beleggers kunnen binnen de eigen invloedssfeer een bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen.

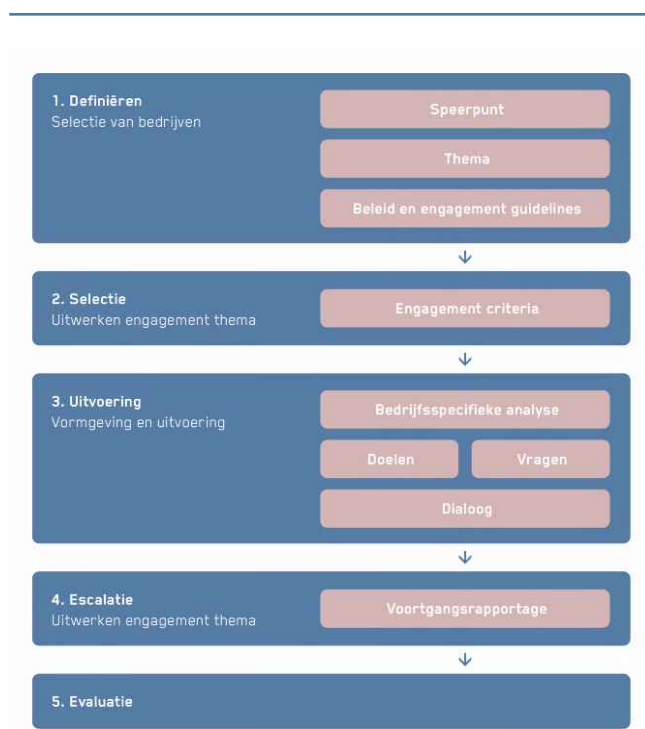
TABEL 1.2 LOPENDE ENGAGEMENT THEMA'S

Thema			
Leefbaar Loon			
Transport en Klimaat			
Access to Nutrition			
Klimaattransitie			
Energie efficiëntie			
Plastics			
Klimaatadaptie en Water			

Engagementproces

Ons thematisch engagementproces kent zes fases, zoals weergegeven in figuur 1.1.

FIGUUR 1.1 PROCES THEMATISCH ENGAGEMENT

Definiëren

Binnen de speerpunthema's identificeert het MVB team van Achmea IM in samenspraak met klanten en beleggers de engagementthema's. Dit leidt tot een engagement long-list die potentiële thema's bevat voor opname in het thematische engagementprogramma. Belangrijke input voor definiëring van thema's zijn ESG-analyses van onze beleggers en externe onderzoeksbureaus, actuele en relevante maatschappelijke thema's en wetenschappelijke onderzoeken.

Selectie

Op basis van verder vooronderzoek en met oog voor een goede verdeling van thema's over de 5 speerpunten kunnen thema's op de short-list komen. Op basis van klantwensen en de inhoudelijke analyses van ondernemingen in de beleggingsportefeuilles maken wij een selectie van subthema's en ondernemingen die in het programma worden opgenomen. Hierbij identificeren wij met name ondernemingen die nog stappen kunnen maken om te voldoen aan best-practices die in de sector of keten gelden en ondernemingen waarvan we verwachten dat ze open staan voor engagement.

Uitvoering

Het MVB team van Achmea IM start de dialogen en voert ze uit. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Escalatie

Indien een onderneming niet (goed) reageert proberen we via andere wegen het contact tot stand te brengen en escaleren wij indien noodzakelijk. Bijvoorbeeld door samen te werken met andere investeerders, het stembeleid aan te passen of een aandeelhoudersresolutie te overwegen.

Communicatie

Over de omvang, doelstellingen en voortgang van de dialogen rapporteren wij op halfjaarbasis in dit verslag. Daarnaast lichten wij indien gewenst mondeling de voortgang van de dialogen toe.

Evaluatie

Wij evalueren de dialogen, doelen en de samenstelling van het engagementprogramma elk halfjaar. Op basis daarvan stellen wij ondernemingsdoelstellingen scherper wanneer wenselijk en kunnen de selectie wijzigen afhankelijk van de voortgang. Elk engagementprogramma wordt bij afronding nadrukkelijk geëvalueerd.

Reikwijdte van engagementbeleid

Beleggers kunnen bedrijven financieren als aandeelhouder en als obligatiehouder. Wij vinden het dan ook relevant om de mogelijkheid te hebben ondernemingen vanuit beide perspectieven aan te kunnen spreken. Dat betekent dat we zowel beoordelen welke aandelenholdings als bedrijfsobligatieholdings BPL Pensioen heeft in de onderneming. Mede op basis van deze analyse komen ondernemingen in aanmerking voor opname in het engagementprogramma.

Capaciteit en team

Ons team bestaat uit tien vaste medewerkers die allen bijdragen leveren aan de verschillende fasen van het engagementproces. Binnen ons team zijn vijf specialisten dagelijks met thematische dialogen bezig, allen op hun eigen specialisme (Environment, Social en Governance). Ten slotte werken wij daar waar relevant en opportuun in meerdere samenwerkingsverbanden samen met andere institutionele beleggers of andere (inter)nationale samenwerkingsverbanden zoals de PRI, het Platform Carbon Accounting Financials en Platform Living Wage Financials. Op deze manier kunnen wij een gedegen invulling geven aan het thematisch engagementprogramma voor onze klanten.

2. Toelichting voortgang thema's

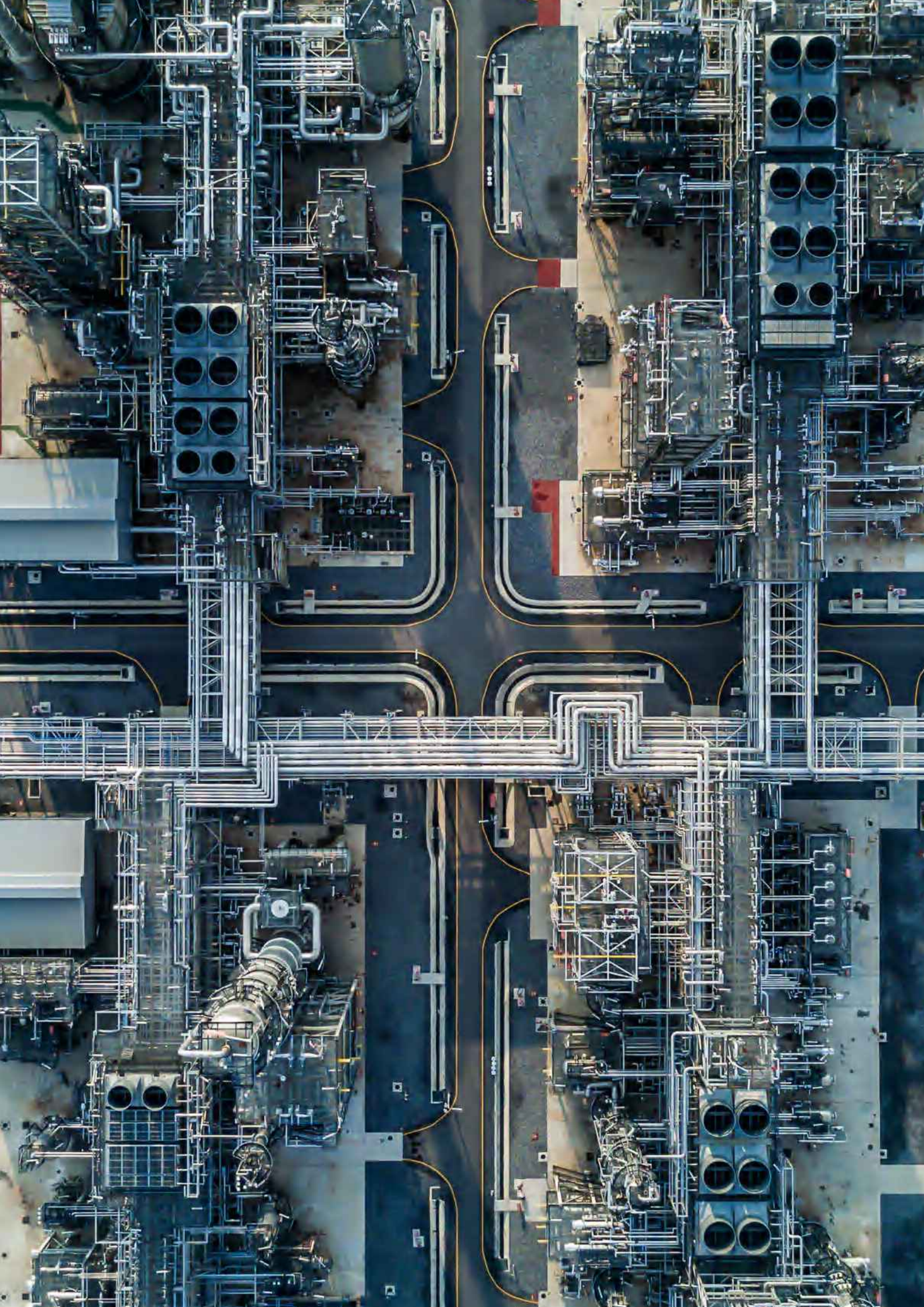
Om doelgericht en gestructureerd te werk te gaan worden alle thematische engagement mijlpalen gebruikt voor het meten en het rapporteren van de voortgang. Tabel 2.1 toont een gedetailleerd overzicht. Deze mijlpalen geven aan welke voortgang er per thema en per onderneming is geboekt.

TABEL 2.1 STAPPEN DIALOOG¹

	Mijlpaal	Uitleg	Indicator
1	Analyse van het bedrijf	Bij het opstarten van een nieuwe thematische dialoog wordt bepaald welke ondernemingen in het programma worden opgenomen. Per onderneming wordt een nulmeting uitgevoerd op basis van publieke informatie en ESG-analyses in relatie tot het thema. De nulmeting geeft aan in welke fase de onderneming zich bevindt ten aanzien van het thema.	Uitgevoerd / in uitvoering
2	Initiëren dialoog	Wij initiëren de dialoog veelal door een inleidende brief of e-mail te sturen, wanneer nodig gevolgd door een follow-up telefoongesprek. Dit vormt de start van een meerjarig dialoogtraject.	Geïnitieerd
3	Voeren van dialoog	Wanneer de onderneming bevestigt dat zij in gesprek willen wordt er een bijeenkomst of een telefonische vergadering opgezet. Tijdens het eerste gesprek worden o.a. de bevindingen van het vooronderzoek voorgelegd en de stappen die de onderneming op dit thema zet besproken.	Dialoog loopt / onderneming niet open
4	Toezegging onderneming	De wijze waarop de onderneming aangeeft zich in te willen spannen om zaken verder te onderzoeken, ontwikkelen en uitvoeren documenteren wij als toezeggingen. Deze kunnen kwalitatief hoogwaardig zijn (positief), of nog niet volledig voldoen aan de door ons gestelde ambities (neutraal), of kunnen uitblijven (geen toezegging).	Positieve toezegging / neutrale toezegging
5	Aanpassen beleid & proces	De mate waarin de gedane toezeggingen daadwerkelijk worden vertaald in stappen door de onderneming. Bijvoorbeeld door het beleid te vernieuwen, zaken te onderzoeken of processen aan te passen.	Volledig aangepast / deels aangepast
6	Afronden dialoog	Wanneer de onderneming aantoonbaar de gewenste stappen heeft gezet ten aanzien van de doelstellingen kan de dialoog worden afgesloten. Indien dit niet het geval is binnen de gestelde termijn voor het engagementtraject wordt de dialoog niet succesvol afgerond.	Succesvol afgerond / deels succesvol afgerond

¹ Bron: Achmea Investment Management

3. Energie efficiëntie in de staal en chemie industrie

Wereldwijd heeft verbetering van energie efficiëntie de groei van het energiegebruik met circa 12 procent afgeremd. Bovendien toont scenario-analyse aan dat zelfs bij een verdubbeling van het bruto binnenlands product in 2040 toch een lagere wereldwijde uitstoot van broeikasgassen mogelijk is dan vandaag. Enkel door energie efficiëntie kan meer dan 40 procent van de volgens de Parijse doelstellingen benodigde vermindering van CO₂-uitstoot worden bereikt. Energie efficiëntie is zodoende het sleutelwoord in het mogelijk maken van verdere economische groei, zonder evenredige groei in uitstoot. Energie efficiëntie is onmisbaar geworden voor het bereiken van de wereldwijde klimaatdoelen.

3.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

De beperking van klimaatverandering tot maximaal 2 °C, met een streefwaarde van 1,5 °C, hangt in belangrijke mate af van verbeterde energie efficiëntie. Sinds het jaar 2000 werd de toenemende vraag naar energie voor een derde gecompenseerd door verbeterde efficiëntie. Het Internationaal Energie Agentschap (IEA) stelt vast dat de industrie potentieel twee keer zoveel waarde kan creëren uit energie in 2040 dan nu het geval is. Met verbeterde energie efficiëntie gaan belangrijke economische, ecologische en sociale voordelen gepaard. Het leidt tot een afname van broeikasgasemissies, maar energiebesparingen zijn per definitie kostenbesparend. Een investering in energiebesparingsmaatregelen betaalt zich gemiddeld met een factor drie terug. Overige voordelen zijn minder luchtvervuiling, verhoogde koopkracht van huishoudens door lagere energiekosten, verbeterde energiezekerheid door verminderde invoer en uitgebreide toegang tot moderne energiediensten (IEA, 2018).

TABEL 3.1.1 TOTALE INDUSTRIËLE CO₂- UITSTOOT OPGEDEELD NAAR SUBSECTOREN

Sector	%
Ijzer en staal	24%
Cement	18%
Chemicaliën	12%
Plastic	6%
Papier	4%
Aluminium	3%
Rest van de industrie	33%

Er wordt kritisch gekeken naar sectoren die voor de grootste uitstoot van broeikasgassen zorgen, waaronder de staal, cement en chemiesector. Vanwege beperkte beleggingen in de cementsector, richt dit engagement traject zich op bedrijven in de chemie- en de staalindustrie. Er is onderzocht in welke mate ondernemingen in de beleggingsportefeuilles voorbereid zijn op markt- en beleidsontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering en energie efficiëntie. Ook is het belang van energie efficiëntie onderzocht voor ondernemingen in de chemie en de staalindustrie.

Doel van thema

Er zijn verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen formuleren een lange termijn klimaatstrategie. Daarbij dienen ze rekening te houden met strategische en financiële risico's en kansen als gevolg van klimaatverandering, zoals veranderingen in beleid en markt en technologische ontwikkelingen. Denk hierbij aan een mogelijke invoering of verhoging van een CO₂-prijs. Deze komen mogelijk naar voren door een grondige risico-analyse en het uitvoeren van scenario-analyses.
- De onderneming committeert zich aan meetbare doelen rondom klimaat, energie efficiëntie en de samenstelling van de brandstofmix. Ondernemingen wordt opgeroepen op om zich te verbinden aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets Initiative (SBTi)'.
• Binnen de operatie is er focus op energie efficiëntie en worden er relevante energie efficiëntiemaatregelen geïmplementeerd. De onderneming optimaliseert het proces onder andere door gebruik te maken van slimme meters en hergebruik van grondstoffen, energie, afval en warmte. Ook wordt er in toenemende mate gebruik gemaakt van hernieuwbare energie en wordt samengewerkt met organisaties binnen en buiten de sector.

- De onderneming is transparant over de voortgang en resultaten van haar klimaat en energie efficiëntie maatregelen.

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende SDGs:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

- **SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich onder andere richt op het verduurzamen van industrieën.

Voortgang thema

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. We hebben daarbij hoe de voortgang is van de ondernemingen tegenover gestelde engagementdoelstellingen.

Onze dialoog met **Covestro** verloopt positief. De chemiereus bevindt zich in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie die moet leiden tot volledige circulariteit. Covestro maakte eerder al gebruik van reductiedoelstellingen op het gebied van de absolute uitstoot van broeikasgassen en uitstootintensiteit. Zij zal in de komende periode specifiekere doelstellingen rond circulariteit formuleren waarbij ook gezocht wordt naar een accurate meetmethode voor het vaststellen van scope 3 emissies. De doelstellingen zullen worden opgenomen in de beloningscriteria van het management. Naast de toezeggingen rond nieuwe KPI's en het meten van scope 3 emissies heeft Covestro ook toegezegd haar rapportages te zullen verbeteren. Zo worden de TCFD richtlijnen geïmplementeerd en wordt er een begin gemaakt met rapporteren aan CDP. Dit zijn stappen die de onderneming transparanter zullen maken.

Met **PPG** spraken wij over de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze zijn inmiddels bepaald voor alle locaties en via scorecards wordt lokaal de voortgang gemeten en gedeeld. Wij vroegen de onderneming om ook voor de langere termijn doelen te formuleren op klimaatgebied. PPG zette de eerste stappen op het gebied van rapportages over klimaatrisico. Na een geslaagde pilot verwachten wij dat de onderneming de TCFD aanbevelingen ter harte neemt bij het opstellen van toekomstige rapportages.

Van **Fortescue** weten wij uit onze gesprekken dat de onderneming belangrijke stappen heeft gezet op het gebied van energie efficiëntie en klimaat. Men streeft ernaar om binnen 20 jaar CO₂-neutraal te opereren. Dit zal een grote opgave zijn, mede door de afhankelijkheid van zware machinerie, die nu nog overwegend werkt op basis van de klimaatonvriendelijke diesel. Fortescue investeert op dit moment echter veel in hernieuwbare energie. Wij vragen de onderneming om ook via concrete doelen op de kortere termijn aan te tonen dat het op de goede weg is. Bijvoorbeeld door concrete doelen te stellen op het gebied van energie efficiëntie.

Umicore erkent dat er ruimte is om meer en explicieter te rapporteren over de wijze waarop de onderneming, haar doelstelling om CO₂-neutraal te zijn, in 2035 gaat bereiken. We verwachten daarom in de komende maanden ook belangrijke stappen van Umicore. Zo heeft de onderneming zich verbonden aan het stellen van op wetenschap gebaseerde emissiedoelen. Wij verwachten deze in de tweede helft van 2022 concreter te kunnen bespreken met een vertegenwoordiging van de onderneming.

Vervolg

In 2022 zal worden gesproken met PPG, Nucor, Fortescue en Umicore. Onder meer van Umicore verwachten wij nieuws over nieuwe klimaatdoelstellingen en de hieraan verbonden acties.

3.2. Voortgang thema

Per eind december 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Covestro AG	Duitsland						
2	Fortescue Metals Group Ltd	Australië						
3	Nucor Corporation	Verenigde Staten						
4	PPG Industries, Inc.	Verenigde Staten						
5	Sika AG	Zwitserland						
6	Umicore	België						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

3.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geïdentificeerd aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 3.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 3.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	50% na 2,7 jaar	nee

3.4. Individuele casussen

COVESTRO | ENERGIE EFFICIENTIE

CHEMIE DUITSLAND	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI A	START DIALOOG 1-6-2019
ENERGIE EFFICIËNTIE EXPOSURE 6.4/10	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	<p>Covestro AG is een spin-off van Bayer MaterialScience. Covestro maakt voornamelijk kunststoffen voor de bouwsector en de automobieliindustrie. Het hoofdkantoor staat in Duitsland, maar Covestro opereert wereldwijd. Hoewel Covestro de afgelopen jaren haar CO₂-intensiteit met 33% heeft gereduceerd, is deze nog altijd bovengemiddeld in de industrie. Een flinke reductiedoelstelling van 50% in 2025 ten opzichte van 2015, moet daar verandering in brengen. De onderneming maakt gebruik van grofweg 3 methodes om zijn CO₂-voetafdruk te reduceren: het vergroten van energie efficiëntie in het productieproces, grondstofsubstitutie en gebruik van hernieuwbare energie.</p> <p>Wij zijn geïnteresseerd in de lange termijn strategie en de genomen energie efficiëntie maatregelen van de onderneming. Ook spreken wij over de samenstellingen, en geplande veranderingen, van de energiemix waarbij we de onderneming aansporen om de transitie naar hernieuwbare energie te versnellen. Hoewel de genoemde grondstofsubstitutie nog enigszins in de kinderschoenen staat, vragen wij Covestro ook hiervoor een strategie op te stellen. Samenvattend willen wij de onderneming ertoe bewegen ambities, plannen en strategieën concreet te maken en hierover te rapporteren aan de aandeelhouder.</p>
Voortgang	<p>Covestro zit midden in de overgang naar een nieuwe duurzaamheidsstrategie. De onderneming is in 2021 gestart met het ontwikkelen van een carbon roadmap. Deze routekaart richt zich op het stellen van doelen voor het jaar 2030 en om bestaande doelstellingen af te stemmen op de nieuwe bedrijfsvisie. De overgang naar een circulaire economie is de sleutel voor Covestro om zijn scope 1, 2 en 3 uitstoot aanzienlijk te verlagen. De onderneming heeft stappen gezet naar circulaire doelstellingen. Ze hebben focusgebieden aangewezen om het einddoel, volledige circulariteit, te bereiken. De onderneming heeft ons verder toegezegd om circulaire KPI's op te nemen. Er zijn helaas nog geen specifieke doelstellingen bekend, maar wel is bekend dat doelstellingen gekoppeld worden aan de beloningscriteria van het management. Covestro heeft in 2021 haar duurzaamheidsrapportage verbeterd. Ze hebben aan CDP over de klimaatprestaties gerapporteerd en de richtlijnen van TCFD geïmplementeerd. In de rapportage wordt de scope 1 en 2 uitstoot vermeld en aan transparantie over scope 3 emissies wordt nog gewerkt. Ook worden er voor het eerst uitkomsten van scenario-analyses gerapporteerd.</p>
Vervolg	<p>In een volgend gesprek met Covestro willen wij graag meer inzicht in de ontwikkeling van de carbon roadmap en circulaire doelstellingen. Wij moedigen Covestro aan om concretere doelstellingen op te nemen die helpen om de opwarming van de aarde tot een minimum te beperken.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Kwetsbaarheid Energie efficiëntie
Fortescue Metal Group	10
Sika AG	9
Nucor Corporation	7
Covestro	6,4
UMICORE	4,1
PPG Industries	1,4

STAAL AUSTRALIË	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI AA	START DIALOOG 1-6-2019
ENERGIE EFFICIËNTIE EXPOSURE 10	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	<p>Fortescue Metal is een van de grootste ijzerertsproducenten in de wereld. De onderneming is gevestigd in Australië. Australië heeft toegezegd richting 2030 emissies met 26-28% te willen verminderen ten opzichte van 2005. Fortescue zal zodoende in toenemende mate te maken krijgen met klimaat en CO₂-gerelateerde regelgeving, die kan leiden tot additionele operationele kosten voor de onderneming.</p> <p>In navolging van de belofte van Fortescue om de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs na te streven, hebben ze hun eerder gestelde doelstelling, om in 2040 volledig CO₂ neutraal te willen zijn voor wat de operationele uitstoot betreft, nog ambitieuzer gemaakt. De onderneming streeft sinds 2021 naar CO₂ neutraliteit van de operatie in 2030. In onze dialoog vragen we de onderneming naar de voortgang en opgedane ervaringen in relatie tot deze doelstellingen. Ook willen wij van Fortescue weten welke acties zij onderneemt om de emissies van haar klanten terug te brengen.</p>
Voortgang	<p>Fortescue blijft grote stappen zetten op het gebied van energie efficiëntie en klimaat. De onderneming heeft haar klimaatdoelstelling om in 2040 CO₂ neutraal te opereren naar voren gehaald. De onderneming streeft nu naar het nieuwe en nog ambitieuzere doel om in 2030 CO₂ neutraal te zijn. Om dit te bereiken investeert Fortescue in initiatieven zoals de ontwikkeling van wind- en zonne-energie, maar ook in hybride projecten voor gas- en batterijopslag. Ze kijkt ook naar op waterstof rijdende en elektrische voertuigen. Fortescue is van plan om op termijn geen gebruik meer te maken van diesel, een grote stap tegen de achtergrond van de 700 miljoen liter diesel die werd gebruikt in 2020. In Fortescue's routekaart naar CO₂ neutraal opereren in 2030, worden de tussenstappen concreet uitgelegd.</p>
Vervolg	<p>Het engagementtraject met Fortescue mag succesvol worden genoemd. De onderneming heeft ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen gesteld. Fortescue heeft zich een CO₂ neutrale doelstelling gesteld, waarvan wij met belangstelling de concrete invulling en voortgang zullen volgen.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Kwetsbaarheid Energie efficiëntie
Fortescue Metal Group	10
Sika AG	9
Nucor Corporation	7
Covestro	6,4
UMICORE	4,1
PPG Industries	1,4

CHEMIE VERENIGDE STATEN	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI AA	START DIALOOG 1-6-2019
ENERGIE EFFICIËNTIE EXPOSURE 1.4	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	<p>PPG Industries (PPG) is een van 's werelds grootste producenten van verf, coatings, chemicaliën, optische producten, glas en glasvezel. Verfproductie vertegenwoordigt meer dan 90 procent van de omzet. De onderneming heeft meer dan 150 productielocaties en PPG is actief in meer dan 60 landen. De klimaatscore van MSCI voor PPG Industries is redelijk goed.</p> <p>PPG heeft een aantal kwantitatieve doelen geformuleerd. Zo heeft PPG toegezegd zijn energie intensiteit tussen 2017 en 2025 met 15% te reduceren. Bovendien moet hernieuwbare energie in 2025 25% van het totale energiegebruik uitmaken. Wat wij nog missen in de klimaataanpak van PPG zijn onder andere een lange termijn klimaatstrategie, een duidelijke klimaat scenario-analyse en een risicoanalyse. Kortom, hoezeer is de onderneming blootgesteld aan klimaatrisico's en hoe past haar strategie binnen de internationale ambitie om klimaatverandering te beperken?</p> <p>In onze dialoog vragen we de onderneming om lange termijn klimaatdoelstellingen te stellen. Wij willen daarbij dat de onderneming zich bindt aan wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen of 'Science Based Targets' in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Ook vragen we PPG een scenario analyse te maken en klimaatrisico's in kaart te brengen.</p>
Voortgang	<p>Tijdens ons gesprek met PPG is stilgestaan bij de duurzaamheidsdoelstellingen van de onderneming die voor 2025 gelden. Deze doelen gelden reeds voor alle locaties, die de voortgang lokaal meten en delen via scorecards. Wij vragen de onderneming om niet alleen deze korte termijn duurzaamheidsdoelstellingen te stellen maar om voor op de langere termijn een stip op de horizon te hebben.</p> <p>PPG heeft stappen gezet op het gebied van rapportages over klimaatrisico's. De onderneming heeft een pilot scenario analyse uitgevoerd om klimaatrisico's in kaart te brengen. Ze gebruikt hiervoor het framework van het Task Force for Climate-Related Financial Disclosure. Een scenario analyse moet onderdeel worden van het jaarlijkse beoordelingsproces van de bedrijfsstrategie om alle klimaatrisico's in kaart te brengen.</p>
Vervolg	<p>PPG heeft in een eerder gesprek aangegeven nog niet van plan te zijn om wetenschappelijk onderbouwde klimaatdoelstellingen op te stellen. Wij vragen de onderneming echter wel om een lange klimaatdoelstelling op te stellen, onderbouwd door Science Based Targets en zo in lijn met de ambities zoals verwoord in het Klimaatakkoord van Parijs.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Kwetsbaarheid Energie efficiëntie
Fortescue Metal Group	10
Sika AG	9
Nucor Corporation	7
Covestro	6,4
UMICORE	4,1
PPG Industries	1,4

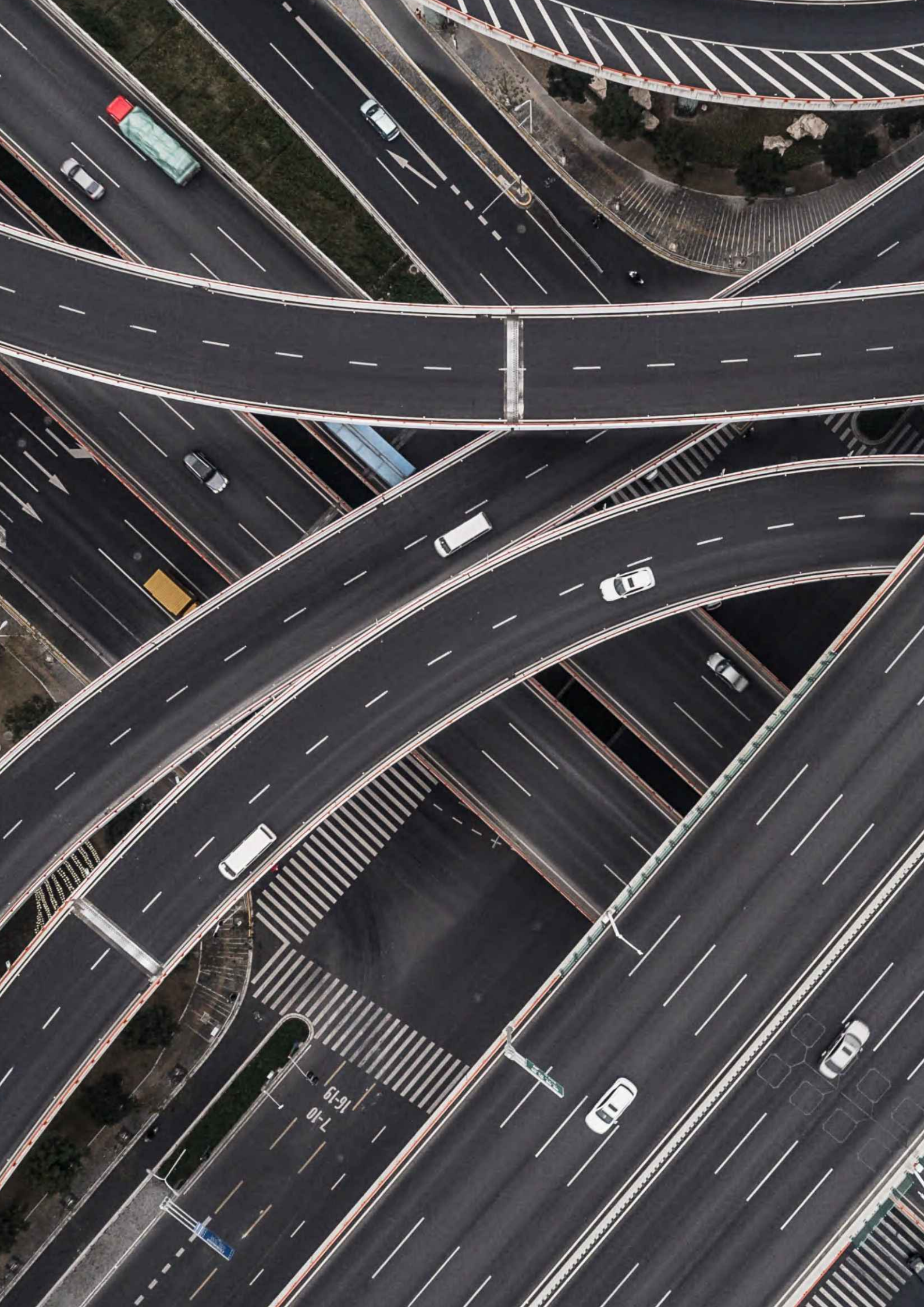

MIJNBOUW BELGIË	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI AAA	START DIALOOG 1-6-2019
ENERGIE EFFICIËNTIE EXPOSURE 4.4	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	<p>Umicore, gevestigd in België, is gespecialiseerd in materiaaltechnologie en recycling. De onderneming opereert wereldwijd en genereert het grootste deel van haar inkomsten uit schone technologieën, zoals katalysatoren voor emissiebeperking, materialen voor oplaadbare batterijen en recycling. De nieuwe strategie van de onderneming heet 'Let's go for zero' en is gebaseerd op het stellen van, door wetenschap onderbouwde, emissiedoelstellingen met als doel CO₂ neutraal te zijn voor 2035.</p> <p>In onze dialoog hebben we Umicore erop gewezen dat beleggers meer aandacht en openheid verwachten op het gebied van lange termijn duurzaamheidsdoelstellingen en reductiedoelen. We hebben Umicore ook gewezen op Science Based Targets, een methodiek die bedrijven helpt bij het stellen van klimaatdoelen op wetenschappelijke basis die in lijn zijn met de Parijse doelstellingen.</p>
Voortgang	<p>Umicore heeft erkend dat ze in vergelijking tot andere ondernemingen in de sector kunnen verbeteren op het gebied van duurzaamheid. Dit komt met name door een gebrek aan transparantie en concrete doelstellingen op het gebied van klimaat en duurzaamheid. Umicore heeft een grote stap in de goede richting gezet door een nieuwe en ambitieuze klimaatstrategie te ontwikkelen. Het doel van de strategie 'Let's go for zero' is CO₂ neutraal zijn voor 2035. Dit doel geldt op dit moment alleen nog voor de scope 1 en 2 emissies, maar de onderneming is bezig met het ontwikkelen van scope 3 doelstellingen (uitstoot die ontstaat via de waardeketen en productgebruik). Umicore verwacht deze in de loop van 2022 bekend te kunnen maken. Het doel om CO₂ neutraal te zijn voor 2035 is gebaseerd op wetenschappelijke verificatie door het Science Based Targets Initiative.</p>
Vervolg	<p>We zijn zeer verheugd over de stappen van de onderneming en zien uit naar ons gesprek met Umicore over de concrete invulling. Wij zullen onze dialoog met Umicore vervolgen.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Kwetsbaarheid Energie efficiëntie
Fortescue Metal Group	10
Sika AG	9
Nucor Corporation	7
Covestro	6,4
UMICORE	4,1
PPG Industries	1,4

4. Transport en klimaat

De transportsector draagt ruim 25% bij aan de totale Europese CO₂-uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het Klimaatakkoord van Parijs is gebleven dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de broeikasgas-reductie om deze doelstellingen te behalen. Daarom is het materieel en relevant vanuit financieel en maatschappelijk perspectief om dit thema uit te voeren binnen de logistieke sector.

4.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Tijdens de klimaatconferentie van de Verenigde Naties in Parijs eind 2015 (COP21) bereikten de bijna 200 deelnemende landen overeenstemming over een bindend klimaatakkoord. De uitstoot van broeikasgassen moet worden teruggedrongen en de opwarming van de aarde moet worden beperkt tot maximaal 2 graden. De wereldwijde CO₂-uitstoot moet volgens het klimaatakkoord in 2050 met 95 procent zijn teruggebracht ten opzichte van 1990. Voor de 1,5 graden doelstelling komt dit neer op een emissiereductie van meer dan 100 procent. De transportsector draagt momenteel voor ruim 25 procent bij aan Europa's totale CO₂-uitstoot van broeikasgassen. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het akkoord is gebleven, dient de sector dus wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de CO₂-reductie om de doelstellingen te behalen. In de samenleving neemt globalisering een steeds grotere rol in. Deze stijgende lijn in de wereldhandel betekent dat de transportsector ook sterk in omvang toeneemt. Volgens verwachtingen van de OESO zullen de vrachtvolumes in 2050 met 350 procent toenemen in vergelijking met basisjaar 2010. Uit onderzoek van de Verenigde Naties blijkt zelfs dat zonder een agressief en duurzaam beleid de CO₂-uitstoot in de transportsector in 2050 zou kunnen verdubbelen. Het plaatst de sector voor grote uitdagingen. Temeer omdat in de transportsector nog niet dezelfde geleidelijke daling van de CO₂-emissies als in andere sectoren zichtbaar is geweest. Bedrijven in deze sector kunnen dus een grote bijdrage leveren aan het behalen van de doelstellingen uit het Parijsakkoord, maar krijgen ook de kans om uit klimaatgerelateerde ontwikkelingen belangrijke economische voordelen te realiseren. Klimatrisico's voor transportbedrijven zijn om te buigen tot kansen.

De transportsector omvat een breed scala aan industrieën. We kiezen ervoor om ons te richten op de industriegroep 'logistiek'. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Door ons te

richten op deze groep denken wij optimaal rendement te halen uit onze inspanningen. Een engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder:

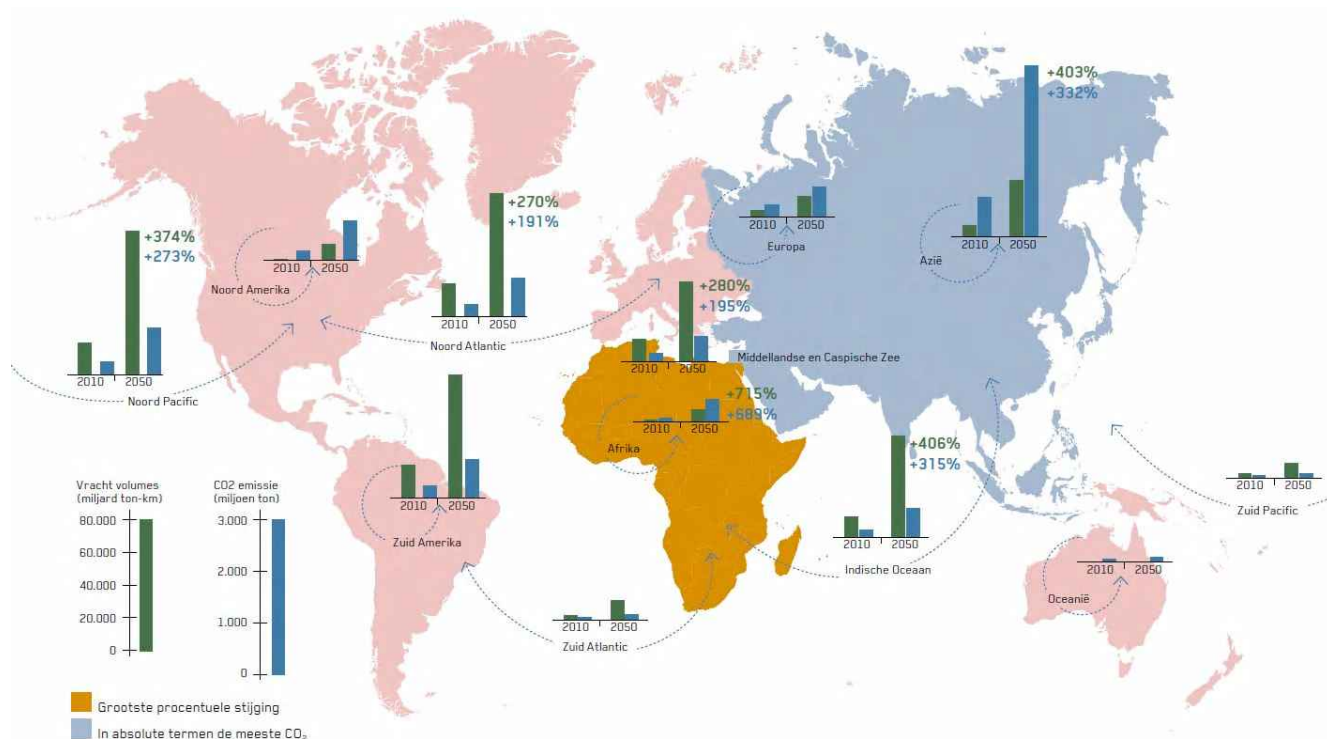
- het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden);
- verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrische schepen naar het achterland);
- reductie van emissie-intensiteit van bestaande wagenparken;
- alternatieve vervoerswijzen;
- efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstand verlagen door een schip schoon te houden);
- logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

Doel van thema

De doelen die zijn opgesteld voor de ondernemingen luiden als volgt:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie over (a) de CO₂-uitstoot, door bijvoorbeeld te rapporteren over brandstofgebruik en (b) de gehanteerde strategie om te blijven voldoen aan de striktere CO₂ (zelf)regulering;
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en CO₂-uitstoot in het bijzonder op in hun beleid. Wij vragen hen de urgentie en belang van het reduceren van de CO₂-uitstoot te erkennen, capaciteit en expertise op bestuursniveau ten aanzien van klimaatverandering beschikbaar te maken en klimaatscenario's (waaronder gebruik van fossiele brandstoffen) te integreren bij bepaling van lange termijn financiële risico's;
- Transportbedrijven integreren brandstofefficiëntie in de strategie, planning, activiteiten en investeringsbeslissingen;
- Daarnaast dienen transportbedrijven aan de hand van best practices (a) inzicht te geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen

FIGUUR 4.1.1 MEER VRACHT BETEKENT MEER CO₂ VRACHTVOLUMES DOOR INTERNATIONALE HANDEL EN DE DAARAAN VERBONDEN CO₂-UITSTOOT PER ROUTE

en (b) stimuleren over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG:

• SDG 7: Betaalbare en duurzame energie

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 die zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie-efficiëntie.

Voortgang thema

Na een looptijd van drie jaar loopt dit engagementtraject af. Van alle vier ondernemingen in het engagementprogramma is door ons vastgesteld hoe de voortgang is geweest tegenover de engagementdoelstellingen.

Deutsche Post presenteerde in 2021 haar nieuwe klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan, met goed doordachte verduurzamingsmaatregelen, geeft de onderneming aan emissievrij te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen geverifieerd worden door het Science Based Targets initiative (SBTi). De maatregelen bestaan ruwweg uit het elektrificeren van het wagenpark, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en, hoewel onzeker, gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht. Deutsche Post heeft een belangrijk deel van het klimaatbeleid goed op orde. Wij houden echter wel vragen over de verduurzaming van met name de luchtvracht. Ook moet er in onze ogen meer aandacht zijn voor (deelname

aan) lobbyactiviteiten met overheden en de consistentie met het eigen klimaatbeleid. Het is reden om de onderneming, ook nu de dialoog afloopt, te blijven volgen.

UPS heeft doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050, met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering per geleverd pakket. Hoewel de duurzaamheidsplannen van UPS nog om een verdere uitwerking vragen, zien wij dat duurzaamheid duidelijk tot de hoofdprioriteiten van UPS behoort. De onderneming staat voor een flinke uitdaging, maar geen onhaalbare. Bij UPS heeft Achmea IM in 2021 een aandeelhoudersresolutie mede ingediend over lobbying. De concrete vraag aan UPS was om het beleid, acties en rapportages op dit gebied kritisch te evalueren, omdat UPS ondanks het vooruitstrevende klimaatbeleid tegelijkertijd lid is van brancheverenigingen die bekend staan om hun uitgesproken conservatieve opvattingen en lobby. Helaas is UPS, ondanks onze aandeelhoudersresolutie, nog niet ingegaan op ons verzoek. In 2022 zal de aandeelhoudersresolutie over lobbying naar verwachting opnieuw tijdens de aandeelhoudersvergadering in stemming worden gebracht.

Het engagementtraject met **Royal Mail** mag succesvol worden genoemd. De onderneming heeft inmiddels ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen vastgesteld. Royal Mail heeft zich een CO₂ neutrale doelstelling gesteld die in lijn is met een 1.6 graden scenario en die daarmee binnen de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs valt. De

¹ OECD, ITF, The Carbon Footprint of Global Trade

onderneming werkt aan een routekaart met tussentijdse doelstellingen richting haar doel om in 2050 CO₂ neutraal te opereren. Royal Mail heeft daarmee tijdens de engagementperiode belangrijke voortgang geboekt.

De dialoog met **CH Robinson** verliep constructief, maar de onderneming maakte er geen geheim van klimaat niet bovenaan te hebben staan op de agenda. De onderneming publiceerde aan het begin van het engagementtraject nog vrijwel geen concrete voortgang of plannen omtrent klimaat en daar is tijdens onze dialoog een beetje verandering in gekomen met de rapportage aan CDP. In eerdere gesprekken heeft CH Robinson aangekondigd om nieuwe duurzaamheidsdoelstellingen te publiceren in 2021. Tot op heden zijn de plannen echter niet voldoende concreet gemaakt, wat wij betreuren. Wij zijn wel tevreden met de keuze van de onderneming om de broeikasgasuitstoot te rapporteren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat CH Robinson, dat vooral actief is als tussenpersoon in de logistieke keten, zonder omvangrijke eigen voertuigvloot een profiel heeft dat duidelijk afwijkt van ondernemingen zoals UPS en Deutsche Post.

Vervolg

Met het afrondende onderzoek in het laatste kwartaal van 2021 sluiten wij alle vier de dialogen af. Wij zien echter nog voldoende aanleiding om onze dialoog met de transportwereld voort te zetten en we zijn voornemens om een vervolgentagement op te zetten met ondernemingen die actief zijn in de transportwereld. In de volgende editie van deze rapportage gaan wij meer in detail verslag doen van het vervolg van het klimaatengagement met transportondernemingen. Ook maken wij dan bekend welke ondernemingen in de portefeuille geselecteerd worden voor de engagement.

4.2. Voortgang thema

Per eind december 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Verenigde Staten						Dialogo succesvol afgerond
2	Deutsche Post AG	Duitsland						Dialogo succesvol afgerond
3	Royal Mail plc	Verenigd Koninkrijk						Dialogo succesvol afgerond
4	United Parcel Service, Inc. Class B	Verenigde Staten						Dialogo onsuccesvol afgerond

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialogo	3. Voeren dialogo	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialogo
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialogo succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialogo onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialogo tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

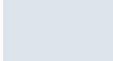

4.3. Evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten gedeeld aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 4.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 4.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	100%	ja

Kwalitatieve duiding

- Tijdens het engagement met ondernemingen in transport en logistiek vond met de meeste ondernemingen een goede, inhoudelijke dialoog plaats;
- Mede door de grote verschillen tussen ondernemingen en hun activiteiten neemt klimaat een zeer uiteenlopende plek in op hun bestuurlijke agenda en prioriteiten;
- Reductie van het brandstofverbruik staat als belangrijke kostenpost al hoog op de agenda's van ondernemingen.
- Bij ondernemingen zonder een omvangrijke voertuigvloot wordt klimaat en reductie van broeikasgassen nog niet altijd als een kwestie onder de eigen verantwoordelijkheid gezien, maar eerder als een probleem in de keten;
- Ondernemingen hebben ten aanzien van de doelstellingen toch vaak een defensieve houding en voelen zich slachtoffer van het winkelbedrijf en de consument die vraagt om sneller en goedkoper transport, sterke groei van online winkelen, met als gevolg hoge CO₂- uitstoot.

4.4. Individuele casussen

C.H. ROBINSON WORLDWIDE, INC. | TRANSPORT EN KLIMAAT

LUCHTVRACHT EN LOGISTIEK VERENIGDE STATEN	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI AAA	START DIALOOG 1-7-2018
CARBON EMISSION SCORE 9.9/10	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	C.H. Robinson Worldwide INC. (hierna C.H. Robinson) is een Amerikaans logistiek bedrijf dat opslag, transport en diverse andere aanverwante diensten integreert. De onderneming heeft meer dan 300 kantoren en meer dan 15.000 werknemers in Noord-Amerika, Europa, Azië en Zuid-Amerika. C.H. Robinson heeft contractuele relaties met ongeveer 66.000 transportbedrijven. In de Verenigde Staten gevestigde bedrijven hebben onder de huidige regering te maken met minder strenge regelgeving naar aanleiding van klimaatverandering. Bovendien beschikt C.H. Robinson als logistiek bedrijf niet over een eigen vloot, maar koopt zij transport in bij derden. Ondanks de mogelijk lagere blootstelling aan risico's op het gebied van regelgeving, biedt het bedrijf aan klanten diverse transportmogelijkheden om hun broeikasgasemissies te beperken.
Voortgang	Wij hebben C.H. Robinson gevraagd naar de wijze waarop het geraakt kan worden door de gevolgen van het veranderende klimaat, of het inzicht heeft in transitierisico's en de maatregelen die het neemt om deze te mitigeren. Verder waren wij geïnteresseerd hoe bedrijven zoals C.H. Robinson aankijken tegen de grote verduurzamingsvraagstukken in de sector en hun specifieke rol. Ook hebben wij de onderneming gevraagd om hun broeikasgas data te meten en te rapporteren.
Vervolg	Aanvankelijk rapporteerde de onderneming haar CO2-emissies niet. Toen wij dit bij de onderneming aankaartte werd ons gezegd dat ze gingen starten met het verzamelen, analyseren en rapporteren van broeikasgasdata. In het CDP rapport van 2019 was C.H. Robinson voor het eerst transparant over hun CO2-emissies. In een vervolg gesprek hebben wij de onderneming erop gewezen dat emissiedoelen ontbraken en een belangrijke toevoeging zouden zijn. Tijdens ons gesprek werd ons verteld dat de onderneming concrete en ambitieuze emissiedoelstellingen zou publiceren. Helaas is het nog niet zover gekomen. Het is jammer dat de ontwikkeling niet sneller verloopt, maar wij zijn tevreden over de stappen die de onderneming inmiddels wel heeft gezet.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Emissie Score
Royal Mail ¹	9,8
Expeditos	9,6
Deutsche Post AG	9,4
United Parcel Service	9,4
C.H. Robinson	8,6

¹ hoogste score in de sector

LUCHTVRACHT EN LOGISTIEK DUITSLAND	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI A	START DIALOOG 1-7-2018
CARBON EMISSION SCORE 9.2/10	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	Deutsche Post AG is een Duits logistiek bedrijf, ook bekend als Deutsche Post DHL. Het beschikt over ruim 200 vrachtvliegtuigen en 97.000 voertuigen op de weg. Door in te zetten op grootschalige verduurzaming en gebruik van hernieuwbare energie, vooral door koeriers in stedelijke gebieden, zet Deutsche Post de toon in de sector. Wij willen weten op welke wijze anderen in de sector kunnen leren van de vorderingen van het bedrijf en het bedrijf aansporen kennis te delen. Deutsche Post is de grootste in de sector met ruim 500.000 werknemers die actief zijn in meer dan 220 landen. Bedrijven met een grote vliegtuigvloot, zoals Deutsche Post, zijn blootgesteld aan strenge regelgeving in Europa. Deutsche Post toont sterke initiatieven om de CO ₂ -intensiteit te verminderen, met ambitieuze reductiedoelstelling, het gebruik van hernieuwbare energie om de faciliteiten van het bedrijf van energie te voorzien en het gebruik van hybride elektrische voertuigen op de weg. In de transportsector presteert Deutsche Post bovengemiddeld. We hebben de kennis en ervaring van Deutsche Post met andere bedrijven gedeeld. Onze gesprekken met Deutsche Post gingen over emissiereductiedoelstelling, de verificatie van emissiedoelen als Science Based Targets en over beïnvloeding van wet- en regelgeving op klimaatgebied.
Voortgang	Deutsche Post presenteerde in 2021 haar klimaatdoelstellingen. In een uitgebreid plan met goed doordachte en ambitieuze verduurzamingsmaatregelen geeft de onderneming aan emissievrij verwacht te zijn in 2050. Deze maatregelen zullen geïmplementeerd worden door het Science Based Targets initiative. De maatregelen bestaan uit het elektrificeren van hun wegtransport, het gebruik van duurzame energie in de kantoren en het gebruik van duurzame brandstoffen voor luchtvracht.
Vervolg	We hebben Deutsche Post gevraagd om meer duidelijkheid inzake de doelen die zij nastreven met hun lobbyactiviteiten, vooral ook op klimaatgebied. Ook vroegen wij hen transparanter te zijn in de rapportages op dit onderwerp. Deutsche Post beschikt over beleid ten aanzien van anti-corruptie, bedrijfsethiek en heeft ook duidelijke lobbyrichtlijnen, maar wij denken dat de onderneming gebaat zou zijn bij heldere uitgangspunten bij het beïnvloeden van klimaatwet- en regelgeving.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Emissie Score
Royal Mail ¹	9,8
Expeditos	9,6
Deutsche Post AG	9,4
United Parcel Service	9,4
C.H. Robinson	8,6

¹ hoogste score in de sector

LUCHTVRACHT EN LOGISTIEK VERENIGD KONINKRIJK	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI AA	START DIALOOG 1-7-2018
CARBON EMISSION SCORE 9.8/10	MIJLPAAL 6

Relevantie en doelstelling	Het Britse postbedrijf Royal Mail Group (hierna Royal Mail) is actief in 44 landen. De onderneming heeft twee bedrijfsonderdelen: Royal Mail in het Verenigd Koninkrijk wat zich richt op pakketten en brieven - en GLS, een pakketbezorgingsdienst in 41 Europese landen, de Verenigde Staten en Canada. Royal Mail heeft ruim 160.000 mensen in dienst. Royal Mail voorziet de voornaamste aan klimaatverandering gerelateerde risico's in brandstofprijsverhogingen door CO ₂ -beprijzing, extra kosten die verbonden zijn aan milieuzones in steden en reputatieschade door het ineffectief omgaan met energie.
Voortgang	Wij gingen met Royal Mail in gesprek over haar doelstellingen voor emissiereductie en CO ₂ -intensiteit. Ook hadden wij vragen over transitierisico's en de mogelijkheden tot het stellen van Science Based Targets. Zo kunnen ondernemingen klimaatdoelstellingen opstellen die passen binnen de ambitie van het Akkoord van Parijs. De klimaatdoelstellingen moeten wel wetenschappelijk onderbouwd zijn en door het Science Based Targets Initiative geverifieerd.
Vervolg	Toen wij met Royal Mail voor het eerst contact hadden, had de organisatie net haar zelf gestelde emissiedoelstellingen behaald, ze hadden hun CO ₂ uitstoot in 2020 vergeleken met 2005 met 32% verminderd. We hebben met Royal Mail gesproken over nieuwe, ambitieuze klimaatdoelstellingen en hebben haar op de mogelijkheden tot het stellen van Science Based Targets gewezen. De onderneming heeft inmiddels nieuwe doelstellingen geformuleerd. Royal Mail streeft ernaar om in 2050 CO ₂ -neutraal te opereren. Deze doelstelling zijn in lijn met een 1,6 graden scenario en valt daarmee binnen de doelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs. In lijn met de doelstelling om CO ₂ neutraal te opereren stelt Royal Mail zich ook ten doel te zorgen dat in 2050 al haar voertuigen werken op alternatieve brandstoffen. De onderneming ontwikkelt op dit moment een routekaart met gedetailleerde tussentijdse doelstellingen. Wel is er al bekend dat de onderneming pilots uitvoert met biobrandstoffen en 295 voertuigen die op alternatieve brandstoffen werken aan de vloot heeft toegevoegd. Ook voert Royal Mail proeven uit met bestelbussen die op waterstof rijden en probeert de onderneming haar energieverbruik in haar gebouwen te verminderen door efficiëntere apparatuur te installeren. Royal Mail heeft tijdens de engagementperiode belangrijke nieuwe doelen gesteld.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Emissie Score
Royal Mail ¹	9,8
Expeditos	9,6
Deutsche Post AG	9,4
United Parcel Service	9,4
C.H. Robinson	8,6

¹ hoogste score in de sector

LUCHTVRACHT EN LOGISTIEK VERENIGD KONINKRIJK	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI A	START DIALOOG 1-7-2018
CARBON EMISSION SCORE 9.5/10	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	<p>UPS onderkent al enige tijd het belang van klimaat en de positie die de onderneming hierin zelf inneemt. Hoewel de onderneming over helder klimaatbeleid beschikt, is er nog wel ruimte voor verbetering. De recente klimaatrapporten van IPCC tonen aan hoe belangrijk het is dat landen en ondernemingen hun uitstoot terugdringen en dat moet sneller gebeuren dan nu. Onze oproep aan UPS was om de Parijse klimaatambitie te omarmen en zich ten doel te stellen om aantoonbaar binnen het pad van maximale opwarming van 1,5 graden Celsius te blijven. Ook vroegen wij om duidelijke rapportages, waarin de onderneming over zowel de eigen uitstoot als die in de waardeketen verslag doet. Wij deelden onze kennis van Deutsche Post DHL, die zich heeft verbonden aan wetenschappelijk geverifieerde emissiedoelstellingen.</p>
Voortgang	<p>Aanvankelijk maakte UPS nog geen gebruik van scenario-analyses die kunnen helpen bij het in kaart brengen van transitierisico's. Zo kunnen bijvoorbeeld veranderingen in klimaatwet- en regelgeving verstrekende gevolgen hebben voor de vervoerder, die een belangrijk deel van de operationele uitgaven ziet opgaan aan overwegend fossiele brandstof. Ook een stijgende CO2-prijs en de effecten daarvan op de winstgevendheid van de onderneming zijn relevante risico's waarvan onduidelijk is of UPS deze via scenario's serieus onderzoekt.</p> <p>Ook was de onderneming in onze ogen onvoldoende transparant over haar lobbyactiviteiten en ontstaat de indruk dat UPS onder meer via lidmaatschap aan belangenvereniging Alec in de VS op de achtergrond een andere klimaatagenda hanteert dan aan aandeelhouders wordt gerapporteerd. Alec staat bekend als een conservatieve en zeer klimaatkritische belangengroep die zich hevig verzet tegen streng overheidsbeleid die gericht is op beteugeling van klimaatverandering. Beleggers verwachten een consistente naleving van het UPS klimaatbeleid door de onderneming, ook als het deelname aan lobby-activiteiten betreft of lobby die mede namens UPS plaatsvindt.</p>
Vervolg	<p>Tijdens onze dialoog met UPS bleek dat de ambitie van het bedrijf in belangrijke mate ligt in het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstof. Hierbij hoort een overgang op elektrisch transport, een overgang naar het gebruik van alternatieve brandstoffen en een verschuiving van transport door de lucht naar andere vervoersmodaliteiten. Wij hebben UPS erop gewezen dat het zetten van Science Based Targets een hele goede manier is om van deze ambities duidelijke en ambitieuze klimaatdoelstellingen te maken. UPS heeft in 2021 ambitieuze klimaatdoelen opgesteld. Ze hebben doelstellingen geformuleerd om volledig carbonneutraal te opereren in 2050 met tussentijdse doelstellingen in 2035 voor een halvering van de uitstoot per geleverd pakket. Om deze doelen te behalen is de organisatie voornamelijk gericht op het verhogen van het aantal elektrische voertuigen, het gebruik van hernieuwbare brandstoffen en onderzoek naar duurzame vliegtuigbrandstof. UPS rapporteert de voortgang van deze klimaatdoelen op een consistente manier en volgt de richtlijnen van TCFD.</p> <p>Wij hebben met UPS gesproken over de urgentie van het gebruiken van een scenario-analyse om wet- en regelgeving in kaart te brengen, wij wezen hierbij op de richtlijnen die TCFD hiervoor biedt. Sinds 2021 rapporteert UPS in lijn met TCFD. UPS is actief in een groot aantal landen en de onderneming ziet vooral op het Europese continent concrete veranderingen plaatsvinden zoals dieselvrije stadscentra en milieuzones. Dit soort ontwikkelingen dwingt UPS om lokale politiek scherp te volgen. Wij hebben UPS erop geattendeerd dat hun lobbyactiviteiten mogelijk in tegenspraak zijn met het eigen beleid en UPS om meer transparantie gevraagd. Opnieuw hebben wij een aandeelhoudersresolutie mede-ingediend, die vraagt om meer transparantie over UPS' lobbyactiviteiten en -uitgaven en de afstemming tussen UPS' klimaatbeleid en lobbyactiviteit. De resolutie wordt naar verwachting tijdens de aandeelhoudersvergadering in mei 2022 in stemming gebracht.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Emissie Score
Royal Mail ¹	9,8
Expeditos	9,6
Deutsche Post AG	9,4
United Parcel Service	9,4
C.H. Robinson	8,6

¹ hoogste score in de sector

5. Klimaattransitie

In het klimaatakkoord van Parijs hebben 196 landen afgesproken om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de twee graden, waarbij het streven is de opwarming van de aarde beneden de 1,5 graad te houden. In een rapport over klimaatverandering (IPCC)², wordt gesteld dat hiertoe het totaal aan mondiale CO₂-emissies tegen 2030 met 45% zal moeten dalen ten opzichte van 1990. Omdat fossiele brandstoffen die bij de verbranding een groot deel van de CO₂-uitstoot veroorzaken vooralsnog een centrale rol in de energievoorziening spelen, zal een verstrekkende transitie van de energievoorziening nodig zijn om de uitstoot van broeikasgassen fors te reduceren. Wereldwijd spannen overheden, (maatschappelijke) organisaties en consumenten zich in om een transitie mogelijk te maken naar een koolstofarme economie. Daarbij ligt de nadruk op investeren in meer hernieuwbare energie en het afbouwen van onze afhankelijkheid van fossiele energiebronnen.

5.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Tijdens de dialoog klimaattransitie wordt gesproken met ondernemingen over de gevolgen van de klimaattransitie in termen van risico's en kansen. Het gesprek richt zich op de strategie die bedrijven kiezen, maar ook: in welke mate zijn zij voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst? In welke mate kunnen bijvoorbeeld ondernemingen die nu sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen zich tijdig aanpassen aan een veranderende markt en regelgeving? Waar ligt het zwaartepunt van de huidige investeringen door ondernemingen en welke keuzes liggen hieraan ten grondslag? Zijn ondernemingen in staat om verschillende toekomstscenario's uit te werken, veranderingen waar te nemen en tijdig te anticiperen?

Met behulp van een scenario-analyse model is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in de ondernemingen waarvan gesteld kan worden dat zij in de komende 5 jaar het verst verwijderd zijn van een breed geaccepteerd 2 °C scenario. De analyse bestrijkt 70-90% van de broeikasgasemissies die samenhangen met een standaardportefeuille en omvat de door de DNB beschreven transitiegevoelige sectoren zoals de fossiele energie sector. Op basis van observaties blijkt dat er relatief veel winst valt te behalen voor de energiesector (olie en gas) en automobielproducenten. Ondernemingen in de portefeuille in deze sectoren staan momenteel voor de grootste uitdagingen in relatie tot de energietransitie doordat zij momenteel meer opereren in lijn met een 2 – 4 graden scenario dan een 1,5-2 graden scenario.

Doel van thema

In het engagementtraject zijn verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaatgerelateerde risico's en kansen meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken;
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Autoproducenten dienen hierbij een duidelijk visie op de ontwikkeling van elektrisch rijden op te stellen;
- De olie- en gasbedrijven nemen een sturende rol aan in de transitie naar hernieuwbare energie en reageren niet slechts op de vraag;
- De ondernemingen geven toegang tot de gehanteerde maatstaven en doelstellingen en stelt beleggers/financiers in staat om potentiële risico's, het vermogen om aan financiële verplichtingen te voldoen, de algemene blootstelling aan klimaat gerelateerde kwesties en de voortgang in het beheer van deze kwesties beter te beoordelen;
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen klimaatmaatregelen.

² IPCC, 2007: Climate Change 2007: Synthesis Report. Contribution of Working Groups I, II and III to the Fourth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change [Core Writing Team, Pachauri, R.K and Reisinger, A. (eds.)]. IPCC, Geneva, Switzerland, 104 pp.

TABEL 5.1.1 GESELECTEERDE BEDRIJVEN ^{1,2,3}

Bedrijf	Sector	Regio	TPI Score ¹ (0-4)	CDP Score ² (A-F)	MSCI Score	Low Carbon Transition score ³ (1-10)
Subaru Corp.	Auto	Japan	Level 3	B	B	4,92
Renault	Auto	Frankrijk	Level 3	A-	A	5,09
BMW	Auto	Duitsland	Level 4	A-	A	5,37
Marathon Oil Corp.	Olie en gas	Verenigde Staten	Level 2	F	BBB	2,51
Exxon Mobil Corp.	Olie en gas	Verenigde Staten	Level 3	F	BBB	2,58
OMV AG	Olie en gas	Oostenrijk	Level 4	A-	AAA	2,38

- 1 Transition Pathway Initiative (TPI) score. Beoordeling op basis van levels om te beoordelen hoe bedrijven omgaan met de klimaatverandering en de risico's die dit met zich meebrengt voor hun bedrijf. Levels: 0 = unaware, 1 = awareness, 2 = Building capacity, 3 = Integrating into operational decision making en 4= strategic assessment.
- 2 CDP Score. De score van het bedrijf bestaat uit twee factoren: 1) de mate van detail en de volledigheid van haar antwoorden, en 2) haar bewustzijn van de klimaatproblematiek, haar managementmethoden en de vooruitgang in de strijd tegen de klimaatverandering.
- 3 MSCI Low Carbon Transition score. Een bedrijfsscore die de mate van afstemming van een bedrijf op de Low Carbon Transition meet. Bedrijven met een hogere Low Carbon Transition-score liggen meer in lijn met de klimaattransitie dan bedrijven met een lagere score (Score: 0-10).

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG:

• **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.

• **SDG 13: Klimaatactie**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 13.2 dat zich richt op maatregelen integreren inzake klimaatverandering.

Voortgang thema

Met enkele ondernemingen van de groep is opnieuw gesproken tijdens de rapportageperiode. Van alle ondernemingen is door ons vastgesteld hoe de voortgang is ten aanzien van de genoemde engagementdoelstellingen.

Renault maakte in de afgelopen periode belangrijke voortgang. Het stelde zichzelf ten doel om in 2040 in Europa en in 2050 wereldwijd volledig CO₂ neutraal te zijn. Het blijft niet bij woorden, want Renault heeft een zeer ambitieus actieplan opgesteld met tussentijdse doelen. Ook is het doel van de Europese Unie voor reductie van de uitstoot per verkochte auto gehaald. De onderneming zou echter nog wel meer kunnen doen. Bijvoorbeeld de leveranciers aanspreken op hun milieubeleid en – prestaties. Dit zou tot een nog verdere verbetering leiden. Wij blijven de prestaties van Renault volgen en bespreken de voortgang tijdens de komende gesprekken.

Met **BMW** spraken wij over doelstellingen met betrekking tot de klimaattransitie. Er zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart de bevestiging van het onafhankelijke Science Based Targets Initiative (SBTi) dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn met het Akkoord van Parijs zijn, voor zover deze betrekking hebben op scope 1 en 2. Dat wil zeggen de eigen uitstoot en die gepaard gaat met ingekochte energie. Hoewel wij BMW ook

vragen om verantwoordelijkheid te accepteren voor de scope 3 uitstoot (door de geproduceerde auto's) vinden wij de bevestiging van de doelen door het SBTi een belangrijke stap. Wij vragen ook aan andere producenten om dit voorbeeld te volgen.

Wij spraken met **Subaru** over de klimaattransitie. De onderneming loopt achter op de concurrentie in het elektrificeren van het modelaanbod. De onderneming verschuilt zich hierbij enigszins achter het uitblijven van de vraag. Subaru verkoopt voornamelijk auto's in Japan en Noord-Amerika, waar nog volop vraag is naar traditionele auto's. Hierdoor ligt bij de automaker de nadruk niet primair op elektrificatie van het modelaanbod. Wel startte de onderneming eerder een samenwerking met Toyota en in mei kondigde de partijen een eerste volledig elektrische model aan. Wij vragen Subaru toch om meer actie te ondernemen en tenminste emissiedoelen te formuleren.

Onze dialoog met **Exxon** verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang, terwijl er bij de onderneming intussen toch wel wat ontwikkelingen zijn. In het tweede halfjaar van 2021 maakte Exxon zelfs bekend dat ze in 2030 leidend wil zijn op gebied van broeikasgasuitstoot. Inmiddels is bekend dat de onderneming kleine stappen vooruit zet, zo stemde het in met een reductiedoelstelling op de uitstoot van het sterke klimaatgas methaan. We willen met Exxon praten over haar nieuwe broeikasgasreductie doelstellingen en haar om meer inzicht vragen over hoe ze deze doelstellingen wil bereiken. Gegeven de beperkte respons die wij ontvingen op pogingen om in contact te treden, beraden wij ons op volgende stappen. Wij escaleren de dialoog met Exxon, mogelijk via het uitoefenen van ons stemrecht in de komende periode.

Vervolg

Wij zullen BMW volgen op de voortgang van haar ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen en de positieve aspecten bij de andere autoproducenten delen. Wij verwachten ook van

Subaru stappen die zorgen voor een duidelijker pad naar een klimaatvriendelijker toekomst. In de eerste helft van 2022

zullen ook de dialogen met Marathon, OMV, Exxon en Renault vervolgd worden.

5.2. Voortgang thema

Per eind december 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	BMW	Duitsland						
2	Exxon Mobil Corp.	Verenigde Staten						
3	Marathon Oil Corporation	Verenigde Staten						
4	OMV AG	Oostenrijk						
5	Renault SA	Frankrijk						
6	SUBARU CORP	Japan						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

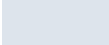

5.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kost toelichten:

TABEL 5.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 5.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	67% na 2,6 jaar	ja

5.4. Individuele casussen

EXXON MOBIL CORP | KLIMAATTRANSITIE

OLIE & GAS VERENIGDE STATEN	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI BBB	START DIALOOG 15-6-2019
LOW CARBON TRANSITION SCORE 2.54 /10	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	<p>Exxon Mobil Corporation is een Amerikaanse olieproducent. Het behoort tot de 'Supermajors, de zes grootste beursgenoteerde oliemaatschappijen. Exxon Mobil is betrokken bij de productie van olie en aardgas in 40 landen wereldwijd. De activiteiten zijn in drie onderdelen verdeeld, upstream, downstream en chemie. Exxon wordt er regelmatig van beticht dat het gebruikmaakt van lobbyen om klimaatwetgeving en -beleid tegen te houden of te vertragen. In het verleden noemde Exxon het stellen van reductiedoelen 'een schoonheidswedstrijd'.</p> <p>Exxon levert wel een aantal inspanningen om de voetafdruk van haar activiteiten te minimaliseren. De onderneming investeert in CO₂-afvang en -opslag, energie-efficiëntie en biobrandstoffen om haar voetafdruk te beperken. Exxon blijft intussen de productie uitbreiden in de VS en Brazilië, waardoor de CO₂-voetafdruk naar verwachting toch verder zal toenemen. Exxon nam zich voor om in 2030 tot de leidende spelers in de sector te horen op het gebied van broeikasgasuitstoot. De aankondiging is moeilijk op waarde te schatten, want in de huidige plannen van de onderneming wordt niet gezegd hoe. Bovendien is er nog te weinig aandacht voor scope 3 uitstoot en verbindt Exxon aan deze categorie geen concrete doelen. Exxon richt zich op innovaties op het gebied van aardolie, haar investeringen in hernieuwbare energie zijn bescheiden.</p>
Voortgang	<p>Onze dialoog met Exxon verloopt moeizaam en komt eigenlijk niet op gang. Ondertussen signaleren we bij de onderneming wel wat interessante ontwikkelingen. Een activistische aandeelhouder bereikte in het voorjaar van 2021 met de steun van institutionele investeerders, inclusief Achmea Investment Management de aanstelling van drie bestuurders tijdens de aandeelhoudersvergadering. Deze bestuurders zullen trachten Exxon in de richting van een beter georganiseerde transitie te helpen. In het tweede halfjaar van 2021 maakte Exxon zelfs bekend dat ze in 2030 voorop willen gaan op het gebied van lagere broeikasgasuitstoot. Ze hebben dit statement onderbouwd door doelstellingen te publiceren, onder meer op het gebied van lagere upstream emissies, methaanuitstoot en affakkeling. Exxon spreekt zich nog nergens uit over een ambitie om de absolute CO₂ uitstoot terug te brengen of, de olifant in de kamer, de emissies die gepaard gaan met het productgebruik, de 'scope-3 emissies.</p>
Vervolg	<p>We willen met Exxon praten over haar nieuwe broeikasgasreductie doelstellingen en haar om meer inzicht vragen over hoe ze deze doelstellingen wil bereiken. Gegeven de beperkte respons die wij ontvingen op pogingen om in contact te treden, beraden wij ons op volgende stappen. Wij escaleren de dialoog met Exxon, mogelijk via het uitoefenen van ons stemrecht in de komende periode.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Low Carbon Transition score (1-10)
BMW	5,37
Renault	5,09
Subaru Corp.	4,92
Marathon Oil Corporation	2,51
Exxon Mobil Corporation	2,58
OMV AG	2,38

AUTO's DUITSLAND	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI A	START DIALOOG 15-6-2019
LOW CARBON TRANSITION SCORE 5.34 /10	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	<p>Bayerische Motoren Werke, kortweg BMW, is een Duitse onderneming die auto's en motorfietsen produceert onder de merknamen BMW, Mini en Rolls-Royce. Van de totale omzet wordt iets minder dan de helft gerealiseerd in Europa, zo'n 20 procent in Noord-Amerika en 30 procent in Azië. Er werken circa 120.000 mensen voor de onderneming.</p> <p>Sinds de vorige rapportageperiode zijn belangrijke stappen gezet. De onderneming ontving in maart van 2021 de bevestiging van SBTi dat de door BMW gestelde emissiereductiedoelen in lijn zijn met het Akkoord van Parijs. Het betreft de doelen voor de zogenaamde scope 1, 2 en 3 uitstoot. We zijn tevreden met dit nieuws en zullen BMW als voorbeeld gebruiken in gesprekken met andere producenten. BMW's doel is om in 2050 CO2-neutraal te zijn.</p> <p>Wij vragen BMW haar transitiestrategie verder uit te werken door reductiedoelstellingen op te stellen voor indirecte emissies, voornamelijk bestaande uit de uitstoot van de verkochte auto's.. Daarnaast willen wij dat BMW strategieën en beleid zodanig opstelt, dat lobbydoelstellingen niet tegenstrijdig zijn met de publiek geuite klimaatambities, en dat de onderneming hierover op een heldere wijze rapporteert.</p>
Voortgang	<p>Met BMW spraken wij over haar doelstellingen rond de klimaattransitie. BMW heeft nieuwe door het Science Based Target Initiative geverifieerde klimaatdoelstellingen. Haar doel is om voor 2030 haar scope 1 en 2 uitstoot per gemaakt voertuig te verminderen met 80% met als basis jaar 2019. Ook wil BMW dat haar scope 3 uitstoot per gereden kilometer met 40% daalt voor 2030. BMW-groep gaat ook haar upstream, transport en inkoop (scope 3) uitstoot verminderen, haar doel is om dit voor 2030 te verminderen met 22% per verkocht voertuig met 2019 als basis jaar.</p> <p>Tijdens COP26 werd BMW gevraagd om een verklaring te ondertekenen met de belofte om de verkoop van benzine- en dieselveertuigen tegen 2040 te beëindigen. BMW weigerde deze te ondertekenen. Ook staat BMW in de top 50 van ondernemingen die invloed hebben op het tegenhouden van klimaatwetgeving. Deze ranglijst is gemaakt door InfluenceMap, dat zegt dat het klimaatbeleid en de lobbyactiviteiten van BMW regelmatig in tegenspraak met elkaar zijn.</p>
Vervolg	<p>Wij willen met BMW praten over haar lobbyactiviteiten en haar erop wijzen dat deze haar klimaatdoelstellingen tegenspreken. We willen BMW vragen om meer transparantie over haar lobbyactiviteiten.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Low Carbon Transition score (1-10)
BMW	5,37
Renault	5,09
Subaru Corp.	4,92
Marathon Oil Corporation	2,51
Exxon Mobil Corporation	2,58
OMV AG	2,38

AUTO's JAPAN	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI B	START DIALOOG 15-6-2019
LOW CARBON TRANSITION SCORE 4.89/10	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	Subaru Corporation is een Japans technologieconcern. De drie belangrijkste activiteiten zijn de productie en verkoop van auto's onder het merk Subaru, vliegtuigcomponenten en kleine motoren voor onder andere generatoren. De onderneming had in 2018 wereldwijd 33,500 werknemers in dienst. De uitstoot van CO2 emissies van Subaru is volgens het Transition Pathway Initiative nog niet in lijn met het klimaat akkoord van Parijs. Wel heeft de onderneming nieuwe klimaatdoelstellingen geformuleerd. Subaru heeft als doel om voor 2051 haar scope 1 en 2 uitstoot carbon neutraal te maken en ook de gemiddelde CO2-uitstoot van nieuwe passagiers auto's (scope 3) met 90% te verminderen. Ze hebben een duidelijk routeplan geformuleerd bij hun doelstellingen. We willen dat Subaru nu een robuuste transitiestrategie opstelt, waarin wordt uitgelegd hoe naar de doelen wordt toegewerkt.
Voortgang	Subaru heeft aan het eind van 2021 nieuwe klimaatdoelstellingen bekendgemaakt. Ze wil voor 2051 CO2-neutraal zijn. Dit willen ze bereiken met behulp van tussendoelen, zoals de directe uitstoot voor 2031 met 30% verminderen. Het streeft ernaar dat tegen 2030 haar wereldwijde verkoop voor minimaal 40% uit elektrische/hybride auto's bestaat. Ondanks dat deze doelstellingen een goede stap in de juiste richting zijn, zorgen deze er niet voor dat de onderneming in lijn is met het Akkoord van Parijs. De onderneming is bezig met het opstellen van een circulaire strategie, die wellicht nog voor verrassingen zorgt.
Vervolg	Wij willen de onderneming spreken over hoe zij hun strategie nog ambitieuzer kunnen maken zodat deze in de toekomst wel in lijn is met het klimaat akkoord van Parijs, of ambitieuzere scenario's. We willen Subaru vragen om de huidige transitiestrategie verder aan te scherpen.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Low Carbon Transition score (1-10)
BMW	5,37
Renault	5,09
Subaru Corp.	4,92
Marathon Oil Corporation	2,51
Exxon Mobil Corporation	2,58
OMV AG	2,38

AUTO's FRANKRIJK	KLIMAAT
ESG SCORE MSCI BBB	START DIALOOG 15-6-2019
LOW CARBON TRANSITION SCORE 5.23/10	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	<p>Renault S.A. is een Franse fabrikant van personenauto's, bedrijfswagens, trucks, tractoren en vliegtuigmotoren. Renault is een van de grootste automobiefabrikanten in Europa en tevens de marktleider op het continent. Het 'Drive the future plan' van Renault is erop gericht om de ecologische voetafdruk van per voertuig tussen 2010 en 2022 met 25 procent te verminderen. Deze indicator heeft betrekking op de levenscyclus van alle voertuigen die wereldwijd worden verkocht, met inbegrip van de logistieke, commerciële en industriële activiteiten van de Groupe Renault en de zakenreizen. Daarnaast stelt Renault zich ten doel om uiterlijk in 2040 in Europa CO₂ neutraal te zijn en uiterlijk in 2050 wereldwijd. Deze doelstellingen zijn in lijn met de 2 graden-doelstelling zoals overeengekomen in het Klimaatakkoord van Parijs en bovendien gevalideerd door het Science Based Targets Initiative. Renault heeft in 2021 een klimaatrapport gepubliceerd waarin de stappen staan waarlangs de onderneming voor 2050 wereldwijd CO₂ neutraal meent te zijn.</p> <p>Renault ziet elektrificering als de beste oplossing voor het aanpakken van de klimaatproblematiek rond mobiliteit. Renault heeft al veel ervaring met elektrische voertuigen en is binnen dit segment marktleider in Europa. Wij willen weten hoe Renault aankijkt tegen klimaatrisico's en bijvoorbeeld de ontwikkeling van wet- en regelgeving. Ook willen wij met Renault praten over haar actieplan om in 2050 CO₂ neutraal te zijn.</p>
Voortgang	<p>In 2020 liep Renault volgens MSCI een verhoogd risico op boetes vanwege de Europese doelstellingen rondom de CO₂ uitstoot van personenauto's. Renault heeft het doel van de European Union voor passagiers auto's echter gehaald en haar uitstoot per auto in belangrijke mate verlaagd. Om klimaatrisico's in kaart te brengen werkt Renault met korte, middellange en lange termijn klimaat scenarioanalyses in lijn met de TCFD aanbevelingen.</p> <p>Renault stelt 9 actiepunten centraal. Zo wil Renault na 2025 uitsluitend nog elektrische voertuigen verkopen en gaat het ervoor zorgen dat de accu's van haar voertuigen langer meegaan en makkelijker te hergebruiken zijn. De onderneming wil haar posities tevens sterk ontwikkelen op het gebied van waterstof. Renault gaat ook nieuwe vormen van autodelen stimuleren.</p> <p>De onderneming slaagde er nog niet in om tijdens COP26 een nul-uitstoot verklaring te steunen, waarin werd opgeroepen om de wereldwijde overgang van auto's met fossiele brandstoffen naar auto's met nul uitstoot te versnellen. Deze overeenkomst is door meerdere regeringen en grote ondernemingen ondertekend. Het is opvallend dat Renault zich hier niet aan heeft willen verbinden gezien de ambities.</p>
Vervolg	<p>Renault heeft grote stappen gezet op het gebied van milieu en klimaatbeleid. Wij willen de onderneming dan ook vragen of ze kan bijdragen om leveranciers en andere partijen in de waardeketen te bewegen dit voorbeeld te volgen.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Low Carbon Transition score (1-10)
BMW	5,37
Renault	5,09
Subaru Corp.	4,92
Marathon Oil Corporation	2,51
Exxon Mobil Corporation	2,58
OMV AG	2,38

6. Klimaatadaptatie en Water

Water is de basis voor leven op aarde en een belangrijke grondstof voor vele productieprocessen. Mede door een stijging van de temperatuur en een verandering in neerslagpatronen als gevolgen van het veranderende klimaat, is de beschikbaarheid van water niet meer vanzelfsprekend. Wereldwijd worden jaarlijks 55 miljoen mensen getroffen door droogte³. Naast waterschaarste, zorgt ook een overvloed aan water voor problemen in de vorm van overstromingen en is vervuiling van water een belangrijke oorzaak voor sterftegevallen en ziekten in lage- en midden-inkomenslanden⁴. Omdat watergebruik en problematiek rondom water, in contrast met klimaat, per regio verschilt, kunnen ondernemingen die actief zijn in regio's waar waterschaarste speelt een belangrijke bijdrage leveren aan de aanpak van deze problematiek. In dit engagement thema richten wij ons daarom op ondernemingen in de metalen en mijnbouw- en halfgeleiderindustrie die zeer afhankelijk zijn van grote hoeveelheden water en actief zijn in regio's waar waterschaarste heerst.

6.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Klimaatadaptatie en water zijn onlosmakelijk verbonden. Overstromingen, droogte en bosbranden zijn een uiting van het veranderende klimaat. Deze water gerelateerde natuurrampen waren over de afgelopen 50 jaar de leidende oorzaak voor slachtoffers en economische schade⁵. Ondanks het bewijs dat water in combinatie met klimaat een onderwerp van belang is, is het vaak onderbelicht bij ondernemingen. Veel ondernemingen rapporteren watergebruik alleen op geaggregeerd niveau en alleen voor eigen productielocaties. Daarnaast geven veel ondernemingen geen inzicht in de lange termijn kwetsbaarheden in de specifieke regio's en toeleveringsketens waar ze actief zijn. Naast de gebreken in rapportages bij ondernemingen, hebben ESG-dataproviders geen gestandaardiseerde aanpak, wat het vergelijken van cijfers op dit gebied lastig maakt voor beleggers.

Deze benadering tot water is het gevolg van de complexiteit ervan. Water is een veelzijdig probleem waarbij een aantal zaken relevant zijn:

- Zowel een teveel als een tekort aan water is problematisch.
- In contrast met de invloed van broeikasgassen op de wereldwijde klimaatverandering, is de impact van watergebruik overwegend lokaal en bepaald door omstandigheden in de regio en het stroomgebied. Zo zijn met name regio's waar al waterschaarste heerst en waar klimaatverandering een grote impact heeft relevant.

- Bij de waterproblematiek is niet alleen klimaatverandering relevant, maar ook de toenemende vraag naar water door economische groei, de groei van de bevolking en de invloed van watervervuiling op de beschikbaarheid van voldoende schoon water.
- De impact van waterschaarste kan verschillen per belanghebbende.
- Water is een voorwaarde voor het bestaan van ecosystemen en een goede biodiversiteit.
- Een hoeveelheid water is meerdere keren te gebruiken als gebruikers slim en efficiënt met water omgaan. Techniek en samenwerking zijn daarom belangrijke sleutels tot de oplossing van deze problematiek.

Bij de voorbereiding en uitwerking van dit thema werken wij samen met WWF en onderzoeksinstituut Deltares. Deze samenwerking is tot stand gekomen door het gezamenlijk opstellen van een rapport over de (onvoldoende) beschikbaarheid van ESG-data op het thema water. Onder andere op basis van dit rapport maken wij de keuze om te focussen op specifieke regio's waar water stress hoog is. Daarnaast verkennen wij de mogelijkheden tot samenwerking met andere vermogensbeheerders.

Doel van thema

Het doel is om ondernemingen een gedegen waterbeleid te laten ontwikkelen en uit te laten voeren. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn. Ook dient een onderneming haar water gerelateerde risico's en kansen goed in kaart te brengen en te monitoren. Transparantie omtrent de door de onderneming gehanteerde maatstaven en doelstellingen stelt ons in staat om de onderneming beter te beoordelen op gebied van; (1)

³ https://wwf.panda.org/wwf_news/?352050/Worsening-drought-risk-impacts-55-million-people-every-year-says-WWF-report

⁴ https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2018-the-geography-of-future-water-challenges-2920_2.pdf

⁵ <https://public.wmo.int/en/media/press-release/water-related-hazards-dominate-disasters-past-50-years>

de potentiële risico's, (2) de algemene blootstelling aan water gerelateerde kwesties, (3) de impact hiervan op de

financiële resultaten, en (4) hoe de onderneming deze kansen en risico's aanpakt in de praktijk.

TABEL 6.1.1 DOELSTELLINGEN KLIMAATADAPTIE EN WATER

Doelstellingen	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	<ul style="list-style-type: none"> • De onderneming formuleert een lange termijn waterbeleid; • De onderneming heeft doelstellingen per productielocatie en toeleveringsketen met betrekking tot watergebruik, afvalwater en het herstellen van stroomgebieden; • Water is een aantoonbaar besproken onderwerp in de bestuurscommissies; • De doelstellingen zijn vertaald naar het beloningsbeleid.
Monitoring	<ul style="list-style-type: none"> • De onderneming monitort de vooruitgang op haar doelstellingen; • De onderneming analyseert strategische/financiële risico's en kansen als gevolg van waterschaarste; • De onderneming is op de hoogte van de effecten die haar watergebruik heeft op lokale stroomgebieden en binnen haar toeleveringsketens; • De onderneming heeft zicht op de impact van klimaatverandering op de beschikbaarheid van water voor haar activiteiten en relevante stakeholders.
Implementatie	<ul style="list-style-type: none"> • De onderneming optimaliseert processen om waterverbruik te verminderen en de waterkwaliteit te verbeteren. Bijvoorbeeld door de inzet van de best beschikbare technologieën; • De onderneming past scenario analyse toe bij huidige locaties en de selectie van nieuwe productielocaties; • De onderneming investeert in technische innovatie.
Transparantie	<ul style="list-style-type: none"> • De onderneming is transparant over haar waterrisico's en haar impact in de stroomgebieden en ecosystemen; • De onderneming is transparant over het inzetten van haar invloed met betrekking tot regelgeving op het gebied van water; • De onderneming is transparant over samenwerking met en het aangaan van de dialoog met relevante stakeholders.
Samenwerking in de sector	<ul style="list-style-type: none"> • De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketen en andere belanghebbenden die mede gebruik maken van dezelfde waterbronnen als de onderneming.

Dit thema sluit aan bij de volgende SDGs:

• **SDG Doel 3. Goede gezondheid en welzijn**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.9 dat zich richt op het verminderen van sterfgevallen en ziekten als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling van lucht, water en bodem.

• **SDG Doel 6. Schoon water en sanitair**

De focus ligt hierbij met name op de onderliggende doelen 6.3, 6.4, 6.5 en 6.6 die zich richten op het verbeteren van de waterkwaliteit, het verhogen van de efficiëntie in watergebruik, samenwerking en het herstellen van ecosystemen.

• **SDG Doel 12. Verantwoorde consumptie en productie**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 12.4 dat zich richt op milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en afval en de uitstoot in lucht, water en bodem te beperken.

• **SDG Doel 15. Leven op het land**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 15.1 dat zich richt op het behoud, herstel en duurzaam gebruik van zoetwaterecosystemen.

Geselecteerde regio's

De impact van watergebruik is afhankelijk van de regio en het stroomgebied. In onze engagement richten we ons daarom op specifieke regio's om te bepalen of de strategieën van ondernemingen op watergebied ook daadwerkelijk effectief zijn. Relevante regio's voor deze engagement zijn bijvoorbeeld:

- Mexico
- Zuid-Afrika
- De Balkan
- Australië
- Taiwan

Deze regio's zijn geselecteerd op basis van:

- De aanwezigheid van clusters van actieve mijnen of productielocaties⁶;
- Representativiteit voor wereldwijde problematiek, zoals vervuiling, urbanisatie, droogte;
- Een (verwachte) toenemende vraag voor zoetwater in deze stroomgebieden;
- De impact van klimaatverandering op deze regio's;
- Zorgen over het gevoerde waterbeleid en handhaving vanuit de overheid in deze stroomgebieden.

Geselecteerde sectoren en ondernemingen

Wij hebben twee sectoren geselecteerd voor dit engagementtraject. Dit zijn de maakindustrie en de basis materialensector. Volgens het CDP Global Water Report 2020 hebben deze twee sectoren de hoogste potentiële financiële impact wanneer geen actie wordt ondernomen op gebied

van waterschaarste⁷. Daarnaast is in deze sectoren de financiële impact 4 tot 66 keer zo hoog als de geraamde kosten van adaptie en mitigatie op gebied van water. Vanuit een economisch standpunt is in deze sectoren dus veel winst te behalen met maatregelen zoals het verbeteren van hergebruik van water, het plaatsen van een productiefaciliteit buiten een gebied met hoog overstromingsrisico en het beschermen van stroomgebieden.

Om dit engagementtraject nog meer focus te geven, kiezen wij voor de volgende (GICS) industriegroepen:

- Metalen en Mijnbouw
- Halfgeleiders

Wij hebben deze industriegroepen gekozen door de hoge afhankelijkheid van grote hoeveelheden water voor de productiecycclus. Waterschaarste vergroot het risico op operationele verstoringen en brengt hoge kosten met zich mee om de nodige watervoorziening veilig te stellen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geselecteerde ondernemingen.

TABEL 6.1.2 GESELECTEERDE ONDERNEMINGEN

Onderneming	Sector	o.a. actief in	MSCI Score	MSCI Water Stress Score ¹
Industrias Penoles SAB de CV	Metalen en Mijnbouw	Mexico	BBB	2.9
Rio Tinto	Metalen en Mijnbouw	Servië; Zuid-Afrika; Australië	A	4.0
Newcrest Mining	Metalen en Mijnbouw	Australië; Canada	AA	4.8
Kirkland Lake Gold	Metalen en Mijnbouw	Australië; Canada	BBB	3.8
Vanguard International Semiconductor Corp.	Halfgeleiders	Taiwan; Singapore	BBB	3.9
Infineon Technologies AG	Halfgeleiders	Mexico; Zuid-Afrika	AA	5.4
Qorvo	Halfgeleiders	Taiwan; Verenigde Staten	BBB	6.3

¹ De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen.

Voortgang thema

Het afgelopen halfjaar hebben we gebruikt voor het voorbereidend onderzoek, het zetten van de doelstellingen en de selectie van ondernemingen. Bij de geselecteerde ondernemingen hebben we onderzoek uitgevoerd naar hun specifieke aanpak op dit onderwerp. Per onderneming vindt u in de profielen de verdere achtergronden en status per ondernemingen. Op basis van dit onderzoek hebben we deze ondernemingen een brief gestuurd waarin we onze doelstellingen van de engagement hebben geïntroduceerd

en het verzoek hierover op korte termijn in dialoog te gaan. We hebben op dit moment de eerste reacties binnen en de eerste gesprekken zijn ingepland voor de eerste helft van 2022.

Vervolg

De eerste ronde gesprekken zal begin 2022 plaatsvinden. Het totale traject zal, afhankelijk van de voortgang, naar verwachting circa drie jaar in beslag nemen.

⁶ https://programme.worldwaterweek.org/Content/ProposalResources/PDF/2020/pdf-2020-9082-1-analysis_of_water_risk_in_mining_sector__wwf_water_risk_filter_research_series_.pdf

⁷ https://cdn.cdp.net/cdp-production/cms/reports/documents/000/005/577/original/CDP_Water_analysis_report_2020.pdf?1617987510

6.2. Voortgang thema

Per eind december 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

TABEL 6.2.1

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Newcrest Mining Limited	Australië						
2	Rio Tinto plc	Verenigd Koninkrijk						
3	Kirkland Lake Gold Ltd	Canada						
4	Qorvo, Inc.	Verenigde Staten						

Symbol	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

Price tags and labels are visible along the edge of the shelves, providing information about the items and their costs.

7. Leefbaar Loon

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. In opkomende markten en ontwikkelingslanden zijn de minimumlonen zoals vastgesteld door de overheden vaak veel lager dan een leefbaar loon of wordt het minimumloon in de praktijk niet toegepast en afgedwongen. Om toch een bestaansminimum te verdienen, moeten werknemers dan veel overuren maken, waardoor fysieke en mentale gezondheid negatief beïnvloed worden. Het niet toepassen van een leefbaar loon kan leiden tot reputatieschade voor bedrijven en maakt het moeilijker personeel vast te houden en de kwaliteitsstandaarden te waarborgen.

7.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Een leefbaar loon is een loon waarmee een werknemer kan voorzien in basisbehoeftes van zijn of haar gezin; van voeding, gezondheidszorg, kleding, huisvesting tot scholing. Afhankelijk van het land kan dit overeenkomen met het minimumloon, maar in vele landen is er of geen wetgeving op dit terrein, of is het minimumloon onvoldoende om in het levensonderhoud te kunnen voorzien. Dit geldt voor ontwikkelingslanden, maar ook dicht bij huis in landen als Hongarije, het Verenigd Koninkrijk of Polen. Juist daarom hebben bedrijven een belangrijke verantwoordelijkheid wat betreft het betalen van een leefbaar loon. Hoewel het betalen van een leefbaar loon in eerste instantie lijkt te leiden tot hogere kosten, kan het ook leiden tot lagere kosten en hogere winstgevendheid. In onderzoeken van Berenschot⁸ en Chapman & Thompson⁹ worden hiervoor verschillende redenen geïdentificeerd, namelijk dat bedrijven met een leefbaar loon:

- In staat zijn werknemers langer vast te houden, met lagere opleidingskosten tot gevolg;
- In staat zijn de productiviteit van hun werknemers te vergroten;
- Een stabielere en betere relatie met toeleveranciers kunnen realiseren;
- Verminderd risico op reputatie-schade lopen en door een beter imago hun marges kunnen vergroten.

Leefbaar loon is een thema dat een sterke relatie heeft met andere thema's op het gebied van arbeids- en mensenrechten. Zo is vakbondsvrijheid een belangrijke voorwaarde om te komen tot een leefbaar loon. Wanneer een leefbaar loon wordt betaald is het financieel mogelijk om

kinderen naar school te sturen. Het betalen van een leefbaar loon speelt daarom een belangrijke rol bij het voorkomen van kinderarbeid. Veel beursgenoteerde bedrijven hebben een ingewikkelde productieketen met een groot aantal aan toeleveranciers. Dit maakt het lastig om te waarborgen dat in de hele keten een leefbaar loon wordt betaald.

De engagement op dit thema voeren we uit in samenwerking met een brede groep van investeerders binnen het Platform Living Wage Financials (PLWF). Door samen te werken zijn we in staat een diepgaande analyse te maken, een brede groep van bedrijven aan te spreken en meer druk uit te oefenen wanneer dat nodig is.

Doel van thema

Leefbaar loon is een complex onderwerp, zeker in een bedrijf met honderden toeleveranciers. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een onderneming stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen:

- **Beleidsvorming.** De onderneming heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp leefbaar loon, inclusief doelstellingen.
- **Implementatie en toetsing.** De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang.
- **Randvoorwaarden.** De onderneming zorgt dat de randvoorwaarden voor een leefbaar loon, zoals collectieve onderhandeling en vakbondsvrijheid, gewaarborgd zijn in haar eigen bedrijfsvoering en bij toeleveranciers.
- **Samenwerking in de sector.** De onderneming werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven aan bevordering van leefbaar loon.

⁸ Berenschot, Living wage in international supply chains (2012).

⁹ Chapman & Thompson, The economic impact of local living wages, Economic Policy Institute (2006).

- **Transparantie.** De onderneming is op dit thema transparant richting investeerders, consumenten en andere belanghebbenden en rapporteert over het beleid, de implementatie en de voortgang.

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- **SDG 1: Geen Armoede**

We richten ons hierbij met name op de het onderliggende doel 1.1. en bijbehorende indicator 1.1.1. die zich richten op het verminderen van armoede.

- **SDG 8: Eerlijk Werk en Economische Groei**

We richten ons hierbij met name op het onderliggende doel 8.5 dat zich richt op waardig werk en werkgelegenheid en de onderliggende indicator 8.5.1. die zich richt op het verhogen van de uurlonen.

- **SDG 10: Ongelijkheid Verminderen**

We richten ons hierbij op het onderliggende doel 10.1 en onderliggende indicator 10.1.1 die zich richten op inkomensgroei van lage inkomens wereldwijd.

Platform Living Wage Financials

Achmea IM neemt sinds 2018 actief deel aan het Platform Living Wage Financials (PLWF). Dit is een groep van inmiddels 18 financiële instellingen die samen werken op het thema 'leefbaar loon'. Het platform maakt gebruik van een gezamenlijke methodologie om de prestaties van een brede groep ondernemingen te beoordelen. Ook voeren de leden gezamenlijk engagement met deze ondernemingen. Door de toenemende bekendheid van het platform worden de leden regelmatig uitgenodigd het werk van het platform te presenteren op bijeenkomsten over mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Zo gaven leden van het platform net als vorig jaar een presentatie op het online 'Garment Forum' van de OESO, werd een van de leden uitgenodigd te spreken op een event van de 'Global Fashion Agenda' en mocht Achmea IM het platform vertegenwoordigen bij de lancering van de 'living wage roadmap' van het Initiatief voor Duurzame Handel (IDH).

In 2021 zijn APG (Nederland), AP2 (Zweden) en Storebrand (Noorwegen) toegetreden tot het platform. En meer partijen hebben hun interesse om lid te worden kenbaar gemaakt. Het platform heeft daarom eind 2021 daarom opnieuw gesproken over een verantwoorde groeistrategie. Ook verdere samenwerking met andere organisaties die werken aan leefbaar loon wordt daarbij verkend.

De bijeenkomsten van het platform vonden in 2021 wederom vooral online plaats. Ook gezien de toetreding van internationale partners, is deze werkvorm zeer geschikt. Opnieuw werden diverse externe deskundigen uitgenodigd om hun expertise met de platformleden te delen. In de werkgroep die zich richt op de voedingsketen stond leefbaar loon in de suikerketen centraal. Een zeer positief resultaat is dat Bonsucro, een certificeringsplatform voor de suikerindustrie, na een publicatie en engagement van PLWF heeft besloten leefbaar loon een plek te geven in haar standaarden en activiteiten. Een belangrijk resultaat omdat dit betekent dat aangesloten leden zoals Coca Cola, Nestlé en diverse producenten met dit thema aan de slag gaan.

In oktober 2021 heeft het PLWF voor het eerst de gezamenlijke onderzoeksresultaten in een 'PLWF-rapport' gepubliceerd. Ook werd dit rapport, met de onderzoeksresultaten gepresenteerd op het inmiddels vierde jaarevent van het PLWF, eind oktober. Wederom nam een heel aantal van de onderzochten ondernemingen deel aan de bijeenkomst, hetgeen we als een duidelijk succes van het platform beschouwen.

Voor Achmea IM was 2021 het laatste van drie jaar actieve deelname aan het PLWF. Omdat na ruim 3 jaar ons engagement project over leefbaar loon is afgerond, beëindigen we ook veel van onze actieve bijdrage aan het platform, zoals deelname aan de kledingsector werkgroep en het management comité. Wel hebben we besloten lid te blijven van het platform en te blijven deelnemen aan de werkgroep voor de voedingsketen. We doen dit omdat deelname aan het platform ook nuttig kan zijn voor het nieuwe engagement thema rond arbeidsomstandigheden in de agrarische - en voedingssector, dat we begin 2022 starten.

We kijken met tevredenheid terug naar onze inzet voor en de ontwikkeling van het leefbaar loon platform. In de afgelopen drie jaar heeft het platform een zichtbare rol verworven in het werk aan en debat over betere lonen in internationale productieketens. Het platform wordt steeds meer herkend en benaderd voor samenwerking, door andere beleggers – en maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor betere arbeidsomstandigheden in productieketens.

Meer informatie over het Platform en het rapport over 2021 is te vinden op www.livingwage.nl

Geselecteerde sectoren & bedrijven

We zijn met het thema leefbaar loon medio 2018 van start gegaan. Er zijn toen twee sectoren geselecteerd; de kleding- en supermarktsector die we hieronder verder zullen toelichten.

Leefbaar loon is een belangrijk thema binnen de kledingindustrie. Door de vele toeleveranciers, vaak gevestigd in landen met lage lonen en zwakke overheden zijn er veel misstanden, inclusief zeer lage lonen. Toch zijn er binnen de kledingsector een aantal hoopvolle initiatieven die breder navolging verdienen om de problematiek aan te pakken. De tweede sector is de supermarktsector. Deze sector kenmerkt zich door het enorme aantal producten. Daarom kent ook deze sector talloze leveranciers die op hun beurt producten leveren van vele producenten. De sector heeft dan ook op verschillende vlakken te maken met leefbaar loon:

- Het betalen van leefbaar loon aan eigen medewerkers, met name relevant in de landen waar geen minimumloon bestaat of dit onder het bestaansminimum ligt.
- Het betalen van leefbaar loon in de productieketen bij de producten, bijvoorbeeld van thee of koffie, die in eigen beheer worden geproduceerd.
- Het stimuleren van een leefbaar loon bij de producenten van de producten die binnen de winkels verkocht worden.
- Het informeren van klanten over dit thema zodat zij hier bewuste keuzes in kunnen maken.

De bedrijven in de kleding- en supermarkt sector waarmee we spreken over leefbaar loon zijn geselecteerd op basis van:

- Aanwezigheid in de portefeuilles.
- Relevantie van het thema leefbaar loon voor de bedrijfsvoering en de mogelijkheid verbeteringen door te voeren. Hiervoor is o.a. een scan gemaakt op basis van MSCI data, jaarverslagen en andere beschikbare onderzoeken.
- Het engagement van Achmea IM voegt door de nieuwe sector supermarkten iets toe aan de al lopende engagement binnen PLWF.

Voortgang thema

Kledingsector

In de tweede helft van het jaar zijn de resultaten van het onderzoek besproken met Hugo Boss en Ralph Lauren. Dit waren de laatste, afrondende gesprekken met deze ondernemingen in het kader van het leefbaar loon engagement. In de gesprekken met Hugo Boss en Ralph Lauren konden we terugkijken op de voortgang sinds de start van het engagement project. Beide ondernemingen hebben in deze periode een duidelijke intentie vastgelegd in beleid, en zijn constructief aan het werk om verbetering van lonen in de keten te bewerkstelligen. Duidelijk is dat dit complex is, en dat men afhankelijk is van medewerking van ketenpartners en lokale omstandigheden. Vooral samenwerkingen met sectorgenoten en expertorganisaties kunnen helpen om ontwikkelde goede praktijken en

standaarden te gebruiken. Beide ondernemingen laten zien hoe dergelijke samenwerking loont.

Home Depot is duidelijk nog in andere fase van het werk aan arbeidsomstandigheden in de keten. Daarbij werd ook duidelijk dat deze ondernemingen, vanwege een ander business model dan de meeste kledingproducenten en retailers, minder druk voelde om met leefbaar loon in de keten aan de slag te gaan. Bij Home Depot speelde een rol dat kleding slechts een beperkt deel betrof van het totale assortiment, waardoor er andere prioriteiten waren op gebied van verantwoord ondernemen.

Zowel **Hugo Boss** als **Ralph Lauren** waren positief over de constructieve gesprekken die we de afgelopen jaren hebben gevoerd, en onze goed geïnformeerde voorstellen. En hoewel Achmea IM nu de dialoog met deze ondernemingen heeft afgerond, zullen partners uit het leefbaar loon platform, de gesprekken nog voortzetten. Met Home Depot is in de tweede helft van dit jaar geen gesprek meer gevoerd omdat de lead investor tot de conclusie kwam dat er weinig perspectief was op concrete stappen vooruit. Deze dialoog is daarom helaas zonder concreet resultaat afgesloten. Een gepland gesprek met V.F. Corp werd op verzoek van de onderneming uitgesteld tot begin 2022. Achmea IM zal daarom aan dit gesprek niet meer deelnemen. Wel heeft deze dialoog duidelijk resultaat opgeleverd. En ook deze dialoog wordt nog door partners uit het leefbaar loon platform voortgezet. In de individuele casussen (7.4) gaan we nog wat verder in op de bereikte resultaten. En de evaluatietabel vat de bevindingen van de dialogen nogmaals samen.

Supermarkten

In de tweede helft van 2021 hebben we bij alle ondernemingen de voortgang geanalyseerd op basis van de methodologie die door het PLWF is ontwikkeld en de uitkomsten met hen besproken.

Bij **Carrefour** zien we dit jaar een flinke vooruitgang, wat ook bevestigd werd in het gesprek dat we met hen hadden. Carrefour heeft bijvoorbeeld het beleid ingevoerd dat al haar medewerkers wereldwijd een leefbaar loon ontvangen. Dit past in een trend waarin we de afgelopen jaren een gestage vooruitgang zagen. Zo richten de eerste gesprekken zich met name op het overtuigen van de onderneming dat leefbaar loon van belang was, terwijl in de laatste gesprekken dat een gepasseerd station was en we met hen konden bespreken welke extra stappen de onderneming kon zetten. Carrefour heeft ook een aantal concrete stappen gezet, waaronder de doelstelling om al hun personeel een leefbaar loon te betalen. We sluiten deze engagement dan ook succesvol af.

Ook bij **Casino** zien we vooruitgang. Zo maakt de onderneming een analyse of haar medewerkers in o.a. Brazilië een leefbaar loon betaald krijgen. Tevens zien we dat, net als bij Carrefour, ook de nieuwe Franse regelgeving op het gebied van verantwoord ondernemen helpt om arbeidsrechten en leefbaar loon hoger op de agenda te

plaatsen binnen de onderneming en in de rapportages. Ook hier sluiten we de engagement positief af.

Bij **Ahold Delhaize** zien we in onze analyse minder vooruitgang. Net als tijdens de start van onze engagement zet de onderneming goede stappen via Albert Heijn, maar worden de goede voorbeelden niet vertaald naar andere ketens binnen het concern. Hoewel Ahold Delhaize wel sinds kort een rapportage op het gebied van mensenrechten publiceert en een due diligence op dit thema heeft uitgevoerd, zien we concern breed op dit moment nog te weinig inzicht en voortgang op leefbaar loon. We zien wel dat de onderneming toezeggingen en stappen zet om deze na afsluiting van de engagement voor een deel te adresseren.

Metro AG heeft tijdens ons engagement traject diverse stappen gezet. In de eerste gesprekken hebben we hun kunnen overtuigen van het belang van dit onderwerp, wat ertoe leidde dat leefbaar loon een plek kreeg in hun beleid. In ons laatste gesprek zagen we dat de onderneming ook in de praktijk stappen zet en de samenwerking met andere supermarktketens opzoekt, bijvoorbeeld rondom leefbaar loon bij de teelt van bananen. Aangezien de onderneming van ver komt zijn er echter ook in de toekomst nog stappen nodig. We zien echter dat Metro AG het onderwerp serieus neemt en op de goede weg is. We sluiten deze engagement dan ook met succes af.

Ook in 2021 zien we dat **Tesco** voorop loopt op het gebied van leefbaar loon. De onderneming had ook bij de start van het engagement traject het onderwerp al op de radar staan. Dat betekende dat we al in onze eerste gesprekken in konden zoomen op de implementatie van leefbaar loon en hierover diepgaand gesproken hebben. We zien dat Tesco gedegen naar onze inbreng heeft geluisterd, een beleid voor leefbaar loon in productieketens heeft opgesteld en daar ook in de praktijk stappen zet.

Als kritische noot, hoorden we in ons laatste gesprek wel dat leefbaar loon voor eigen personeel in het Verenigd Koninkrijk weer een zorgpunt is geworden, waar de onderneming eerst als koploper bekend stond. Echter, we zien ook in onze analyse uit 2021 goede voortuitgang en sluiten deze engagement dan ook met succes af.

Conclusie

Eind 2021 heeft Achmea IM het leefbaar loon engagement project afgerond. Uit bovenstaande beschrijving van de voortgang en in de evaluatietabel komt naar voren dat dit engagementstraject duidelijk succesvol is geweest. Met de ondernemingen hebben we constructieve gesprekken gevoerd en hebben we in onze gesprekken en in het jaarlijkse onderzoek van PLWF duidelijke voortuitgang gezien. Deze vooruitgang betekent echter niet dat de ondernemingen aan alle werknemers die in hun toeleveringsketen werken al een leefbaar loon betalen. Het betekent wel dat deze ondernemingen het onderwerp leefbaar loon in beleid hebben verankerd, en dat ze structureel werken aan de verbetering van beloning in de keten. Ook is bij de meeste ondernemingen de rapportage over dit onderwerp verbeterd.

In de tekstbox 'PLWF' kijken we ook terug op de samenwerking met de partners in het Platform Living Wage Financials. Deze samenwerking heeft duidelijk bijgedragen aan het succes van de dialogen. Dankzij het bestaan van het platform konden we de ondernemingen laten zien dat het onderwerp op de agenda staat van een groeiende groep institutionele beleggers. Ook is het platform een herkende en erkende gesprekspartner geworden voor maatschappelijke organisaties die werken aan leefbaar loon. Op basis van de gerealiseerde voortgang bij de ondernemingen, en het resultaat van de samenwerking in het leefbaar loon platform, kijken we terug op een succesvol engagement project

7.2. Voortgang thema

Per eind december 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Carrefour SA	Frankrijk						Dialogo succesvol afgerond
2	Casino, Guichard-Perrachon SA	Frankrijk						Dialogo succesvol afgerond
3	Home Depot, Inc.	Verenigde Staten						Dialogo onsuccesvol afgerond
4	HUGO BOSS AG	Duitsland						Dialogo succesvol afgerond
5	METRO AG	Duitsland						Dialogo succesvol afgerond
6	Ralph Lauren Corporation Class A	Verenigde Staten						Dialogo succesvol afgerond
7	Royal Ahold Delhaize N.V.	Nederland						Dialogo onsuccesvol afgerond
8	Tesco PLC	Verenigd Koninkrijk						Dialogo succesvol afgerond
9	V.F. Corporation	Verenigde Staten						Dialogo succesvol afgerond

Bij de partijen waar we “lead investor” zijn hebben we de leiding in de voorbereiding en uitvoering van de engagement. Bij een “co-lead” rol wordt er nauw samengewerkt met een andere investeerders bij de uitvoering van de engagement. Er worden ook een aantal engagementtrajecten ondersteund door gezamenlijke brieven mede te ondertekenen.

NB: De dialogen met Kappahl en Li & Fung werden tussentijds beëindigd, respectievelijk in het tweede halfjaar van 2019 en de eerste helft van 2020, na private overname waardoor ook een einde kwam aan de beurnotering. Vanwege de tussentijdse beëindiging, staan ze niet meer vernoemd in deze voortgangstabel. De ondernemingen worden nog wel genoemd bij de individuele casussen onder 7.4.

Symbol	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialogo succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialogo onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialogo tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

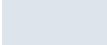

7.3. Evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kost toelichten:

TABEL 7.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 7.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	Na 1 jaar	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	Na 3 jaar	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	Na 3 jaar	89% na 3,9 jaar	ja

Kwalitatieve duiding

- Leefbaar loon in de productieketens van de kledingindustrie en supermarktketens is bij uitstek een onderwerp voor lange-termijn engagement;
- We zijn er in geslaagd om het merendeel van de ondernemingen te motiveren tot het initiëren of versterken van beleid en programma's voor verbetering van beloning in de productieketens;
- De samenwerking met andere institutionele beleggers, via het Platform Living Wage Financials was van toegevoegde waarde, voor kennis uitwisseling, voor de overtuigingskracht in de dialogen en voor de zichtbaarheid van ons werk op dit thema;
- Ook samenwerking met maatschappelijke organisaties, zoals het initiatief duurzame handel (IDH) of de Fair Labor Association kan bijdragen om ondernemingen stappen te laten zetten. Dit is een les die we ook in volgende engagements kunnen meenemen;
- We zagen tijdens deze engagement een belangrijke stimulerende rol van nieuwe regelgeving. Ook bij andere engagement thema's zullen we ontwikkelingen op dit gebied nauwgezet volgen en een plek geven in de engagement.

7.4. Individuele casussen

HOME DEPOT | LEEFBAAR LOON

KLEDINGINDUSTRIE VERENIGDE STATEN	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI AA	START DIALOOG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: RUDIMENTAIR (2018: idem)	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	Home Depot is een retailer uit de VS die zich richt op bouwmaterialen. Naast de VS heeft de onderneming ook vestigingen in o.a. Canada en Mexico. Home Depot heeft op verschillende manieren te maken met het onderwerp leefbaar loon. Ten eerste heeft de onderneming meer dan 400.000 mensen in dienst. In de Verenigde Staten is zowel het minimumloon als het lokale prijsniveau verschillend per staat. Het eigen beleid van Home Depot wat betreft salariering is daarom een belangrijk aandachtspunt. Daarnaast worden voor de onderneming ook diverse huismerken geproduceerd waarvan de productie (deels) in andere landen plaats vindt. Ook voor de arbeiders die deze producten voor Home Depot maken is het thema leefbaar loon heel relevant.
Voortgang	In 2018 is Home Depot onderzocht en heeft een eerste gesprek plaatsgevonden. In 2019 lukte het niet om een gesprek te organiseren. In 2020 is Home Depot opnieuw onderzocht, waarbij nog weinig voortgang op gebied van leefbaar loon is geconstateerd. Wel heeft in het najaar een tweede gesprek plaatsgevonden. Dit gesprek was constructief. Zo was de actualiteit rond Covid-19 onderwerp van gesprek en spraken we over arbeidsomstandigheden van de eigen medewerkers, waaronder gelijke betaling van mannen en vrouwen. Ook spraken we over de aanpak om gebruik van arbeid door gevangenen te voorkomen en de risico's ten aanzien van gedwongen arbeid in Azië, met name China. Home Depot werkt op dit thema samen met de Responsible Business Alliance, een organisatie die ondernemingen helpt bij ontwikkelen en uitvoeren van beleid op gebied van verantwoord ondernemen. Hoewel we de keuze van de onderneming om zich te richten op het uitbannen van gedwongen arbeid, konden begrijpen, hebben we nogmaals het belang van een structurele mensenrechten- en arbeidsrechten risicoanalyse ('due diligence') benadrukt. Als onderdeel van deze analyse zou ook naar eerlijke beloning van arbeiders in de keten gekeken moeten worden. We hebben hiermee de onderneming concrete verbeterpunten voorgesteld. Omdat de onderneming niet de bereidheid toonde om hier op korte termijn mee aan de slag te gaan, heeft de lead investor vanuit PLWF in de tweede helft van 2021 de dialoog beëindigd.
Conclusie	We hebben in de loop van de tijd een aantal redelijk constructieve gesprekken gevoerd met Home Depot. Daarin hebben we duidelijk het belang van een structurele mensenrechten- en arbeidsrechten risicoanalyse ('due diligence') en betere lonen in de keten benadrukt. Helaas moeten we vaststellen dat op gebied van leefbaar loon geen concreet resultaat is behaald.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Arbeidsmanagement ¹
Burberry Group ²	7,6
Home Depot	n.a.
Kappahl ³	n.a.
TJX	7,6
Hugo Boss	6,5
Li & Fung ³	6,2
V.F. Corp	7
Ralph Lauren	5,2
Nike, Inc ⁴	4,4

1 MSCI indicator 'supply chain labor standards'

2 hoogste score in de sector

3 De dialogen met Kappahl (H2-2019) en Li & Fung (H1-2020) werden beide beëindigd na private overname van de ondernemingen, waardoor ook een einde kwam aan de beurnotering.

4 laagste score in de sector

KLEDINGINDUSTRIE DUITSLAND	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI AA	START DIALOOG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: MATURING (2018: RUDIMENTAIR)	MIJLPAAL 5
Relevantie en doelstelling	Hugo Boss gevestigd in Metzingen, Duitsland is een mode- en lifestyle onderneming met producten in het premiumsegment. De onderneming heeft een kleine 15.000 werknemers en produceert ca. 17% van de collecties in eigen fabrieken in Duitsland, Italië, Polen en Turkije. Het overige deel van de productie is uitbesteed aan producenten in met name Oost-Europa en Azië. Hugo Boss voert twee merken: BOSS en HUGO, waaronder maatwerk, elegante avondkleding, vrijetijdskleding, schoenen en accessoires. Daarnaast genereert de onderneming royalty-inkomsten van producten zoals geuren, brillen, horloges en kindermode. Vanwege de substantiële uitbesteding van productie in lage-lonen landen, is het onderwerp leefbaar loon uitermate relevant voor de onderneming. Dat Hugo Boss ook nog een aantal eigen fabrieken heeft, maakt het gesprek over leefbaar loon extra interessant.
Voortgang	In mei 2019 heeft een eerste gesprek met Hugo Boss plaatsgevonden. Dit gesprek deden we samen met NNIP, de lead-investor vanuit het leefbaar loon platform PLWF. In de eerste helft van 2020 namen wij de lead-investor rol over, startten het jaarlijkse voortgangsonderzoek, en voerden twee gesprekken met de onderneming. Uit het onderzoek in 2020 bleek al dat de onderneming zich inmiddels duidelijk meer inzette voor betere lonen in de productieketen. Daartoe werd er ook met partners samengewerkt zoals het Living Wages-initiatief van het Duitse Textiles Partnership en met de organisatie 'Action, Collaboration, Transformation' (ACT). In 2020 nam Achmea IM ook deel aan een stakeholder meeting van Hugo Boss over het duurzaamheidsbeleid. In dit gesprek kwam ook de versterking van het mensenrechtenbeleid aan de orde. In 2021 hadden we nog twee gesprekken met de onderneming. In Februari spraken we over de voortgang en plannen voor het jaar, en in december bespraken we de resultaten van het jaarlijkse onderzoek naar voortgang op gebied van leefbaar loon. Dit gesprek was tevens het laatste gesprek met Hugo Boss in het kader van het leefbaar loon engagement. We evalueerden daarom de voortgang in de afgelopen drie jaar en konden vaststellen dat Hugo Boss het werk aan leefbaar loon serieus heeft opgepakt en dat we vertrouwen hebben dat de onderneming dit werk voortzet.
Conclusie	In de afgelopen drie jaar heeft Hugo Boss zich in de dialoog constructief opgesteld. En de onderneming heeft aanzienlijke vooruitgang getoond in het werk aan betere beloning in de productieketen. Hugo Boss heeft al snel gekozen voor samenwerking met sector-initiatieven, zoals het Duitse Textiles Partnership en de organisatie 'Action, Collaboration, Transformation' (ACT). Ook is Hugo Boss lid van de Fair Labor Association (FLA) en gebruikt de onderneming het 'loon-dashboard' van deze organisatie om de loonkloof tussen betaalde lonen en leefbaar loon benchmarks te onderzoeken. Op basis van geïdentificeerde verschillen wil de onderneming vervolgcacties ontwikkelen. Verder startte Hugo Boss onderzoek naar de eigen inkooppraktijk en stelde op basis van dit onderzoek een nieuw actieplan op. Hierin is aandacht voor training over de rol van loonkosten en de relatie met leefbaar loon. In de afgelopen 3 jaren is ook de rapportage over het werken aan leefbaar loon verbeterd. We zien de geschetste ontwikkelingen als een bewijs van implementatie van eerder genoemde voornemens. Daarmee beschouwen we de dialoog als succesvol afgerond.

KLEDINGINDUSTRIE VERENIGDE STATEN	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI BBB	START DIALOOG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: MATURING (2018: RUDIMENTAIR)	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	Ralph Lauren is een kledingbedrijf uit de Verenigde Staten dat onder een aantal eigen merken kleding verkoopt. De onderneming is beursgenoteerd, maar een groot deel van de aandelen is in familiehanden. Ralph Lauren heeft over de hele wereld meer dan 12.500 medewerkers in dienst. Een overgrote deel van de productie voor Ralph Lauren vindt plaats bij externe producenten, waarvan 83% in Azië. De onderneming heeft een beleid waarin arbeidsrechten worden benoemd, maar op basis van MSCI data kan worden gesteld dat het achterloopt op het gebied van beleid en acties ten opzichte van sectorgenoten. Zo is de onderneming niet transparant over de audits en de resultaten hiervan. Op het gebied van leefbaar loon de onderneming achter ten opzichte van sectorgenoten. De onderneming benoemt in haar beleid voor toeleveranciers de plicht te voldoen aan het wettelijke minimumloon, maar benoemt geen beleid of stappen op het thema leefbaar loon.
Voortgang	In augustus 2018 spraken we voor het eerst met Ralph Lauren. In 2019 spraken we tweemaal met de onderneming, onder andere over de nieuwe strategie voor lonen in de productieketen en onze verwachtingen voor die strategie wat betreft de rol van leefbaar loon daarin. In de eerste helft van 2020 was er schriftelijk contact, en in juli spraken we met Ralph Lauren over de resultaten van ons jaarlijkse onderzoek. De score toonde in 2020 al duidelijk voortgang op gebied van leefbaar loon, vanwege een duidelijk commitment ten aanzien van leefbaar loon en een aanzet tot strategie. In 2021 spraken we nog twee maal met Ralph Lauren. In het afrondende gesprek eind 2021 konden we terugkijken op een succesvolle dialoog, die ook door de onderneming als nuttig is ervaren.
Conclusie	In de totale engagement periode heeft de onderneming duidelijk stappen gezet om te werken aan betere beloning van werknemers in de productieketen. Deze voortgang toonde zich ook een hogere score in het jaarlijkse leefbaar loon onderzoek. Met de in 2020 geïntroduceerde nieuwe 'wage management strategy' is de onderneming serieus aan de slag gegaan met het werken aan eerlijke beloning in de productieketen. De eerste stap daartoe was onderzoek naar lonen in de keten en evaluatie van de impact van het inkoopbeleid op de beloning. In 2021 kon Ralph Lauren al eerste inzichten uit het loononderzoek delen. Ook heeft de onderneming samenwerking gezocht met relevante expert-organisaties, en is ze ook in gesprek met leveranciers over eerlijkere beloning. Behalve over leefbaar loon hebben we met Ralph Lauren ook gesproken over de risico's van gedwongen arbeid in de keten, met name in China, en over hoe aanscherping van het mensenrechtenbeleid kan leiden tot een betere score in de 'Corporate Human Rights Benchmark'. Ook op deze punten toont de onderneming inzet om tot verbetering te komen.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Arbeidsmanagement ¹
Burberry Group ²	7,6
Home Depot	n.a.
Kappahl ³	n.a.
TJX	7,6
Hugo Boss	6,5
Li & Fung ³	6,2
V.F. Corp	7
Ralph Lauren	5,2
Nike, Inc ⁴	4,4

1 MSCI indicator 'supply chain labor standards'

2 hoogste score in de sector

3 De dialogen met Kappahl (H2-2019) en Li & Fung (H1-2020) werden beide beëindigd na private overname van de ondernemingen, waardoor ook een einde kwam aan de beurnotering.

4 laagste score in de sector

KLEDINGINDUSTRIE VERENIGDE STATEN	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI AA	START DIALOOG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: MATURING (2018: DEVELOPING)	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	VF Corporation is een kledingbedrijf uit de Verenigde Staten en eigenaar van merken zoals Altra, Eastpak, Jansport, Kipling the North Face en Timberland. In 2019 werden de jeans merken waaronder Wrangler, Lee en Rock & Republic, onder gebracht in een nieuwe beursgenoteerde onderneming: Kontoor Brands. VF Corp heeft een complex netwerk van meer dan 1000 toeleveranciers voor haar productie, grotendeels in Azië. Daarnaast beheert de onderneming echter ook eigen productielocaties, vooral in Zuid-Amerika. De onderneming kijkt ook naar mogelijkheden voor nieuwe productielocaties, bijvoorbeeld in Oost-Afrika.
Voortgang	In juni 2018 spraken we VF Corp voor het eerst. In november van dat jaar ontmoetten we de onderneming op het UN Forum on Business and Human Rights in Geneve. De constructieve dialoog werd voortgezet met een telefonisch contact in mei 2019. In februari 2020 hadden we een uitgebreid gesprek, ditmaal op het OECD forum voor de kledingindustrie in Parijs. In oktober 2020 is het resultaat van het jaarlijkse voortgangsonderzoek gepubliceerd op de website van PLWF. Ook in 2020 was de score van VF Corp weer verbeterd. In januari 2021 spraken we online met VF Corp over verdere verbeteringen in het werk aan leefbaar loon. En in het voortgangsonderzoek konden we in de tweede helft van 2021 vaststellen dat de score van VF Corp opnieuw was verbeterd. Helaas lukte het vanwege overvolle agenda's bij VF Corp niet meer om eind 2021 een evaluatiegesprek te houden. Wel zal de dialoog met VF Corp over leefbaar loon door de partners in het PLWF worden voortgezet.
Conclusie	De gesprekken met VF Corp waren steeds constructief. En in het jaarlijkse voortgangsonderzoek konden we ook steeds terug zien dat de onderneming vooruitgang boekte in het werken aan verbetering van beloning van werknemers in de keten. Zo introduceerde VF een verbeterd mensenrechten beleid, met daarin ook meer aandacht voor eerlijke beloning. En de onderneming startte een programma om loongegevens te verzamelen en te vergelijken met leefbaar loon benchmarks. In de eerste fase van dit onderzoek kijkt V.F. Corp. naar de lonen van de eigen medewerkers. In de tweede fase richt het onderzoek zich op lonen in de productieketen. Verder kondigde de onderneming een nieuw project aan waarbij nadrukkelijk de dialoog met fabriekseigenaars, arbeiders en vakbonden een rol speelt. Kortom, VF Corp heeft duidelijk vooruitgang laten zien, zowel wat betreft beleid en programma's, maar ook ten aanzien van samenwerking met partners en stakeholders en de rapportage over deze activiteiten.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Arbeidsmanagement ¹
Burberry Group ²	7,6
Home Depot	n.a.
Kappahl ³	n.a.
TJX	7,6
Hugo Boss	6,5
Li & Fung ³	6,2
V.F. Corp	7
Ralph Lauren	5,2
Nike, Inc ⁴	4,4

¹ MSCI indicator 'supply chain labor standards'

² hoogste score in de sector

³ De dialogen met Kappahl (H2-2019) en Li & Fung (H1-2020) werden beide beëindigd na private overname van de ondernemingen, waardoor ook een einde kwam aan de beurnotering.

⁴ laagste score in de sector

MSCI SECTOR-ANALYSE SUPERMARKTSECTOR

Onderneming	Arbeidsmanagement ¹
Spar Group ²	9.8
Carrefour	3.6
Metro AG	3.4
Casino Guichard-Perrachon	2.7
Koninklijke Ahold Delhaize	1.5
Tesco	1.6
Walmart ³	0.3

1 MSCI indicator 'supply chain labor standards'

2 hoogste score in de sector

3 laagste score in de sector

WINKELKETEN NEDERLAND	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI AA	AANVANG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: DEVELOPING	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	<p>Koninklijke Ahold Delhaize is een detailhandelsconcern dat wereldwijd opereert en de moedervennootschap is van onder andere supermarkt-, drogisterij- en slijterijketens. Sinds de fusie van Ahold en de Delhaize groep zijn er 6,637 winkels wereldwijd. De onderneming heeft verschillende huismerken en is actief in diverse productieketens, waaronder koffie en chocola. Op ESG gebied zijn daarnaast de relatie met de vakbonden in de VS en arbeidsomstandigheden in de distributiecentra actuele thema's voor de onderneming.</p>
Voortgang	<p>In 2018 hebben we de onderneming geanalyseerd en heeft een eerste gesprek plaatsgevonden. In mei 2019 heeft een tweede gesprek plaatsgevonden. Interessant hierbij is dat Albert Heijn, als één van de supermarktketens binnen Ahold Delhaize, begin 2019 een aantal stappen heeft gezet op het gebied van leefbaar loon. Zo heeft Albert Heijn het beleid op het thema leefbaar loon explicieter gemaakt. Daarnaast zal de onderneming bij de productie van haar huismerk chocolade de methodes toepassen die Tony Chocology gebruikt om betere prijzen te geven aan cacaoboeren. We hebben deze stappen besproken en het advies gegeven dat het beleid van Albert Heijn ook als blauwdruk kan dienen voor de andere supermarktketens binnen de holding. Waar de onderneming ook stappen kan zetten is om beter inzichtelijk te krijgen of ook het eigen personeel een leefbaar loon ontvangt en hiervoor een goede indicator te selecteren. De onderneming zegde toe hiervoor op zoek te gaan naar een betere indicator. Met Ahold Delhaize hebben we tevens de uitkomsten van ons assessment besproken waar we de inspanningen van de onderneming op het onderwerp leefbaar loon tegen het licht hebben gehouden. Een belangrijk advies dat hieruit voortkwam is dat de onderneming gebaat zou zijn om een stappenplan te ontwikkelen om meer fundamenteel hiermee aan de slag te gaan. Dit aangezien de huidige aanpak gefragmenteerd is over de diverse supermarktketens binnen de holding en over de verschillende productieketens.</p> <p>In maart 2020 heeft ons derde gesprek plaatsgevonden. Ahold Delhaize heeft ons hierin meer verteld over de stappen die de onderneming zet op het gebied van mensenrechten. De onderneming heeft recent een rapport uitgebracht waarin het haar ambities en acties op het gebied van mensenrechten beschrijft. Een belangrijke stap, hoewel het onderwerp leefbaar loon slechts zeer beperkt wordt uitgewerkt in het rapport. We hebben er dan ook bij de onderneming op aangedrongen om de ervaringen die de onderneming wel degelijk heeft op dit onderwerp via projecten in de cacao-keten, te vertalen naar meer bedrijfsbrede doelstellingen. Via Eumedion hebben we daarom ook op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) gevraagd voor meer aandacht en beleidsdoelen op dit thema.</p> <p>In 2021 hebben wij Ahold Delhaize tweemaal gesproken. In juni heeft de onderneming ons meer verteld over de werkgroep die Ahold Delhaize heeft opgezet op gebied van Human Rights. Meerdere afdelingen zijn betrokken bij deze werkgroep, waaronder de afdelingen personeelszaken en duurzaamheid. Echter, wordt het thema leefbaar loon nog niet omarmt door de met name de ketens van Ahold Delhaize in de VS. Dit komt volgens de onderneming mede doordat leefbaar loon niet door de werknemers wordt opgebracht in de medewerkersbetrokkenheid enquête. Het bleef echter onduidelijk of en hoe vragen over loon in deze enquête is opgenomen. Wij moedigden Ahold Delhaize aan een analyse van de kloof tussen de betaalde lonen en leefbaar loon uit te voeren en hebben aangedrongen om een strategie of roadmap op gebied van leefbaar loon op te stellen. Ahold Delhaize gaf aan dat ze begin 2022 een nieuw Human Resources rapport willen publiceren, waarin meer aandacht aan leefbaar loon besteed zal worden. In september hebben wij Ahold Delhaize nogmaals gesproken om de PLWF beoordeling door te lopen. Tijdens dit gesprek gaf de onderneming nogmaals aan beter te willen communiceren over de stappen welke zijn gezet op gebied van leefbaar loon.</p>
Conclusie	<p>Net als tijdens de start van onze engagement zet de onderneming goede stappen via Albert Heijn, maar worden de goede voorbeelden te weinig vertaald naar andere ketens binnen het concern. Hoewel Ahold Delhaize wel sinds kort een rapportage op het gebied van mensenrechten publiceert en een due diligence op dit thema heeft uitgevoerd, zien we concern breed op dit moment nog te weinig inzicht en voortgang op leefbaar loon. We zien wel dat de onderneming toezeggingen en stappen zet om deze na afsluiting van de engagement voor een deel te adresseren, o.a. via het nieuwe mensenrechtenrapportage en ontwikkelen van nieuwe beleid met de vestigingen in de VS. Met deze toezegging bereikte de dialoog met Ahold Delhaize mijlpaal 4.</p>

WINKELKETEN FRANKRIJK	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI AA	AANVANG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: DEVELOPING	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	Casino Guichard-Perrachon S.A. heeft wereldwijd 12.271 winkels verspreid over Frankrijk en Latijns-Amerika. De onderneming is de grootste retailer in Brazilië en Colombia. De onderneming heeft een grote schuldenlast en is actief bezig deze problematiek op te lossen. Op het gebied van verantwoord ondernemen ligt de focus de laatste jaren steeds meer op de klantvraag om organische en diervriendelijke producten. Zo neemt Casino actief stappen om meer biologische producten in haar schappen te zetten en producten te laten certificeren tegen duurzaamheidsstandaarden.
Voortgang	<p>In 2018 hebben we Casino geanalyseerd en heeft een eerste gesprek plaatsgevonden. In mei 2019 heeft een tweede gesprek plaatsgevonden. In dit gesprek hebben we met name gesproken over de stappen die Casino nog kan zetten op het thema leefbaar loon. Zo kan de onderneming leefbaar loon beter verankeren in haar eisen voor toeleveranciers en beter toezien of ook het eigen personeel een leefbaar loon ontvangt. In ons gesprek gaf Casino aan het met deze punten eens te zijn. Echter, stelt het dat zelfs het betalen van een minimumloon op dit moment al een grote uitdaging is. Ook omdat de onderneming in veel gevallen maar een relatief kleine afnemer is van toeleveranciers en haar invloed daarmee beperkt zou zijn. De onderneming lijkt echter bereid om stappen te zetten. Het is onduidelijk in hoeverre de raad van bestuur hier ook echt werk van wil maken. Het afgelopen jaar beheerste namelijk een aantal financiële problemen de agenda van Casino.</p> <p>In juni 2020 vond een derde gesprek plaats. Hoewel de onderneming als een van de weinige ondernemingen een leefbaar loon expliciet benoemd in haar eisen aan toeleveranciers, worstelt Casino nog steeds met de wijze waarop ze dit ook kan realiseren in de praktijk. De onderneming is open over haar worstelingen en staat open voor ideeën van onze kant. We hebben gesproken over hoe Casino eerste stappen kan zetten op het gebied van haar eigen werknemers en toeleveringsketens waar dit het meest relevant is.</p> <p>In oktober 2020 hebben wij Casino weer gesproken over de door ons uitgevoerde analyse van hun prestaties op het gebied van leefbaar loon. Tijdens dit gesprek gaf Casino aan dat haar grootste uitdaging met betrekking tot leefbaar loon in de toeleveringsketen ligt. Wij adviseerde de onderneming een roadmap op te zetten beginnende met een aantal producten waar leefbaar loon een belangrijke rol speelt en om vervolgens het aantal producten op te schalen.</p> <p>In mei 2021 hebben we vragen gesteld op de aandeelhoudersvergadering van Casino. De onderneming gaf als antwoord op onze vragen aan een analyse uit te voeren bij haar dochterondernemingen op het gebied van leefbaar loon en het onderwerp ook in haar toeleveringsketen op de agenda te zetten. In september 2021 vond hierover een vervolgesprek met Casino plaats. Casino heeft een methodologie toegepast om leefbaar loon te meten en analyseren en heeft in het afgelopen jaar een eerste analyse op gebied van leefbaar loon uitgevoerd voor haar eigen werknemers. Voor haar toeleveringsketen geeft Casino aan vooral afhankelijk te zijn van duurzame standaarden, zoals Fairtrade, en spant de onderneming zich in om het aandeel gecertificeerde producten in haar winkels te vergroten. Echter worstelt Casino nog steeds met het concept leefbaar loon en de benodigde data om stappen te zetten op dit onderwerp. Met betrekking tot de benodigde data, moedigt Casino auditsystemen aan om leefbaar loon op te nemen in de standaarden en verwacht aankomend jaar data over leefbaar loon toe te kunnen voegen aan de auditrapportages.</p>
Conclusie	Ook in de twee helft van 2021 zien we bij Casino vooruitgang. Zo maakt de onderneming een analyse of haar medewerkers in o.a. Brazilië een leefbaar loon betalen. Tevens zien we dat, net als bij Carrefour, ook de nieuwe Franse regelgeving op het gebied van verantwoord ondernemen helpt om arbeidsrechten en leefbaar loon sterker op de agenda te plaatsen binnen de onderneming en in de rapportages. We kijken positief terug op de engagement. Hoewel Casino aangeeft nog steeds met het onderwerp leefbaar loon te worstelen, heeft de onderneming tijdens dit engagementtraject een proactieve houding laten zien met betrekking tot het verkrijgen van data en analyseren van de kloof tussen de betaalde lonen en leefbaar loon en het screenen van haar toeleveringsketens. De dialoog met Casino bereikte mijlpaal 5.

WINKELKETEN FRANKRIJK	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI A	AANVANG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: MATURING	MIJLPAAL 5
Relevantie en doelstelling	<p>Carrefour is een grote speler in de voedingsindustrie met meer dan 12.300 winkels, verspreid over 30 landen. De groep is vooral actief in Europa, Latijns-Amerika en Azië. Het is opmerkelijk dat de groep een definitie van leefbaar loon hanteert welke verder gaat dan die van vergelijkbare ondernemingen. Volgens deze definitie dient een salaris niet alleen te voorzien in de basisbehoeftes van één persoon, maar van de hele familie. Veel van de toeleveranciers zijn gevestigd in Azië, wat leidt tot een verhoogd risico op operationele- en reputatieschade. In tegenstelling tot andere grote ketens, heeft Carrefour S.A. echter geen lijst van toeleveranciers en de locaties gepubliceerd. Carrefour S.A. is namelijk aangesloten bij meerdere initiatieven, zoals bijvoorbeeld de Initiative Clause Social, welke onafhankelijke audits uitvoert in de keten.</p>
Voortgang	<p>In 2018 hebben we na een voorbereidend onderzoek een eerste gesprek gehad. In mei 2019 heeft het tweede gesprek met Carrefour plaatsgevonden. De onderneming heeft in dit gesprek meer verteld over de strategie op het gebied van verantwoord ondernemen, waarin de overgang naar een duurzame voedselproductie centraal staat. De sociale aspecten van voedingsproductie, zoals arbeidsomstandigheden en leefbaar loon bleven echter nog impliciet in deze strategie. De onderneming erkende dit en gaat onderzoeken hoe arbeidsrechten en leefbaar loon een meer volwassen plek in haar beleid kunnen krijgen, met eigen heldere doelstellingen. We hebben aangegeven dat de diverse projecten die Carrefour ontplooit hiervoor al een logisch startpunt zijn. Zo verkoopt de onderneming al producten van "C'est qui le patron". Bij deze producten wordt samen met consumenten een prijs samengesteld die het ook financieel mogelijk maakt voor producenten en boeren om een leefbaar inkomen te verdienen en te zorgen voor goede arbeidsomstandigheden. De verkoop van producten met het "C'est qui le patron" label hebben een grote vlucht genomen en zijn daarmee ook commercieel interessant voor Carrefour.</p> <p>Het derde gesprek heeft in juni 2020 plaatsgevonden. Op het thema leefbaar loon is nog steeds geen sprake van een overkoepelende strategie. Daarom hebben we voorafgaand aan het gesprek ook via vragen op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) aandacht voor dit thema gevraagd. In het gesprek bespraken we hoe Carrefour de ervaring die zij heeft in diverse ketens kan vertalen naar een consistente bedrijfsstrategie en doelstellingen op het thema leefbaar loon.</p> <p>In de tweede helft van 2020 hebben de voortgang van Carrefour nauwgezet geanalyseerd en met de onderneming besproken. Er lijken voorzichtig eerste stappen te worden gezet en de onderneming stelt zich proactief op. Zo onderzoekt Carrefour met verschillende organisaties, waaronder IDH, hoe de onderneming stappen kan zetten in haar ketens. Ook lijkt de onderneming beter in kaart te gaan brengen of en hoe er een leefbaar loon wordt betaald aan haar eigen werknemers en heeft de onderneming de ambitie uitgesproken volgend jaar een betere beoordeling te halen.</p> <p>Ook in 2021 hebben we bij Carrefour vragen gesteld op de aandeelhoudersvergadering gesteld of de onderneming doelen kon stellen op het gebied van leefbaar loon. We zien namelijk dat Carrefour een gedegen duurzaamheidsstrategie, maar dat juist op het gebied van leefbaar loon de onderneming geen doelen stelt en een heldere strategie heeft. Carrefour antwoordde dat het inderdaad werkt aan een strategie op dit onderwerp en dat het al met diverse stakeholders hierover gesproken heeft en de onderneming maakte bekend haar eigen werknemers een leefbaar loon te gaan betalen.</p> <p>In september 2021 hebben wij Carrefour weer gesproken waar we hebben gesproken over de laatste ontwikkelingen. Voor directe leveranciers in risico gebieden heeft Carrefour een auditsysteem met criteria omtrent minimum loon opgezet en met betrekking tot haar werknemers actief in de productie van grondstoffen, heeft Carrefour actieplannen per grondstof ingesteld. Zo werkt Carrefour samen met CottonConnect om er zeker van te zijn dat de boeren uitbetaald worden. Carrefour gaf tijdens het gesprek aan nog moeite te hebben met het opschalen van haar initiatieven. De voortgang van Carrefour op dit thema bleek ook uit de PLWF analyse die we in september 2021 hebben uitgevoerd en waaruit bleek dat Carrefour, naast Tesco, een leidende positie op dit thema heeft behaald.</p>
Conclusie	<p>In de analyse die we dit jaar hebben uitgevoerd zien we bij Carrefour flinke vooruitgang die ook bevestigd werd in het gesprek dat we met hen hadden. Carrefour heeft bijvoorbeeld het beleid ingevoerd dat al haar medewerkers wereldwijd een leefbaar loon ontvangen. Dit past in een trend waarin we de afgelopen jaren een gestage vooruitgang zagen. Zo richten de eerste gesprekken zich met name op het overtuigen van de onderneming dat leefbaar loon van belang was, terwijl in de laatste gesprekken dat een gepasseerd station was en we konden bespreken welke extra stappen de onderneming kon zetten. We sluiten deze engagement dan ook succesvol met mijlpaal 5 af.</p>

WINKELKETEN DUITSLAND	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI AA	AANVANG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: DEVELOPING	MIJLPAAL 5

Relevantie en doelstelling	<p>METRO AG is een Duitse winkelketen die actief is in de groot- en detailhandel. De onderneming telt circa 227.000 medewerkers en heeft ruim 2.200 verkooppunten in 32 landen. Door de omvang en vele markten waarin de onderneming actief is spelen er verschillende risico's op het gebied van arbeidsrechten en leefbaar loon. Uit de analyse van MSCI blijkt dat de onderneming een bescheiden capaciteit heeft om deze risico's te beheersen. METRO AG biedt haar werknemers pensioenverzekering, gezondheidszorg en andere sociale voordelen. Het doel is om de veiligheid, gezondheid en basisrechten van werknemers en haar leveranciers te beschermen. De leveranciers van Metro worden ge-audit in overeenstemming met de gedragscode van Business Social Compliance. Initiative (BSCI).</p>
Voortgang	<p>In 2018 hebben we na een voorbereidend onderzoek een eerste gesprek gehad op het hoofdkantoor van Metro AG in Düsseldorf. In april 2019 heeft het tweede gesprek plaatsgevonden. Wederom op het hoofdkantoor in Düsseldorf. Daar hebben we onder andere onze analyse over de prestaties van Metro AG op het onderwerp leefbaar loon besproken. Dit leidde tot een open en constructief gesprek over de mogelijkheden en belemmeringen rond leefbaar loon. De onderneming erkende dat het nog stappen kan zetten op dit gebied en heeft als eerste stap toegezegd leefbaar loon in haar beleid een betere plek te geven. In juni 2019 heeft Metro bericht dat dit ook daadwerkelijk is doorgevoerd. Een positieve stap die ook goed aansluit bij de ambitie die de onderneming heeft om een positieve bijdrage te leveren aan de Sustainable Development Goals. Metro AG erkent dat het opstellen van beleid een eerste stap is en dat er in de uitvoering nog diverse stappen gezet kunnen worden. De onderneming gaat daarom de samenwerking aan met andere Duitse supermarktketens om gezamenlijk stappen te zetten op het thema leefbaar loon.</p> <p>Met Metro AG is in het najaar van 2019 een informeel gesprek gevoerd. We zien dat de onderneming op haar duurzaamheidsafdeling werk maakt van het onderwerp. Het onderwerp staat echter nog onvoldoende op de agenda van het bestuur, wat een risico is voor het voortvarend doorvoeren van dit beleid. Naar aanleiding hiervan hebben we een brief gestuurd aan het bestuur waarin we vragen om meer aandacht aan dit onderwerp te besteden, ook in de presentatie van het bestuur op de aankomende Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA).</p> <p>In november 2020 heeft ons volgende gesprek plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek hebben wij de PLWF beoordeling doorgelopen. Metro AG gaf aan nog moeite te hebben met de implementatie van haar beleid op leefbaar loon. Wij moedigden Metro AG aan om als volgende stap een roadmap op gebied van leefbaar loon op te stellen, dit zal de implementatie bevorderen. Bovendien liet Metro AG blijken dat de brief gestuurd in 2019 heeft geholpen om het onderwerp leefbaar loon meer onder de aandacht te krijgen bij het bestuur.</p> <p>In september 2021 hebben wij Metro AG weer gesproken. Tijdens dit gesprek gaf de onderneming aan in de komende maanden een analyse uit te gaan voeren op gebied van leefbaar loon voor haar eigen werknemers. Hierbij maakt Metro AG gebruik van de IDH Roadmap als benchmark en om toeleveringsketens en grondstoffen met een verhoogd risico te identificeren. Mede door de COVID-19 pandemie is de implementatie van het beleid op gebied van leefbaar loon en mensenrechten over het algemeen achter gebleven. Echter, zal de nieuwe regelgeving in Duitsland, the Supply Chain Act, de implementatie van het beleid helpen versnellen.</p>
Conclusie	<p>Wij zijn tevreden over de stappen die Metro AG heeft gezet op het gebied van leefbaar loon. De onderneming heeft het onderwerp opgenomen in haar beleid, maakt een analyse met betrekking tot leefbaar loon voor haar eigen werknemers en is aan de slag gegaan met leefbaar loon in de productieketens. Het dialoog met Metro AG bereikte mijlpaal 5.</p>

KLEDINGINDUSTRIE ZWEDEN	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI BBB	START DIALOOG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: RUDIMENTAIR (2018 idem)	MIJLPAAL 4
Relevantie en doelstelling	<p>Kappahl is een Zweeds kledingbedrijf. Het bedrijf heeft in totaal 400 winkels in Zweden, Noorwegen, Finland en Polen. Het bedrijf bezit zelf geen kledingfabrieken, maar koopt haar kleding in bij 176 toeleveranciers, waarvan 92% in Azië gevestigd is.</p> <p>Kappahl heeft verschillende stappen op het gebied van duurzaamheid gezet, maar vooral op het gebied van klimaat en milieu. Ook heeft het bedrijf al diverse stappen gezet op het gebied van arbeidsrechten en leefbaar loon. Zo benoemt het in haar eisen voor haar toeleveranciers dat salarissen voldoende moet zijn voor de basisbehoefes van hun gezin. Om dit in de praktijk te brengen zijn er echter van Kappahl nog een aantal stappen nodig.</p>
Voortgang	<p>In de periode van oktober 2018 tot november 2019 hebben we twee goede gesprekken gevoerd met Kappahl. Ook is er tussentijds nog inhoudelijk schriftelijk contact geweest. De onderneming heeft begin 2019 een nieuw mensenrechtenbeleid geschreven en nodigde ons naar aanleiding van het eerste gesprek in 2018 uit om het conceptbeleid te lezen en suggesties voor verbetering te doen. Na bestudering van het beleid hebben we Kappahl geadviseerd om nog duidelijker te kiezen voor prioritaire onderwerpen die wat ons betreft geïdentificeerd dienen te worden op basis van een due-diligence-proces voor mensenrechten risico's. Ook adviseerden we bijvoorbeeld rond leefbare loon meer informatie te publiceren, met een duidelijk doel en tijdlijn. Helaas werd deze constructieve dialoog eind 2019 vroegtijdig afgebroken door de overname van de onderneming door een private-equity partij. In januari 2021 hebben we alnog schriftelijk bij Kappahl geïnformeerd naar de voortgang op gebied van leefbaar loon in de keten. We kregen als antwoord, dat door COVID het verzamelen van loongegegeven van suppliers vertraging had opgelopen, maar dat de onderneming daar zo snel mogelijk mee verder wilde. Op basis van de resultaten van dit onderzoek naar huidige lonen, wil de onderneming het gesprek aan gaan met de leveranciers, over eerlijke lonen. Gezien de constructieve opstelling van de onderneming, en het feit dat Kappahl eerlijkere lonen in de keten al op de agenda had staan, gaan wij er vanuit dat we bij voortzetting van de dialoog wel meer resultaat hadden kunnen bereiken.</p>
Conclusie	<p>Kappahl is in de tweede helft van 2019 jaar overgenomen door een private equity onderneming. Naar aanleiding van de overname en beëindiging van de beursnotering hebben we de aandeelhoudersdialoog over leefbaar loon beëindigd. In het laatste contact ter afronding van de dialoog liet Kappahl ons weten dat de nieuwe eigenaar, Mellby Gård, de inzet op duurzaamheid van Kappahl zeer waardeert. Men vertrouwt er op dat dit samen met de nieuwe eigenaar wordt voortgezet om te komen tot een duurzaam bedrijfsmodel. Kappahl heeft ons gemeld de feedback en competentie van Achmea als waardevol te hebben ervaren. Een kort schriftelijk contact in januari 2021 bevestigde dat de onderneming onverminderd aan de slag was met leefbaar loon in de keten. We concluderen daarom dat de dialoog, hoewel voortijdig beëindigd, toch met enig succes is afgerond.</p>

KLEDINGINDUSTRIE HONG KONG	ARBEIDSNORMEN
ESG SCORE MSCI A	START DIALOOG 1-6-2018
VOORTGANG PLWF: RUDIMENTAIR (2018 idem)	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	Li & Fung is een kledingproducent uit Hong Kong. De Fung-familie bezit ongeveer 33% van de aandelen. Kledingproductie is de corebusiness, maar hiernaast worden er meubels, beauty- en persoonlijke verzorgingsproducten, modeaccessoires en algemene merchandising geproduceerd. Dit zorgt voor een groot en zeer gediversifieerd netwerk van toeleveranciers. Li & Fung heeft wereldwijd meer dan 22,000 medewerkers en 8000 klanten. Het bedrijf werkt met 15,000 toeleveranciers in landen met een verhoogd risico op slechte arbeidsomstandigheden zoals China, Vietnam, Bangladesh en India. Dit grote netwerk maakt het bedrijf ook kwetsbaar op het gebied van arbeidsrechten en het vraagt veel van het bedrijf om alle toeleveranciers op thema's te monitoren.
Voortgang	In de periode tussen september 2018 en februari 2020 hebben we vijf gesprekken met de onderneming gevoerd. De gesprekken waren open en informatief en boden ons meer inzicht in de activiteiten, beleidskeuzes en prioriteiten. De onderneming zag haar rol en verantwoordelijkheid vooral waar het gaat om waarborgen dat de afgesproken lonen ook daadwerkelijk betaald worden. Daarom zette het zich actief in voor het bevorderen van digitale loonbetaling. Door digitale loonbetaling is de betaling van lonen aan werknemers beter te controleren. Ook waarborgt digitale betaling dat het loon daadwerkelijk op de rekening van de werknemer terecht komt. Ten aanzien van de hoogte van de beloning - betere beloning - wilde Li & Fung geen commitment afgeven. Wellicht had enige escalatie van de dialoog, of meer tijd, Li & Fung op andere gedachten kunnen brengen. Helaas was daartoe, door de plotselinge overname geen tijd.
Conclusie	Op de aandeelhoudersvergadering van Li & Fung in mei 2020 stemden de aandeelhouders in met het voorstel van de groot-aandeelhouder, de familie Fung, om de onderneming over te nemen en van de beurs te halen. Omdat hiermee de aandeelhoudersrelatie met de onderneming is vervallen hebben wij de dialoog met Li & Fung voortijdig moeten beëindigen. Helaas zonder concrete voortgang.

8. Access to Nutrition

Eén op de drie mensen wereldwijd is of ondervoed of juist te zwaar. Gezonde en voldoende voeding is daarom wereldwijd een belangrijke uitdaging. Bedrijven in de voedingsmiddelen industrie kunnen een bijdrage leveren aan het aanpakken van deze problematiek en daarmee inspelen op de trend dat consumenten en overheden steeds meer belang hechten aan goede voeding. In 2018 is de nieuwe Access to Nutrition index uitgebracht, een gedegen studie die in kaart brengt hoe voedingsbedrijven presteren op dit thema. Op basis van dit onderzoek gaat Achmea IM, in samenwerking met investeerders wereldwijd, het gesprek aan met deze bedrijven.

8.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Zowel goede als voldoende voeding zijn van groot belang voor een gezonde samenleving. Voedingsbedrijven kunnen hier op verschillende manieren een belangrijke bijdrage aan leveren en hiermee tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij het ontwikkelen van producten, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarden van producten.

De 'Access to Nutrition Index' is een initiatief dat ondernemingen in de voedingssector wereldwijd rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing richting kinderen en het promoten van borstvoeding.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en relevante internationale organisaties zoals de 'United Nations World Health Organisation' (WHO). Er bestaat zowel een wereldwijde index als regionale indices die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven nog belangrijke stappen op het thema Access to Nutrition kunnen zetten. Zo blijkt dat slechts 1/3 van de onderzochte voedingsproducten als gezond kunnen worden gekwalificeerd.

Om de resultaten van het onderzoek via investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als een gezamenlijk engagement programma gelanceerd. Aan beide initiatieven neemt Achmea IM in het kader van dit engagementthema actief deel om zo ondernemingen te stimuleren om stappen te zetten op het gebied van Access to Nutrition.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de 'Access to Nutrition Index':

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketingactiviteiten een gezond voedingspatroon;
- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en een gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie aan consumenten over de voedingswaarden van haar producten;
- De onderneming werkt actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende SDGs:

- **SDG 2: Geen Honger**

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 2.2 dat zich richt op het uitbannen van slechte voeding(spatronen).

• SDG 3:Goede Gezondheid en Welzijn

De focus ligt hierbij met name op het onderliggende doel 3.4 dat zich richt op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of hart- en vaatziekte.

Voortgang thema

Begin juli 2021 is de nieuwe benchmark van de [Access to Nutrition Index](#) uitgekomen waarvan we de resultaten in onze engagement hebben ingezet. De uitkomsten van dit nieuwe onderzoek laten een gemengd beeld zien. Zo is het percentage producten dat voedingsbedrijven aanbieden en dat als gezond kan worden gezien nog steeds laag, namelijk 31%. Toch zien we bij een aantal ondernemingen ook vooruitgang. Negen ondernemingen hebben bijvoorbeeld wel degelijk hun voedingsproducten gezonder gemaakt en bij dertien ondernemingen zien we duidelijk meer aandacht voor en beleid op dit thema. Kortom, de uitkomsten van de Index laten zien dat er nog stappen nodig zijn, maar laten ook goede voorbeelden zien van ondernemingen die aantonen dat deze stappen daadwerkelijk mogelijk zijn.

We hebben nu drie jaar engagement gevoerd op dit thema. We zien echter, bevestigd door de uitgekomen Access to Nutrition Index, dat dit thema nog steeds hoog op de agenda moet staan. In overleg met Access to Nutrition en de investeerders coalitie hebben we daarom een aantal wisselingen en toevoegingen doorgevoerd in de groep ondernemingen waarmee we engagement voeren op dit onderwerp. We zullen met Conagra, Suntory en Unilever onze engagement voortzetten. Voor Nestlé zullen we als lead-investor het stokje overdragen en voor Coca-Cola juist overnemen. Meiji toevoegen aan ons engagement programma en hier als (co-)lead optreden namens de coalitie van investeerders. Al deze ondernemingen hebben we deze zomer een brief gestuurd waarin de belangrijkste uitkomsten van de Access to Nutrition Benchmark per onderneming werden benoemd, aangevuld met onze verwachtingen voor de te zetten stappen.

Met **Unilever** heeft er daarna snel een gesprek plaatsgevonden. Unilever scoort relatief goed in de benchmark, maar heeft ook een productenportefeuille waar ongezonde producten een belangrijk onderdeel van uitmaken. Daarnaast hebben we de onderneming aangesproken op het zetten van doelen voor het wereldwijd meer toegankelijk maken van gezonde voeding en transparanter te zijn over haar lobbyactiviteiten.

Van **Conagra** hebben we snel een schriftelijke reactie op onze brief ontvangen. De onderneming stond open voor een gesprek, maar door persoonlijke omstandigheden aan de kant van Conagra is dit gesprek uitgesteld tot begin januari 2022.

Suntory is al vanaf de start van dit engagement thema een onderneming waarmee engagement uitdagend is. Positief was dat we snel een reactie kregen op onze brief. De

onderneming liet weten graag met ons in gesprek te gaan, maar de voorkeur te hebben dit in 2022 te doen wanneer er stappen op het thema goede voeding zijn gezet binnen Suntory. Daarnaast was het positief dat Suntory voor het eerst proactief met Access to Nutrition contact heeft gezocht over de uitkomsten en het delen van informatie.

Ook voor **Meiji** liet het eerste gesprek een positieve indruk achter. Na het verzenden van de brief werd er snel een gesprek ingepland. Door de inzet van vertalers en deelname van Japanse investeerders werd de taalbarrière geslecht en bleek dat de onderneming serieus naar de verzoeken uit de brief had gekeken. De onderneming liet tevens weten open te staan om ook de komende jaren deze dialoog voort te zetten.

Ook **Coca-Cola** hebben we namens de coalitie in juli 2021 een brief gestuurd met onze verzoeken en bevindingen uit de Access to Nutrition Index. Het gesprek heeft snel plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek hebben we Coca-Cola gevraagd of en hoe de uitkomsten van de Access to Nutrition Index intern zijn besproken en wat de vervolgstappen zijn. De onderneming liet weten dat ze de uitkomsten serieus nemen en dat deze ook in het bestuur ter tafel zijn gekomen. Coca-Cola heeft al een aantal stappen gezet wat betreft suikerreductie. We hebben echter benadrukt dat het van belang is deze stappen op te schalen en ook andere aspecten van gezonde voeding een plek te geven in de strategie. Ook rondom marketing en lobby zijn we van mening dat de onderneming stappen kan zetten. In het kader van de Healthy Markets Initiative van ShareAction hebben we ook deelgenomen aan een tweede gesprek met Coca-Cola waar we deze punten hebben herhaald. De onderneming is niet afwijzend ten opzichte van deze punten, maar het is nog onduidelijk welke stappen Coca-Cola concreet gaat zetten.

Naast de engagement met de ondernemingen heeft de investeerderscoalitie rondom Access to Nutrition Index ook een verklaring gepubliceerd tijdens de Nutrition for Growth Conference. Dit is een internationale conferentie over duurzame voeding die dit jaar (virtueel) in Japan werd georganiseerd. Een artikel over de lancering is [hier te vinden](#).

Vervolg

We zullen de eerste reactie en gesprekken in 2022 evalueren met de andere investeerders uit de coalitie rondom Access to Nutrition. Daarnaast zullen we vervolgesprekken met de ondernemingen inplannen en monitoren of en hoe ondernemingen ook daadwerkelijk hun beleid aanpassen. Daarnaast kijken we of en hoe dit thema op de agenda komt van de aankomende aandeelhoudersvergaderingen.

8.2. Voortgang thema

Per eind december 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Conagra Brands, Inc.	Verenigde Staten						
2	Meiji Holdings Co., Ltd.	Japan						
3	Nestle S.A.	Zwitserland						
4	Suntory Beverage & Food Ltd.	Japan						
5	The Coca-Cola Co.	Verenigde Staten						
6	Unilever NV	Nederland						

Symbol	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

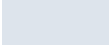

8.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kort toelichten:

TABEL 8.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 8.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	<i>Na 1 jaar</i>	<i>100%</i>	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	<i>Na 1 jaar</i>	<i>100%</i>	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	<i>Na 3 jaar</i>	<i>100%</i>	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	<i>Na 3 jaar</i>	<i>75% na 3,7 jaar</i>	ja

8.4. Individuele casussen

BRF | ACCESS TO NUTRITION

VOEDING & DRANKEN BRAZILIË	GEZONDHEID
ESG SCORE MSCI	AANVANG 1-7-2021
KANSEN IN VOEDING EN GEZONDHEIDSPRESTATIES 6.6	MIJLPAAL 4
Relevantie en doelstelling	<p>BRF is een Braziliaans voedselverwerkingsbedrijf actief in 117 landen. De onderneming heeft meer dan 30 merken, waaronder Sadia, Qualy en Banvit. De onderneming focust zich op de productie en verkoop van, onder andere, kant-en-klaar maaltijden, vlees, groentes en bevroren voedingsmiddelen. In Brazilië is het overgrote deel van de omzet afkomstig van de verkoop van bewerkte voedingsmiddelen. Echter, op internationale schaal betreft ruim de meeste omzet de verkoop van gevogelte, zoals kip en kalkoen.</p> <p>Met een score van 1.7, staat BRF op de 18e plek van de Access To Nutrition Index. BRF heeft zich publiekelijk gecommitteerd aan het verhogen van het aanbod van gezonde voedingsmiddelen. Dit wil BRF voornamelijk bereiken via innovatie. Een voorbeeld hiervan is haar onderzoek gericht op het verminderen van de hoeveelheid natrium en verzadigde vetten in haar producten. Op andere onderdelen van een gedegen voedingsbeleid scoort BRF onder gemiddeld. Zo heeft BRF geen beleid om de betaalbaarheid en beschikbaarheid van haar gezonde producten te verhogen. Bovendien heeft BRF nog geen (publiekelijke) doelstellingen omtrent product formulering en herformulering, welke kunnen helpen bij het behalen van een gezondere productportefolio.</p>
Voortgang	<p>De eerste ervaringen in onze engagement met BRF zijn zeer positief. De onderneming reageerde direct op de brief en er vond snel een eerste gesprek plaats. BRF stelde dat de punten uit de brief terecht waren en dat het haar beleid op korte termijn zou herzien. In het kader daarvan hebben we gesproken over hoe de onderneming via een zogenaamd "Nutrient Profile System" een beter inzicht kan krijgen in haar productenportefeuille en kan sturen op mate van gezondheid van deze portefeuille. Ook hebben we gesproken over hoe de onderneming in haar lobby en marketing transparanter kan zijn en deze beter kan laten aansluiten bij haar doelstellingen op het gebied van gezonde voeding. Ook in een vervolgesprek dat snel daarna plaatsvond konden we snel ter zake komen over door te voeren verbeteringen.</p>
Vervolg	<p>Wij zullen in 2022 weer contact opnemen voor een vervolgesprek en daar ingaan op het nieuw te ontwikkelen beleid rondom gezonde voeding.</p>

VOEDINGSPRODUCTEN VERENIGDE STATEN	GEZONDHEID
ESG SCORE MSCI BBB	AANVANG 1-6-2018
KANSEN IN VOEDING EN GEZONDHEIDSPRESTATIES 7.1	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	<p>Conagra Brands, Inc. is een Noord-Amerikaans voedingsbedrijf dat zich specialiseert in drie domeinen, namelijk maaltijden, smaakversterkers en snacks. Onder de merknamen vallen: Hunt's Healthy Choice, Slim Jim, Egg Beaters en Bertolli. Conagra verkoopt haar producten het meest in Noord-Amerika. Omdat 95 procent of meer van de verkoop van producten plaatsvindt in OECD landen, wordt Conagra niet geëvalueerd in het ondervoedingselement van de index.</p> <p>Volgens MSCI beschikt de onderneming over robuuste capaciteit om de kansen in voeding en gezondheidsprestaties te kapitaliseren. Conagra scoort op dit gebied hoger dan branchegenoten. De onderneming scoort vooral goed op haar strategie voor het ontwikkelen van gezonde producten en de interne innovatieve kracht. De Access to Nutrition Index waardeert de prestaties van de onderneming echter lager; de onderneming staat op de 16e plaats van in totaal 20 ondernemingen.</p>
Voortgang	<p>Na in 2018 een brief en diverse herinneringen per mail en telefoon te hebben gestuurd, heeft de onderneming toch aangegeven in gesprek te willen. In februari 2019 heeft het eerste gesprek plaatsgevonden. Conagra heeft meer verteld over haar beleid op het gebied van goede voeding. Aan onze kant hebben we aangegeven waar wij denken dat Conagra nog stappen kan zetten. Het beleid kan nog aanzienlijk worden verbeterd, bijvoorbeeld door het stellen van heldere, concrete doelen op het gebied van goede voeding. Ook mag in het beleid meer aandacht worden besteed aan het betaalbaar maken van gezonde voeding voor lagere inkomens, zeker in de Verenigde Staten een relevant onderwerp.</p> <p>In de 2e helft van 2019 hebben we Conagra een brief verstuurd met vragen over de wijze waarop lobbyactiviteiten worden ingezet voor goede voeding. Conagra heeft, na meerdere herinneringen, schriftelijk gereageerd. De onderneming stelt kritisch naar brancheorganisaties te kijken, maar stelt dat de positie van Conagra en deze organisaties niet altijd 100 procent overeenkomen. Het antwoord van Conagra laat nog verschillende vragen open. We hebben daarom Conagra verzocht een gesprek in te plannen.</p> <p>In de 1e helft van 2020 heeft, na meerdere reminders en verzoeken, het tweede gesprek met Conagra plaatsgevonden. Hoewel het tot stand komen van het gesprek moeizaam was, was het gesprek constructief. De onderneming zet stappen om goede voeding, via de SDGs, in het beleid te verankeren. Naast dat de onderneming een toezegging deed om het gesprek aan te gaan met de 'Access to Nutrition Index', werkt het ook aan het inzetten van een zogenaamd 'Nutrient Profiling System'. Een systeem waarmee ondernemingen beter inzicht krijgen in de voedingswaarde van hun producten en daar beter op kunnen sturen. Eén van onze verzoeken in dit engagementtraject. Hoewel er stappen gezet worden, loopt de onderneming nog duidelijk achter ten opzichte van ondernemingen als Unilever en Nestlé.</p> <p>Medio 2021 hebben we een brief aan Conagra gestuurd met de belangrijkste bevindingen uit de Access to Nutrition Index. Van Conagra hebben we snel een schriftelijke reactie op deze brief ontvangen. De onderneming stond ook open voor een gesprek, maar door persoonlijke omstandigheden aan de kant van Conagra is dit gesprek uitgesteld tot begin januari 2022.</p>
Vervolg	In januari 2022 zal een gesprek met Conagra plaatsvinden.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Score
Standards Foods Corporation ¹	8.0
Conagra Brands	7.1
Nestlé	6.5
Suntory Beverage & Food	6.1
Unilever	5.3
Savola Group Company ²	1.9

1 hoogste score in de sector

2 Laagste score in de sector

VOEDING & DRANKEN JAPAN	GEZONDHEID
ESG SCORE MSCI BBB	AANVANG 1-7-2021
KANSEN IN VOEDING EN GEZONDHEIDSPRESTATIES 6.3	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	<p>Meiji is een Japanse producent van voedingsmiddelen en farmaceutica. Meiji heeft activiteiten in 122 landen. Het grootste deel van de netto-omzet betreft de verkoop van voedingsmiddelen, zoals kaas, chocolade, kant-en-klaar maaltijden en snoep. De onderneming behaalt veruit het grootste deel van haar netto-omzet door de verkoop van yoghurt en kaas.</p> <p>Meiji staat op de 12e plaats binnen de groep ondernemingen opgenomen in de Access To Nutrition Index. Sinds 2018 heeft Meiji veel vooruitgang gemaakt op het gebied van gezonde voeding. De onderneming heeft nieuw beleid opgesteld met betrekking tot, onder andere, verantwoorde marketing, het labelen van haar producten en het welzijn van haar werknemers. Bovendien heeft Meiji meerdere gezondheids- en aan voeding gerelateerde KPI's, waaronder het aanbieden van meer gezonde producten en het vergroten van de verkoop van deze producten. Toch kan ook Meiji nog veel stappen zetten op dit thema. Zo kan het verantwoorde marketing beleid uitgebreid worden, zodat dit de gehele portfolio van producten omvat, en kan de rapportage, onder andere over Meiji's strategie om ondervoeding en een tekort aan micronutriënten aan te pakken, verbeterd worden.</p>
Voortgang	<p>Meiji is sinds H2 2021 toegevoegd aan de lijst van ondernemingen met wie we engagement voeren op dit thema. We hebben Meiji een brief gestuurd met de belangrijkste bevindingen uit de Access to Nutrition Index. De onderneming stond open voor de dialoog en ook het eerste gesprek met de onderneming liet een positieve indruk achter. Door de inzet van vertalers en deelname van Japanse investeerders werd de taalbarrière geslecht en bleek dat de onderneming ook serieus naar de verzoeken uit de brief had gekeken. De onderneming liet tevens weten open te staan ook de komende jaren deze dialoog voort te zetten.</p>
Vervolg	<p>Wij zullen in 2022 de dialoog voortzetten en voortbouwen op onze vragen en verzoeken uit de brief.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Score
Standards Foods Corporation ¹	8.0
Conagra Brands	7.1
Nestlé	6.5
Suntory Beverage & Food	6.1
Unilever	5.3
Savola Group Company ²	1.9

¹ hoogste score in de sector

² Laagste score in de sector

VOEDINGSPRODUCTEN ZWITSERLAND	GEZONDHEID
ESG SCORE MSCI AA	AANVANG 1-6-2018
KANSEN IN VOEDING EN GEZONDHEIDSPRESTATIES 6.7	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	Nestlé S.A. is de grootste onderneming ter wereld in de voedingsmiddelenindustrie. Onder de onderneming vallen meer dan 2000 merken en zij zijn werkzaam in 191 landen. De onderneming heeft als doel geformuleerd om wereldleider te worden in voeding, gezondheid en welzijn en geloofwaardig te zijn voor alle belanghebbenden. Onder haar merken vallen: Maggi, Wagner, Nespresso, KitKat, maar ook babyvoeding en water behoren tot de producten. Volgens MSCI scoort Nestlé net boven het branchegemiddelde (5.1) op kansen in de voeding en gezondheidsprestaties. De onderneming scoort vooral goed op innovatie. Door de Access to Nutrition Index wordt Nestlé als leider gezien, hoewel ook deze onderneming nog diverse stappen kan zetten.
Voortgang	<p>In 2018 hebben we het voorbereidend onderzoek afgerond, een brief verstuurd met een groep van investeerders en heeft een eerste gesprek plaatsgevonden. Begin 2019 heeft een tweede gesprek plaatsgevonden. Nestlé liet hierin duidelijk zien dat het haar leidende rol serieus neemt.</p> <p>Toch kan ook Nestlé nog stappen zetten. Bijvoorbeeld om gezonde voeding beter betaalbaar te maken, transparanter te zijn over wat de onderneming doet op het gebied van gezonde voeding in de Verenigde Staten en welke nieuwe doelen de onderneming na 2020 gaat stellen om haar leidende positie te behouden.</p> <p>In de 2e helft van 2019 hebben we Nestlé een brief verstuurd met vragen over de wijze waarop lobbyactiviteiten worden ingezet voor goede voeding. Nestlé heeft snel gereageerd op de brief en in september 2019 heeft een gesprek plaatsgevonden. In dit gesprek heeft Nestlé meer verteld over hoe zij toezicht houden op de lobbyactiviteiten die namens hen worden uitgevoerd door brancheorganisaties (monitorenweg). Nestlé had hier een overtuigend verhaal en laat ook in de praktijk zien hiernaar te handelen. Zo heeft de onderneming met onder andere Unilever een brancheorganisatie uit de Verenigde Staten verlaten, omdat de standpunten niet overeenkwamen met de positie van Nestlé op het gebied van duurzaamheid en voeding. Als volgende stap is een nieuwe brancheorganisatie opgericht met gelijkgestemde ondernemingen rondom duurzame voeding.</p> <p>In november 2020 heeft een vervolggesprek plaatsgevonden met diverse andere institutionele beleggers die betrokken zijn bij de Access to Nutrition index. Hier hebben de aankomende herziening van het beleid op het gebied van gezonde voeding besproken. De onderneming gaf hierbij aan dat het haar marketing beleid richting kinderen, zoals ook door ons benoemd in het eerdere contact, inderdaad wil gaan verbeteren.</p>
Vervolg	Voor Nestlé zullen we als lead-investor het stokje overdragen aan andere leden van het de investeerders coalitie rondom Access to Nutrition. Wij sluiten deze engagement formeel af, maar zullen de onderneming wel actief blijven volgen en deel blijven nemen aan de engagement gesprekken. Zo hebben we met de andere investeerders de brief met de bevindingen uit de Access to Nutrition Index ondertekend een deelgenomen aan het eerste engagement gesprek naar aanleiding van deze brief.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Score
Standards Foods Corporation ¹	8.0
Conagra Brands	7.1
Nestlé	6.5
Suntory Beverage & Food	6.1
Unilever	5.3
Savola Group Company ²	1.9

¹ hoogste score in de sector

² Laagste score in de sector

VOEDING & DRANKEN JAPAN	GEZONDHEID
ESG SCORE MSCI BBB	AANVANG 1-6-2018
KANSEN IN VOEDING EN GEZONDHEIDSPRESTATIES 6.6	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	<p>Suntory Beverage & Food Limited is een Japanse onderneming in de voeding- en drankenindustrie. Hun portfolio bestaat voor 57 procent uit voeding en non-alcoholische dranken, 33 procent uit alcoholische dranken en 10 procent overige producten. De onderneming heeft de meeste van haar operaties in Japan (59 procent), maar heeft ook winkels in Europa (14 procent), Azië (13 procent) en Amerika (14 procent).</p> <p>Door het productenportfolio en de geografische verdeling van de inkomsten kwalificeert MSCI het potentieel om te profiteren van de groeiende vraag naar gezondere en voedzame producten als beperkt. Vanwege de specifieke productenportfolio en het niet meewerken aan het voorbereidend onderzoek voor de Access to Nutrition Index heeft Suntory één van de laagste scores gekregen. Daarnaast zijn de diverse teksten in het Japans, wat het moeilijk maakt om inzicht te krijgen in het beleid en de ontwikkelingen. Toch heeft de onderneming een aantal initiatieven op dit thema ontplooit, zoals de recent ingezette strategie om meer gezonde producten in haar portfolio op te nemen.</p>
Voortgang	<p>In 2018 hebben wij het voorbereidend onderzoek afgerond en een brief gestuurd met het verzoek om een dialoog te starten. In de daarop volgende mailwisseling gaf de onderneming aan nog niet klaar te zijn voor een gesprek, aangezien het 'Corporate Social Responsibility' (CSR) beleid nog in ontwikkeling was. In reactie hebben wij de onderneming bericht dat we juist ook in deze fase open staan voor een constructief en verkennend gesprek. We vermoeden echter dat ook het taalprobleem een obstakel is. We hebben met de onderneming daarom afgesproken dat we onze ideeën en suggesties over hun beleid op het gebied van goede voeding per e-mail met hen zouden delen. Na een grondig onderzoek van hun CSR beleid hebben we onze suggesties eind juni 2019 met hen gedeeld. In de eerste helft van 2020 hebben we wederom meerdere pogingen gedaan om contact te leggen met Suntory dat verder gaat dan e-mails. We hebben hier gebruik gemaakt van nieuwe contactpersonen die we via de Access to Nutrition Foundation hebben ontvangen. Ook deze contacten lijken de boot af te houden voor een meer inhoudelijke gesprek.</p> <p>In juli 2020 is het toch gelukt om een gesprek te voeren met Suntory na het stellen van vragen naar aanleiding van een presentatie aan analisten. Ondanks de moeite die het heeft gekost om dit gesprek tot stand te brengen was dit gesprek constructief. Wel werd in het gesprek bevestigd dat het thema gezonde voeding nog in een vroege fase zit bij de onderneming. Zo monitort de onderneming wel de wereldwijde regelgeving op het gebied van o.a. suiker en houdt het trends nauwlettend in de gaten, maar lijkt de onderneming hier vooral op te reageren in plaats van een eigen koers uit te zetten. De producten die de onderneming verkoopt in haar thuismarkt Japan zijn wel relatief gezond, en dit biedt daarmee kansen om deze ervaring ook naar andere markten te brengen. De onderneming was enigszins afhoudend om pro-actiever mee te werken aan het aankomende onderzoek van de Access to Nutrition Index.</p> <p>Suntory hebben we medio 2021 een brief gestuurd waarin de belangrijkste inzichten uit de Access to Nutrition Index waren benoemd. Positief was dat we snel een reactie kregen op deze brief. De onderneming liet weten graag met ons in gesprek te gaan, maar de voorkeur te hebben dit in 2022 te doen wanneer er stappen op het thema goede voeding zijn gezet binnen Suntory. Positieve noot is dat Suntory voor het eerst proactief met Access to Nutrition contact heeft gezocht.</p>
Vervolg	Wij zullen in 2022 contact opnemen voor een gesprek over onze brief en de uitkomsten van de meest recente Access to Nutrition Index.

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Score
Standards Foods Corporation ¹	8.0
Conagra Brands	7.1
Nestlé	6.5
Suntory Beverage & Food	6.1
Unilever	5.3
Savola Group Company ²	1.9

¹ hoogste score in de sector

² Laagste score in de sector

VOEDING & DRANKEN VS	GEZONDHEID
ESG SCORE MSCI AA	AANVANG 1-7-2021
KANSEN IN VOEDING EN GEZONDHEIDSPRESTATIES 4.8	MIJLPAAL 3

Relevantie en doelstelling	<p>The Coca-Cola Company is een Amerikaanse onderneming die voornamelijk frisdranken produceert en verkoopt. De onderneming is wereldwijd actief met meer dan 200 merken, waaronder Coca-Cola, Fanta en Sprite. De producten worden in meer dan 200 landen en gebieden aangeboden en van de totale omzet wordt ongeveer 35% behaald in Noord-Amerika.</p> <p>The Coca-Cola Company neemt de 11e plaats in binnen de 25 ondernemingen die zijn opgenomen in de Access to Nutrition Index. De onderneming besteedt in haar beleid aandacht aan de suikergehaltes van haar producten en heeft zich geïnteresseerd aan het verhogen van de hoeveelheid vitamines en mineralen in haar dranken. Echter, besteedt The Coca-Cola Company minder aandacht aan andere aspecten van een gedegen voedingsbeleid, zoals marketing en toegankelijkheid. Zo heeft de onderneming nog geen meetbare doelstellingen om de betaalbaarheid en toegankelijkheid van haar gezonde producten te verhogen en kan de informatie aan belanghebbenden met betrekking tot de welzijn programma's voor werknemers nog verder verbeterd worden.</p>
Voortgang	<p>Sinds juli 2021 hebben we binnen de Access to Nutrition coalitie de lead-rol overgenomen. We hebben Coca-Cola namens deze coalitie in juli 2021 een brief gestuurd met onze verzoeken en bevindingen uit de Access to Nutrition Index. Dat gesprek heeft snel plaatsgevonden. Tijdens dit gesprek hebben we Coca-Cola gevraagd of en hoe de uitkomsten van de Access to Nutrition Index intern zijn besproken en wat de vervolgstappen zijn. De onderneming liet weten dat ze de uitkomsten serieus nemen en ook in het bestuur ter tafel zijn gekomen. Coca-Cola heeft al een aantal stappen gezet wat betreft suikerreductie. We hebben echter benadrukt dat het van belang is deze stappen op te schalen en ook andere aspecten van gezonde voeding een plek te geven in de strategie. Ook rondom marketing en lobby zijn we van mening dat de onderneming stappen kan zetten. In het kader van de Healthy Markets Initiative hebben we ook deelgenomen aan een tweede gesprek met Coca-Cola waar we deze punten hebben herhaald. De onderneming is niet afwijzend ten opzichte van deze punten, maar het is nog onduidelijk welke stappen Coca-Cola concreet gaat zetten.</p>
Vervolg	<p>De onderneming staat open voor een vervolgesprek in 2022 en daarnaast zullen we de agendapunten, en hun relatie met goede voeding, monitoren op de aankomende aandeelhoudersvergadering.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	Score
Standards Foods Corporation ¹	8.0
Conagra Brands	7.1
Nestlé	6.5
Suntory Beverage & Food	6.1
Unilever	5.3
Savola Group Company ²	1.9

1 hoogste score in de sector

2 Laagste score in de sector

Huishoudelijke en persoonlijke producten Groot Britannië & Nederland	Gezondheid
ESG Score MSCI A	Aanvang 1-6-2018
Kansen in voeding en gezondheidsprestaties 5.3	Mijlpaal 5
Relevantie en doelstelling	<p>Unilever heeft 400 merken die zijn onderverdeeld in voeding, huishoudelijke en persoonlijke producten. Enkele voorbeelden zijn: Lipton, Magnum, Knorr, Omo, Axe, Dove en Vaseline. Unilever haalt 43 procent van de inkomsten uit voedingsproducten. MSCI schat het potentieel van Unilever om te kunnen profiteren van de groeiende vraag naar gezondere en voedzame producten laag in. Reden hiervoor is onder andere dat veel van de portfolio bestaat uit ijs, bevroren toetjes en voorbereide maaltijden (pakjes) waardoor zij in een segment zitten van producten met veel vet of suiker.</p> <p>De Access to Nutrition Index plaatst Unilever op de tweede plaats. Toch kan ook Unilever nog stappen zetten. Zo kan de onderneming meer doen om goede voeding beschikbaar te maken in ontwikkelingslanden en meer stappen te zetten om gezondere ingrediënten aan haar producten toe te voegen.</p>
Voortgang	<p>In 2018 hebben wij het voorbereidend onderzoek verricht, is een brief gestuurd met het verzoek om een dialoog op te starten en heeft een eerste gesprek plaatsgevonden. In mei 2019 heeft een tweede gesprek plaatsgevonden tussen Unilever en diverse institutionele beleggers. Dit gesprek is door Achmea IM geleid en gecoördineerd. In dit gesprek hebben we vooral gesproken over welke doelen de onderneming zal stellen op het gebied van gezonde voeding, na 2020. Hoewel Unilever aangaf nog geen uitsluitsel te kunnen geven over de uitkomsten, heeft de onderneming wel aangegeven een aantal van onze suggesties hiervoor serieus te nemen. Bijvoorbeeld de suggestie dat het beleid van Unilever nog beter vertaald kan worden naar de verschillende regio's waarin de onderneming actief is.</p> <p>In de 2e helft van 2019 hebben we naar Unilever een brief verstuurd met vragen over de wijze waarop lobbyactiviteiten worden ingezet voor goede voeding. Het gesprek hierover heeft in de 1e helft van 2020 plaatsgevonden en is positief verlopen. De onderneming zet al diverse doelen op het gebied van gezonde voeding en in ons gesprek hebben we diverse suggesties gedaan om deze doelen aan te scherpen na 2020. Ook hebben we de lobby strategie van de onderneming op het gebied van gezonde voeding besproken. Na het gesprek heeft Unilever ons laten weten al op korte termijn haar marketingbeleid richting kinderen aan te scherpen, wat één van onze concrete verzoeken richting de onderneming was. Ook geeft de onderneming in haar rapportages meer inzicht in hoe haar beleid vertaald is naar diverse regio's. Positieve stappen waardoor we positieve voortgang kunnen noteren.</p> <p>In december 2020 heeft een nieuw gesprek plaatsgevonden met Unilever. Daarin hebben we teruggekeken op de laatste periode van het Unilever Sustainable living plan, de CSR strategie van Unilever. Positief was dat veel van de gestelde doelen in de afgelopen periode bereikt zijn. Vanzelfsprekend hebben we ook vooruit gekeken en de nieuwe strategie besproken op het gebied van voeding en gezondheid. Dit lijkt een stap vooruit te zijn wat betreft het gebruik van bijvoorbeeld micronutriënten en groenten. Opvallend, ook vanwege het klimaatimpact, was de aandacht voor het vergroten van het aantal vegetarische producten in het assortiment. We hebben hierbij wel aandacht gevraagd voor het samenstelling, ook qua gezondheid, van deze producten. Dit aangezien er ook zorgen zijn wat betreft de samenstelling van deze producten (o.a. gebruik van zout).</p> <p>Ook Unilever hebben we medio 2021 een brief gestuurd waarin we de belangrijkste uitkomsten en verbeterpunten uit de Access to Nutrition Index hebben benoemd. Met Unilever heeft snel daarna een gesprek plaatsgevonden. Unilever scoort relatief goed in de benchmark, maar heeft ook een productenportefeuille waarin ongezonde producten een belangrijk onderdeel uitmaken. In het gesprek hebben we de onderneming aangesproken op het zetten van doelen voor het meer wereldwijd meer toegankelijk maken van gezonde voeding en transparanter te zijn over haar lobby.</p>
Vervolg	Wij zullen in 2022 weer contact opnemen met de onderneming om de voortgang te bespreken. Ook in het licht van de aandeelhoudersvergadering waarin mogelijk een resolutie over dit thema op de agenda zal staan.

9. Plastics

Het gebruik van plastics heeft een enorme vlucht genomen en plastics worden gebruikt in diverse toepassingen; van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed en koelkasten. Het gebruik van plastics voldoet daarmee aan een grote vraag uit de samenleving en biedt veel voordelen, soms ook op het gebied van duurzaamheid. Denk bijvoorbeeld aan het gebruik van plastics in auto's waardoor het gewicht en daardoor ook het brandstofverbruik afneemt. Een ander voorbeeld is gebruik van plastics als verpakkingsmateriaal waardoor de houdbaarheid van voedingsproducten wordt verlengd wat kan bijdragen aan minder verspilling. Zo kan het gebruik van plastics een milieuwinst opleveren die groter is dan de milieukosten die gemoeid zijn bij de productie van plastics¹⁰. Er zijn echter ook grote zorgen rond het gebruik van plastics.

9.1. Introductie thema

Achtergrond van thema

Er zijn grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt bijna alle plastic gemaakt uit olie. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen zal dit percentage naar verwachting toenemen tot 20% van de mondiale olieproductie in 2050. De winning van olie leidt tot substantiële schade aan het milieu en de productie van plastic veroorzaakt CO₂ uitstoot. Een ander probleem is dat slechts een klein gedeelte, ca. 10% van de geproduceerde plastics op dit moment wordt gerecycled, ongeveer 40% op stortplaatsen terecht komt en 14% wordt verbrand. Dat betekent dat meer dan 30% uiteindelijk in het milieu eindigt en een grote vervuilingbron is voor meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton aan plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid kan dit er toe leiden dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is.

De gevolgen van het gebruik van plastics voor klimaat en milieu leiden tot toenemende regelgeving die van groot belang is voor producenten en gebruikers¹¹. Zo heeft China in 2017 aangekondigd geen plastic afval meer te importeren en wil India in 2022 plastics verbieden die na eenmalig gebruik worden weggegooid. Ook Europa heeft stappen aangekondigd en streeft ernaar om te zorgen dat in 2030 al het plastic recyclebaar is¹². Ook onder klanten van plastic producenten, zoals supermarktketens en voedselproducenten, neemt het bewustzijn toe en wordt gezocht naar maatregelen ter beperking van het gebruik van plastic. Plastic ondernemingen moeten inspelen op de wensen van klanten met ontwikkeling van nieuwe

technieken, beter afbreekbare en herbruikbare plastics en het gebruik van andere grondstoffen. Deze 'plastic transitie' vergt inzet en investeringen van ondernemingen, maar biedt ook zakelijke kansen voor koplopers. Adviesbureau McKinsey stelde in 2018 dat 2/3 van de winstgroei van de chemische sector afhankelijk is van het inspelen op deze trends¹³. Achter blijven bij deze 'plastic transitie' is een significant risico voor ondernemingen in de hele plastic keten.

Er zijn verschillende stappen die ondernemingen in de gehele keten kunnen zetten om een actieve bijdrage te leveren aan de plastic transitie. Het tijdig zetten van deze stappen is essentieel om toekomstbestendigheid te waarborgen en financiële risico's voor ondernemingen maar ook voor beleggers te beheersen. Innovatie en leiderschap kunnen de business case versterken. Ondernemingen kunnen:

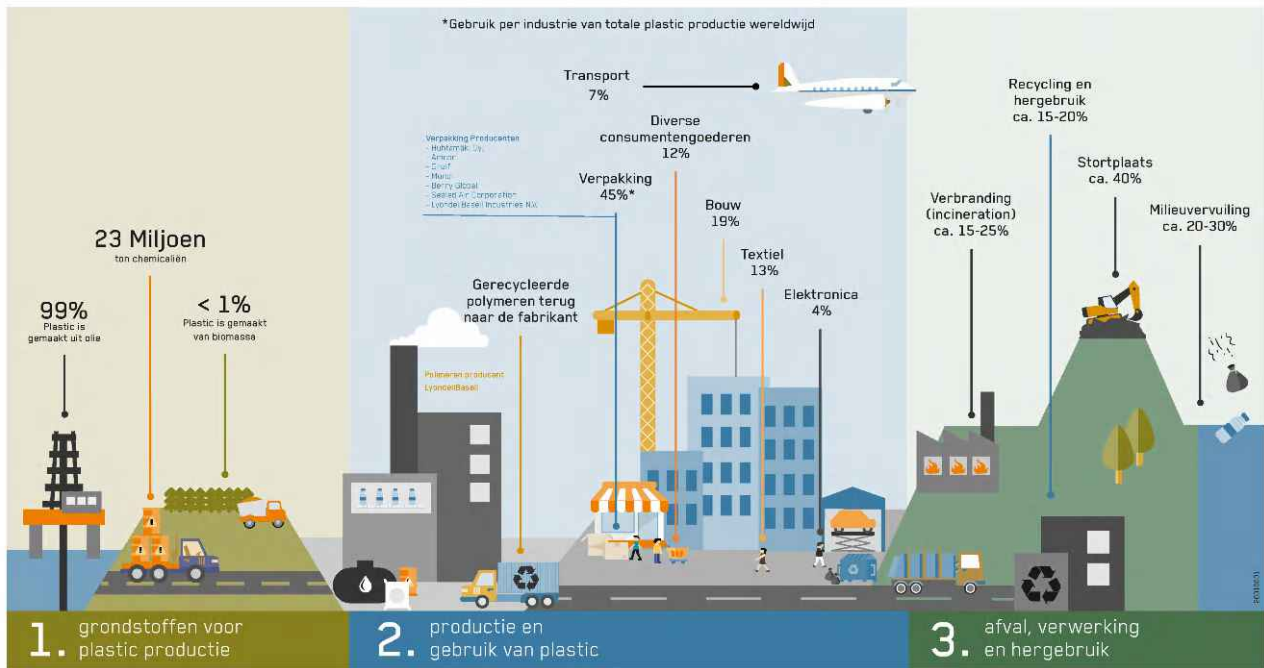
- Het (onnodig) gebruik van plastics verminderen; onder andere door het beperken van de hoeveelheid plastic in producten en het bewust maken van afnemers;
- Plastic efficiënter produceren en verwerken waardoor energie- en watergebruik wordt beperkt;
- Plastics maken van niet-fossiele grondstoffen (biobased); het is echter goed om te realiseren dat hier ook nadelen aan kunnen zitten vanwege mogelijk grotere milieu-impact en verdringing van voedselproductie;
- Het gebruik van plastics circulair maken, bijvoorbeeld door de samenstelling van plastics te veranderen zodat hergebruik eenvoudiger wordt;
- Beter samenwerken met andere spelers in de keten, en bij ontwikkeling van plastics al rekening houden met toepassing, inzameling na gebruik en verwerking voor hergebruik (levenscyclus analyse).

¹⁰ <https://www.incpn.org/incpn-evidence-to-food-waste-inquiry-explains-how-packaging-prevents-waste/>

¹¹ <https://www.unpri.org/environmental-issues/how-can-investors-help-create-a-plastics-economy-that-works-event-roundup/3409.article>

¹² PRI (2019) Plastic Landscape review

¹³ Mc Kinsey (2018) How plastics waste recycling could transform the chemical industry.

We zullen in gesprek met de ondernemingen deze mogelijkheden bespreken. Ook zijn enkele doelen voor het engagement afgeleid van deze oplossingsrichtingen.

Doel van thema

Om de schadelijke gevolgen van plastic te verminderen en de winstgevendheid van de onderneming op de lange termijn te waarborgen willen we dat ondernemingen hun rol in de plastic transitie verstevigen. Het zetten van één of meer van onderstaande stappen is de hoofddoelstelling van dit engagementtraject:

- **Beleidsvorming.** ESG impact van plastic wordt als materieel erkend in de strategie van de onderneming. Scenario analyse brengt risico's van marktonwikkelingen en regelgeving in beeld.
- **Implementatie en toetsing.** De onderneming stelt concrete doelen met prestatie indicatoren om negatieve impact van plastic te reduceren. De onderneming meet de voortgang ten aanzien van de doelen, en rapporteert daarover in openbare verslaglegging.
- **Samenwerking in de sector.** De onderneming werkt samen met relevante partijen in de plastic keten aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastic transitie kunnen versnellen.
- **Transparantie.** De onderneming rapporteert naast de voortgang ten aanzien van bovengenoemde doelen en kpi's over:

- Hoe regelgeving en marktontwikkelingen met name gericht op de plastic transitie, invloed zullen hebben op de financiële resultaten.
- De maatschappelijke impact van geproduceerde plastics: resultaten van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, waaronder het verbeteren van energie efficiëntie.

Het engagement thema sluit aan bij verschillende SDGs, waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Voor ons staat SDG 12 centraal in de dialoog met de ondernemingen, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

- **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**
  - 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.
  - 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.

¹⁴ Bron: 'The Plastics Landscape: Risks and Opportunities along the Value Chain | PRI 2019

- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.

- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.

- 12.6 Ondernemingen aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale ondernemingen, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Geselecteerde sectoren & ondernemingen

Er is een brede groep ondernemingen betrokken bij de productie, gebruik en verwerking van plastic. Om focus aan te brengen kiezen we voor een groep ondernemingen die (de grondstoffen voor) een specifieke productgroep produceren,

namelijk verpakkingen. We kiezen deze groep ondernemingen om de volgende redenen:

- Plastic verpakkingsmateriaal vormt ruim 40% van alle geproduceerde plastic producten en veel is voor eenmalig gebruik;
- Juist voor producenten van plastic verpakkingen is het van belang om in te spelen op (aankomende) regelgeving, veranderende klantvraag en maatschappelijke druk. Door hun positie in de keten zijn ze tevens in staat om in de gehele keten verandering aan te moedigen;
- Deze groep ondernemingen is geconcentreerd en gelijksoortig wat zorgt voor een engagement met focus, waarbij bestaande goede praktijken breed in de sector kunnen worden toegepast;
- Rond deze sector is samenwerking mogelijk qua kennis en het gezamenlijk uitvoeren van engagement om zo de effectiviteit te vergroten, onder andere via de PRI.

Een overzicht van de geselecteerde ondernemingen is te zien in tabel 9.1.1.

TABEL 9.1.1 SELECTIE ONDERNEMINGEN^{1,2}

Onderneming	Land	Sector	Score MSCI	Verpakkingsmateriaal en afval	CO ₂ Intensiteit
<i>Amcor</i>	AU	Basismaterialen	AA	7,1	164
<i>Greif</i>	VS	Basismaterialen	A	10	284
<i>Huhtamäki Oyj</i>	FI	Basismaterialen	BBB	4.1	170
<i>LyondellBasell Industries</i>	VS	Basismaterialen	BBB	1.1	868
<i>Mondi</i>	VK	Basismaterialen	AAA	9,5	527
<i>Sealed Air</i>	VS	Basismaterialen	BBB	4.3	95
<i>Industrie gemiddelde</i>		Basismaterialen	BBB	6.6	-

¹ Voor LyondellBasell en Mondi is deze score voor de indicator 'risico en management van uitstoot van giftige stoffen en afval', omdat voor de indicator over 'verpakkingsmateriaal en afval' geen score beschikbaar is. LyondellBasell presteert op dit punt matig en onder het gemiddelde in de industrie; Mondi behoort tot de leiders in de industrie.

² CO₂ Intensiteit in CO₂ / \$ miljoen omzet en drukt uit hoeveel koolstof wordt uitgestoten voor elke miljoen \$ omzet. Gegevens zijn voor het boekjaar 2020.

Voortgang thema

In de tweede helft van 2021 spraken we met alle ondernemingen behalve Huhtamäki. In de gesprekken in het najaar van 2021 stond de voortgang ten aanzien van de al eerder besproken verwachtingen centraal. Bij alle ondernemingen staan de uitdagingen rond het voorkomen van plastic afval en de relatie tussen gebruik van fossiele grondstoffen en het beperken van klimaatverandering duidelijk op de agenda. Ook onze verwachtingen aangaande het opnemen van indicatoren over duurzaamheidsprestaties in de beloning van de directie, waren opnieuw onderwerp van gesprek. Bij enkele van de ondernemingen is hiertoe al een aanzet gemaakt. Bij andere moet daar nog aan gewerkt worden. Ter onderbouwing van het belang van dit aspect en de mogelijkheden voor implementatie, sturen we de ondernemingen bijvoorbeeld relevante documentatie en goede voorbeelden.

We hebben de ondernemingen ook geïnformeerd over de door institutionele beleggers uitgesproken steun voor de 'business call for a UN Treaty on plastic pollution¹⁵'. Mede op initiatief van Achmea IM werd in september 2021 de steun van een eerste groep van ca. 30 beleggers bekendgemaakt. In de aanloop naar verdere onderhandelingen over dit voorstel voor een VN-verdrag, blijven we in contact met initiatiefnemers.

De dialoog met **Amcor** is nog steeds constructief. In december 2021 spraken we vooral over de groei in gebruik van gerecycled plastic. Amcor verwacht het doel van 10% voor 2025 te overtreffen. We hebben de onderneming daarom gevraagd om een nieuw, ambitieuzer doel te stellen en om ook in meer detail te rapporteren over de aanpak om het doel te bereiken. Amcor gaf ook aan dat het meer kansen ziet voor gebruik van biomassa, en dat zijn daartoe samenwerkt met o.a. het Wereld Natuurfonds. Ook

¹⁵ Deze oproep is mede ondertekend door een aantal ondernemingen waarmee wij in dialoog zijn: <https://www.plasticpollutiontreaty.org/unea>

introduceerde Amcor recent composteerbare verpakkingen in Australië en Nieuw-Zeeland. Verder spraken we opnieuw over onze wens om indicatoren voor het behalen van duurzaamheidsdoelen ook onderdeel te maken van de beloning van de bestuurders van de onderneming. De relatie tussen materiaalgebruik en klimaat heeft ook de aandacht van Amcor. Bijna 80% van de totale klimaatvoetafdruk van Amcor komt van de gebruikte grondstoffen voor het maken van plastic. De onderneming werkt aan nieuwe doelen op basis van de 'science based targets' aanpak.

De dialoog met **Greif** verloopt nog steeds goed. We spraken over de voortgang van de onderneming wat betreft duurzaam materiaalgebruik, over klimaatbeleid en over het beloningsbeleid. Greif werkt aan doelen voor gebruik van gerecycled materiaal en voor het herstellen van gebruikte producten. Greif produceert veel verpakkingen voor bulkmaterialen en deze verpakkingen zijn geschikt voor herstel en hergebruik. Greif wil in 2022 de doelen voor 2030 bekend maken.

Ook werkt Greif aan een 'science-based' doel voor emissie uitstoot in de keten (scope-3). Greif wil dit doel uiterlijk eind 2023 bekend maken. Verder spraken we over duurzaamheidsindicatoren als onderdeel van het beloningsbeleid voor het bestuur. Greif gaf aan begin 2022 een nieuwe CEO te krijgen en verwacht bij deze bestuurder meer ruimte om dit onderwerp te agenderen. Greif gaf aan dat dit thema ook door accountants aan de orde wordt gesteld. De toezegging om in 2022 doelen te stellen voor gebruik van meer duurzame materialen was aanleiding om mijlpaal 4 'toezegging' op groen te zetten.

Huhtamaki gaf in het najaar van 2021 aan nog geen concrete vooruitgang te kunnen melden. We lieten het contact daarom bij een korte schriftelijke uitwisseling van de stand van zaken en de afspraak om in het voorjaar van 2022 een volgend gesprek te plannen.

Het gesprek met **LyondellBasell** voerden we in het najaar van 2021 samen met leden van het Climate Action 100+ initiatief. Zowel wat betreft de onderwerpen als de betrokken beleggers is er veel overlap. Op het gebied van klimaat was Lyondell jaren een achterblijver. Eind september 2021 presenteerde de onderneming een nieuw en ambitieuzer doel voor 2030 en de intentie om in 2025 de status van 'net-zero emissions' te bereiken. Voor LyondellBasell zijn ook de scope-3 emissies, waaronder de CO₂-uitstoot veroorzaakt bij de productie van fossiele grondstoffen, van grote invloed. We bespraken hoe een toename van het gebruik van circulaire materialen kan bijdragen aan reductie van de scope-3 emissies. Het nieuwe merk 'Circulen' waaronder gerecyclede en bio-based plastics worden ontwikkeld, kan daar sterk aan bijdragen. Lyondell heeft al een doel gesteld voor de groei van productie onder het merk Circulen. Wij zouden graag zien dat de onderneming nog meer ambitie toont, en de groei van de circulaire materialen concreet plaatst in de context van een eveneens ambitieus doel voor reductie van scope-3 CO₂ emissies. We spraken ook opnieuw over het opnemen

van duurzaamheidsindicatoren in het beloningsbeleid. Lyondell kon op dit punt nog geen concrete toezegging doen.

In het gesprek met **Mondi** gingen we nader in op eerder besproken verwachtingen en recente ontwikkelingen. Mondi produceert vooral veel flexibele plastic verpakkingen. Ook omdat het veelal gaat om verpakking in contact met voedingsmiddelen, is het mede door huidige wetgeving, nog lastig om snel verduurzaming van materiaalgebruik te realiseren. Mondi weet dan ook niet zeker of het eerder gestelde doel van 25% gerecycled plastic gebruik in 2025 haalbaar is. De onderneming blijft zich daar wel toe inzetten, maar is afhankelijk van wetgeving, van de keuze van klanten en van de beschikbaarheid van het opschalen van de productie van plastic door chemische recycling. Gebruik van bio-based plastics ligt voor de producten van Mondi niet erg voor de hand. De meest directe invloed op verduurzaming van gebruikte materialen heeft Mondi waar het gaat om het recyclebaar maken van de eigen producten. In reactie op de geuite twijfel over het behalen van het doel voor 2025, hebben we Mondi gevraagd om in het volgende duurzaamheidsverslag meer in detail aan te geven met welke concrete acties en oplossingen gepoogd wordt dit doel toch te behalen.

Met **Sealed Air** spraken we over de voortgang ten aanzien van het doel om in 2025 tenminste 50% gerecycled of hernieuwbaar materiaal te gebruiken. Voor 2020 stond dat op 19%. Een belangrijk deel van de verdere groei moet komen van chemische recycling. Daar is een grote groei in productiecapaciteit en beschikbare input van te recyclen plastic voor nodig. Daartoe wordt nauw samengewerkt met strategische partners in de keten. De onderneming werkt aan meer concrete 'routekaarten' om dit doel te bereiken. De transitie in materiaalgebruik heeft ook grote invloed op de CO₂ emissies in de keten van de onderneming. Sealed Air heeft al een doel gesteld voor reductie van deze scope-3 emissies, en werkt aan meer gedetailleerde plannen om dit doel - en het doel om in 2040 de 'net-zero status' voor emissies van eigen activiteiten - te bereiken. Het gepubliceerde scope-3 emissie reductiedoel, de aangekondigde routekaarten en het voornemen om meer duurzaamheidsindicatoren in de verslaglegging op te nemen, zien we als voldoende voortgang om voor Sealed Air de mijlpaal 4 'toezegging' op groen te zetten.

Vervolg

In het eerste half jaar van 2022 zullen we een laatste ronde gesprekken plannen. In deze gesprekken zullen we bespreken welke voortgang gerealiseerd is ten aanzien van de gestelde doelen van de dialoog en welke concrete voortgang de ondernemingen nog verwachten. In juni 2022 zullen we de dialogen evalueren en afronden.

9.2. Voortgang thema

Per eind december 2021 laat het thema onderstaande voortgang op mijlpalen zien.

	Onderneming	Land	Mijlpaal					
			1.	2.	3.	4.	5.	6.
1	Amcor Ltd	Australië						
2	Greif Inc	Verenigde Staten						
3	Huhtamaki Oyj	Finland						
4	LyondellBasell Industries NV	Verenigde Staten						
5	Mondi plc	Verenigd Koninkrijk						
6	Sealed Air Corporation	Verenigde Staten						

Symbool	1. Analyse van het bedrijf	2. Initiëren dialoog	3. Voeren dialoog	4. Toezegging bedrijf	5. Aanpassen beleid	6. Afronding dialoog
	Afgerond	Brief verzonden en ontvangst bevestigd	Gesprekken ingepland of gevoerd	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en akkoord	Beleidswijziging doorgevoerd	Dialoog succesvol afgerond
	Gestart	Brief verzonden	Gesprekken nog niet ingepland	Voorstel beleidswijziging beoordeeld en nog niet akkoord	Beleidswijziging wordt doorgevoerd	Dialoog onsuccesvol afgerond
			Gesprek afgewezen	Voorstel beleidswijziging nog niet beoordeeld	Beleidswijziging wordt niet doorgevoerd	Dialoog tussentijds beëindigd
	Statuswijziging in rapportageperiode					
	Statuswijziging in rapportageperiode					

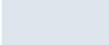

9.3. Tussentijdse evaluatie

De evaluatie van het thema wordt aan de hand van drie onderdelen uitgevoerd.

1. Er wordt inzicht gegeven in de procesvoortgang. Heeft Achmea IM voldaan aan haar inspanningsverplichting? Is er vooronderzoek uitgevoerd, is het engagement geïnitieerd en hoeveel contacten hebben er plaatsgevonden?
2. Er wordt inzicht gegeven in de effectiviteit van engagement. Hebben bedrijven ook daadwerkelijk gewenste wijzigingen zoals vooraf gedefinieerd in beleid en activiteiten doorgevoerd?
3. Bij het afsluiten van de engagement worden resultaten geduid aan de hand van een korte kwalitatieve beschrijving. Zo is bij engagement niet altijd een causaal verband te leggen tussen een engagementgesprek en beleidswijzigingen of kan de ene toezegging veel meer gewicht in de schaal leggen dan een anderen.

In de evaluatie gebruiken we vier kleurcodes die we hieronder kost toelichten:

TABEL 9.3.1 TOELICHTING KLEURCODES

Betekenis	Kleurcode
Doelstelling is behaald in de gestelde termijn	
Doelstelling is nog niet behaald, maar op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling is nog niet behaald en niet op schema om deze binnen de gestelde tijd te behalen	
Doelstelling niet behaald in de gestelde tijd	

TABEL 9.3.2 EVALUATIE

Toelichting		Doelstellingen			
KPI	Beschrijving	Doel	Wanneer?	Gerealiseerd?	Behaald?
Proces	Op basis van onze mijlpalen geven we een overzicht van de gezette stappen door Achmea IM. Deze KPI geeft daarmee inzicht of het proces voor de diverse engagements succesvol wordt doorlopen; van het voorbereidend onderzoek, het verzenden van de brieven tot de aantallen gesprekken die gevoerd zijn	Voor 100% van de bedrijven is het vooronderzoek afgerond.	<i>Na 1 jaar</i>	100%	ja
		Voor 100% van de bedrijven is de brief met doelstellingen verzonden.	<i>Na 1 jaar</i>	100%	ja
		Voor 90% van de bedrijven zijn minimaal 3 gesprekken gevoerd (niet alle bedrijven blijken ook na meerdere pogingen responsief).	<i>Na 3 jaar</i>	100%	ja
Impact	In deze KPI geven we aan of engagement inderdaad tot stappen van de onderneming heeft geleid, op basis van de vooraf gestelde doelen	60% van de bedrijven één of meerdere stappen gezet op de geformuleerde doelstellingen	<i>Na 3 jaar</i>	100%	ja

9.4. Individuele casussen

GREIF, INC. | PLASTICS

BASIMATERIALEN VERENIGDE STATEN	NATUUR & MILIEU
ESG SCORE MSCI A	START DIALOOG 1-07-2019
PACKAGING MATERIAL & WASTE SCORE: 10	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	<p>Greif uit de Verenigde Staten maakt verpakkingsproducten met de nadruk op industriële verpakkingen. De onderneming produceert stalen en plastic vaten, bulkcontainers, gereviseerde containers, flexibele verpakkingsproducten en verpakking van gerecycled karton. Daarnaast produceert Greif nog verpakkingsaccessoires en diensten op het gebied van verpakkingen voor een breed scala van industrieën. De onderneming heeft 290 vestigingen in 43 landen. Greif realiseert naar schatting 12-15% van haar omzet uit plastic producten en heeft met de kennis en toepassing van andere verpakkingsmaterialen een goede positie om waar relevant plastic te vervangen door andere materialen. De producten van Greif zijn veelal van hard plastic en gaan langer mee dan eenmalig gebruikte voedselverpakkingen. Ook lenen ze zich beter voor het gebruik van gerecycled materiaal. Greif heeft een 'Green Tool' ontwikkeld, waarmee klanten milieu voor- en nadelen van verschillende verpakkingsopties kunnen analyseren. In gesprek met Greif willen we meer inzicht krijgen in de doelen en ambities wat betreft het verminderen van de schadelijke gevolgen van het gebruik van plastic en in de financiële gevolgen voor de onderneming van wetgeving en marktontwikkelingen. Vervolgens zullen we inzetten op het aanscherpen van ambities en doelen.</p>
Voortgang	<p>In februari 2020 vond het eerste gesprek plaats met Greif en in oktober van dat jaar spraken we nogmaals met de onderneming. We bespraken de strategie van Greif voor verduurzaming van gebruikte materialen voor de verpakkingsproducten. Voor Greif is de toename van gebruik van gerecycled materiaal als grondstof voor de plastic producten een belangrijke oplossing. Belangrijk is dan ook dat er voldoende gerecycled plastic beschikbaar is in de verschillende markten waar productie plaatsvindt. Omdat Greif relatief grote verpakkingsproducten maakt, zoals tanks en containers, werkt Greif bijvoorbeeld ook aan het inzamelen, opknappen en hergebruiken van verpakkingen. In het tweede gesprek met de onderneming bespraken we onze suggesties voor verdere verbetering van beleid, doelen en verslaglegging. Greif gaf aan te werken aan nieuwe, meer concrete doelen op het gebied van duurzaamheid. Onze voorstellen aangaande verduurzaming van materiaalgebruik, ESG performance in beloningsbeleid en voor klimaatbeleid komen op het juiste moment om dat proces te worden overwogen.</p> <p>In 2021 spraken we opnieuw tweemaal met Greif. De onderneming informeerde ons over de voortgang en het voornemen om in 2022 nieuwe doelen voor 2030 bekend te maken. Ook werkt Greif aan een 'science-based-target' doel voor het klimaatbeleid van de onderneming, inclusief een doel voor uitstoot in de keten (scope-3). Greif wil dit doel uiterlijk eind 2023 bekend maken. Wat betreft ESG in het beloningsbeleid gaf Greif aan dat dit thema ook door accountants aan de orde wordt gesteld. De onderneming krijgt begin 2022 een nieuwe CEO en verwacht dat deze meer ruimte zal bieden om dit onderwerp te agenderen. De toezegging om in 2022 doelen te stellen voor gebruik van meer duurzame materialen beschouwen we als mijlpaal 4 'toezegging'.</p>
Vervolg	<p>We zullen in de eerste helft van 2022 een laatste gesprek met Greif plannen. In dit gesprek zullen we ingaan op de aangekondigde doelen voor 2030. Ook zullen we de voortgang ten aanzien van onze engagement doelen evalueren, informeren naar verdere plannen en wellicht nog enkele verdere suggesties doen.</p>

BASIMATERIALEN VERENIGDE STATEN	NATUUR & MILIEU
ESG SCORE MSCI BBB	START DIALOOG 1-07-2019
PACKAGING MATERIAL & WASTE SCORE: 4,3	MIJLPAAL 4

Relevantie en doelstelling	<p>Sealed Air Corp. is een Amerikaanse onderneming gespecialiseerd in plastic verpakkingen en verpakkingsprocestechnologie. De onderneming biedt gespecialiseerde verpakkingsoplossingen aan voor met name vleesproducten, maar biedt daarnaast ook beschermende verpakking voor non-food sectoren. Met meer dan 60 procent omzet uit plastic verpakkingen zijn nieuwe regels rond plastic verpakking, en veranderingen in vraag naar verpakkingsmateriaal, van groot belang voor de onderneming. De onderneming is daarom bij uitstek een geschikte gesprekspartner in de dialoog over de plastic transitie. Sealed Air is zich terdege bewust van de uitdagingen rond het gebruik van plastic verpakkingen en werkt al, deels met partners in de keten, aan mogelijke oplossingen. In de dialoog met Sealed Air willen we de risico's en kansen van nieuwe regels en marktontwikkelingen voor de onderneming nog beter in kaart brengen. Tevens willen we bespreken hoe de onderneming haar doelen en tijdspad mogelijk nog kan aanscherpen om de milieubelasting van plastic te reduceren en daarbij ook een sterke positie in de markt kan behouden.</p>
Voortgang	<p>In maart 2020 spraken we voor het eerst met Sealed Air. En in november hadden we een tweede gesprek. Ook in 2021 spraken we Sealed Air zowel in maart als in november. Sealed Air beschouwt zich als voorloper in de transitie naar duurzaam materiaalgebruik en is daar dan ook al lang mee bezig. Zo investeerde Sealed Air in de onderneming Plastic Energy Global, een specialist in chemische recycling van plastic. Ook werkt het samen met retailers aan recycling van plastic van – en voor verpakkingen. In de gesprekken bespraken we behalve de ontwikkelingen bij Sealed Air ook onze verwachtingen aangaande de versnelling van gebruik van duurzame materialen, de verbetering van de duurzaamheidsrapportage en toevoeging van indicatoren voor prestaties op gebied van ESG in het beloningsbeleid voor de top van de onderneming.</p> <p>In november 2021 informeerde de onderneming ons te werken aan concrete 'routekaarten' voor de transitie naar gebruik van duurzamere materialen. Ook bespraken we relatie tussen scope-3 emissies van CO2 en gebruikte materialen. Sealed Air werkt aan plannen om het doel om in 2040 de 'net-zero status' voor CO2 emissies van eigen activiteiten te bereiken. We beschouwen de aangekondigde routekaarten voor materiaalgebruik en het voornemen om meer duurzaamheidsindicatoren in de verslaglegging op te nemen als voldoende voortgang om voor Sealed Air de mijlpaal 4 'toezegging' te noteren.</p>
Vervolg	<p>In het voorjaar van 2022 zullen we een laatste gesprek met Sealed Air plannen. In dit gesprek zullen we de voortgang ten aanzien van onze engagement doelen evalueren, informeren naar verdere plannen en wellicht nog enkele suggesties doen voor verdere verbeteringen.</p>

MSCI SECTOR-ANALYSE

Onderneming	PACKAGING MATERIAL & WASTE (1-10)
Greif ¹	10
Mondi	9.2
Sealed Air	7.3
Amcor	6.9
Berry Global Group	6.6
Huhtamäki Oyj	6.9
LyondellBasell Industries ²	1.6*

1 Hoogste score in de sector

2 Laagste score in de sector

10. ESG dialoog Nederland

Nederlandse beursgenoteerde bedrijven zijn belangrijke actoren in de Nederlandse samenleving als werkverschaffers, centra voor innovatie en als bron van economische activiteit. Aandeelhouders hebben een controlerende rol en beïnvloeden via hun stembeleid en dialoog het ondernemingsbeleid. Vanwege de belangrijke rollen die Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen spelen is het relevant om extra aandacht te leggen op deze specifieke groep van ondernemingen via een permanente dialoog.

10.1. Achtergrond

Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen hebben de speciale aandacht van Nederlandse institutionele beleggers, vanwege de directe sociaaleconomische belangen die de bedrijfsactiviteiten met zich mee brengen. Belangrijke strategische besluiten van Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen, zoals fusies en overnames, kunnen significante effecten hebben op lokale werkgelegenheid, de concurrentiepositie van de onderneming en lange termijn waardecreatie. Ook voorstellen omtrent beloning of (her)benoemingen van bestuurders leiden regelmatig tot maatschappelijk discussie. Wij hechten er dan ook grote waarde aan om op structurele wijze de dialoog te voeren met Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen. Hierbij toetsen wij de beleidsvoorstellen aan de uitgangspunten en best-practices van de Nederlandse Corporate Governance Code (herzien in 2016), en vanaf 1 januari 2019 aan de Nederlandse Stewardship Code. Bij het voeren van de dialogen trekken wij zoveel mogelijk op in collectief verband, verenigd in Eumedion.

De principes uit de Stewardship Code bieden ons als institutionele beleggers de mogelijkheid om verantwoording af te leggen aan deelnemers en klanten over de wijze waarop wij als betrokken belegger invulling geven aan onze aandeelhoudersrechten. De Stewardship Code is in lijn met de verantwoordelijkheden die voor aandeelhouders gelden ten aanzien van transparantie rond het betrokkenheidsbeleid en stembeleid, zoals vastgelegd in de herziene EU-richtlijn aandeelhoudersrechten (Shareholders' rights directive). De code ondertreept ook het belang van aandeelhoudersbetrokkenheid voor het streven naar lange termijn waarde creatie van de Nederlandse beursondernemingen, zoals vastgelegd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Daarnaast verlangt de Stewardship Code van institutionele beleggers de bereidheid om, eventueel samen met andere institutionele beleggers, een constructieve dialoog aan te gaan met de Nederlandse beursondernemingen en met andere belanghebbenden.

Overzicht dialogen

In de tweede helft van 2021 is Achmea IM, namens BPL Pensioen, in dialoog gegaan met een Nederlandse beursgenoteerde onderneming. Deze dialoog vond plaats binnen het Eumedion verband, zie tabel 10.1.1.

TABEL 10.1.1 DIALOGEN MET NEDERLANDSE BEURSGENOTEERDE ONDERNEMINGEN IN H2 2021

Ondernemingen	Besproken onderwerpen
Ahold-Delhaize	Langetermijnwaardecreatie model, diversiteit, strategie, duurzaamheid, beloningsbeleid.

Dialogen met Nederlandse ondernemingen

Ahold-Delhaize

Met Ahold-Delhaize is gesproken over de voorgenomen aanpassingen in het beloningsbeleid. Grotere focus op ESG factoren, evenals transparantie, zijn onderdelen waar Ahold-Delhaize op gaat focussen in het beloningsverslag. Wij vragen al enkele jaren naar concrete stappen op het gebied van transparantie in het beloningsbeleid. We zijn dan ook blij met de stappen die de onderneming op dit gebied gaat zetten. Wel zijn er nog openstaande vragen over de ESG gerelateerde targets. Ahold-Delhaize verwacht begin volgend jaar hier meer over te kunnen zeggen. Ahold-Delhaize vindt het van belang dat de targets meetbaar zijn zodat de externe account dit ook kan auditen. Een punt waar vanuit Eumedion ook aandacht voor wordt gevraagd.

11. Collectieve Initiatieven

Waar mogelijk en gewenst is BPL Pensioen, vertegenwoordigd door Achmea Investment Management, betrokken bij andere vormen van dialoog. Met andere beleggers worden dan bijvoorbeeld de krachten gebundeld voor een collectieve engagement. Deze dialogen zijn vaker gericht op sectoren, specifieke onderwerpen (bijvoorbeeld remuneratie of CO₂-uitstoot) of overheden en andere regelgevende instanties.

11.1. Collectieve initiatieven

Collectieve initiatieven en investor statements

BPL Pensioen is actief in een aantal nationale en internationale samenwerkingsverbanden ter bevordering, ontwikkeling of uitdraging van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Daarnaast ondertekent BPL regelmatig initiatieven waaronder 'investor statements', over onderwerpen die voor ons en voor onze klanten belangrijk zijn. Tenslotte trekt BPL op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld als we denken dat een collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers effectiever is dan individuele actie.

Hieronder introduceren we initiatieven die het afgelopen half jaar zijn ondertekend, en noemen we waar relevant ontwikkelingen rond eerder gesteunde initiatieven.

Engagement met Europese technologiebedrijven omtrent hun uitstoot van broeikasgassen

Een van de belangrijkste oorzaken van temperatuurstijgingen is de uitstoot van broeikasgassen. De technologiesector is verantwoordelijk voor 2 tot 3% van de wereldwijde uitstoot. Echter, wordt deze sector vaak over het hoofd gezien bij engagement. Om deze reden koos de initiatiefnemer Arabesque Asset Management om engagementbrieven te sturen naar zes ondernemingen in de technologiesector, waaronder SAP SE, SimCorp SE en AMS. Deze brieven moedigen de ondernemingen aan om hun rapportage op gebied van uitstoot van broeikasgassen te verhogen en geven advies over de verbeteringen die nodig zijn. Uitgebreide rapportages over de uitstoot van broeikasgassen van een onderneming zijn van cruciaal belang om klimaatrisico's in te schatten. Gebrek aan bedrijfsinformatie leidt tot gaten in ESG-gegevens en -modellen, die vaak de ruggengraat vormen voor duurzame beleggingen. Dit is dan ook de reden geweest voor BPL Pensioen om deze engagementbrieven te steunen.

Decarbonisatie initiatief van investeerders – update

Sinds begin 2018 is Achmea IM lid van het decarbonisatie initiatief van investeerders onder leiding van ShareAction. Dit initiatief brengt financiële instellingen samen om collectief druk uit te oefenen op ondernemingen om ambitieuze klimaat gerelateerde doelstellingen op te nemen in hun beleid en proactief aan de slag te gaan met het reduceren van hun broeikasgasemissies. In november 2021 stuurde ShareAction namens de financiële instellingen een brief naar 13 ondernemingen, waaronder Bayer, Carrefour en Danone. Deze brieven vroegen de ondernemingen om zich aan te sluiten bij EV100 en zich te verbinden aan het doel om over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen in 2030. EV100 is een samenwerkingsverband van ondernemingen die zich hebben gecommitteerd aan het overgaan naar een elektrische vloot en het installeren van laadinfrastructuur voor haar werknemers en klanten.

Tot op heden hebben deze ondernemingen nog niet toegezegd tot een (virtuele) bijeenkomst om bovenstaande te bespreken. Wel heeft Bayer op het verzoek gereageerd. In haar reactie gaf de onderneming aan zich te committeren aan het verhogen van het aandeel elektrische voertuigen in haar vloot, maar dat de transitie naar een 100% elektrische vloot op dit moment niet mogelijk is, omdat de markt nog niet genoeg gevorderd is. Ook van andere ondernemingen is een reactie ontvangen. De onderneming SAP gaf in haar reactie aan zich niet te committeren aan EV100, maar dat het zich wel heeft verbonden aan het doel om in 2035 over te gaan op een vloot van 100% emissievrije voertuigen. Ook Engie heeft gereageerd op het verzoek. De onderneming heeft naar aanleiding van de brief het EV100 initiatief besproken met medewerkers van the Climate Group verantwoordelijk voor EV100. In 2022 zal een volgend gesprek tussen de partijen plaatsvinden.

12. Lijst van ondernemingen

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
1	Amcor Ltd	Basismaterialen	Australië	Plastics
2	BMW	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Dialogo Klimaattransitie
3	C.H. Robinson Worldwide, Inc.	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
4	Carrefour SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
5	Casino, Guichard-Perrachon SA	Niet-duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Leefbaar Loon
6	Conagra Brands, Inc.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
7	Covestro AG	Basismaterialen	Duitsland	Industriële Energie-efficiëntie
8	Deutsche Post AG	Industrie	Duitsland	Klimaat en transport
9	Exxon Mobil Corp.	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
10	Fortescue Metals Group Ltd	Basismaterialen	Australië	Industriële Energie-efficiëntie
11	Greif Inc	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
12	Home Depot, Inc.	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon
13	HUGO BOSS AG	Duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
14	Huhtamaki Oyj	Basismaterialen	Finland	Plastics
15	Kirkland Lake Gold Ltd	Basismaterialen	Canada	Klimaatadaptatie en water
16	LyondellBasell Industries NV	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
17	Marathon Oil Corporation	Energie	Verenigde Staten	Dialogo Klimaattransitie
18	Meiji Holdings Co., Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
19	METRO AG	Niet-duurzame consumptiegoederen	Duitsland	Leefbaar Loon
20	Mondi plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Plastics
21	Nestle S.A.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Zwitserland	Access to Nutrition
22	Newcrest Mining Limited	Basismaterialen	Australië	Klimaatadaptatie en water
23	Nucor Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
24	OMV AG	Energie	Oostenrijk	Dialogo Klimaattransitie
25	PPG Industries, Inc.	Basismaterialen	Verenigde Staten	Industriële Energie-efficiëntie
26	Qorvo, Inc.	Informatietechnologie	Verenigde Staten	Klimaatadaptatie en water
27	Ralph Lauren Corporation Class A	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon

	Onderneming	Sector	Land van herkomst	Engagement omschrijving
28	Renault SA	Duurzame consumptiegoederen	Frankrijk	Dialogo Klimaattransitie
29	Rio Tinto plc	Basismaterialen	Verenigd Koninkrijk	Klimaatadaptatie en water
30	Royal Ahold Delhaize N.V.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Leefbaar Loon
31	Royal Mail plc	Industrie	Verenigd Koninkrijk	Klimaat en transport
32	Sealed Air Corporation	Basismaterialen	Verenigde Staten	Plastics
33	Sika AG	Basismaterialen	Zwitserland	Industriële Energie-efficiëntie
34	Subaru Corp	Duurzame consumptiegoederen	Japan	Dialogo Klimaattransitie
35	Suntory Beverage & Food Ltd.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Japan	Access to Nutrition
36	Tesco PLC	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigd Koninkrijk	Leefbaar Loon
37	The Coca-Cola Co.	Niet-duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Access to Nutrition
38	Umicore	Basismaterialen	België	Industriële Energie-efficiëntie
39	Unilever NV	Niet-duurzame consumptiegoederen	Nederland	Access to Nutrition
40	United Parcel Service, Inc. Class B	Industrie	Verenigde Staten	Klimaat en transport
41	V.F. Corporation	Duurzame consumptiegoederen	Verenigde Staten	Leefbaar Loon

13. Afkortingenlijst

Afkorting	Uitgeschreven afkorting	Toelichting
AVA	Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders	Stemmen op de AVA is voor actieve aandeelhouders een manier om de corporate governance of de activiteiten van een onderneming te beïnvloeden. De resultaten van stemmingen tijdens AVA's worden openbaar gemaakt. Als aandeelhouders tegen een voorstel stemmen, moet een onderneming maatregelen nemen.
CCS	Carbon capture and storage	CCS houdt in dat bij de verbranding van fossiele brandstoffen koolstofdioxide wordt afgevangen en vervolgens ondergronds geïnjecteerd en opgeslagen. Op die manier wordt voorkomen dat dit vervuilende broeikasgas de atmosfeer binnendringt.
CDP	Carbon Disclosure Project	De CDP is een organisatie die bedrijven en steden ondersteunt om de milieu-impact van grote bedrijven bekend te maken. Het doel is om van milieureportage en risicobeheer een bedrijfsnorm te maken en openbaarmaking, inzicht en actie naar een duurzame economie te stimuleren.
CHRB	Corporate Human Rights Benchmark	In 2017 opgerichte benchmark vergelijkt zo'n 100 bedrijven op hun mensenrechtenbeleid.
ESG	Environmental Social Governance	Criteria op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur die worden gebruikt binnen verantwoord beleggen om ondernemingen te analyseren en beoordelen.
GRI	Global Reporting Initiative	GRI is een internationale organisatie die richtlijnen voor duurzaamheidsverslaggeving opstelt. In een duurzaamheidsverslag communiceert een organisatie publiekelijk over haar economische, milieu- en sociale prestaties.
ICCR	Interfaith Center on Corporate Responsibility	ICCR is een coalitie van geloof- en waarden gedreven investeerders die betrokken aandeelhouderschap en 'engagement' met ondernemingen zien als een krachtige katalysator voor verandering.
KPI	Key Performance Indicators	Key Performance Indicators (KPI's) zijn meetbare indicatoren die aantonen hoe de onderneming presteert en of het organisatorische doelstellingen gaat halen. Organisaties gebruiken KPI's op alle niveaus van de organisatie om prestaties en resultaten te evalueren. KPI's helpen de aandacht te richten op zaken die belangrijk zijn.
OESO Richtlijnen	Richtlijnen van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling	De OECD Guidelines for Multinational Enterprises of en zijn één van de belangrijkste internationaal erkende richtlijnen voor Corporate Social Responsibility, alle 34 OECD lidstaten en 10 andere landen hebben deze richtlijnen geaccepteerd. De OESO-richtlijnen bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu en corruptie.
PRI	Principles for Responsible Investing	Mondiale vereniging van pensioenfondsen, vermogensbeheerders en ondernemingen die verantwoord beleggen willen bevorderen.
SBT's	Science Based Targets	SBT's zijn de wetenschappelijke kaders of doelstellingen, die nodig zijn om een transitie naar een koolstofarme economie te maken, waarin binnen de 2 graden opwarming van de aarde wordt gebleven. De ambitie van de dat ondernemingen deze SBT's onderdeel maken van hun korte- of langetermijn klimaatstrategie.
SDG	Sustainable Development Goal	Een reeks duurzame ontwikkelingsdoelstellingen, in 2015 opgesteld door de Verenigde Naties ter vervanging van de Millenniumdoelstellingen. 193 landen hebben samen afgesproken de 17 Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen te realiseren vóór 2030. De doelen zijn gericht op het aanpakken van maatschappelijke en milieu-uitdagingen, zoals klimaatverandering, het stimuleren van schone energie, extreme armoede, gendergelijkheid en duurzame landbouw. De doelen doen een beroep op zowel de publieke als de private sector om nauw samen te werken met de overheden van de landen die hebben ondertekend.
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures	TCFD is een vrijwillige en consistente rapportagemethode voor ondernemingen over klimaatgerelateerde financiële risico's. De taskforce structureert haar aanbevelingen rond vier thema's: bestuur, strategie, risicobeheer en doelstellingen. TCFD is ontwikkeld door de Raad voor Financiële Stabiliteit. Ondernemingen kunnen deze aanbevelingen gebruiken om investeerders, kredietverstrekkers, verzekeraars en andere belanghebbenden van relevante informatie te voorzien.
TPI	Transition Pathway Initiative	Een initiatief van investeerders die de transitie naar een koolstofarme economie monitoren.

Colofon

Deze Voortgangsrapportage Thematische dialogen is een uitgave van Achmea Investment Management.

Disclaimer

Achmea Investment Management B.V. ('Achmea IM') heeft de informatie in dit document met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit document is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea IM raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit document. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea IM is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit document is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea IM van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea IM garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit document is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontleen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit document na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea IM heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit document dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea IM spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit document alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren. U mag de informatie niet overnemen, vermenigvuldigen, distribueren of openbaren zonder schriftelijke toestemming van Achmea IM. Alle informatie (teksten, foto's, illustraties, grafisch materiaal, handelsnamen, logo's, woord en beeldmerken) blijft eigendom van of in licentie bij Achmea IM en wordt beschermd door auteursrecht, merkenrecht en/of intellectueel eigendomsrecht. Er worden geen rechten of licenties overgedragen bij gebruik van of toegang tot deze informatie. Achmea Investment Management B.V., statutair gevestigd te Zeist (KvK 18059537), beschikt over een vergunning als beheerder van beleggingsinstellingen zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht. Achmea Investment Management B.V. is ingeschreven in het register van de Stichting Autoriteit Financiële Markten onder nummer 15001209.